

๑

แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง
: กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร

นางสาวลิขิตศรี พุฒินกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

URBAN HOUSING PREPARATION FOR THE ELDERLY OF THAILAND :
A CASE STUDY OF A SENIORS' CLUB IN LUMPINI PARK,BANGKOK

Miss Likhitsri Phutthithanakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Real Estate Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

540108

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง :
กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุ ในสวนสาธารณะ ลุมพินี
กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวลิขิตศรี พุฒินกร

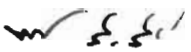
สาขาวิชา

การพัฒนาสังหาริมทรัพย์

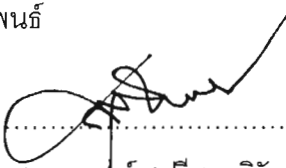
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

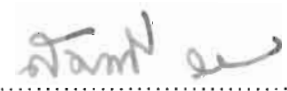

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วิฒนสินธุ์)

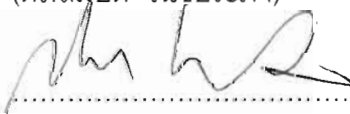
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรีชา หิรัญโร, ศาสตราจารย์ชาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(แพทย์หญิงลัดดา ดำริการเลิศ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.สมบัติ วนิชประภา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายกิตติ พัฒนพงศ์พิบูล)

ลิขิตศรี พุฒินนกร: แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง: กรณีศึกษา
ชมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินีกรุงเทพมหานคร.(URBAN HOUSING
PREPARATION FOR THE ELDERLY OF THAILAND: A CASE STUDY OF A
SENIORS' CLUB IN LUMPINI PARK, BANGKOK) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.
ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 203 หน้า.

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 กล่าวถึงมาตรการส่งเสริมผู้สูงอายุโดยกำหนดให้ภาครัฐ/เอกชน ประชาชน และชุมชนมีส่วนร่วมใน
การจัดทำที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นความเป็นในการ
จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" อย่างมีคุณภาพและเป็นการแบ่งเบาภาระพึ่งพิงอันจะเกิดแก่
ครอบครัว ชุมชนและรัฐอีกทางหนึ่ง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรม (2) เพื่อศึกษาสภาพการ
อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย (3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุแก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ
รัฐวิสาหกิจ โดยศึกษาผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและใช้สวนสาธารณะลุมพินีเป็นพื้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวน
ลุมพินีที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ใช้วิธีการสังเกต, การสำรวจ, แบบสอบถามจำนวน 290 ชุด,การสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนชมรม 10 คน,การสนทนา
กลุ่มเพื่อหาข้อเสนอนะในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัย 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

ผลการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 50-89 ปี ส่วนใหญ่ช่วงอายุ 60-69ปี เชื้อชาติจีน สัญชาติไทย การศึกษา
ระดับประถมศึกษา สมรส มีบุตร 3-4 คน ปลูกเกษียณแล้ว เกษียณได้เฉลี่ยในกัศมรายได้ปานกลาง(15,001-30,000บาท/เดือน) และรายได้สูง
(30,001บาท/เดือนขึ้นไป) สุขภาพแข็งแรงช่วยเหลือตัวเองได้ ชอบสังคม การรวมกลุ่มกิจกรรม และการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่พักอาศัยเขต
กรุงเทพฯชั้นใน อยู่ติดแถว/อาคารพาณิชย์ ขนาดที่ดินต่ำกว่า 50 ตารางวา พักชั้น 2 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ อาศัยนานกว่า 20 ปี อยู่ในหลัง
เดียวกับลูกหลาน ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยเพราะยังดูแลตนเองได้ เกษียณและไม่คิดว่ามีปัญหา แต่กลุ่มที่มีปัญหาด้านที่อยู่
อาศัยจะพบปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นอันดับแรก(มลพิษทางอากาศและเสียง) ด้านความต้องการที่อยู่อาศัยพบว่า มี 3 กลุ่ม (1)กลุ่มไม่คิดย้าย
จากที่อยู่เดิม(ร้อยละ82.07)เพราะรักและผูกพันกับที่เดิม (2)กลุ่มคิดย้าย(ร้อยละ14.83)เพราะต้องการความสงบและอิสระ (3)กลุ่มที่ตอบทั้ง 2
กรณี คือปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่ในอนาคต 3-5 ปีคิดย้าย(ร้อยละ 3.10)ให้เหตุผลคล้ายกลุ่มที่คิดย้าย โดยกลุ่มที่ไม่คิดย้ายจะเน้นการปรับปรุง
บ้านให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ งบประมาณปรับปรุงประมาณ 100,000-500,000 บาท ส่วนกลุ่มคิดย้ายส่วนใหญ่
ต้องการบ้านเดี่ยว ขนาดที่ดินต่ำกว่า 50 ตารางวา ทำเลเขตกรุงเทพฯชั้นกลางหรือชั้นนอกที่เดินทางสะดวก ระดับราคาประมาณ 3-4 ล้าน
ปัจจัยที่คำนึงถึงอันดับแรกคือเรื่องความสะดวกในการเดินทาง เพราะกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ สำหรับสถานที่ที่พึงพอใจน้อยใจพบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างสนใจท่องเที่ยวเนื่องจากส่วนใหญ่ปลูกเกษียณจึงให้รางวัลชีวิตโดยการท่องเที่ยวและออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ส่วนใหญ่ต้องการพักรี
สอร์ท (ร้อยละ 32.20) โรงแรม(ร้อยละ 29.05) ระดับราคา ต่ำกว่า 2,000บาท/คืน ทำเลต่างจังหวัด(ทะเล,ภูเขา,วัฒนธรรม,น้ำตก) และให้
ความสำคัญกับสวนสาธารณะในเมือง เพราะเป็นพื้นที่พบปะสังสรรค์และออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (1)การปรับปรุงบ้าน สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย ภาครัฐต้องเป็น
ตัวกลางหลักร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพ เพื่อให้ความรู้ คำแนะนำประชาชนและผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย อีกทั้งภาครัฐต้องเปิดทางให้ภาคเอกชนทำ
ธุรกิจการปรับปรุงบ้านสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคา-คุณภาพ-ความรวดเร็ว (2)โครงการที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆที่ยึดหลัก
แนวคิดในออกแบบที่เป็นสากล สำหรับกลุ่มที่ต้องการย้าย ภาครัฐต้องออกมาตรการ และติดตามผล ภาครัฐวิสาหกิจ (การเคหะแห่งชาติ)และ
ภาคเอกชน เพื่อให้ยึดแนวคิดการออกแบบที่เป็นสากลและสร้างที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆให้เหมาะสมกับทุกวัยให้เกิดผลเชิงรูปธรรม
(3)มาตรการลดหย่อนภาษีแก่ลูกหลานที่บุญในเรื่องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุ

ภาควิชา:...เคหการ.....ลายมือชื่อนิติ:.....ลิขิตศรี พุฒินนกร.....
สาขาวิชา:...การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์...ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:.....
ปีการศึกษา:..2554.....

5274171525: MAJOR REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORDS: HOUSING/ SENIORS/ URBAN/ LUMPINI PARK.

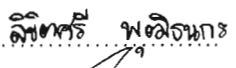
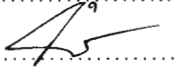
LIKHITSRI PHUTTHITHANAKORN: URBAN HOUSING PREPARATION FOR THE ELDERLY OF THAILAND: A CASE STUDY OF A SENIORS' CLUB IN LUMPINI PARK, BANGKOK. ADVISOR: ASSOC. PROF. TRIRAT JARUTACH, 203 pp.

The 2nd National Plan on the Elderly includes measures to support the elderly by assigning government/private sectors and communities to participate in providing appropriate housing environments for seniors. The increasing percentage of the population made up by the elderly in Thailand makes imperative the necessity to provide appropriate housing in order to support the "Aging Society" with a good quality of life and to relieve the burden on communities and the government.

The objective of the current study was (1) to examine the social situation of the elderly, including their economic, and health status, and social activities (2) to examine living conditions and housing demands (3) to propose ways to approach housing preparation for the elderly to agencies in the government sector, the private sector, and state enterprises. The study participants were from the Bangkok metropolitan area. Lumpini Park was the study field, while the sampling group was an elderly club aged ≥ 50 years old. The methodology included observation, survey, questionnaire of 290 cases, in-depth interview with 10 representatives from the club and two-focus groups with 5 seniors for each group in order to hear their suggestions for housing preparation.

The results of the study show that most of the elderly in the survey lived in inner Bangkok in their own commercial building with an area off less than 50 square wah. The majority had lived on the 2nd floor of their residence with their children for more than 20 years. Most experienced on residential problems to mention. However, those facing housing problems had to deal with environment nuisances (air and noise pollution). Our investigation of housing demand showed that there were 3 groups of seniors to consider with different needs : (1) the first group (82.07%) said they would not move because they were attached to their current residence (2) the second group (14.83%) was actively considering moving because they wanted to live in a peaceful place and be independent (3) the third group (3.10%) was not currently planning to move ,but would do so in the next 3-5 years for reasons similar to the 2nd group. Seniors in group 2 considering moving ,wanted a single house with an area less than 50 square wah located in central or peripheral Bangkok, with convenient access at a cost of 3-4 million bath. The main factor to be considered by this group was convenience of transportation because most had their own car. As for recreation, the study found that the participants were most interested in recreational travel. Most (32.2%) preferred to stay at resorts, or hotels (29.05%) at a cost of less than 2,000 baths per night. The favorite location for travel was in the countryside (seaside, mountain regions, cultural villages, waterfalls). For urban recreation, most preferred Public Parks because they are places where many gather and exercise.

The study's recommendation for housing preparation for the elderly includes: (1) house renovations for seniors who don't want to move (2) different housing projects based on the universal design principles for those who wants to move (3) tax reduction measures for home renovation to benefit cohabiting children.

Department:....Housing.....Student's Signature:.....
 File of Study:....Real Estate Development.....Advisor's Signature:.....
 Academic Year:....2011.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา คำแนะนำและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุปรীชา หิรัญโร ประธานกรรมการสอบ รวมถึงอาจารย์กิตติ พัฒนพงศ์พิบูล , ดร.สมบัติ วนิชประภา และ แพทย์หญิงลัดดา ดำริการเลิศ ที่เป็นทั้งคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และเป็นทั้งผู้ให้คำแนะนำ เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มานพ พงศทัต และศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ที่กรุณาให้คำแนะนำ รวมถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มานพ พงศทัต และทางสมาคมผู้บริหารธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ จุฬาลงกรณ์ (RE-CU) รวมถึงขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2555 เป็นอย่างสูง ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณตลอดการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคุณวรพันธ์ คงสิวะพิสิฐ ทั้งในฐานะผู้ประสานงานชมรม และประธานชมรมให้แก๊งขงชุน ขอขอบพระคุณประธานและสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี เป็นอย่างสูงที่ทุกท่านให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และเอ็นดูผู้วิจัยเหมือนเป็นลูกหลานคนหนึ่ง นอกจากนี้ขอขอบคุณหัวหน้าสวนลุมพินี รวมถึงเจ้าหน้าที่ ที่ให้การช่วยเหลือทำให้ผู้วิจัยสามารถลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้อย่างสะดวก และข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการในสวนลุมพินี ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และได้เสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างดี

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบุพการี คุณป้า คุณยาย และทุกคนในครอบครัวซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ซึ่งความรู้และคุณประโยชน์ ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนประสบความสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
1.3. ขอบเขตการวิจัย.....	10
1.4. ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
1.5. ข้อจำกัดในการศึกษา.....	12
1.6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
1.7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.1. ทฤษฎีการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	16
2.2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้สูงอายุ.....	17
2.2.1 ทฤษฎีการถดถอย.....	18
2.2.2 ทฤษฎีการทำกิจกรรม.....	18
2.2.3 ทฤษฎีความต่อเนื่อง.....	18
2.2.4 ทฤษฎีการปลงใจ.....	18
2.2.5 ทฤษฎีการย้อนความหลัง.....	18
2.3. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและกำลังซื้อที่อยู่อาศัย.....	19
2.4. แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัย.....	22
2.5. การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุ.....	22

	หน้า	
2.6	รูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า.....	24
2.7	แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ.....	26
2.8	แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในที่เดิม.....	27
2.9	การพัฒนาที่อยู่อาศัยบนฐานคิดแบบองค์รวม.....	28
2.10	แนวคิดการจัดที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ.....	29
2.11	การวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง.....	31
2.12	แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2.....	32
2.12	วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	40
3.1.	วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
3.2.	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	41
3.3.	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
3.4.	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
3.5.	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	48
4.1	ประวัติความเป็นมาของสวนลุมพินี.....	48
4.2	ทำเลที่ตั้ง.....	52
4.3	หน่วยงานที่ดูแลสวนลุมพินี.....	53
4.4	การบริหารจัดการภายในสวนลุมพินี.....	55
4.5	การใช้งานพื้นที่ปัจจุบัน.....	63
4.6	กิจกรรมการรวมกลุ่ม ชมรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ	58
4.7	การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา.....	66
บทที่ 5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
5.1.	วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม.....	69
	• วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	
5.1.1	ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ.....	69
5.1.2	สภาพทางสังคม.....	74
5.1.3	สภาพเศรษฐกิจ.....	78

	หน้า
5.1.4 สุขภาพ.....	87
5.1.5 ข้อมูลการมาออกกำลังกายและการรวมกลุ่มกิจกรรม.....	92
● วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	
5.2.1 สภาพการอยู่อาศัยปัจจุบัน.....	103
5.2.2 ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต.....	109
5.2.2.1 ที่อยู่อาศัยระยะยาว.....	109
5.2.2.2 ที่อยู่อาศัยแบบพักชั่วคราว.....	122
5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม.....	128
● วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3	
5.2.1 สัมภาษณ์ตัวแทนชมรม จำนวน 10 คน.....	128
5.2.2 การสนทนากลุ่ม ชมรมผู้สูงอายุ 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน).....	137
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	150
6.1 สรุปผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อและ สรุปผลการศึกษาโดยเปรียบเทียบกับทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง....	150
6.2 นำเสนอข้อค้นพบที่ได้.....	179
6.3 ข้อเสนอแนะแก่ผู้ศึกษาต่อไป	185
รายการอ้างอิง.....	186
ภาคผนวก.....	191
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม.....	192
ภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์.....	199
ภาคผนวก ค. ประเด็นคำถามการทำสนทนากลุ่ม.....	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	203

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1	ความต้องการและกำลังซื้อที่อยู่อาศัย 20
ตารางที่ 2-2	งานวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยเปรียบเทียบความเหมือนความต่าง 38
ตารางที่ 2-3	งานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดเตรียม/การเตรียมการที่อยู่อาศัย เปรียบเทียบผลการศึกษา..... 39
ตารางที่ 3-2	แผนการดำเนินงานที่ปฏิบัติจริง 46
ตารางที่ 3-3	ตารางแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย..... 47
ตารางที่ 5-1	วัตถุประสงค์ ประชากรตัวอย่าง และเครื่องมือวิจัย 68
ตารางที่ 5-2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ 69
ตารางที่ 5-3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเชื้อชาติ..... 70
ตารางที่ 5-4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความสามารถในการ ใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย..... 71
ตารางที่ 5-5	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.. 72
ตารางที่ 5-6	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศและ สถานภาพ 73
ตารางที่ 5-7	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทาง สถานภาพทางสังคม..... 74
ตารางที่ 5-8	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนบุตร..... 75
ตารางที่ 5-9	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบุคคลที่สูงอายุ อาศัยอยู่ด้วย..... 77
ตารางที่ 5-10	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามผู้ดูแลยาม เจ็บป่วย..... 77
ตารางที่ 5-11	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อาชีพ ปัจจุบัน..... 78
ตารางที่ 5-12	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่มารายได้หลัก.. 79

ตารางที่ 5-13	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน...	80
ตารางที่ 5-14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายจ่ายต่อเดือน	81
ตารางที่ 5-15	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทางการเงิน.....	82
ตารางที่ 5-16	อัตราส่วนร้อยละของประชากรตัวอย่างที่รายจ่ายต่อเดือนถูกใช้กับเรื่องดังนี้	83
ตารางที่ 5-17	อัตราส่วนร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีการลงทุนรูปแบบอื่นๆดังนี้.....	84
ตารางที่ 5-18	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามยานพาหนะในการเดินทาง และประเทศที่ผลิตรถยนต์	85
ตารางที่ 5-19	ความสัมพันธ์ ระหว่าง "อายุ" กับ "ลักษณะสุขภาพโดยรวม.....	85
ตารางที่ 5-20	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามโรคประจำตัว.....	88
ตารางที่ 5-21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา.....	89
ตารางที่ 5-22	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ในการเข้าโรงพยาบาล.....	90
ตารางที่ 5-23	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเข้าโรงพยาบาล.....	91
ตารางที่ 5-24	ความสัมพันธ์ของ"อายุ" กับ"ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี".....	92
ตารางที่ 5-25	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลที่มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี.....	94
ตารางที่ 5-26	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามประเภทชมรมที่เข้าร่วม.....	95
ตารางที่ 5-27	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ.....	97
ตารางที่ 5-28	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ.....	98
ตารางที่ 5-29	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ.....	99

ตารางที่ 5-30	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมอื่นที่ชมรมทำ ร่วมกัน.....	100
ตารางที่ 5-31	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามระดับความผูกพันของ สมาชิกในชมรม.....	102
ตารางที่ 5-32	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย.....	103
ตารางที่ 5-33	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย....	104
ตารางที่ 5-34	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามชั้นที่พัก.....	105
ตารางที่ 5-35	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะการ ครอบครองกรรมสิทธิ์.....	106
ตารางที่ 5-36	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลา ณ ที่อยู่ อาศัยปัจจุบัน.....	106
ตารางที่ 5-37	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย ปัจจุบันของผู้สูงอายุกับลูกหลาน.....	107
ตารางที่ 5-38	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาที่อยู่อาศัย.....	108
ตารางที่ 5-39	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นในการ ย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน.....	109
ตารางที่ 5-40	เปรียบเทียบเหตุผลในการคิดย้าย/ไม่คิดย้ายจากที่อยู่อาศัยเดิมของกลุ่ม ตัวอย่าง.....	111
ตารางที่ 5-41	กลุ่มไม่คิดย้ายเรื่องแผนปรับปรุงบ้าน,ความต้องการและหน่วยงานของ ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	113
ตารางที่ 5-42	กลุ่มคิดย้ายกับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา.....	115
ตารางที่ 5-43	ปัจจัยแวดล้อมที่ค้ำประกันการย้าย.....	116
ตารางที่ 5-44	กลุ่มตอบ 2 กรณีกับลักษณะที่อยู่อาศัย-ขนาด-ทำเล-ราคา.....	117
ตารางที่ 5-45	ปัจจัยแวดล้อมที่ค้ำประกันการย้าย.....	118
ตารางที่ 5-46	เปรียบเทียบภูมิหลังของทั้ง 3 กลุ่ม.....	119
ตารางที่ 5-47	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามสถานที่พักผ่อน หย่อนใจแบบชั่วคราว.....	123
ตารางที่ 5-48	ความสัมพันธ์ของ “อายุ” กับ “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว”.....	123

ตารางที่ 5-49	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับราคาที่พักชั่วคราว.....	124
ตารางที่ 5-50	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามทำเลที่พักชั่วคราว.....	125
ตารางที่ 5-51	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะบริการเสริม.....	125
ตารางที่ 5-52	ความสัมพันธ์ "อายุ" กับ "ลักษณะบริการเสริม".....	126
ตารางที่ 5-53	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและสถานที่พักผ่อนชั่วคราว.....	127
ตารางที่ 5-54	สรุปการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรมจำนวน 10 คน.....	129
ตารางที่ 5-55	สรุปข้อมูลขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน.....	135
ตารางที่ 5-56	วิเคราะห์สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน.....	136
ตารางที่ 6-1	ค่านอนเงินออมที่เพียงพอต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	163
ตารางที่ 6-2	กลุ่มรายได้ที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัยและจำนวนปีที่ต้องเก็บออม.....	164
ตารางที่ 6-3	กลุ่มย้ายกับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา.....	166
ตารางที่ 6-4	ค่านอนเงินออมที่เพียงพอต่อการซื้อที่อยู่อาศัย.....	168
ตารางที่ 6-5	กลุ่มรายได้ที่ต้องการซื้อที่อยู่อาศัยและจำนวนปีที่ต้องเก็บออม.....	169
ตารางที่ 6-6	กลุ่มตอบ2 กรณี กับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา.....	171

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1-1	จำนวนผู้สูงอายุและการคาดการณ์จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	2
ภาพที่ 1-2	อายุคาดหมายคงชีพเมื่อแรกเกิด.....	2
ภาพที่ 1-3	อัตราส่วนผู้เป็นภาระ.....	2
ภาพที่ 1-4	สรุปที่มาและความสำคัญ.....	4
ภาพที่ 1-5	สถิติผู้สูงอายุตามภาคต่างๆและผู้สูงอายุในกรุงเทพฯพ.ศ. 2538-2553.....	5
ภาพที่ 1-6	การเลือกพื้นที่ศึกษากลุ่มประชากร.....	6
ภาพที่ 1-7	ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	7
ภาพที่ 1-8	สวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร.....	10
ภาพที่ 2-1	แสดงแนวความคิดเรื่อง Aging in Place.....	27
ภาพที่ 3-1	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	43
ภาพที่ 3-2	แผนการดำเนินงานตลอดระยะเวลา (12 เดือน).....	44
ภาพที่ 3-3	ตารางแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	45
ภาพที่ 4-1	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 6) ผู้ให้กำเนิดสวนลุมพินี.....	50
ภาพที่ 4-2	พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญที่เกิดขึ้นบริเวณทุ่งศาลาแดง.....	50
ภาพที่ 4-3	สรุปบทบาทของสวนสาธารณะลุมพินีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6-ปัจจุบัน.....	51
ภาพที่ 4-4	แผนที่ที่ตั้ง และการเดินทางมายังสวนลุมพินี.....	52
ภาพที่ 4-5	โครงสร้างสำนักงานสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร.....	54
ภาพที่ 4-6	ขอบเขตดูแลของเจ้าหน้าที่สำนักงานสวนสาธารณะ.....	61
ภาพที่ 4-7	ขอบเขตประตูและป้อมรักษาความปลอดภัย.....	57
ภาพที่ 4-8	กิจกรรมดับบาตรและการรวมพลโดยใช้สวนลุมพินีเป็นจุดรวมพล.....	58
ภาพที่ 4-9	แสดงที่ทำการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอาคารต่างๆในสวนลุมพินี.....	59
ภาพที่ 4-10	แสดงสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในสวนลุมพินี.....	60
ภาพที่ 4-11	ชมรมผู้สูงอายุต่างๆที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกาย.....	61

หน้า

ภาพที่ 6-15	ข้อเสนอแนะทางการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	178
ภาพที่ 6-16	ข้อเสนอแนะการออกแบบ-การออกแบบ-การเข้าถึง-รูปแบบกิจกรรมของ สถานที่ท่องเที่ยว	181
ภาพที่ 6-17	การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเพื่อหาสวนสาธารณะต้นแบบ.....	183
ภาพที่ 6-18	สวนสาธารณะต้นแบบกับแนวคิดห่วงโซ่การเดินทาง.....	183
ภาพที่ 6-19	การประยุกต์ใช้สวนสาธารณะต้นแบบ.....	183

	หน้า
ภาพที่ 4-12 แสดงตำแหน่งห้องน้ำ และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ-คนพิการ.....	62
ภาพที่ 4-13 ศาลาและปติมากรรมต่างๆในสวนลุมพินี.....	63
ภาพที่ 4-14 ชมรมผู้สูงอายุต่างๆที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ.....	64
ภาพที่ 4-15 ชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์.....	65
ภาพที่ 4-16 การจัดโซนชมรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุตามประเภทชมรม.....	65
ภาพที่ 5-1 เพศ และช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
ภาพที่ 5-2 เชื้อชาติและสัญชาติของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
ภาพที่ 5-3 ความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย.....	72
ภาพที่ 5-4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	72
ภาพที่ 5-5 แสดงความสัมพันธ์ของเพศและสถานภาพ.....	70
ภาพที่ 5-6 แสดงสถานภาพ.....	71
ภาพที่ 5-7 แสดงจำนวนบุตร.....	72
ภาพที่ 5-8 บุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย.....	73
ภาพที่ 5-9 ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย.....	74
ภาพที่ 5-10 อาชีพปัจจุบัน.....	75
ภาพที่ 5-11 แหล่งที่มารายได้หลักปัจจุบัน.....	75
ภาพที่ 5-12 ระดับรายได้ต่อเดือน.....	77
ภาพที่ 5-13 ระดับรายจ่ายต่อเดือน.....	78
ภาพที่ 5-14 สถานภาพทางการเงิน.....	80
ภาพที่ 5-15 รายจ่ายต่อเดือนถูกใช้ไปกับเรื่อง.....	81
ภาพที่ 5-16 การลงทุนรูปแบบอื่น.....	82
ภาพที่ 5-17 ยานพาหนะที่ใช้เดินทางมาสวนลุมพินี.....	85
ภาพที่ 5-18 กรณีใช้รถยนต์ รถที่ใช้ผลิตจากประเทศใด.....	86
ภาพที่ 5-19 ลักษณะสุขภาพโดยรวม.....	87
ภาพที่ 5-20 โรคประจำตัว.....	89
ภาพที่ 5-21 โรงพยาบาลที่เข้า.....	90
ภาพที่ 5-22 ความถี่ในการเข้าโรงพยาบาล.....	91

ภาพที่ 5-23	วัตถุประสงค์ในการเข้าโรงพยาบาล	92
ภาพที่ 5-24	ระยะเวลาที่มาก่ออาการที่สวนลุมพินี.....	93
ภาพที่ 5-25	เหตุผลที่มาก่ออาการที่สวนลุมพินี.....	95
ภาพที่ 5-26	ประเภทชมรมที่เข้าร่วม.....	96
ภาพที่ 5-27	ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ.....	98
ภาพที่ 5-28	ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ.....	99
ภาพที่ 5-29	ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ.....	100
ภาพที่ 5-30	กิจกรรมอื่นๆที่ทำร่วมกัน.....	101
ภาพที่ 5-31	ระดับความผูกพันของสมาชิกในชมรม.....	102
ภาพที่ 5-32	เขตที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน.....	103
ภาพที่ 5-33	ปัญหาที่อยู่อาศัย.....	108
ภาพที่ 5-34	ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน.....	109
ภาพที่ 6-1	การวิเคราะห์จัดกลุ่มรายได้ประชากร.....	151
ภาพที่ 6-2	เรื่องที่ใช้จ่ายต่อเดือน และการลงทุนรูปแบบอื่น.....	152
ภาพที่ 6-3	ความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” และ “ลักษณะสุขภาพโดยรวม”.....	153
ภาพที่ 6-4	ความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” และ “ระยะเวลาในการออกกำลังกายที่สวน ลุมพินี.....	154
ภาพที่ 6-5	แสดงเหตุผลของการมาก่ออาการที่สวนลุมพินี.....	155
ภาพที่ 6-6	ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต 3 กลุ่ม.....	159
ภาพที่ 6-7	เหตุผลของกลุ่มที่ไม่ย้ายจากที่อยู่เดิม.....	160
ภาพที่ 6-8	แผนปรับปรุง/ ต่อเติม/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเดิม.....	161
ภาพที่ 6-9	ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง.....	161
ภาพที่ 6-10	งบประมาณและเงื่อนไขที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	162
ภาพที่ 6-11	เหตุผลในการคิดย้าย.....	165
ภาพที่ 6-12	ภูมิหลังของ 3 กลุ่ม.....	172
ภาพที่ 6-13	ข้อเสนอแนะการปรับปรุงบ้าน สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย.....	176
ภาพที่ 6-14	ข้อเสนอแนะโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่คิดย้าย.....	177

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

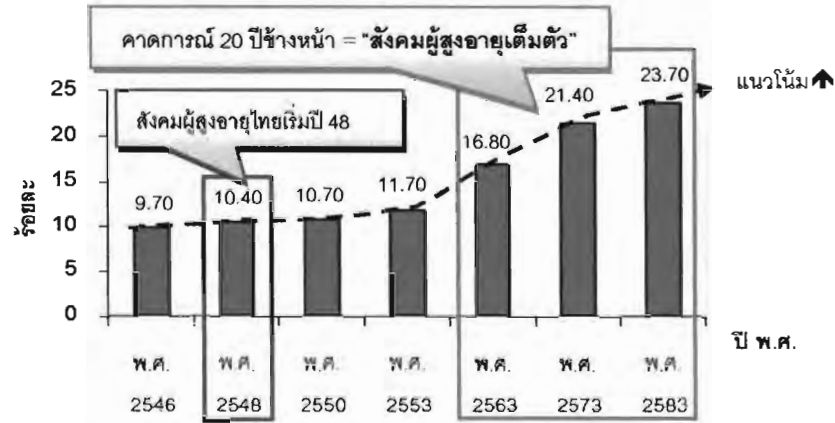
หนึ่งในประเด็นสำคัญที่สังคมโลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Ageing Society) โดยประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” ตามเกณฑ์ที่องค์การสหประชาชาติ (UN: United Nation) ให้ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เพราะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.40 ของประชากรทั้งประเทศ และ ร้อยละ 11.70 ในปี พ.ศ.2553¹ (ดังภาพที่ 1-1) ทั้งนี้มีการคาดการณ์ว่าอีกไม่เกิน 20 ปีข้างหน้าสังคมไทยจะเข้าสู่ ‘สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว’ เพราะผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 21.40 ของประชากรทั้งหมด² ทั้งนี้การที่สังคมไทยก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” และมี “อายุคาดหมายเฉลี่ย” เพิ่มขึ้นทั้งเพศชายและหญิง (ดังภาพที่ 1-2) นั้นส่งผลทำให้ “อัตราส่วนผู้เป็นภาระในวัยสูงอายุ” ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2550 มีแนวโน้มการเป็นภาระเพิ่มขึ้นเนื่องจากอัตราการตายลดลง ขณะที่วัยเด็กมีอัตราส่วนการเป็นภาระลดลงเนื่องจากอัตราการเกิดลดลง³ แต่ “วัยแรงงาน” ที่มีจำนวนลดลงต้องแบกรับภาระดูแลทั้งผู้สูงอายุและเด็ก (ดังภาพที่ 1-3)

¹ นภาพรณี หะวานนท์ และ อีริวัลย์ วรธนินท์, (2552.) และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, (2549.)

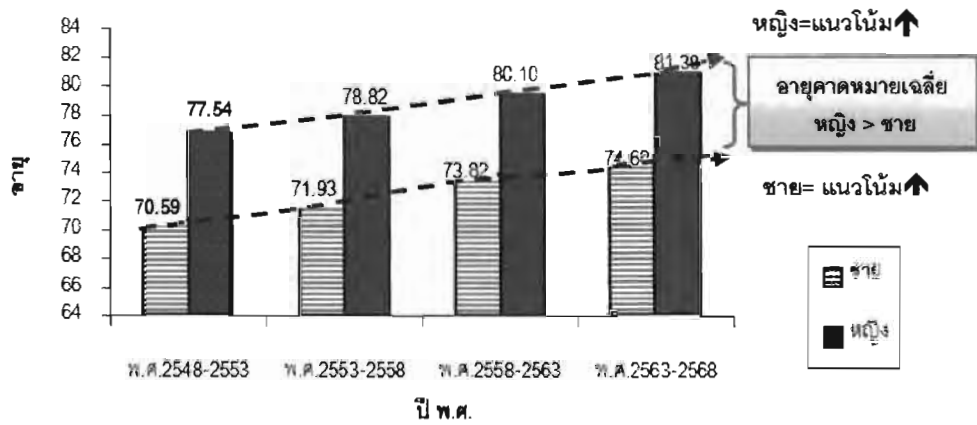
² สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “ชาวประชาสัมพันธ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ”, สสช. ส่งเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลผู้สูงอายุ, (2554.)

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543-2573” (กรุงเทพฯ:2550).

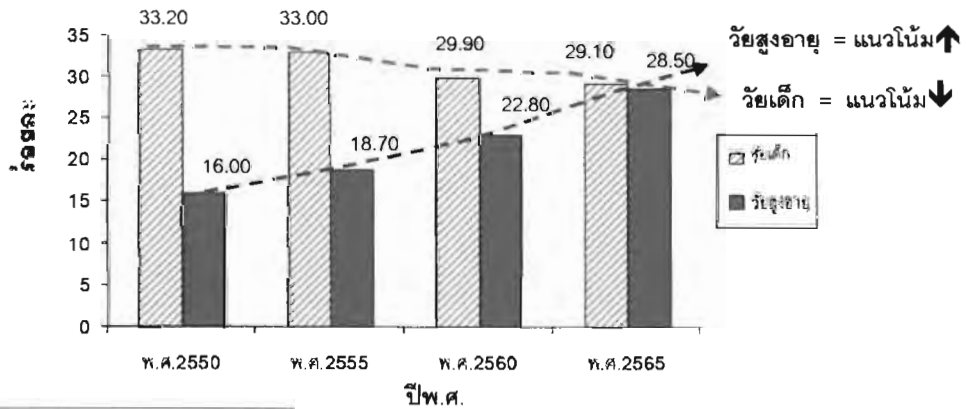
ภาพที่ 1-1 จำนวนผู้สูงอายุและการคาดการณ์จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย⁴

ภาพที่ 1-2 อายุคาดหมายคงชีพเมื่อแรกเกิด⁵

ภาพที่ 1-3 อัตราส่วนผู้เป็นภาระ⁶

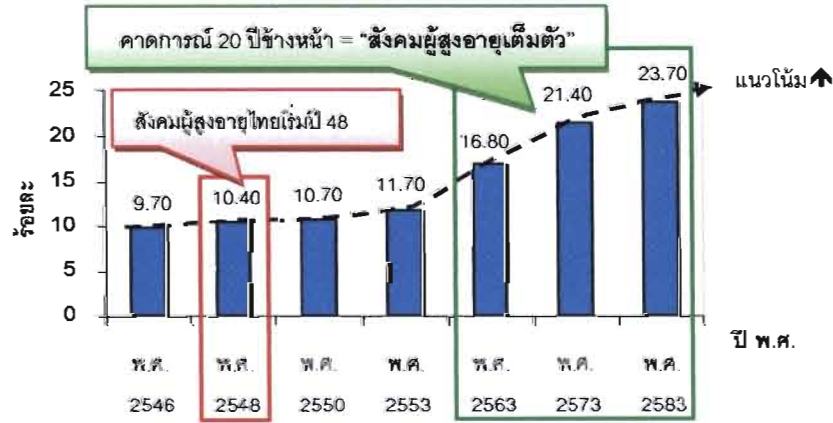

⁴ นภาพรณี หะวานนท์ และธีรวัลย์ วรรณโนทัย, (2552) และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, (2549).

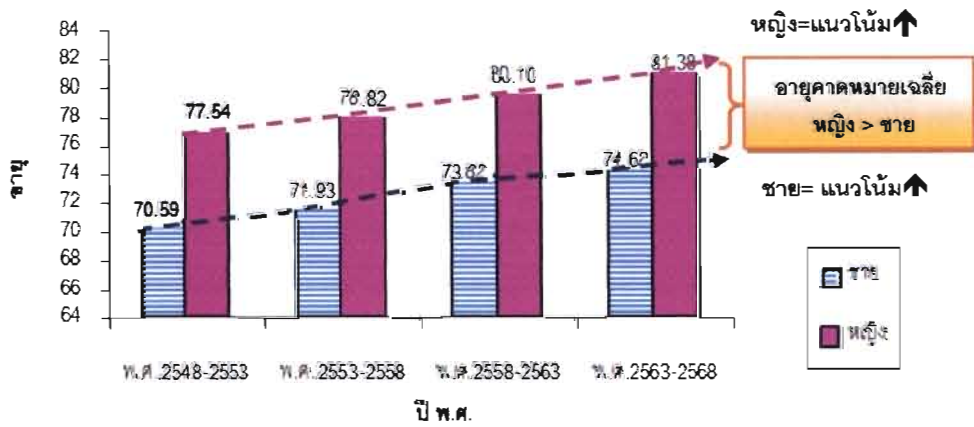
⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543-2573" (กรุงเทพฯ: 2550).

⁶ เรื่องเดียวกัน

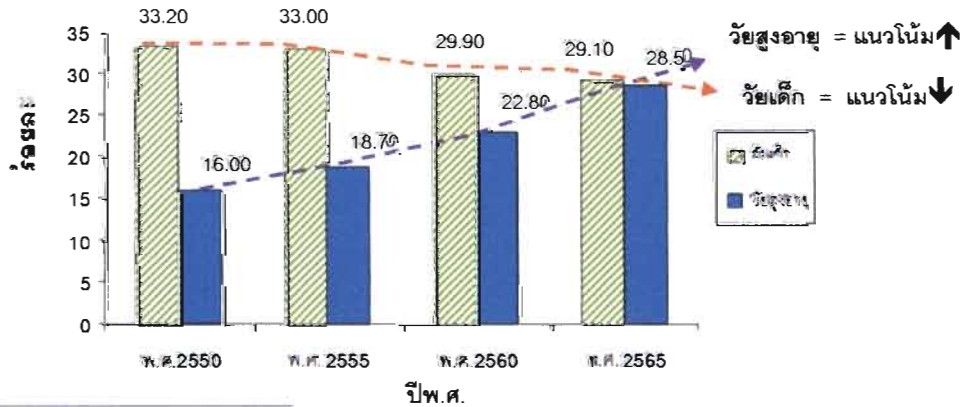
ภาพที่ 1-1 จำนวนผู้สูงอายุและการคาดการณ์จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย⁴

ภาพที่ 1-2 อายุคาดหมายคงชีพเมื่อแรกเกิด⁵

ภาพที่ 1-3 อัตราส่วนผู้เป็นภาระ⁶

⁴ ภาาการณั หะวานานท์ และธีรวิวัลย์ วรจรโนทัย, (2552) และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, (2549).

⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543-2573" (กรุงเทพฯ: 2550).

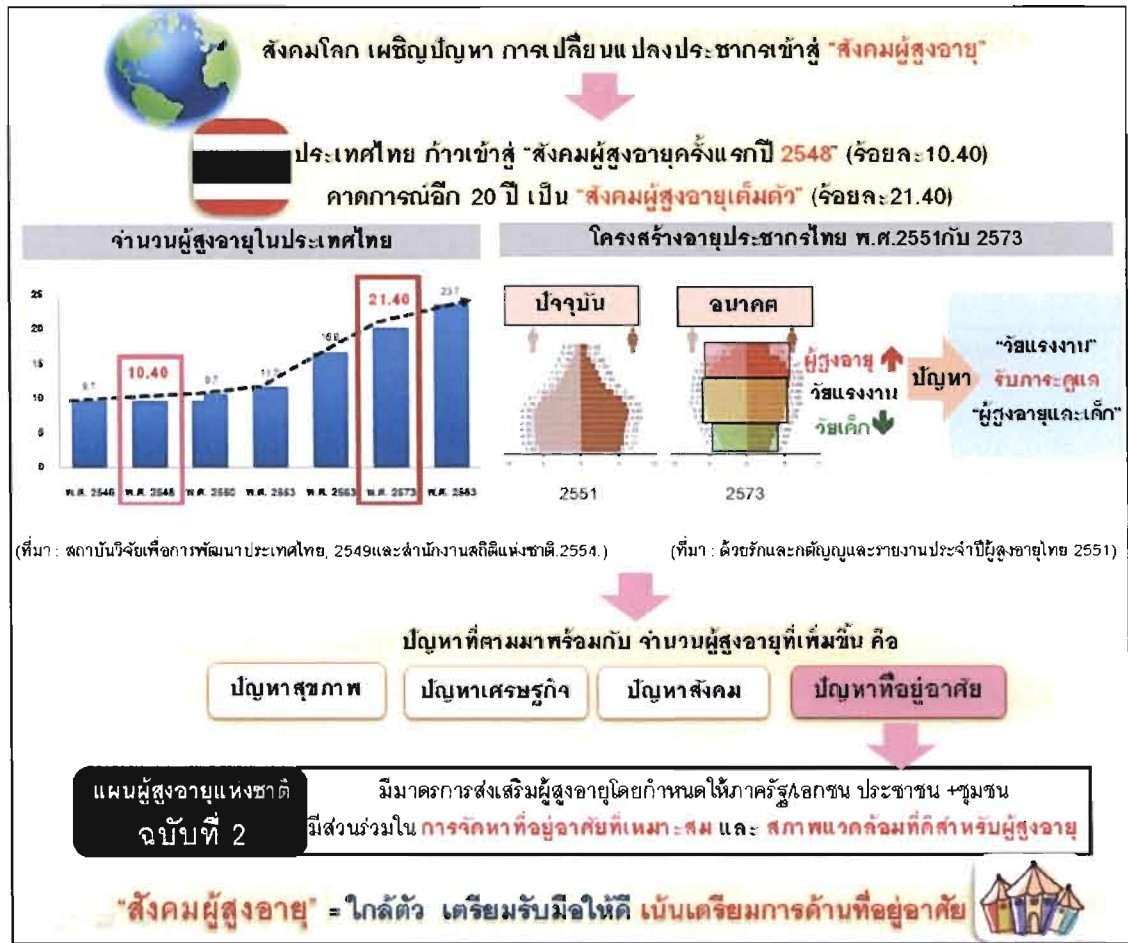
⁶ เรื่องเดียวกัน

การที่ผู้สูงอายุมีอายุยืนและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นก็เปรียบเสมือน “เหรียญสองด้าน” ที่ ด้านหนึ่ง จะเป็นตัวชี้วัดถึงความเป็นสมัยใหม่ที่วิทยาการทางการแพทย์-สาธารณสุข เทคโนโลยี นวัตกรรมเจริญก้าวหน้า และเป็นสิ่งที่แสดงว่าคนหันมาดูแลสุขภาพกายของตนให้อายุยืนยาว อย่างประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง แต่อีกด้าน กลับพบว่าปัญหาหลักที่มาพร้อมกับผู้สูงอายุ คือ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาที่อยู่อาศัย ซึ่งนับวันอัตราพืงพืงที่จะ ตกเป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน สังคม ก็เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความสามารถของบุตรหลานในการ เลี้ยงดูผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลงโดยเฉพาะเรื่องเวลาและการเอาใจใส่ผู้สูงอายุ รวมถึงผู้สูงอายุมี แนวโน้มอยู่ตามลำพังมากขึ้น⁷

โดย “แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564)” ได้ระบุนโยบาย ส่งเสริมผู้สูงอายุโดยกำหนดให้ภาครัฐ/เอกชน ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นการ เปลี่ยนแปลงประชากรไปสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” เป็นเรื่องใกล้ตัว ต้องเตรียมการรับมือให้ดี และให้ ความสำคัญกับการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพราะเป็นในสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน จากสถานการณ์ ทั้งหมดที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ในอนาคต เพื่อสามารถรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ทั้งลักษณะทาง กายภาพ เช่น รูปแบบของที่อยู่อาศัย และทางจิตใจ ความภูมิใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะถ้าผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมจะทำให้ประเทศไทยมีประชากรที่มีคุณภาพ และ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระพืงพืงที่จะเกิดแก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอีกทางหนึ่ง (ดังภาพที่ 1-4)

⁷ สุธีรา น้อยจันทร์. “การศึกษานโยบายของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวผู้ให้บริการทาง สังคมผู้สูงอายุ दिनแดงและครอบครัวสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงฆ์”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2530.)

ภาพที่ 1-4 สรุปที่มาและความสำคัญ⁸

สำหรับประชากรผู้สูงอายุนั้นก็จะมีทั้ง "ผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบท" และ "ผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองอย่างกรุงเทพฯ" แต่ในงานวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษา "ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ" เนื่องจากเหตุผลหลัก 3 ประการคือ

- (1) สัดส่วนรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯสูงกว่าในชนบท⁹
- (2) มีสัดส่วนผู้สูงอายุในกรุงเทพฯเพิ่มขึ้นทุกปี¹⁰
- (3) ลักษณะการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ แตกต่างจากชนบท และผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสังคม-กิจกรรมนันทนาการ (เช่นการออกกำลังกาย, การพักผ่อน, การท่องเที่ยว)¹¹

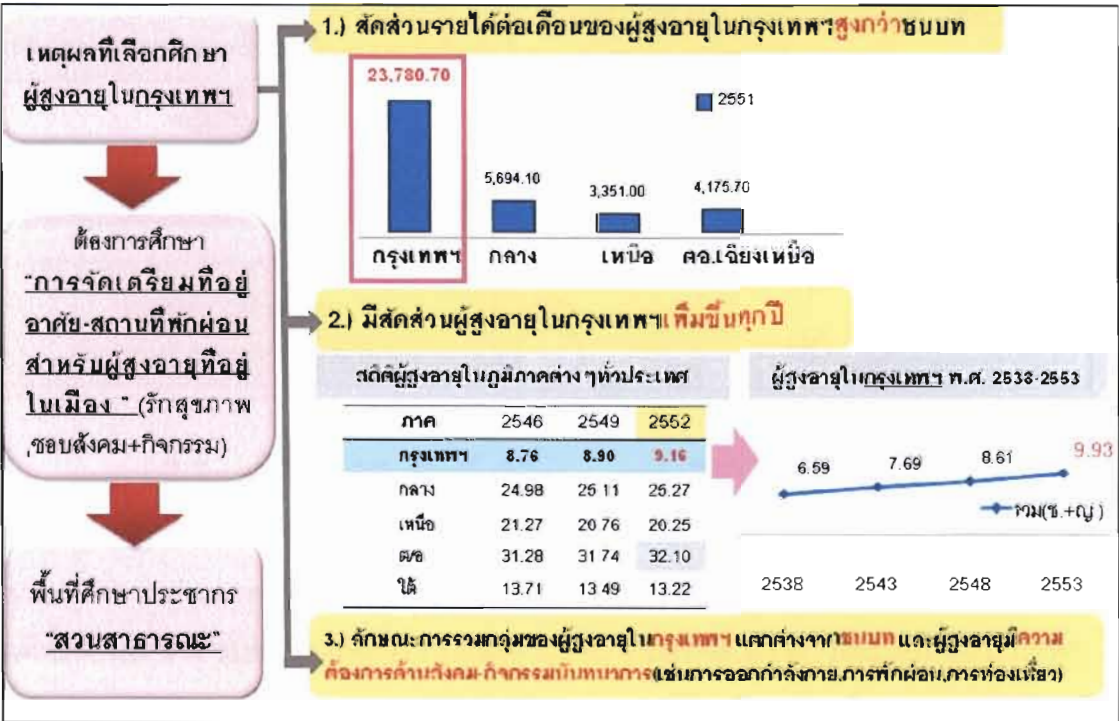
⁸ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), "สู่สังคมผู้สูงอายุ,"ใน ด้วยรักและกตัญญู,กมล สุทิน และ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร,บรรณาธิการ, (กรุงเทพฯ: ทีคิวพี,2553),หน้า 7.

⁹ สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข, รายงานประจำปีผู้สูงอายุ พ.ศ. 2551,(2551).

¹⁰ ทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, "สถิติผู้สูงอายุในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ", (2551). และ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "สถิติจำนวนผู้สูงอายุในกรุงเทพฯพ.ศ. 2538-2553", (2553).

โดยต้องการศึกษา“การจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง” ที่รักสุขภาพ และมีความต้องการสังคม- กิจกรรม ซึ่งพบว่าสวนสาธารณะเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจศึกษากลุ่มประชากร เพราะมีการรวมกลุ่มทางสังคมและกิจกรรมเกิดขึ้นในสังคมเมือง (ดังภาพที่ 1-5)

ภาพที่ 1- 5 สถิติผู้สูงอายุตามภาคต่างๆ และผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2538-2553 ¹²

¹¹ จีวีวรรณ เค้นไพบูลย์, “ความต้องการในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง: กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ด้านตะวันออกและด้านตะวันตก”, แบบเสนอโครงการวิจัยประกอบการเสนอขอของบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2555, (2555).

¹² ทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, “สถิติผู้สูงอายุในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ”, (2551). และ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “สถิติจำนวนผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2538-2553”, (2553).

ภาพที่ 1-6 การเลือกพื้นที่ศึกษาในกลุ่มประชากร¹³

เหตุผลที่เลือกสวนลุมพินี เป็นพื้นที่ศึกษา เพราะมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ (ดังภาพที่ 1-6) คือ (1)เป็น "สวนเอนกประสงค์"ที่รวมกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมออกกำลังกายหลากหลายประเภทไว้บริการทุกเพศทุกวัย (2)เป็นศูนย์รวมพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ (3) เป็นที่ตั้งของสมาคม ชมรมต่างๆที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เช่น สโมสรพลเมืองอาวุโสแห่งเมืองกรุงเทพฯ, ศูนย์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร สวนลุมพินี รวมถึง ชมรมต่างๆของผู้สูงอายุเกือบ 115 ชมรม (4)มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อผู้สูงอายุครบ นอกจากนี้ยังมีความน่าสนใจเพราะ มีบริการและคำแนะนำด้านสุขภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตรวจสุขภาพฟรี ,มีอาหารเพื่อสุขภาพ (ศูนย์อาหารสวนลุมพินี) การเดินทางสะดวก และที่สำคัญมีอากาศดี ร่มรื่น

หากกล่าวถึงเรื่องที่อยู่อาศัยแล้ว ในสังคมตะวันตก ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะไปอยู่ตามชุมชนผู้สูงอายุ เพราะนิยมชีวิตอิสระ รัฐมีสวัสดิการให้ผู้สูงอายุอย่างดี และภาคเอกชนมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุหลายรูปแบบ สำหรับในประเทศไทย แม้จะมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่มีการพัฒนาตามแนวคิดตะวันตกซึ่งไม่ตรงกับลักษณะ

¹³ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล : เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2554.

ทางสังคมและวัฒนธรรมของไทย รวมทั้งสวัสดิการจากภาครัฐก็ยังไม่ดีและทั่วถึงเท่าตะวันตก ยิ่งไปกว่านั้นการพัฒนาที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุในภาคเอกชนยังไม่ค่อยหลากหลาย (ดังภาพที่ 1-7)

ภาพที่ 1-7 ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย¹⁴

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ถึง 3 เรื่อง คือ “เรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจ ,2538”¹⁵ “เรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้สูงอายุที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกทม. ,2539”¹⁶ และ “เรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตคลองเตย, 2541”¹⁷ นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดเตรียม/การเตรียมการที่อยู่อาศัย อีก 3 เรื่อง คือ “เรื่องแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมอยู่วัยปี,2545”¹⁸ “เรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของ

¹⁴ ที่มาภาพ 1-6 : โรงพยาบาลกล้วยน้ำไ้ 2 [ออนไลน์], 18 กรกฎาคม 2554 .แหล่งที่มา www.kluaynamthai.com, โกลเด้นไลฟ์ เนอร์สซิงโฮม [ออนไลน์], 18 กรกฎาคม 2554 .แหล่งที่มา www.goldenlifehome.com/,โครงการสววงคณเเวศ [ออนไลน์], 18 กรกฎาคม 2554 .แหล่งที่มา www.softbizplus.com ,บางไทร ฮอสปิเ้าส์ [ออนไลน์], 24 กรกฎาคม 2554 แหล่งที่มา www.ddproperty.com.

¹⁵ สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ, “ความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขตกทม.,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2538.)

¹⁶ บัญชา บุณดสิงห์, “ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกทม.,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539.)

¹⁷ วรวรรณ นิตบงกช , “ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยเขตคลองเตย.,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2541.)

¹⁸ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร, “แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมอยู่วัยปี.,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.)

ผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของการเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร”¹⁹ และ “เรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในกรุงเทพมหานคร”²⁰

โดยความเหมือนกันของทั้ง 6 เรื่องนี้ คือ มุ่งศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และความคิดเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ ความต้องการย้าย แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ พื้นที่ศึกษา กลุ่มประชากร ระเบียบวิธีวิจัยและช่วงเวลาที่ศึกษา และส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาความคิดเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาจะพบว่าเรื่องที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่สนใจศึกษาในครั้งนี้อยู่คือ “เรื่องแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมอยู่วัยปี” แต่จะแตกต่างกันเพราะที่ผ่านมาศึกษากลุ่มประชากรเพียง 1 ชมรม ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ และมีศึกษาตั้งแต่ปี 2545 แต่ยังขาดประเด็นเรื่องสุขภาพ การรวมกลุ่มกิจกรรม และเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุทั้งระยะสั้น-ระยะยาวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเตรียมความพร้อมแก่ทุกภาคส่วนเพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มี 2 เรื่องคือ “โครงการวิจัยระบบการดูแลระยะยาวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ, 2553”²¹ ซึ่งโครงการนี้ศึกษาเกี่ยวกับระบบการดูแลผู้สูงอายุ และบริการต่างๆโดยสถานประกอบการ แต่เมื่อพิจารณาแล้วเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และ “รายงานเบื้องต้น โครงการ “การศึกษาและพัฒนานโยบาย เครื่องมือ และต้นแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ”²² แต่เมื่อพิจารณาจะพบว่า งานวิจัยเรื่องนี้ จะเน้นศึกษานโยบาย เครื่องมือ และต้นแบบที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อทั้งผู้สูงอายุและคนพิการจากของประเทศต่างๆ มาปรับใช้กับสังคมไทย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มี

¹⁹ สุธาณี สุดแสน, “การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของการเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร” , (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.)

²⁰ เต็มศิริ ศิริสมบัติ, “การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในกรุงเทพมหานคร” , (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2549.)

²¹ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและเด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, “รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยระบบการดูแลระยะยาวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ.” (กรุงเทพมหานคร : คัดลอกจากพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2553.)

²² ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “รายงานเบื้องต้น โครงการ “การศึกษาและพัฒนา นโยบาย เครื่องมือ และต้นแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ” , เสนอการเคหะแห่งชาติ. (2554.)

ส่วนที่จะสนับสนุนงานวิจัยนี้ เพราะจะช่วยดูในเรื่องของพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเมือง(กรุงเทพมหานคร) ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่าสนใจ และน่าติดตามว่าคนกลุ่มนี้มี พฤติกรรม ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยเหมือนหรือแตกต่างจากผู้สูงอายุในชนบท เพื่อการ จัดเตรียมนโยบายและ ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในประเทศไทย (ดัง ตารางที่ 2-2และตารางที่ 2-3 ในบทที่ 2)

ดังนั้นในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ลุมพินี กรุงเทพมหานคร” โดย ต้องการการศึกษาเพื่อดู อีกครั้งว่าเมื่อช่วงเวลาต่างกัน จะส่งผลต่อความต้องการที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุต่างกันหรือไม่ อย่างไร มีการเลือกสวนสาธารณะลุมพินี เป็นพื้นที่ศึกษา รวมถึงเลือกกลุ่มประชากรที่แตกต่าง เพราะมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีความหลากหลายของชมรม มากกว่า และจะไม่ศึกษาประเด็นความคิดเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ ที่สำคัญการศึกษาคั้งนี้จะสนใจ กลุ่มประชากร “ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมือง” เพื่อศึกษาว่าผู้สูงอายุในสังคมเมืองมีการ เตรียมพร้อมด้านที่อยู่อาศัย สำหรับรองรับการเปลี่ยนแปลงประชากรเข้าสู่ “สังคม ผู้สูงอายุ” อย่างไรบ้าง โดยจะศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่ม กิจกรรม รวมถึงศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างกำหนดหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ โดยผู้สูงอายุที่เป็น สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวนลุมพินี มีการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ด้วยการออกกำลังกายที่สวนลุมพินีเป็นประจำ ดังนั้นคนกลุ่มนี้น่าจะเป็นกลุ่ม ที่ให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัยและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มอื่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรมของ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต ของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร กำหนดหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา และเหตุผลของการเลือกพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี เท่านั้น สำหรับเหตุผลของการเลือกพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้คือ “สวนลุมพินี” ด้วยเหตุผล 7 ประการดังนี้ (1.)เป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของกรุงเทพฯตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 6 และปัจจุบันเป็นสวนอเนกประสงค์ที่รวมกิจกรรมนันทนาการไว้บริการประชาชนทุกเพศทุกวัย²³ (2.)เป็นศูนย์รวมพบปะสังสรรค์และออกกำลังกายของผู้สูงอายุที่รักษาสุขภาพ เนื่องจากในสวนลุมพินีเป็นที่ตั้งของศูนย์นันทนาการ สมาคม ชมรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรงไม่ว่าจะเป็น “สโมสรพลเมืองอาวุโสแห่งเมืองกรุงเทพฯ” “ศูนย์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร สวนลุมพินี” รวมถึง “ชมรมต่างๆของผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนถึง 115 ชมรม” (3.)มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเอื้อต่อผู้สูงอายุและคนพิการ (4.)การเดินทางสะดวกมาก สามารถมาโดยรถประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว รถไฟฟ้า(BTS) และรถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) (5.)มีบริการและคำแนะนำด้านสุขภาพจากหน่วยงานของโรงพยาบาลที่ร่วมมือ (6.)มีอาหารสุขภาพที่เหมาะสมกับความต้องการของคนกลุ่มนี้ (7.) อากาศดี และร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่²⁴ (ดังภาพที่ 1-8)

ภาพที่ 1-8 สวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร²⁵

²³ หนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ สวนลุมพินี พระพุทธศักราช 2468 , (2549).

²⁴ ผู้วิจัยเก็บข้อมูล : การสังเกต, การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานสวนสาธารณะ และการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มาออกกำลังกาย และผู้ประสานงานชมรม, 1 กรกฎาคม, 2554.

²⁵ ที่มาภาพ 1-8 : ภาพรัชกาลที่ 6 ผู้ให้กำเนิดสวนลุมพินี. "หนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ สวนลุมพินี พุทธศักราช 2468" (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ), 2549. สวนลุมพินีในปัจจุบัน. [ออนไลน์], 18 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา www.guru.thaibizcenter.com, ภาพถ่ายทางอากาศ สวนลุมพินี [ออนไลน์], 18 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา www.somkiet.com.

1.3.2 ขอบเขตด้านประเภทชมรมผู้สูงอายุ

ในสวนลุมพินี สามารถแบ่งชมรมเป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

(1) “ชมรมผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ”

เช่น ไท่เก๊ก ซี่กง(ลมปราณ) รำมวยจีน รำพัด ลีลาศ วิ่ง ออกกำลังกายที่ศูนย์ผู้สูงอายุ ซึ่งชมรมลักษณะนี้จะมีการออกกำลังกายที่เคลื่อนไหว ขยับทุกส่วนของร่างกายตลอดเวลา

(2) “ชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์”

เช่น ดื่มน้ำชา พูดคุยกัน เล่นหมากรุก สวดมนต์ ซึ่งชมรมลักษณะนี้จะเน้นการพูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง และมักพบในกลุ่มผู้สูงอายุที่อายุมาก

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) ศึกษาศาสนาสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และกิจกรรมการรวมกลุ่ม ของกลุ่มประชากร

(2) ศึกษาศาสนาการอยู่อาศัยในปัจจุบันและความต้องการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุทั้งใน 2 ลักษณะ ดังนี้

- ลักษณะ “**พักระยะยาว**” ที่ผู้อยู่อาศัยต้องการจะพักอาศัยอยู่ตลอดช่วงชีวิตที่เหลืออยู่ (เช่น บ้านเดี่ยว, ทาวน์เฮาส์, อาคารชุดพักอาศัย , ฯลฯ)
- ลักษณะ “**พักชั่วคราว**” (เช่น โรมแรม, รีสอร์ท, สถานปฏิบัติธรรม, สวนสาธารณะ ฯลฯ) เพราะไม่ต้องการย้ายจากที่อยู่เดิม เพียงแต่ต้องการ เปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว โดยการถือครองกรรมสิทธิ์ของที่อยู่ทั้ง 2 ลักษณะ อาจเป็นได้ทั้ง “**ถือครองเอง**” หรือ “**เป็นผู้อาศัย**”

(3) เสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ แก่ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวนลุมพินี ซึ่งเกณฑ์การเป็นสมาชิกของแต่ละชมรมจะไม่เหมือนกัน แล้วแต่การบริหารจัดการภายในชมรม เช่น บางชมรมก็มีการเก็บค่าสมาชิกเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือน แต่บางชมรมเพียงแต่มาออกกำลังกายตรงนั้นเป็นประจำ และเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างก็ถือเป็นสมาชิกชมรมแล้ว ส่วนค่าใช้จ่ายรายเดือนจะมีคณะกรรมการของชมรมนั้นเป็นผู้ออกให้ แต่อย่างน้อยที่สุดบุคคลผู้นั้นต้องมาออกกำลังกายที่แห่งนี้กับชมรมนั้นๆเป็นประจำ และต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่สำคัญ ความน่าสนใจของชมรมต่างๆในสวนลุมพินีคือ คนหนึ่งสามารถเป็นสมาชิกกับชมรมออกกำลังกายต่าง ๆ ก็ชมรมก็ได้ตามความสนใจ

1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

1.5.1 อุปสรรคเรื่องการแจกแบบสอบถาม เพราะกลุ่มประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มาออกกำลังกายเป็นช่วงเวลา ถ้าเลยช่วงเวลา 6.00- 9.00น.ในวันจันทร์-ศุกร์และช่วงเวลา6.00-11.00 น. ในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ จะเก็บข้อมูลยาก และส่วนใหญ่จะสายตายาว ผู้วิจัยจึงอ่านให้ฟัง รวมถึงกลุ่มตัวอย่างบางคนก็ไม่ต้องการให้ข้อมูลส่วนตัวโดยเฉพาะเรื่องรายได้ ทำให้เป็นปัญหาในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ตอบแบบสอบถามว่าการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการกรมสรรพากร และข้อมูลเป็นความลับ

1.5.2 ผู้วิจัยไม่สามารถสังเกตสภาพที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมายได้เพราะเป็นเพียงสำรวจสภาพการอยู่อาศัยของกลุ่มประชากร โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกตามชมรมต่างๆในสวนลุมพินี

1.5.3 การศึกษาครั้งนี้ต้องการนำเสนอความต้องการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ แต่ต้องพึงระวังว่าความต้องการนี้วิเคราะห์จากตัวอย่างที่ทำการศึกษาเท่านั้น ถ้าต้องการขยายผลต้องพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างให้ดีก่อนนำไปใช้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 “ผู้สูงอายุ”

ในการศึกษานี้ หมายถึง สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวนลุมพินี ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งแตกต่างจากการให้นิยาม “ผู้สูงอายุทั่วไปของประเทศไทยว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป”²⁶ และแตกต่างจาก นิยามขององค์การสหประชาชาติ ที่มองว่า “ผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาแล้ว หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป”²⁷

1.6.2 “สภาพการอยู่อาศัย”

ในการศึกษานี้ หมายถึง ลักษณะการอยู่อาศัย และประเภทที่อยู่อาศัยของกลุ่มประชากร โดยจะศึกษาครอบคลุม 2 ช่วงเวลา คือ “ปัจจุบัน-อยู่อาศัยอย่างไร” และ “อนาคต-มีความต้องการที่อยู่อาศัยลักษณะใด” ทั้งที่อยู่อาศัยแบบ “พักระยะยาว” ที่ผู้อยู่อาศัยต้องการจะพักอาศัยอยู่ตลอดช่วงชีวิตที่เหลืออยู่ (เช่น บ้านเดี่ยว, ทาวน์เฮาส์, อาคารชุดพักอาศัย, ฯลฯ) , ชุมชนผู้สูงอายุและบริการต่างๆ เป็นต้น และแบบ “พักชั่วคราว” (เช่น โรงแรม, รีสอร์ท, สถานปฏิบัติธรรม, ฯลฯ) เพราะไม่ต้องการย้ายจากที่อยู่เดิม เพียงแต่ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว โดยการถือครองกรรมสิทธิ์ของที่อยู่ทั้ง 2 ลักษณะ อาจเป็นได้ทั้ง “ถือครองเอง” หรือ “เป็นผู้อาศัย”

1.6.3 “สุขภาพ”

ในการศึกษานี้ หมายถึง ลักษณะสุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามว่าเป็นอย่างไร เช่น “แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตนเองได้” “ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง” “ไม่แข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่” และ “อ่อนแอต้องการการดูแลตลอดเวลา” นอกจากนี้ยังถามเรื่องโรคประจำตัวของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม

1.6.4 “ชมรมผู้สูงอายุ”

ในการศึกษานี้ หมายถึง ชมรมผู้สูงอายุ 2 ประเภท คือ “ชมรมผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ” เช่น ไท้เก๊ก ซี่กง(ลมปราณ) รำพัด รำมวยจีน ลีลาศ วิ่ง ออกกำลังกาย

²⁶ “ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 68 ตอนที่ 24” ,วันที่ 11 เมษายน 2494.

²⁷ World Health Organization , 2011

ภายใต้ศูนย์สูงวัย และ “ชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์” เช่น ดื่มน้ำชา พูดคุยกัน เล่นหมากรุก สวดมนต์ เพราะคนกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์และแนวความคิดร่วมกันในการพัฒนาตนเองด้านสุขภาพอนามัย รวมถึงด้านโภชนาการ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ประชาชนที่สนใจและหน่วยงานวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทราบถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ การรวมกลุ่มกิจกรรม สภาพที่อยู่อาศัยและความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในอนาคตที่เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรมไทย ของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายในสวนลุมพินี

1.7.2 ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ สามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานนี้เป็นแนวทางในการจัดเตรียมนโยบาย รวมถึงมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในอนาคต และสามารถคาดการณ์แนวโน้มความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคต เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในเมืองได้อย่างตรงจุด

1.7.3 ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ สามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและส่งเสริมการตลาดให้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

1.7.4 กรุงเทพมหานคร, สำนักงานสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทราบถึงเหตุผลการรวมกลุ่มกิจกรรมของผู้สูงอายุ และตระหนักถึงความสำคัญในการปรับปรุงพัฒนาสวนสาธารณะต่างๆ ทั่วกรุงเทพฯ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับพฤติกรรม ความต้องการของผู้สูงอายุ โดยการกำหนดเป็นมาตรการ นโยบายต่างๆ

1.7.5 องค์กรการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และผู้ประกอบการธุรกิจ เช่น โรงแรม, โฮมสเตย์, สถานปฏิบัติธรรม สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงสถานที่ และสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในกลุ่มวัยต่างๆ ได้อย่างตรงจุด

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล และเปรียบเทียบทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะมีการสรุปตอนท้ายของแต่ละทฤษฎีว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อย่างไร โดยจะเรียงลำดับแนวคิด ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุในประเทศไทย
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้สูงอายุ
 - 2.2.1 ทฤษฎีการถดถอย (Disengagement Theory)
 - 2.2.2 ทฤษฎีการทำกิจกรรม หรือ ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory)
 - 2.2.3 ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continue Theory)
 - 2.2.4 ทฤษฎีการปลงใจ (Renunciation)
 - 2.2.5 ทฤษฎีการย้อนความหลัง (Reminiscence)
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและกำลังซื้อที่อยู่อาศัย (Housing Demand)
- 2.4 แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัย
- 2.5 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุ
- 2.6 รูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ
- 2.8 แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม (Aging in place)
- 2.9 การพัฒนาการอยู่อาศัยบนฐานคิดแบบองค์รวม
- 2.10 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ
- 2.11 การวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง
- 2.12 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2
- 2.13 วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุในประเทศไทย¹

ตามทฤษฎีนี้จะแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุเป็น 4 กลุ่ม EARLY / ACTIVE / PASSIVE / และ INTENSIVE ดังนี้

ตามอายุ	55-60 ปี	เป็น	<u>EARLY RETIREMENT</u>
วัยแรก	61-65 ปี 66-70 ปี		<u>ACTIVE RETIREMENT</u>
วัยกลาง	71-75 ปี 76-80 ปี 81-85 ปี		<u>PASSIVE RETIREMENT</u>
วัยปลาย	86 ปี < -		<u>INTENSIVE RETIREMENT</u>

2.1.1 “กลุ่มวัยก่อนเกษียณ” (EARLY RETIREMENT)

จะอยู่ในช่วงอายุ 55-60 ปี มีการใช้ชีวิตเหมือนคนปกติที่ยังแข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองได้ ทั้งอาจจะต้องการกิจกรรมเหมือนคนหนุ่มสาว เพียงแต่มีเวลาว่างมากขึ้นที่จะทำกิจกรรมตอบสนองตัวเอง โดยกลุ่มนี้ยังทำงานได้เหมือนปกติ แต่มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กลุ่มผู้สูงอายุ

2.1.2 “กลุ่มเกษียณอายุ” (ACTIVE RETIREMENT)

จะอยู่ในช่วงอายุ 61-70ปี เคาเกณฑ์อายุการทำงานเหมือนสังคมตะวันตก แต่ยังคงสุขภาพแข็งแรง มีกิจกรรมของตัวเอง ช่วยเหลือตัวเองได้ คล้ายกลุ่มแรก EARLY RETIREMENT

2.1.3 “กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือ” (PASSIVE RETIREMENT)

จะอยู่ในช่วงอายุ 71-85ปี โดยกลุ่มนี้ต้องการคนช่วยเหลือ และเครื่องมือช่วยเหลือ เช่น ไม้เท้า รถเข็น ซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ต้องการเครื่องมือช่วยทั้งในบ้านและนอกบ้านมากขึ้น เพราะจะต้องมีผู้ช่วยเหลือเป็นประจำ

¹ มานพ พงศทัต, “Grey Society : แนวคิด ทฤษฎี (ตอนที่ 1),” กลยุทธ์สังคมนวัตกรรมวัย 15 ยุคเศรษฐกิจแปรปรวน 2552-2553, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2553), หน้า 181-184.

2.1.4 “กลุ่มวัยสุดท้ายของชีวิต” (INTENSIVE RETIREMENT)

จะอยู่ในช่วงอายุ 86 ปี ขึ้นไป มักมีคำศัพท์เรียกเช่น กลุ่ม Hospic คือกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และต้องอยู่ใกล้หมอ ใกล้โรงพยาบาลจนวันสุดท้าย

จะพบว่าตามทฤษฎีนี้มีการจัดกลุ่มผู้สูงอายุใหม่เป็น 4 กลุ่ม ตามพฤติกรรม และกิจกรรมที่ทำ เช่น ถ้าอายุ 71 ปี แต่ยังแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้ มีการทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง ควรจัดอยู่ในกลุ่ม Active Retirement ซึ่งจะแตกต่างจากทฤษฎีการจัดกลุ่มผู้สูงอายุแบบที่มีมา คือ กลุ่มแรกอายุ 50-59ปี กลุ่มที่สองอายุ 60-69ปี กลุ่มที่สามอายุ 70-79ปี และกลุ่มที่สี่ อายุ 80 ปีขึ้นไป

▪ สรุปความเชื่อมโยงของ “ทฤษฎี” กับ “การศึกษา”

โดยการศึกษาครั้งนี้จะเปรียบเทียบผู้สูงอายุ ในแต่ละช่วงอายุตาม “ทฤษฎีการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุในประเทศไทย” ทั้งช่วง “EARLY RETIREMENT(55-60ปี)” “ACTIVE RETIREMENT(61-70ปี)” “PASSIVE RETIREMENT(71-85ปี)” และ “INTENSIVE RETIREMENT(≥ 86 ปี)” กับ ทฤษฎีการแบ่งช่วงอายุ 4 ช่วง คือ ช่วง 50-59 ปี, ช่วง 60-69 ปี , ช่วง 70-79 ปี และ 80 ปีขึ้นไป เพื่อดูว่าผู้สูงอายุที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ต่างกััน มีลักษณะรูปแบบกิจกรรม และพฤติกรรมที่ต่างกัันหรือไม่ และในที่นี้จะเพิ่มศึกษาผู้สูงอายุ ตั้งแต่อายุ 50-54 ปี ด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้สูงอายุ²

แนวคิดนี้จะช่วยอธิบายพฤติกรรมและความต้องการในการดำรงชีวิตและการปรับตัวของผู้สูงอายุเพื่อก่อให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิต ทั้งในมิติของจิตวิทยาสังคมและมิติทางด้านสังคมโดยตรง ในมิติทางด้านจิตวิทยาสังคมได้เน้นการอธิบายสภาพจิตใจของผู้สูงอายุที่สัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรม โดยพิจารณาวัยที่แปรเปลี่ยนไปของวัยสูงอายุจะส่งผลต่อด้านจิตใจ โดยมองว่าร่างกายจะเป็นจุดนำในการพัฒนาการด้านจิตวิทยาของผู้สูงอายุ เช่น การใช้ชีวิต ความสุขความทุกข์ การปรับตัว การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

² จีวีวรรณ เตนไพบูลย์และคณะ. “ความต้องการในการดำเนินชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง : กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ด้านตะวันออก และ ด้านตะวันตก”.แบบเสนอโครงร่างวิจัยประกอบการเสนอขอของบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2555.,(2554).

2.2.1 ทฤษฎีการถดถอย (Disengagement Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะค่อย ๆ ถอยออกจากสังคม ลดบทบาทด้านสังคม เนื่องจากสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอย เหตุนี้ ผู้สูงอายุจึงควรเก็บตัวเงียบ ไม่ยุ่งวุ่นวายกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมและครอบครัว แต่อาจจะสร้างกิจกรรมใหม่ที่ไม่ลำบากมากนัก เช่น การไปวัดทำบุญ ปฏิบัติธรรม เป็นต้น

2.2.2 ทฤษฎีการทำกิจกรรม หรือ ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory)

ทฤษฎีนี้ตรงข้ามกับทฤษฎีแรก โดยเชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้งกายและใจได้ หากมีการทำกิจกรรมและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และกิจกรรมก็จะทำให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและรู้สึกว่ามีประโยชน์

2.2.3 ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continue Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขได้เมื่อได้ทำกิจกรรมตามที่เคยทำมาก่อน เช่น หากเป็นคนที่ทำกิจกรรมกับคนหมู่มากก็ทำต่อไป หรือหากบุคคลใดพอใจชีวิตที่สงบสันโดษก็อาจแยกตนทำงานตามลำพัง

2.2.4 ทฤษฎีการปลงใจ (Renunciation)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการยอมรับจากการสูญเสียและการจากไปทั้งทรัพย์สิน ผู้คน และความสัมพันธ์ในอดีต โดยที่คนที่มีบุคลิกที่ไม่ยืดหยุ่นก็จะปลงได้ยากกว่าคนที่ยืดหยุ่น

2.2.5 ทฤษฎีการย้อนความหลัง (Reminisce)

เป็นพฤติกรรมของคนทุกวัยที่ระลึกความหลังแต่จะมีมากขึ้นในวัยสูงอายุ โดยมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การนั่งคิดคนเดียว การพูดบอกเล่ากับผู้อื่น การเขียนเล่าเรื่องด้วยตัวหนังสือ การเดินทางไปสถานที่อดีต การสะสม เป็นต้น การย้อนความหลังอาจมีทั้งคุณและโทษ กล่าวคือ อาจเป็นการฝึกฝนความจำ ในทางกลับกันก็จะสร้างความขุ่นมัว เศร้าสร้อย กลัว กังวล

▪ สรุปความเชื่อมโยงของ “ทฤษฎี” กับ “การศึกษา”

ทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของการศึกษารุ่นนี้ที่กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ โดยเฉพาะทฤษฎีกิจกรรมเหมาะกับการอธิบายผู้สูงอายุที่ชอบทำกิจกรรมทางสังคม และการทำกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ตนเองมีความสุขกับการเป็นผู้ให้ นอกจากนี้ทฤษฎีความต่อเนื่องนี้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ ห่วงใยสุขภาพมีการมาออกกำลังกายที่สวน

ลุ่มพินี้เป็นประจำ และใช้เป็นพื้นที่พบปะพูดคุยกัน ตั้งแต่ช่วงต้นของการเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ ต่อเนื่องจนถึงช่วงปลายของการเป็นผู้สูงอายุ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและกำลังซื้อที่อยู่อาศัย (Housing Demand)³

2.3.1 ความต้องการที่อยู่อาศัย ที่กล่าวถึงโดยทั่วไป สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

2.3.1.1 **ความต้องการที่อยู่อาศัย (Housing Need)** มนุษย์ทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องมียุ่อาศัย (Housing Need) เนื่องจากที่อยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยสี่ของชีวิต มนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วต้องแสวงหาที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะที่อยู่อาศัยนั้นจะมีคุณภาพต่ำเพียงใด หรือตนจะเป็นที่อยู่อาศัยนั้น หรือไม่ก็ตาม

2.3.1.2 **ความอยากได้หรือความต้องการมีที่อยู่อาศัย (Housing Want)** เมื่อมนุษย์ทุกคนต่างมีความจำเป็นในการได้รับการสนองตอบในการมีที่อยู่อาศัย ดังนั้น จึงต่างก็อยากได้หรือต้องการมีที่อยู่อาศัยไม่มีที่สิ้นสุด แม้บุคคลที่มีที่อยู่อาศัยแล้ว แต่ไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง ก็จะต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้ที่อยู่อาศัยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ส่วนผู้ที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองแล้วก็ยังคงมีความใฝ่ฝันที่จะมีที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพดีขึ้นไปอีกตามลำดับ

2.3.1.3 **ความต้องการซื้อหาที่อยู่อาศัยที่มีอำนาจซื้อ (Housing Demand)** ความอยากได้บ้านหรือความใฝ่ฝันที่จะมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองนั้นจะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีเงินเพียงพอที่จะซื้อได้ (Affordability) หากไม่มีเงินเพียงพอ ความใฝ่ฝันนั้นก็จะเป็นเพียงความต้องการ ไม่ใช่ความต้องการที่มีอำนาจซื้อ ดังนั้น “ความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยที่มีอำนาจซื้อ” หรือ “ความต้องการซื้อหาบ้าน” เนื่องจาก (ดังตารางที่ 2-1)

³ อุดลย์ จาตุรภาคกุล. *หลักการตลาด*. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 41-52.

ตารางที่ 2-1 ความต้องการและกำลังซื้อที่อยู่อาศัย

ความต้องการซื้อที่อยู่อาศัย = ความต้องการได้ที่อยู่อาศัย + กำลังซื้อ	
☹ หากประชาชนไม่ต้องการ และไม่มีกำลังซื้อ	➡ ผู้ประกอบการไม่มีโอกาสในการขาย
☺ หากประชาชนต้องการ และไม่มีกำลังซื้อ	➡ ผู้ประกอบการมีโอกาสในการขาย โดยการใช้กลยุทธ์ทางการผลิตและการเงินช่วยg เช่น ให้ผู้ซื้อผ่อนค่างน้อยแต่ผ่อนนาน หรือโดยวิธี ซื้อแล้วเช่าอยู่ได้ทันทีเพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายใน การเช่าที่พักอาศัย
☹ หากประชาชนมีกำลังซื้อ แต่ไม่มีความต้องการ	➡ ผู้ประกอบการมีโอกาสในการขายการ ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด กระตุ้นความต้องการ
☺ หากประชาชนต้องการ และมีกำลังซื้อ + เต็มใจซื้อ	➡ การซื้อขายที่อยู่อาศัยจึงเกิดขึ้น

2.3.2 เหตุผลที่ประชาชนต้องการซื้อที่อยู่อาศัย ประชาชนต้องการซื้อที่อยู่อาศัย ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันหลายประการ ซึ่งอาจจำแนกได้ ดังนี้

2.3.2.1 ความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยด้วยความจำเป็นหลัก ได้แก่ การซื้อ
หาที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อการอยู่อาศัยของตนเองและ
ครอบครัว ส่วนใหญ่การซื้อประเภทนี้มักจะเป็นการซื้อที่อยู่อาศัยเป็นบ้านหลังแรก
ตามกำลังเงินที่มีอยู่

2.3.2.2 ความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยซื้อด้วยเหตุจูงใจพิเศษ ได้แก่ การซื้อเพื่อ
อยู่อาศัยและพักผ่อนชั่วคราว การซื้อเพื่อการรับรองแขกและญาติมิตร การซื้อเพื่อ
ลงทุนหรือหารายได้ในอนาคต เป็นต้น

2.3.2.3 การซื้อที่อยู่เพื่อเลื่อนขั้นที่อยู่อาศัย (เลื่อนคุณภาพชีวิต) ได้แก่ การ
เปลี่ยนจากห้องชุด เป็นทาวน์เฮาส์ เป็นบ้านเดี่ยว และเป็นคฤหาสน์ในที่สุด

2.3.3 กำลังซื้อที่อยู่อาศัย (Purchasing Power)

กำลังซื้อที่อยู่อาศัยหรือความสามารถในการซื้อที่อยู่อาศัยจะขึ้นอยู่กับรายได้ของ
ประชาชนโดยตรง อย่างไรก็ตามกำลังซื้อไม่ได้หมายความว่า ผู้ซื้อจะต้องมีเงินสดซื้อตาม
ราคาเสนอขาย แต่หมายถึงการที่ผู้ซื้อมี “เงินออม” หรือเงินเก็บสะสมจำนวนหนึ่ง

ประมาณ 20-30% ของราคาขายและ “สามารถจะกู้ยืมเงิน” จากสถาบันการเงินประมาณ 70-80% หรือบางแห่งอาจให้กู้ยืมเงินได้ถึง 100% นอกจากนั้น ผู้กู้จะต้องมีรายได้ต่อเดือนจำนวนมากเพียงพอใน “การผ่อนชำระหนี้เงินกู้ในแต่ละเดือน” ตลอดระยะเวลาานประมาณ 20-30ปี

โดยทั่วไปสถาบันการเงินจะกำหนดวงเงินให้กู้ โดยพิจารณาจากรายได้ต่อเดือนของผู้กู้ โดยมักจะให้กู้ในวงเงินประมาณ 15-30 เท่าของรายได้ ซึ่งจะพิจารณาตามลักษณะอาชีพของผู้กู้ หากผู้กู้มีรายได้เป็นเงินเดือนประจำที่แน่นอน เช่นเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานเอกชน สถาบันการเงินอาจให้กู้ได้ถึง 30-65 เท่า แต่หากประกอบอาชีพอิสระ ที่มีรายได้ไม่แน่นอน เช่น ขับแท็กซี่ ขายอาหารตามรถเข็น ฯลฯ ทางสถาบันการเงินอาจพิจารณาให้กู้ได้ไม่เกิน 20 เท่า ของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน หักค่าใช้จ่ายแล้วเท่านั้น⁴

▪ สรุปความเชื่อมโยงของ “แนวคิด” กับ “การศึกษา”

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและกำลังซื้อที่อยู่อาศัย (Housing Demand) จะตรงกับการศึกษาเรื่องนี้เพราะต้องการศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุ และจะเน้นศึกษาความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต ในแบบ “ระยะยาว” (เช่น บ้านเดี่ยว , อาคารชุดพักอาศัย , ชุมชนผู้สูงอายุ เป็นต้น) โดยต้องการทราบว่าผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายต้องการย้ายหรือปรับปรุงบ้านของตนเองอย่างไร ส่วน “ระยะพักชั่วคราว” (เช่น โรงแรม รีสอร์ทที่ไปเปลี่ยนบรรยากาศพักหรือเที่ยวที่ต่างจังหวัด) เพื่อนำเสนอให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยการศึกษาทั้ง 2 ระยะ จะเน้นศึกษาเรื่องของทำเลที่ตั้ง-ระดับราคา ด้วย

2.4 แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัย

ผู้ที่เช่าอาศัยอยู่ จะมีการโยกย้ายที่อยู่อาศัยมาก เนื่องจากมีต้นทุนในการย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่า ในขณะที่ผู้ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยจะมีต้นทุนการย้ายที่อยู่อาศัยที่สูงกว่า ดังนั้นจึงสามารถคาดคะเนการย้ายที่อยู่อาศัยได้จากการเลือกการครอบครองที่อยู่อาศัยในปัจจุบันได้ว่า **เมื่อครอบครัวย้ายเลือกการเช่าอยู่จึงมีแนวโน้มว่าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยใน**

⁴พัลลภ กฤตยานวัช. “บทความหลัก”,วารสารธนาคารสงเคราะห์ 2. (10 กรกฎาคม – กันยายน ,2549), หน้า 4.

อนาคต กลับกันครอบครัวที่เลือกที่จะเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยก็จะมีแนวโน้มว่าจะไม่มีการย้ายที่อยู่อาศัยในอนาคต

อย่างไรก็ตามยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการโยกย้ายหรือครอบครองที่อยู่อาศัย นั่นคือ **อายุ** ของหัวหน้าครอบครัวของแต่ละครอบครัว ซึ่งอาจแสดงถึงความมั่นคงและความมั่งคั่งของครอบครัว ซึ่งอาจมองในเรื่องของความมั่นคงในหน้าที่การงานได้เช่นกัน โดยถ้ายังมีความมั่นคงในงานเพิ่มมากขึ้นก็จะมีแนวโน้มการย้ายที่อยู่อาศัยลดน้อยลง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่อง**ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว** กับคนในละแวกบ้านก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการย้ายที่อยู่อาศัยเช่นกัน ซึ่งยิ่งความผูกพันของครอบครัวต่อผู้คนในละแวกบ้านมีมากเท่าไรก็จะมีผลทำให้แนวโน้มการย้ายที่อยู่อาศัยลดน้อยลง

▪ สรุปความเชื่อมโยงของ “แนวคิด” กับ “การศึกษา”

แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัย นี้จะตรงกับการศึกษาเรื่องนี้ เพราะความคิดว่าจะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้าย หรือไม่ย้าย หรือจะปรับปรุงที่อยู่เดิม ก็ขึ้นอยู่กับเรื่องของ “กรรมสิทธิ์” “อายุ” และ “ความสัมพันธ์” ดังที่ทฤษฎีนี้ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

2.5 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุ⁵

วัยผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทั้ง “ทางร่างกาย” (Physical Aging) และ “จิตใจ” (Psychological Aging) โดยการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเมื่อย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ได้แก่สภาพร่างกายจะค่อยๆเสื่อมลงไป การทำงานของอวัยวะไม่ปกติ ร่างกายอ่อนแอเกิดการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ในสมอง ความรู้สึกช้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่างๆ เช่น ต่อมเหงื่อ ทำให้ผิวหนังแห้งและแตก เกิดอาการคัน ระบบย่อยและการขับถ่ายเสื่อมลง จากการที่ผู้สูงอายุเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด เพราะความเสื่อมของฟัน เกิดอาการจุกเสียด การดูดซึมและการขับถ่ายไม่ดีนัก เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการหายใจ มีอาการลิ้นหัวใจแข็ง เกิดโรคหัวใจได้ง่าย เกิดการแทรกซ้อนภายหลังการเจ็บป่วย โดยเฉพาะผู้ที่เจ็บป่วยนานๆ จะเกิดอาการตามบริเวณข้อ ตะโพก มือและไหล่หรือเกิดอาการอักเสบของหลอดเลือดและเกิดการอุดตันในทางเดินอาหาร

⁵ ศดิพัฒน์ ยอดเพชร, แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 1, 2543), หน้า 12-15.

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ ในผู้สูงอายุระบบการทำงานของประสาทและสมองเสื่อมประสิทธิภาพลง ไม่ค่อยปรับให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและอารมณ์หลายประการโดยการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของผู้สูงอายุที่พบ คือ มีการรับรู้ต่อสิ่งใหม่ได้ยาก เพราะความสามารถในการจำถดถอยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์เป็นปกติเกี่ยวเนื่องกับการสนองตอบความต้องการของจิตใจต่อการเปลี่ยนแปลง สถานภาพทางสังคมมีการสร้างวิถีดำเนินชีวิตของตนเอง เพราะการมีอายุมากขึ้นก็คือ การเดินเข้าสู่ความตาย การยอมรับต่อสภาวะดังกล่าวของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุพัฒนาวิถีดำเนินชีวิตให้กับตนเองเป็นโลกใหม่ของวัยสูงอายุ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปตามเหตุผลและความพึงพอใจของแต่ละบุคคลมีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมเฉพาะสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และตรงกับความต้องการของตนเองเท่านั้น โดยมีอารมณ์เป็นพื้นฐาน มีอาการเหงาหรือว่าเหวทำให้ขาดความสนใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม อาจพบการเจ็บป่วยทางร่างกายร่วมด้วยได้ เช่น มีอาการปวดท้อง กลืนอาหารไม่ได้โดยตรวจหาสาเหตุไม่ได้มีความวิตกกังวล ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่แน่ใจในการปรับตัว ทำให้เกิดความกลัวและวิตกกังวล มีอาการย้ำคิดย้ำทำ ขาดความมั่นใจ เป็นผลทำให้เกิดใจสั้นและมีโรคทางกายตามมาได้ มีอาการซึมเศร้า ซึ่งพบได้มากในผู้สูงอายุที่ขาดความอบอุ่นในครอบครัวมาก่อนซึ่งกลุ่มอาการผิดปกติทางจิตใจมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน สูญเสียความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เนื่องจากลักษณะของสังคมปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุกับบุตรหลานของตนลดลง บทบาททางด้านการให้คำปรึกษาดูแลและสั่งสอนจึงน้อยลงทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวเกิดความว่าเหวและรู้สึกว่าคุณค่ามีค่าน้อยลง

ความต้องการของผู้สูงอายุนั้น สรุปจากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขได้ดังนี้

- (1) **ความต้องการทางด้านร่างกาย** ได้แก่ บำบัดยี่ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค)
- (2) **ความต้องการด้านจิตใจ** ได้แก่ ความรัก การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากครอบครัว กลุ่มและสังคม
- (3) **ความต้องการทางสังคม** คือ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องการเป็นบุคคลสำคัญและต้องการมีชีวิตหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

▪ สรุปลความเชื่อมโยงของ “แนวคิด” กับ “การศึกษา”

จากแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุ จะพบว่าสามารถเชื่อมโยงกับการศึกษาครั้งนี้ในเรื่องของ กลุ่มประชากร นั่นคือ “ผู้สูงอายุ” โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ แต่พวกเขาออกมาออกกำลังกายเพื่อรักษา หรือเยียวยาการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นกับเขาให้เป็นไปในทางที่ควบคุมได้ และสามารถมีชีวิตที่แข็งแรง พึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระของลูกหลาน สังคม และรัฐ

2.6 รูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า⁶

รูปแบบที่อยู่อาศัยในอนาคต จะมีการเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทั้งด้านการขนส่ง, การผลิตวัสดุก่อสร้าง, วิธีการกรรมการก่อสร้าง , งานระบบวิศวกรรม, การสื่อสาร, พลังงาน ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร และความคงอยู่ทางด้านวัฒนธรรม การกลับสู่ธรรมชาติ การคำนึงถึงสุขภาพของผู้อยู่อาศัย การคำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน และการย้ายถิ่นฐานของคนไทย ฯลฯ

รูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า จะพิจารณา “ปัจจัยรอบด้าน” ที่มีผลต่ออาคารพักอาศัย หรือคาดการณ์ “ความเปลี่ยนแปลง การคงอยู่ และการยั่งยืน” ของสรรพสิ่งสังคมและวิทยาการต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป และนำเข้าสู่เชื่อมประสานกับความเป็นอาคารที่พักอาศัยประกอบไปด้วย 10 ประการดังนี้

- (1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ทั้งเทคโนโลยีด้านการขนส่ง , การผลิตวัสดุก่อสร้าง , งานระบบวิศวกรรม , การสื่อสาร , พลังงาน ฯลฯ ที่มีแนวโน้มว่าจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เร็วขึ้น และมีขนาดเล็กลง
- (2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร หมายถึงอัตราเจริญพันธุ์ของไทยน่าจะลดลง หรืออัตราการเกิดลดลง ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เพราะวิทยาการทางการแพทย์ดีขึ้น จำนวนคนพิการก็มากขึ้น สังคมไทยควรเอาใจใส่ต่อผู้พิการมากขึ้น ดังนั้นการออกแบบอาคารในทศวรรษหน้าจะต้องคำนึงถึงเขาเหล่านั้นเสมอ

⁶ ยอดเยี่ยม เทพรานนท์, “รูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า”, ธนาครอาคารสงเคราะห์, (มกราคม - มีนาคม 2551), หน้า 63-70.

- (3) การเปลี่ยนแปลงและความคงอยู่ทางด้านวัฒนธรรม คนไทยควรเห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น รูปแบบสถาปัตยกรรมควรสะท้อนออกมาในที่อยู่อาศัยทศวรรษหน้า
- (4) การกลับสู่ธรรมชาติ ใกล้ชิดธรรมชาติและเข้าใจธรรมชาติตามกระแสภาวะโลกร้อน
- (5) การคำนึงถึงสุขภาพของผู้อยู่อาศัยจะมีสูงขึ้น
- (6) การคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะมากขึ้น
- (7) การเปลี่ยนแปลงเพราะการย้ายถิ่นฐานของคนไทยมีมากขึ้นและถี่ขึ้น
- (8) คนรับใช้ส่วนตัวในบ้านจะน้อยลงไปเรื่อยๆ
- (9) การเปลี่ยนแปลงเพราะข้อตกลงการค้าข้ามชาติ WTO
- (10) การเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ของอาคารจะมีมากขึ้น

จากเหตุและปัจจัยทั้ง 10 ประการที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงของลักษณะที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดอาจเกิดจากสาเหตุหนึ่งหรืออาจเกิดจากหลายสาเหตุรวมกันก็ได้ ซึ่งเหตุและปัจจัยเหล่านี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การออกแบบ หรือลงทุน รวมทั้งผู้ประกอบการจำเป็นต้องคิดและพิจารณา

▪ สรุปความเชื่อมโยงของ “แนวคิด” กับ “การศึกษา”

แนวคิดรูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้านี้นี้เกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษาในประเด็นการ เสนอแนะถึงที่อยู่อาศัยที่ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคเอกชนควรคำนึงถึงในอนาคต

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ⁷

สวนสาธารณะเกิดขึ้นมาจากแนวคิดการแบ่งพื้นที่ในเมือง(Urban Space) ออกเป็น 3 ส่วน ที่สำคัญคือ (1) ที่ทำงาน (Work Areas) ประกอบด้วย พื้นที่อุตสาหกรรม ที่ทำการค้า การบริการ และอื่นๆ (2) ที่อยู่อาศัย (Living Areas) ประกอบด้วย บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย รวมทั้ง สาธารณูปการของชุมชน ได้แก่ ร้านค้าภายในชุมชน สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะท้องถิ่น โรงเรียน และอื่นๆ (3) ที่พักผ่อนหย่อนใจ(Leisure Areas) ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ หอสมุด ศูนย์เยาวชน สนามกีฬา สวนสาธารณะขนาดใหญ่ สนามกอล์ฟ และบริเวณที่อนุรักษ์ธรรมชาติ

⁷ Chopin, 1957:29 อ้างถึงใน สำนักปลัดกระทรวงกรุงเทพมหานคร กองผังเมือง. "สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ" ,(กรุงเทพฯ:งานผลิตสื่อการเรียนการสอน.,2536).

ลำดับชั้นของสวนสาธารณะ

สวนสาธารณะในเมืองเป็นการนำพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองมาใช้ประโยชน์ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ มีการจัดสร้างให้มีความแตกต่าง เช่น ขนาด (Size) รูปแบบการพัฒนา (Form of Development) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities Provide) ที่ตั้ง (Location with the city) ขอบเขตการให้บริการ (Extend of The Service Area) ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวจะกำหนดลำดับชั้น หรือแบบของสวนสาธารณะ ซึ่งมีอยู่ 6 อันดับ ถ้าเรียงจากระดับเล็กไปหาระดับใหญ่คือ “สวนเด็กเล่น” “สวนในละแวกบ้าน” “สวนระดับชุมชน” “สวนระดับเขตหรือย่าน” “สวนระดับเมือง” และ “สวนระดับภาค”⁸

▪ สรุปความเชื่อมโยงของ “แนวคิด” กับ “การศึกษา”

เมื่อพิจารณาลำดับชั้นของสวนสาธารณะดังกล่าวจะพบว่า “สวนลุมพินี” เป็นสวนสาธารณะในเมือง (Municiple Park)⁹ และถูกจัดเป็นสวน “ระดับเขต” (Distict Parks) โดยเกณฑ์การจัดระดับคือ มีพื้นที่ขนาดใหญ่มากกว่า 100 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ไม่มีในสวนสาธารณะระดับอื่นๆ เช่น บริเวณปิกนิก ที่จอดรถ ลานอเนกประสงค์ บริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น สวนดอกไม้ขนาดใหญ่ สระแล่นเรือ จักรยาน บึงตกปลา ลำธาร สวนสาธารณะระดับนี้ให้บริการต่อประชาชนจำนวนมาก มีรัศมีการให้บริการกว้างขวาง ผู้ที่อยู่ใกล้มาสวนสาธารณะโดยการเดิน ผู้ที่อยู่ไกลสามารถเดินทางมาด้วยระบบขนส่งมวลชน รถยนต์ การพักผ่อนในสวนสาธารณะผู้คนจะใช้เวลานานขึ้นเพราะมีกิจกรรมให้ความเพลิดเพลินหลายชนิด ในกรุงเทพมหานครมีสวนสาธารณะน้อยมากที่สามารถถูกจัดให้อยู่ในสวนระดับย่าน ส่วนใหญ่มีพื้นที่น้อยไม่ถึง 100 ไร่ สวนที่จัดอยู่ในระดับย่านนอกจาก “สวนลุมพินี” แล้ว ก็มี “สวนจตุจักร” “สวนหลวง ร.9” และ “สวนน้ำบึงกุ่ม”

⁸ เรืองเดียวกัน (2536).

⁹ สมบัติ กาญจนกิจ, นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535).

2.8 แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม (Aging in place)^{10,11}

การกำหนดนโยบายสาธารณะเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยควรมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในบ้านเดิมของตนให้มากและนานที่สุด

โดยแนวคิดการให้ผู้สูงอายุอยู่ในที่เดิมเป็นการมองเชิงบูรณาการ ซึ่งมองว่า การที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสุขและความพึงพอใจ คือการที่เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสังคมและชุมชนที่จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ โดยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และชุมชนต้องมีการออกแบบที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อเอื้อต่อทุกกลุ่ม (Design-for-all) และสิ่งแวดล้อมสำหรับการดำรงชีวิตสำหรับทุกคน (Living Environment for all)

การที่จะอยู่ในบ้านเดิมอย่างมีคุณภาพ ต้องได้รับการสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม ให้เหมาะสมกับความจำเป็นทางด้านสภาพร่างกาย และสังคมต้องมีบทบาทในการจัดสรรสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และสนับสนุนผู้สูงอายุทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ไม่มียทรัพย์สินเพียงพอที่จะจ่ายค่าบริการที่จำเป็นโดยสังคม

ภาพที่ 2-1 แสดงแนวความคิดเรื่อง Aging in place

¹⁰ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานเบื้องต้น โครงการการศึกษาและพัฒนานโยบาย เครื่องมือ และต้นแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ เสนอการเคหะแห่งชาติ, (2554).

¹¹ โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ .[ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา .<http://www.arch.rmutt.ac.th/>.

2.9 การพัฒนาการอยู่อาศัยบนฐานคิดแบบองค์รวม¹²

แนวคิดนี้มีเป้าหมายคือ ต้องการให้คนสามารถก้าวเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย ตั้งแต่วัยต้น วัยกลาง วัยปลาย และวัยปลายสุดอย่างมีศักดิ์ศรี มีอิสระ มีทางเลือก ซึ่งแนวคิดนี้เริ่มจากความคิดว่า “ผู้สูงอายุควรมีการเลือกสำหรับการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับตนเอง และตัดสินใจจากความพึงพอใจของตน ไม่ใช่ถูกสถานการณ์บังคับ โดยรูปแบบที่อยู่อาศัยในที่นี้ อาจเป็นที่อยู่เดิมของตน ไปจนถึง สถานที่ที่ต้องอาศัยการพึ่งพิง

โดยต้องมีการจัดที่อยู่อาศัยในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เพราะผู้สูงอายุต้องการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และพยายามลดการพึ่งพาหรือ การรับการสนับสนุนจากแหล่งอื่น

ในกรณีของประเทศไทย ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่เกี่ยวกับ “ผู้สูงอายุจากแผนผู้สูงอายุฉบับที่ 1 โดยมองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม และสมควร ส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด แต่ในกรณีที่ตกอยู่ในสถานะจะต้องพึ่งพิงผู้อื่น ครอบครัวและชุมชนจะต้องเป็นด่านแรก ในการเกื้อกูลเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ที่สมเหตุสมผลให้นานที่สุด โดยมีสวัสดิการจากรัฐ เป็นระบบเสริมเพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยสูงอายุและความมั่นคงของสังคม การสืบเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น”

“แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เพราะเป็นการมองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่ม ประชากรที่มี ความสำคัญต่อสังคม สามารถสร้างสรรค์คุณค่าให้กับสังคมได้”

¹² โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ .[ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2554.
แหล่งที่มา .<http://www.arch.rmutt.ac.th/>.

2.10 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรคำนึงถึงหลักการจัดการด้านที่อยู่อาศัยทั่วไปที่สำคัญ คือ

2.10.1 ต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคล (Individual Needs) ซึ่งประกอบด้วย

- (1) ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย เช่น มีที่พักเพียงพอแยกเป็นสัดส่วน มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี มีการจัดระบบการรักษาความสะอาด มีระบบการปกป้องจากภายนอก เช่น เสียง แสง ที่ดี เป็นต้น
- (2) ความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะเวลาพักผ่อน ต้องยึดหลักให้ผู้เข้าอยู่อาศัยเข้าใจ และคำนึงถึงการเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน
- (3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ควรมีพื้นที่ที่จะให้แต่ละบุคคล และครอบครัวได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกันภายในที่อยู่อาศัย และความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน
- (4) ความมั่นคงของบุคคลและการพัฒนา ซึ่งความรู้สึกรับการได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์จะช่วยพัฒนาความสามารถ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

2.10.2 ต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคม (Social Needs) ซึ่งประกอบด้วย

- (1) ความสามัคคีของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน
- (2) การผสมผสานด้านที่อยู่อาศัยและความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ ที่อยู่อาศัยต้องเป็นที่รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน
- (3) การอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยจัดให้มีสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุม ห้องสมุด ศูนย์พักผ่อนออกกำลังกาย โรงภาพยนตร์ โรงละคร สนามกีฬา

จะเห็นได้จากอดีตว่า มีหลายแนวความคิดสำหรับแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งบ่อยครั้งที่สังคมมองผู้สูงอายุเป็นเพียงกลุ่มคนที่ไม่สามารถสร้างผลผลิตได้อีก (Post-productive) จึงถูกจัดให้ไปอยู่อาศัยแยกออกไปในรูปแบบกึ่งสถาบันซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนที่อยู่อาศัยทั่วไป ไกลห่างจากชุมชนและความเจริญต่างๆ การมองและแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ก็แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละหน่วยงาน เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์

ด้านสวัสดิการสังคม ด้านนันทนาการหรือสถาปนิกเป็นต้น ในหลายๆ ประเทศก็มีแนวทางในการแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน กัน เช่นประเทศสังคมนิยมก็จะมองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่จะได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขหลังจากเกษียณ ในประเทศทุนนิยมก็จะมีระบบบำนาญบำนาญและมีเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็ง แต่ภาวะดังกล่าวเริ่มลดน้อยลง สังคมทั้งหลายหันมาเน้นความสามารถเชิงเศรษฐกิจ เน้นผลประโยชน์ระยะสั้น เน้นประสิทธิภาพมากขึ้น จึงทำให้สังคมเสื่อมถอย ความมีศักดิ์ศรี ความปลอดภัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุลดน้อยลง ดังนั้นหลักการพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชากรผู้สูงอายุ คือต้องถือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยมีหลักการ คือ

- (1) การผสมผสาน (Integration) คือ การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้ยังคงใกล้แหล่งชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
- (2) การประสานกัน (Engagement) คือ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่างๆ ของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่
- (3) การมีโอกาสนในการทำประโยชน์ (Opportunities of Contribution) คือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มี ก่อประโยชน์ให้กับชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยยืดเวลาให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เกิดความรู้สึกเป็นประโยชน์และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนเองก็จะได้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการที่ได้เก็บเกี่ยวประโยชน์จากความสามารถของผู้สูงอายุ

ดังนั้นการวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุตามหลักการข้างต้นจึงประกอบด้วย

- (1) การจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้กระจาย (Dispersed throughout the community) ไปตามชุมชนไม่เกิน 20-30 หน่วย โดยไม่แยกออกไปอย่างโดดเดี่ยว
- (2) การจัดให้อยู่ใกล้แหล่งบริการต่างๆ (Within walking distance) เช่น วัด โบสถ์ ห้องสมุด โรงเรียน โรงละคร สถาบันเพื่อการศึกษา บริการด้านสุขภาพ
- (3) การจัดไว้ร่วมกับโครงการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์ซึ่งกันและกัน (Attached to opportunities for contribution) เช่นจัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุไว้ใกล้กับโรงเรียนสอนเด็กเล็กหรือห้องสมุด
- (4) การจัดให้ใกล้แหล่งระบบขนส่งมวลชน (Easily accessible) และใกล้แหล่งชุมชนเดิมเพื่อให้ญาติมิตรสามารถมาเยี่ยมเยียนได้สะดวก
- (5) การจัดให้มีสภาพใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยเดิม (A visual fit with local housing) เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกถูกแยกออกมาโดดเดี่ยว และเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ได้โดย

ลำพังมากขึ้น ที่อยู่อาศัยจะต้องตอบสนองความต้องการทั้งทางกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจัดให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ บริการทางสังคม และระบบขนส่งมวลชนจัดให้เหมาะสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออย่างน้อยสามารถปรับสภาพได้เมื่อต้องการเน้นในเรื่องความปลอดภัย เนื่องจากผู้สูงอายุตื่นเต้นตกใจง่ายจัดให้ใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพราะผู้สูงอายุมักปรับตัวได้ยาก นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยที่ดีนั้นจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย ซึ่งประกอบด้วย สามารถเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) เช่น การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของตู้ที่ผู้สูงอายุสามารถหยิบของได้สะดวก มีความปลอดภัยทางกายภาพ (Physical Safety) เช่น การทำประตูห้องนอนที่เปิดได้ 2 ด้าน จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ บริเวณบันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำมีความเป็นส่วนตัว (Privacy) ทั้งขณะนอน อาบน้ำหรือแต่งตัว มีขอบเขตส่วนบุคคล (Territoriality) โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะตัว มีอุปกรณ์แต่งห้องตามต้องการมีความชัดเจน (Legibility) โดยออกแบบภายในบ้านไม่ให้ซับซ้อน ใช้หลักของสีและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านให้เหมาะสม

- (6) สามารถสร้างแรงกระตุ้น (Stimulation) เพื่อให้เกิดความประทับใจและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

2.11 การวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง (Travel Chain Analysis)¹³

การวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทางถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์หาแนวทางการออกแบบเพื่อคนทุกวัย โดยสามารถใช้กับที่อยู่อาศัยของแต่ละคน จนถึงพื้นที่สวนสาธารณะ ยานพาหนะ และอาคารสถานที่ โดยการวิเคราะห์นี้จะแตกต่างกันตามบริบทการใช้สอย ลักษณะความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่กรุงเทพฯและเขตปริมณฑล ลักษณะที่อยู่อาศัยของคนกรุงเทพฯจะเป็นอาคารชุดในเมือง ในขณะที่ในสังคมชนบทอาจเป็นบ้านพักนอกเมือง ซึ่งการวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทางช่วยกำหนดแนวทางการออกแบบที่เหมาะสม

¹³ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, การวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง, "คู่มือปฏิบัติการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน", (บริษัทพลัส เทลส จำกัด :กรุงเทพฯ), 2552.

โดยแต่ละ “ห่วงโซ่การเดินทางหลัก”(Travel Chain) อาจจะมี “ห่วงโซ่การเดินทางย่อย” (Mini Travel Chain) ซ้อนอยู่

▪ **การประยุกต์ใช้ “แนวคิดการวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง” กับ “สวนลุมพินี”**

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะในเมือง เพราะสวนสาธารณะในเมืองมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ และประชาชนทุกเพศทุกวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาต่อยอดผลเพื่อให้เกิดเป็นสวนสาธารณะต้นแบบที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน) โดยศึกษาเส้นทางการเข้าถึง จุดที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ จุดที่สำคัญกับผู้สูงอายุและศึกษาดูว่าผู้สูงอายุต้องการให้เพิ่มเติมสิ่งใดในอนาคตจะได้มีต้นแบบของสวนสาธารณะ

สวนลุมพินีมีทางเข้ากระจาย 8 ทาง เพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถเลือกเข้า-ออกตามเส้นทางเข้าและรูปแบบการเดินทางที่มา เช่น ในรูปจะเห็นว่า ทางเข้า 8 ทางนั้นจะมีรูปแบบการเดินทางที่แตกต่างกัน ถ้าผู้สูงอายุขับรถยนต์มาเอง จะต้องเข้าทางประตู 1 ตรงถนนวิฑู เพื่อมาจอดรถยังที่จอดของสวนฯ และขับรถออกทางประตู 7 ส่วนประตู 5 เป็นทางที่ผู้สูงอายุที่ขับรถสามารถจอดฯได้ แต่เป็นพื้นที่จอดนอกขอบเขตสวนลุมพินี จึงมีการเก็บค่าจอดแต่พอจอดเสร็จจึงเดินเข้ามาทางประตู 5 ส่วนทางออก 4 เป็นทางเข้าที่ผู้มาใช้บริการสามารถเดินทางมาโดย BTS ,MRT ,การเดินทาง,รถประจำทาง,รถแท็กซี่รับจ้าง ,รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือ กรณีขับรถจักรยานยนต์/รถจักรยานมาเอง ก็สามารถจอดไว้พื้นที่หน้าที่เข้าสวนลุมพินีตรงประตู 4 ได้

2.12 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564)

2.12.1 ยุทธศาสตร์ของแผน

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564) ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ

- **ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ** ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก
 - (1) มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
 - (2) มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - (3) มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

- **ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ** ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก
 - (1) มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น
 - (2) มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
 - (3) มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
 - (4) มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
 - (5) มาตรการ ส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
 - (6) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย
- **ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ** ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก
 - (1) มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
 - (2) มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ
 - (3) มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
 - (4) มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน
- **ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ** ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก
 - (1) มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ
 - (2) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- **ยุทธศาสตร์ที่ 5: ด้านการประมวลและพัฒนางานองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ** ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก
 - (1) มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวล และพัฒนางานองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
 - (2) มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างเหมาะสม

- (3) มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง
- (4) มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย

■ การประยุกต์ใช้ “แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2” กับ “งานวิจัยครั้งนี้”

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ยุทธศาสตร์ 2 ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ มีมาตราที่ว่าด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งแผนยุทธศาสตร์นี้เป็นกรอบแนวคิด เพื่อนำมาสู่การพัฒนาผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่สนใจศึกษาพฤติกรรม ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง เพื่อสามารถเสนอแนะแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ และเพื่อให้เกิดผลเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเมือง

2.13 วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.13.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่อยู่อาศัย (ดังตารางที่ 2-2)

(1) “ความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขต กทม.” โดยสุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์, 2538

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุ แนวทางการดำเนินชีวิต และความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ **กลุ่มตัวอย่าง** เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือและกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้ ที่อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 259 ตัวอย่าง

ผลการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีบุตร การศึกษาระดับมัธยมศึกษา รายได้ 9,501-17,500 บาทต่อเดือน เงินบำนาญที่คาดว่าจะได้ 10,000-12,500 บาทต่อเดือน ประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนมากพักบ้านของทางราชการ บางกลุ่มมีบ้านพักตนเอง(บ้านเดี่ยวสร้างเอง) ส่วนใหญ่ไม่คิดซื้อที่อยู่ มีเพียง 1 ใน 3 ที่ต้องการที่อยู่ใหม่ เพราะไม่มีที่อยู่ของตน โดยต้องการบ้านเดี่ยวสร้างเอง และรองมาคือบ้านจัดสรร บ้านไร่/สวนเกษตร โดยส่วนมากเห็นด้วยกับชุมชนผู้สูงอายุ เพราะมองว่าเป็นที่พักแก่ผู้ไม่มีที่พัก

พียง ซึ่งมีเพื่อนรุ่นเดียวกัน ส่วนกลุ่มไม่เห็นด้วย เพราะวัฒนธรรมไทยไม่ให้ลูกหลานทอดทิ้งพ่อแม่ มองว่ารัฐควรเป็นผู้ดำเนินการชุมชนผู้สูงอายุ

(2) “ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกทม. โดยบัญชา บุรณสิงห์ , 2539

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพการดำเนินชีวิต และศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุและความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกทม. อายุ 50-55 ปี

ผลการศึกษา ส่วนใหญ่สมรส มีบุตร การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เพราะสมัยก่อนไม่นิยมศึกษาสูงมากนัก ทำงานเป็นผู้บริหารระดับกลาง รายได้ครอบครัวเฉลี่ย 20,000-50,000 บาท ด้านความคิดเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้างชุมชนผู้สูงอายุโดยเฉพาะ คิดไปอยู่ในชุมชนผู้สูงอายุที่ตนพอใจ โดยจะพิจารณาเรื่องการดูแลสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ สภาพแวดล้อมที่สงบปลอดภัย มีสังคมเพื่อนบ้าน ราคา และค่าบริการที่เหมาะสม ลักษณะควรเป็นบ้านชั้นเดียว ในเขตปริมณฑล ซื่อกกรรมสิทธิ์ได้ มีบริการด้านการแพทย์และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน

(3) “ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยเขตคลองเตย” โดย วรวรรณ นิตบงกช , 2541

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพกายและจิต การดำเนินชีวิต สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน และความต้องการที่อยู่อาศัย และความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุ 55-64ปี พักอาศัยในเขตคลองเตย จำนวน 318 ตัวอย่าง

ผลการศึกษา พบว่าส่วนมากสมรส มีบุตร2-3 คน การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ครอบครัวน้อยกว่า 16,801 บาท รายได้จะการหาเช่ากินค่า ด้านที่อยู่อาศัยเป็นเรือนไม้ ขนาดต่ำกว่า 20 ตารางวา เจ้าของกรรมสิทธิ์เอง ความต้องการที่อยู่ คือ (1.) อยู่กับลูกหลานและญาติในบ้านหลังเดิม แต่มีการปรับปรุงที่อยู่ (2.) มีเพียงร้อยละ 25.50 ต้องการหาที่อยู่ใหม่เพราะเบื่อชีวิตในเมือง กลุ่มราคาต่ำต้องการบ้านเดี่ยวสร้างเอง ขนาด 41-60 ตารางวา ราคา ต่ำกว่า 500,000บาท ส่วนกลุ่มรายได้ปานกลาง ต้องการบ้านไร่/สวนเกษตร ขนาด 41-60 ตารางวา ราคา 1-2.9 ล้านบาท ในขณะที่กลุ่มรายได้สูง ต้องการบ้านไร่/สวนเกษตร ไม่ระบุขนาด ราคา 5.0-5.9 ล้านบาท ส่วนใหญ่ต้องการทำเล

ต่างจังหวัด ส่วนความคิดเห็นด้านชุมชนผู้สูงอายุ พบว่าคนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการย้ายเข้าไปอยู่

2.13.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดเตรียม/การเตรียมการที่อยู่อาศัย (ดังตารางที่ 2-3)

(1) “แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยละ 50 ปี” วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร, 2545

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสังคม เศรษฐกิจ สภาพการดำเนินชีวิต และความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ **กลุ่มตัวอย่าง** เป็นผู้สูงอายุชมรมอยู่ร้อยละ 50 ปีขึ้นไป

ผลการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สมรส มีบุตร จบปริญญาตรีขึ้นไป ปลูกเกษียณแล้ว รายได้ 20,000-50,000บาทต่อเดือน อยู่บ้านเดี่ยว เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ อยู่นาน อยู่กับลูกหลาน ไม่มีปัญหา ไม่คิดย้าย ร้อยละ 72.30 เพราะรักและผู้พันกับที่อยู่เดิม ส่วนกลุ่มคิดย้าย ร้อยละ 23.80 เพราะบ้านหลังปัจจุบันไม่เหมาะสม ด้านความคิดเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุควรมีผู้อยู่อาศัยหลายวัย อยู่ในเขตปริมณฑล มีผู้อยู่รวม ชื้อได้ คนเห็นด้วยกับชุมชนผู้สูงอายุ และเกือบครึ่งอยากไปอยู่

(2) “การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของการเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร” โดย สุธาสิณี สุตแสน.,2549.

วัตถุประสงค์ เพื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ คิดย้าย/ไม่ย้ายความต้องการที่อยู่เตรียมเรื่องงบประมาณ **กลุ่มตัวอย่าง** เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในการอาคารชุดเคหะชุมชน อายุ 55ปีขึ้นไป

ผลการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ55-59ปี สมรส มีบุตร การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 14,501-20,000บาท เช่าซื้อที่อยู่ 11-20ปี โดยพบ 2 กลุ่ม (1.) กลุ่มไม่คิดย้าย ร้อยละ 62.70 เพราะอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน (ร้อยละ 28.30) คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง รวมถึงรักและผูกพันกับที่เดิม (2.) กลุ่มคิดย้าย ร้อยละ 37.30เพราะบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม (ร้อยละ42.00) ต้องการความสงบและอิสระ (ร้อยละ 25.2) ต้องการบ้านที่ตนมีกรรมสิทธิ์ (ร้อยละ 23.70) กลุ่มที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยการต่อเติม/ซ่อมแซม ร้อยละ 66.40 งบประมาณในการ

ปรับปรุง 100,001บาทขึ้นไป ส่วนกลุ่มที่กำลังหาซื้อบ้าน ต้องการบ้านชั้นเดียว ขนาด 50 ตารางวา ราคา 2,000,000 บาท ปัจจัยที่คำนึงมี 5 ปัจจัย คือ ใกล้เคียงอำนวยความสะดวก ราคาเหมาะสม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สภาพแวดล้อมที่ดี อยู่ใกล้ลูกหลาน

(3) “การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จ บำนาญข้าราชการในกรุงเทพมหานคร”, เต็มศิริ ศิริสมบัติ, 2549

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ คิดย้าย/ไม่ย้าย ความต้องการที่อยู่ และการเตรียมเรื่องงบประมาณ **กลุ่มตัวอย่าง** เป็นข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จ อายุ 55 ปีขึ้นไป

ผลการศึกษา พบว่าเป็นข้าราชการบำนาญ การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้ บุคคล 20,000-30,000บาท อยู่อาศัยบ้านเดี่ยว เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ พบว่า กลุ่มไม่เตรียมการร้อยละ 36.73 ส่วนกลุ่มเตรียมการร้อยละ 76.70 ส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุง โดยซ่อมเฉพาะส่วนที่เสียหาย งบประมาณในการปรับปรุง ประมาณ 100,000-500,000 บาท งบประมาณซ่อมมาจากเงินออม งบประมาณการย้ายประมาณ 1-2 ล้านบาท

ตารางที่ 2-2 งานวิจัยที่เรื่องความต้องการที่อยู่อาศัย – เปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง

ผู้วิจัย	สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์	บัญชา บุณณสิงห์	วรรณณ นิตบงกช	ลิขิตศรี พุทธิธนกร
ปี	2538	2539	2541	2554
ชื่อเรื่อง	ความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขตกทม.	ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกทม.	ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตคลองเตย	แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมื่อง : กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร
กลุ่มตัวอย่าง	ข้าราชการตำรวจ-พระนครใต้ อายุ 50 ปีขึ้นไป	ผู้ทำงานบริษัทชั้นนำ-กทม. อายุ 50-55ปี	ผู้สูงอายุเขตคลองเตย อายุ 50-64	ความเหมือนทั้ง 6 เรื่อง (1) ศึกษาศาสนาสังคม เศรษฐกิจ (2) ศึกษาศาสนาที่อยู่และความต้องการที่อยู่อาศัย
วัตถุประสงค์	ศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุ แนวทางการดำเนินชีวิต และความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ	ศึกษาศาสนาสังคม เศรษฐกิจ สภาพการดำเนินชีวิต ศึกษาศาสนาความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุและความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ	ศึกษาศาสนาสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพกายและจิต ,การดำเนินชีวิต สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน และความต้องการที่อยู่อาศัย และความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ	(1) กลุ่มประชากรเป็นผู้สูงอายุอายุขุมรวมต่างๆในสวนลุมฯ อายุ 50 ปีขึ้นไป (2) เพิ่มการศึกษาสุขภาพ การรวมกลุ่มกิจกรรม+เสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่ (3) ไม่ศึกษาความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ (4) เทคนิควิจัย และช่วงเวลาศึกษาต่างกัน (5) พื้นที่ศึกษาต่าง
ผลการวิจัย	เป็นชาย สมรส มีบุตร มีธมม ตำรวจ รายได้ 9,501-17,500 บำนาญ 10,000-12,500 อยู่บ้านพักราชการ 1ใน3 ต้องการที่อยู่ใหม่ในลักษณะ บ้านเดี่ยว	ชาย สมรส ต่ำกว่าป.ตรี ผู้บริหารกลางระดับกลางรายได้ 20,000-50,000 อยู่บ้านเดี่ยว ต้องการบ้านหลังที่2เป็นบ้านเดี่ยว/สวนเกษตร	สมรส มีบุตร ประถม รับจ้างรายวันรายได้ครอบครัวน้อยกว่า 16,801 มีโรคประจำตัว อยู่บ้านเรือนไม่ กลุ่มรายได้ต่ำ=ต้องการบ้านเดี่ยว สร้างเอง 41-60ตรว. ต่ำกว่า 5 แสน	ความต่างทั้ง 6 เรื่อง (1) กลุ่มประชากรเป็นผู้สูงอายุขุมรวมต่างๆในสวนลุมฯ อายุ 50 ปีขึ้นไป (2) เพิ่มการศึกษาสุขภาพ การรวมกลุ่มกิจกรรม+เสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่ (3) ไม่ศึกษาความเห็นต่อชุมชนผู้สูงอายุ (4) เทคนิควิจัย และช่วงเวลาศึกษาต่างกัน (5) พื้นที่ศึกษาต่าง

ตาราง 2-3 งานวิจัยที่เรื่องแนวทางการจัดเตรียม/การเตรียมการที่อยู่อาศัย -เปรียบเทียบผลการศึกษา

ผู้วิจัย	ปี	วัตถุประสงค์	ผู้วิจัย	ปี	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ผู้วิจัย	ปี	
วิไลลักษณ์ ไกลสุวรรณ	2545	แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ชุมรมอยู่ร้อยละ	สุชาติ นิสิตแสน	2549	การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในกรุงเทพฯนคร	ศิริสมปิติ	ศิริสมปิติ	2554	
กลุ่มตัวอย่าง	ผู้สูงอายุชมรมอยู่ร้อยละ อายุ 50 ปีขึ้นไป	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอาคารชุดพักอาศัยของคณะกรรมการคณะแห่งชาติ กทม.	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอาคารอาคารชุดชุมชน อายุ 55 ปีขึ้นไป	ข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จอายุ 55 ปีขึ้นไป	ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ ในสวนลุมพินี อายุ 50 ปีขึ้นไป	ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ	
วัตถุประสงค์	สังคม เศรษฐกิจ สภาพการดำเนินชีวิต และความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	สภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพความต้องการที่อยู่อาศัย การเตรียมเรื่องงบประมาณ	สภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพความต้องการที่อยู่เตรียมเรื่องงบประมาณ	สภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ ความต้องการที่อยู่ เตรียมเรื่องงบประมาณ	สภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ การรวมกลุ่มกิจกรรม สภาพการอยู่อาศัย และความ ต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต และเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ	
ผลการวิจัย	หญิง สมรส มีบุตร ปริญาตรี ขึ้นไป เกษียณ รายได้ 30,000 ขึ้นไป อยู่บ้านเดี่ยว เจ้าของ อยู่บ้านอยู่กับลูก ไม่มีปัญหาที่อยู่	เพศหญิง สมรส มีบุตร ประถม 50 ครัว 14,501-20,000 อยู่ อยู่ 11-20 ปี กลุ่มไม่เตรียมการ 66.3 กลุ่มเตรียมการ 33.7	หญิง สมรส มีบุตร ประถม ราย 14,501-20,000 อยู่ อยู่ 11-20 ปี กลุ่มไม่เตรียมการ 66.3 กลุ่มเตรียมการ 33.7	ข้าราชการบำนาญ ปริญาตรี รายได้ 20,000-30,000 บ้านเดี่ยว เจ้าของ มี 2 กลุ่ม (1) ไม่คิดย้าย 62.70 (2) คิดย้าย 37.30	หญิง เชื้อชาติจีน ประถม สมรส บุตร 3-4 คน ปลดเกษียณ รายได้ 15,000-30,000 กับ 30,001 ขึ้นไป ขอสังคม กิจกรรม ท่องเที่ยว อยู่ดีแก่ด เจ้าของ อยู่บ้าน อยู่กับลูก ไม่มีปัญหาที่อยู่ มี 3 กลุ่ม (1) ไม่คิดย้าย 82.07 (2) คิดย้าย 14.83 (3) ปัจจุบันยังไม่ย้าย แต่อีก 3-5 ปี ย้าย 3.10 งบประมาณ 1-5 แสน	หญิง เชื้อชาติจีน ประถม สมรส บุตร 3-4 คน ปลดเกษียณ รายได้ 15,000-30,000 กับ 30,001 ขึ้นไป ขอสังคม กิจกรรม ท่องเที่ยว อยู่ดีแก่ด เจ้าของ อยู่บ้าน อยู่กับลูก ไม่มีปัญหาที่อยู่ มี 3 กลุ่ม (1) ไม่คิดย้าย 82.07 (2) คิดย้าย 14.83 (3) ปัจจุบันยังไม่ย้าย แต่อีก 3-5 ปี ย้าย 3.10 งบประมาณ 1-5 แสน	ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยลักษณะ “ระเบียบวิธีแบบผสม”(Mixed Method)^{1, 2, 3} ทั้ง “การวิจัยเชิงปริมาณ” “การวิจัยเชิงคุณภาพ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรมของผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มกรณีศึกษา เพราะกลุ่มคนเหล่านี้มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพกายและใจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ จึงสนใจศึกษาว่ากลุ่มคนเหล่านี้มีสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในขนาดตของผู้สูงอายุเป็นอย่างไร โดยจะเน้นเฉพาะส่วนของที่อยู่อาศัย 2 ลักษณะคือ “ที่อยู่อาศัยระยะยาว” และ “ที่อยู่อาศัยพักชั่วคราว” นอกจากนี้เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยลักษณะ “ระเบียบวิธีแบบผสม”(Mixed Method) ทั้ง “การวิจัยเชิงปริมาณ” เป็นตัวเริ่มในการศึกษาค้นคว้าก่อน เพื่อตอบคำถามปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ว่ามีอะไรเกิดขึ้น เกิดขึ้นเมื่อไหร่ และเกิดขึ้นที่ไหน (What When & Where Questions) และใช้ “การวิจัยเชิงคุณภาพ” เสริมเพื่ออธิบายเหตุผลและที่มาของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าทำไมถึงเกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างไร (Why & How Question) โดยอัตราส่วนผสมระหว่าง “การวิจัยเชิงปริมาณ” ประมาณร้อยละ 70 และ “การวิจัยเชิงคุณภาพ” อีกร้อยละ 30 เพราะต้องการเน้นความสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นที่ต้องการเน้นให้ชัดเจนขึ้น

¹ โยธิน แสงวงศ์. ระเบียบวิธีวิจัยผสม (Mixed Method), สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2553.

² Teddlie C. and A. Thshakkori. Foundations of Mixed Methods Research: Integration Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences, (New Delhi :Sahe Publications, 2009).

³ Teddlie C. and A. Thshakkori. Mixed Methodology : Combining Qualitative and Quantitative Approaches, (New Delhi :Sage Publications, 1998).

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษา “ประชากร” ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างๆซึ่งอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เพราะจากการสำรวจพบว่า ผู้ที่อายุ 50 ปี เริ่มเตรียมการด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจโดยมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี และจากสอบถามผู้ประสานชมรม พบว่า มีชมรมผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนประมาณ 115 ชมรม โดยแต่ละชมรมมีสมาชิกเฉลี่ยประมาณ 20 คน ดังนั้นประชากรโดยประมาณคือ 1,000 คน (ตัวเลขนี้ ไม่นับรวมคนที่มาร่วมออกกำลังกายโดยไม่ได้เป็นสมาชิก) ดังนั้น “การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม” คือ 286 ชุดโดยอิงตามสูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.00 แต่เก็บจริง 290 ชุด

**หมายเหตุ สูตรการคำนวณ

$$\text{คือ } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดย “เทคนิคและเครื่องมือวิจัย” ที่ใช้คือ “การสังเกต และการสำรวจ” เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย “แบบสอบถาม” จำนวน 290ชุด โดยจะมีการทำแบบสอบถาม Pre-Test ก่อนจำนวน 30 ชุด “การสัมภาษณ์เชิงลึก” เพื่อศึกษาทำความเข้าใจแนวคิด ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยในที่นี้จะแบ่งสัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม คือ “ตัวแทนชมรม จำนวน 10 คน” และ “เจ้าหน้าที่สำนักงานสวนสาธารณะลุมพินีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน” และ “สนทนากลุ่ม” สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มละ 5 คน 2 กลุ่ม(กลุ่มที่ตอบว่าคิดย้าย 1 กลุ่ม และกลุ่มที่ตอบว่าไม่คิดย้าย-ตอบ 2 กรณี 1 กลุ่ม) เพื่อหาข้อเสนอแนะในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

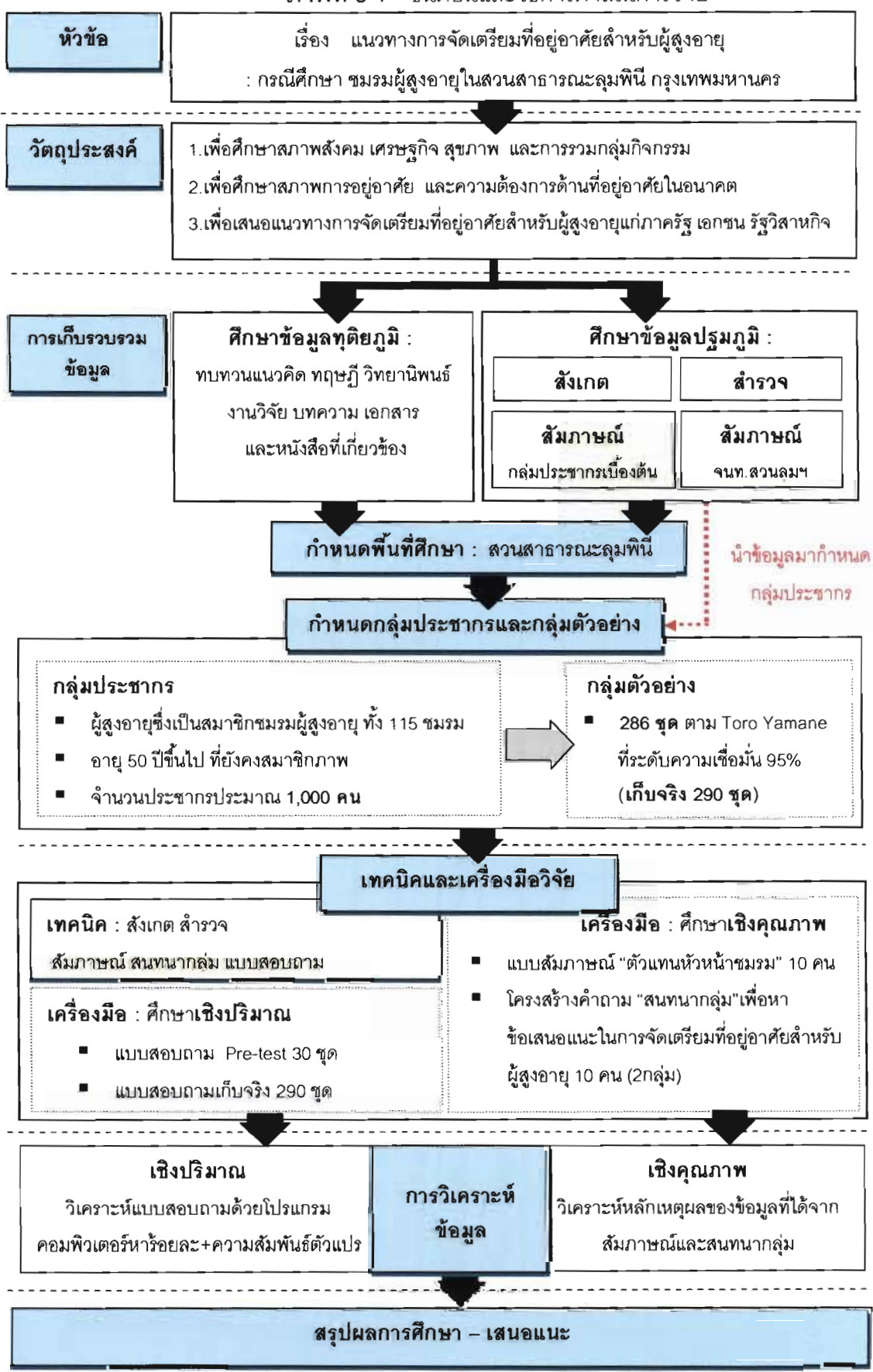
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

“การเก็บรวบรวมข้อมูล” จะแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ “ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและหนังสือที่เกี่ยวข้อง และ “ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ” ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวนลุมพินี รวมถึงสังเกตพฤติกรรมและการรวมกลุ่ม หลังจากนั้นได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเบื้องต้น และทำการ “กำหนดพื้นที่ศึกษา” เป็นสวนสาธารณะลุมพินี

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วน “การวิเคราะห์ข้อมูล” จะแบ่งเป็น “การวิเคราะห์เชิงปริมาณ” โดยดูจากแบบสอบถามจำนวน 290ชุด(เก็บจริง290ชุด) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาร้อยละและความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยให้นำนักการวิเคราะห์ร้อยละ 70 ส่วน “การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ” จะวิเคราะห์หลักเหตุผลของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มเพื่อตอบคำถาม Why & How โดยให้นำนักการวิเคราะห์ร้อยละ 30 ขั้นตอนสุดท้ายคือ “การสรุปผลการศึกษา” โดยจะสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบผลกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำเสนอข้อค้นพบที่ได้ และข้อเสนอแนะแก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป (ดังภาพที่ 3-1)

ภาพที่ 3-1 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 3-2 แผนการดำเนินงานตลอดระยะเวลา (12 เดือน)

กิจกรรม	12 เดือน												
	ม.ย.54	ก.ค.54	ก.ย.54	ธ.ค.54	ก.พ.54	ต.ค.54	พ.ย.54	ธ.ค.54	ก.พ.55	ม.ค.55	ก.พ.55	ม.ค.55	
1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	↓		↑										
2. ตรวจสอบพื้นที่ศึกษาและเลือกพื้นที่ตัวอย่าง	↑	↑											
3. นำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์		↓	↓										
4. จัดทำ Pre-Test กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษา		↓	↓	↓									
5. สร้างแบบสอบถามและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง		↓	↓	↓									
6. ลงพื้นที่ศึกษาใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ สังเกต และสนทนากลุ่ม			↓	↓	↓								
7. การวิเคราะห์ข้อมูล													
8. สรุปผลและเสนอแนะ													
9. ปรับปรุงและแก้ไขรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์													
10. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์													

ตารางที่ 3-3 ตารางแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.) เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรม	1.1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ	- เพศ - เชื้อชาติ - พูดได้กี่ภาษา - สถานภาพ - อาศัยอยู่กับใคร - ผู้ดูแลมีอายุเท่าไร	1) สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ต่างๆ จำนวน 1,000 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 ตัวอย่าง	(1) แบบสอบถาม 286 ชุด (เก็บจริง 290 ชุด)
	1.2) สภาพสังคม	- อาชีพปัจจุบัน - รายได้เดือน - สภาพทางการเงิน - การลงทุนอื่น - ภาระหนี้สิน(ของญี่ปุ่น/ยุโรป)		
	1.3) สภาพเศรษฐกิจ	- สุขภาพโดยรวม - ความถี่ในการเข้ารับ - เข้ารพ.เพื่อ?	2) ตัวแทนชมรม 10 คน	(2) สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แก่ตัวแทนชมรมต่างๆ 10 คน
	1.4) สุขภาพ	- มาสวนลุมกี่ปี + เหตุผลที่มา - เข้าร่วมชมรมใด + เหตุผลที่เลือก(2) - ความถี่กิจกรรมสุขภาพ/ทัศนคติ - กิจกรรมอื่น + ความผูกพันของสมาชิก - สภาพแวดล้อม(3) + การบริหารชมรม(2)	3) ตัวแทน จ.นท. สว.น คุ่มพีนี้ 5 คน	(3) สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จ.นท. สว.นคุ่มพีนี้ที่เกี่ยวข้อง
	1.5) การรวมกลุ่มกิจกรรม			

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
2.) เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยและความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในขนาด	2.1) สภาพการอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - เขตที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน - ลักษณะที่อยู่อาศัย+ขนาดที่ดิน - พื้นที่พัก - การครอบครองกรรมสิทธิ์ - ระยะเวลาที่อยู่อาศัย - ลักษณะที่อยู่ของผู้สูงอายุกับลูกหลาน - ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยปัจจุบัน 	1) สมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างๆ จำนวน 1,000 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 ตัวอย่าง (เก็บจริง 290 ตัวอย่าง)	(1)แบบสอบถาม 290 ชุด
	2.2) ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในขนาด (ทั้งแบบระยะยาว+แบบพักชั่วคราว)	<p>1) ระยะยาว = คิย้ายหรือไม่+เหตุผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรณีย้าย → ต้องการที่อยู่ลักษณะใด, ราคา, ทำเล, ปัจจัยแวดล้อม - กรณีไม่ย้าย → ต้องการปรับปรุง?, ต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านที่อยู่สำหรับผู้สูงอายุ?, สังกัดหน่วยงานใด <p>2) พักชั่วคราว = ลักษณะใด, ราคา, ทำเล, บริการเสริม</p> <p>3) บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน "ที่อยู่อาศัย" และ "สถานที่พักผ่อน"</p>		

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
3.) เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ	3.1) หน่วยงานภาครัฐ	- แนวโน้มขยาย/มาตรการ /สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ	2) ตัวแทนชมรม 10 คน	(2) สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แก่ตัวแทนชมรมต่างๆ 10 คน
	3.2) หน่วยงานภาคเอกชน	- พัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งแบบระยะยาว - พัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งแบบพักชั่วคราว - ส่งเสริมการตลาด	(4) ตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน 2 กลุ่ม	(4) สัมภาษณ์กลุ่ม 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ การรวมกลุ่มกิจกรรม รวมถึงศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในขนาดของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี เพราะถ้าเข้าใจพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนเหล่านี้แล้ว จะสามารถเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเมืองกรุง รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจต่างๆ ให้เหมาะสมและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น โดยนำเสนอเป็นแนวทางแก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ต่อไป

ดังนั้นในบทนี้จะนำเสนอสภาพทั่วไปของสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาสำหรับการเก็บข้อมูลกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ เพื่อให้เข้าใจประวัติความเป็นมา และมรดกสเน่ห์ของสถานที่แห่งนี้ โดยกลุ่มคนที่สนใจมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินีส่วนใหญ่ จะเป็น “ผู้สูงอายุที่รักสุขภาพ” เมื่อเวลาผ่านไปก็มีการรวมกลุ่มกันตั้งเป็นชมรมออกกำลังกายของตนเอง เพราะเหตุนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือ สวนสาธารณะลุมพินี เปรียบเสมือน ศูนย์รวมของผู้สูงอายุที่ห่วงใยสุขภาพ โดยชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวนลุมพินี ไม่เพียงรวมกลุ่มกันเพื่อออกกำลังกายให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง แต่ยังมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่างๆเพื่อพัฒนามิติทางด้านจิตใจ โดยการเป็น “ผู้ให้” อีกทางหนึ่ง

4.1 ประวัติความเป็นมาของสวนลุมพินี

“สวนลุมพินี” หรือที่คนทั่วไปเรียกกันสั้นๆว่า “สวนลุมฯ” ถือเป็นสวนสาธารณะ(Public Space)แห่งแรกของประเทศไทย ที่เริ่มตั้งขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) (ดังภาพที่ 4-1) และถือเป็นพระราชมรดกที่พระองค์ทรงพระราชทานไว้ให้แก่ชาวพระนคร โดยมีจุดเริ่มต้นใน พ.ศ. 2468 ซึ่งเป็นปีที่พระองค์ทรงครองราชย์สมบัติครบ 15 ปี พระองค์ทรงเล็งเห็นว่าในสมัยก่อนประชาชนไม่เคยมีพื้นที่สาธารณะไว้ใช้ทำกิจกรรม พักผ่อน

หย่อนใจ ประกอบกับในยุคของพระองค์เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ภายหลังจากสงครามโลกยุติลง ทุกประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยต่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด ราคาตกต่ำ ประชาชนว่างงาน ทำให้รายได้ของประเทศลดลงอย่างมาก ประเทศต้องเผชิญกับภาวะฝืดเคืองของเงินหลวง จนถึงขั้นต้องมีการปรับโครงสร้าง ปรับลดจำนวนข้าราชการลง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในซ้ำเติมเข้ามาอีก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงคิดหาวิธีที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ โดยนำเอาตัวอย่างจากในต่างประเทศ ที่มีการจัด "การแสดงผลพิพิธภัณฑสถานศิลปกรรมสรรพสินค้าและทรัพยากร" หรือก็คือ งาน Expo ที่เรารู้จักกันในปัจจุบัน โดยเอาตัวอย่างจากประเทศที่เคยจัดการแสดงแบบนี้แล้วประสบความสำเร็จ จนทำให้ประเทศไทยสามารถผ่านพ้นวิกฤตการณ์เศรษฐกิจครั้งนั้นไปได้ และยังทรงมีสายตาวีไกล ได้วางแผนการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่จะทำการจัดแสดงงาน ตามพระราชดำริ ให้ใช้โดยมีพระราชประสงค์ 2 ประการ¹ คือ

- (1) ใช้เป็นสถานที่จัดงานแสดงผลพิพิธภัณฑสถานศิลปกรรม และทรัพยากรธรรมชาติครั้งใหญ่ที่สุดของชาติเป็นครั้งแรก เรียกว่า งานสยามรัฐพิพิธภัณฑสถาน เพื่อเผยแพร่ให้ชาวไทยและชาวต่างชาติสนใจสินค้าไทย ดังเช่นประเทศตะวันตกทำได้ผลมาแล้ว โดยกำหนดจัดใน ฤดูหนาวปลายปี พ.ศ. 2468
- (2) พระองค์ทรงมีพระราชดำริว่าเมื่อเลิกการจัดงานแล้วสถานที่นั้น ควรจัดทำ เป็นสวนพฤกษชาติ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาและใช้พักผ่อน ทรงเลือกบริเวณ "ทุ่งศาลาแดง" เดิมเป็นท้องนาทุ่งกว้าง ที่โปรดให้ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญประจำปี (ดังภาพที่ 4-2) ที่ดินส่วนพระองค์ ที่เหลือจากแบ่งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปแล้วเป็นที่จัดงาน และทรงสละพระราชทรัพย์เป็นทุนประเดิมในการเตรียมสถานที่

¹ หนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑสถาน สอนลมพินิจ พุทธศักราช 2468, (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

ภาพที่ 4-1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 6) ผู้ให้กำเนิดสวนลุมพินี ²

ภาพที่ 4-2 พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญที่จัดขึ้นบริเวณทุ่งศาลาแดง ³

โดยพระองค์ทรงพระราชทานชื่อว่า "สวนลุมพินี" หมายถึง สถานที่ประสูติแห่งพระพุทธรเจ้า ณ ตำบล ลุมพินีวัน ประเทศเนปาล แต่ด้วยทรงเสด็จสวรรคตก่อนกำหนดเปิดงาน จึงต้องล้มเลิกงานไป ⁴

ในสมัยรัชกาลที่ 7 โครงการนี้ถูกรื้อฟื้นอีกครั้ง โดยทรงให้เช่าที่ดินด้านใต้ของสวนลุมพินีจำนวน 90 ไร่ จัดเป็น "วนาเรจรมย์" ค้ายสวนสนุก และนำค่าเช่ามาปรับปรุงที่ดินส่วนที่เหลือเปิดเป็นสวนสาธารณะ โดยให้อยู่ในความดูแลของรัฐบาล นับแต่นั้น สวนลุมพินีจึงเป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานแก่ประชาชน มีทั้งการละเล่น แข่งว้าว วิ่งว้าว ชิงช้า ม้าหมุน โดยทรงพระราชทานที่ดินให้รัฐบาลดูแลและมีพระกระแสรับสั่งให้ใช้เพื่อสวนสาธารณะเท่านั้น

² หนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิธีอภิเษก สวนลุมพินี พุทธศักราช 2468, (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 2549).

³ เรื่องเดียวกัน, 2549.

⁴ สมบัติ กาญจนกิจ, นันทนาการชุมชนและโรงเรียน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535).

ต่อมาในสมัย **สงครามโลกครั้งที่ 2** สวนลุมพินี กลายเป็นที่ตั้งค่ายของ ทหารญี่ปุ่น สวนแห่งนี้จึงลดบทบาทลง จนสงครามเลิกในปี พ.ศ. 2495-2497 จึงถูกใช้เป็นที่จัดงานฉลอง รัฐธรรมนูญ และมีการประกวดนางสาวสยาม บริเวณเกาะลอย⁵ ส่วนปัจจุบัน สวนสาธารณะ ลุมพินี มีบทบาทเป็นสวนอเนกประสงค์ ศูนย์รวมพบปะสังสรรค์ของของทุกเพศทุกวัย และอยู่ใน ความดูแลของสำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานสวนสาธารณะ (ดังภาพที่ 4-3) นอกจากนี้รัฐบาลได้ สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประดิษฐานไว้หน้าสวน ลุมพินี เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงเป็นผู้ก่อตั้งสวนลุมพินี⁶

ภาพที่ 4-3 สรุปบทบาทของสวนสาธารณะลุมพินีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 - ปัจจุบัน

⁵ หนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิธีภัณฑ์ สวนลุมพินี พุทธศักราช 2468 (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ,2549).

⁶ สำนักปลัดกระทรวงกรุงเทพมหานคร กองผังเมือง, "สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ", (กรุงเทพฯ :งานผลิต สื่อการเรียนการสอน, 2536).

4.2 ทำเลที่ตั้ง

สวนลุมพินี ตั้งอยู่แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทั้งสิ้น จำนวน 360 ไร่ สถานที่แห่งนี้ถือได้ว่าเป็นสวนสาธารณะระดับเขต ที่อยู่ใจกลางเมือง และอยู่ในย่านธุรกิจ ทำให้มีความหนาแน่นของประชากร อาคารบ้านเรือน อาคารสำนักงาน โรงแรมและห้างสรรพสินค้า จำนวนมาก ดังนั้นผู้ที่มาใช้บริการในสวนลุมพินีจึงมีความหลากหลายของวัย มีทั้งวัยเด็ก-เยาวชน วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุ ที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ

สำหรับทำเลที่ตั้งของสวนสาธารณะลุมพินี รายล้อมด้วยถนน 4 ด้านดังนี้(ดังภาพที่ 4 - 4)

- ทิศเหนือ ติดถนนสารสิน
- ทิศใต้ ติดถนนพระราม4
- ทิศตะวันออก ติดถนนวิทย์
- ทิศตะวันตก ติดถนนราชดำริ

ภาพที่ 4-4 แผนที่ที่ตั้ง และการเดินทางมายังสวนลุมพินี

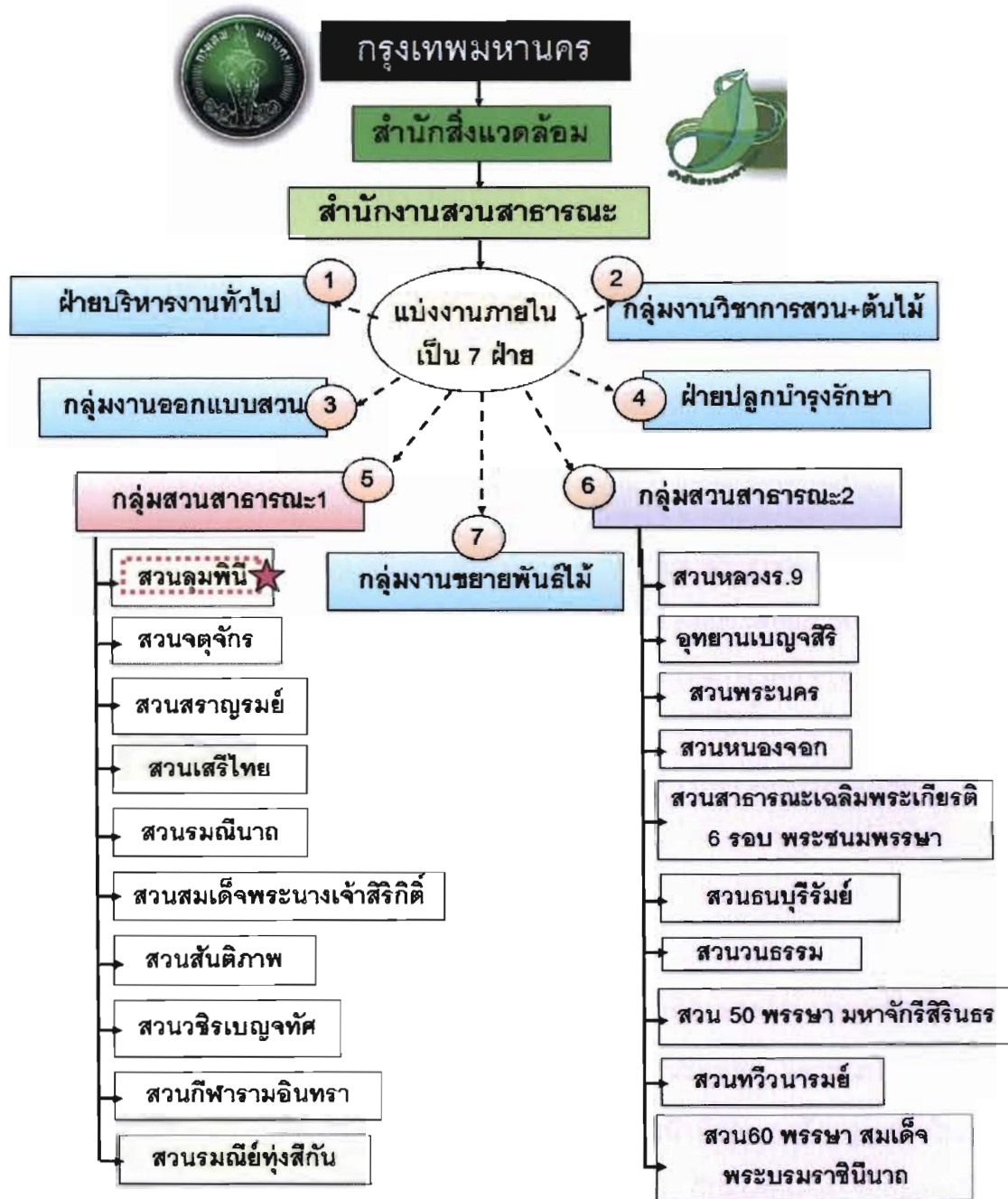
เมื่อวิเคราะห์ดูพบว่า ท่าเลที่ตั้งของสวนลุมพินีถือว่าเป็นท่าเลที่ดีมาก ผู้คนสามารถเดินทางมายังสวนลุมพินีโดยใช้เส้นทางที่หลากหลาย ทั้งรถประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว รถไฟฟ้า (BTS) สถานีศาลาแดง และรถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) สถานีสีลม รถแท็กซี่ รถสามล้อเครื่อง หรือถ้าผู้ที่อาศัยอยู่แถวนี้ก็สามารถเดินไปยังสวนลุมอย่างง่ายดาย โดยสวนลุมพินีเริ่มเปิดให้บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 04.30-21.00 น.

4.3 หน่วยงานที่ดูแลสวนลุมพินี

กรุงเทพมหานคร ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องสวนและต้นไม้มาโดยตลอด นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ พ.ศ. 2479 ในปี 2548 ตามมติ ก.ก. ครั้งที่ 7/2548 เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2548 จึงได้กำหนดให้ **สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม** มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพมหานคร การปลูกบำรุงรักษาต้นไม้ สนามหญ้าในสวนสาธารณะ สวนหย่อม เกาะกลาง ทางเท้าในถนนสายสำคัญต่างๆ และสถานที่ที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การตัดแต่ง ขุดย้าย ศัลยกรรมต้นไม้ การขยายพันธุ์ การประดับตกแต่งต้นไม้ การตกแต่งเมือง กำหนดแนวทางวางแผนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การบริหารงานสวนสาธารณะ การเพิ่มบริการต่างๆ ในสวนสาธารณะ เป็นศูนย์กลางความรู้ด้านวิชาการเกษตร การให้การศึกษาด้านพฤกษศาสตร์ และวิชาการเกษตรแก่ส่วนราชการอื่น เยาวชนและประชาชนทั่วไป การสำรวจรังวัดประมาณการ จัดหาข้อมูลเพื่อออกแบบ ประมาณการงบประมาณในการจัดสร้างสวน แหล่งนันทนาการและกีฬาของสำนักงานสวนสาธารณะ การวางแผน กำหนดนโยบายแนวทางดำเนินการปลูกบำรุงรักษาต้นไม้แก่สำนักงานเขต ให้คำแนะนำด้านวิชาการเกษตรและการออกแบบสวนและต้นไม้ สนับสนุนพันธุ์ไม้และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนแก้ไขปัญหาให้กับสำนักงานเขต และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งงานภายในส่วนราชการ เป็น 7 ฝ่าย (ดังภาพที่ 4 - 5)

- (1) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- (2) กลุ่มงานวิชาการสวนและต้นไม้
- (3) กลุ่มงานออกแบบสวน
- (4) ฝ่ายปลูกบำรุงรักษา
- (5) กลุ่มสวนสาธารณะ 1
- (6) กลุ่มสวนสาธารณะ 2
- (7) กลุ่มงานขยายพันธุ์ไม้

ภาพที่ 4-5 โครงสร้างสำนักงานสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร⁷

⁷ ที่มาภาพ 4-5 : อ้างอิงใน โครงสร้าง สำนักงานสวนสาธารณะ,สำนักงานสวนสาธารณะ [ออนไลน์] ,6กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา : <http://minpininteraction.com>.

“กลุ่มสวนสาธารณะ 1” มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการดำเนินงานของสวนสาธารณะต่างๆที่อยู่ในกลุ่มสาธารณะ 1 ตามนโยบายของผู้บริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ผู้ใช้บริการ กำหนดแนวทางการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้ใช้บริการและสาธารณะสมบัติของสวน ให้คำแนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับสวนและต้นไม้ วางมาตรฐานในการพัฒนาสวนสาธารณะ และอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานอื่นในการขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในการขอใช้

จากภาพที่ 4-5 พบว่า “กลุ่มสวนสาธารณะ 1” มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ “สวนลุมพินี” ซึ่งต้องดูแลการปลูกตกแต่ง บำรุงรักษาต้นไม้และสนามหญ้า ดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ในสวน การขยายพันธุ์ไม้เพื่อใช้ในสวน การบริหารงานในสวนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มาใช้บริการ การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัย การรักษาภาวะเขียว และทรัพย์สินของสวนลุมพินี การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ นอกจากนี้ต้องประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นที่ตั้งอยู่ในบริเวณสวนลุมพินี เช่น ศูนย์เยาวชน ห้องสมุด สโมสรพลเมืองผู้สูงอายุแห่งเมืองกรุงเทพมหานคร, ศูนย์ผู้สูงอายุ ฯลฯ ให้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณาอนุญาตให้ใช้สถานที่ หรือการจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมและงานพิธีต่างๆของหน่วยงานราชการและเอกชน จัดให้เป็นสวนเอนกประสงค์ ที่มีทั้งลานกีฬา นันทนาการ ศูนย์ผู้สูงอายุ และกิจกรรมซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

4.4 การบริหารจัดการภายในสวนลุมพินี

เจ้าหน้าที่สำนักงานสวนสาธารณะลุมพินี รวมถึงเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นภายในกำแพงสวนสาธารณะลุมพินี และพื้นที่บริเวณพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 ส่วนพื้นที่ภายนอกพื้นที่สวนลุมพินี จะเป็นหน้าที่ของเทศกิจกรุงเทพฯ ในการดูแลความเรียบร้อย โดยสวนลุมพินีมีทางเข้า-ออกทั้งหมด 8 ทาง มีป้อมรักษาความปลอดภัย 8 แห่ง กระจายทั่วสวนลุมพินี แต่เนื่องจากสวนลุมพินีมีพื้นที่กว้างใหญ่ จึงมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่จักรยานตรวจตราทั่วทั้งสวนสาธารณะ โดยเฉพาะช่วงที่มีคนพลุกพล่าน เพื่อรักษาความปลอดภัยให้ทั่วถึง และเพื่อให้ทำให้ประชาชนผู้มาใช้บริการรู้สึกถึงความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ดังภาพที่ 4-6 และ ภาพที่ 4-7)

ภาพที่ 4-6 ขอบเขตหน้าที่ดูแลของเจ้าหน้าที่สำนักงานสวนสาธารณะลุมพินี⁸

สัญลักษณ์

- คือ พื้นที่ภายในสวนลุมฯ : อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่สำนักงานสวนสาธารณะลุมพินี
- คือ พื้นที่ภายนอกสวนลุมฯ : อยู่ในความดูแลของเทศกิจ

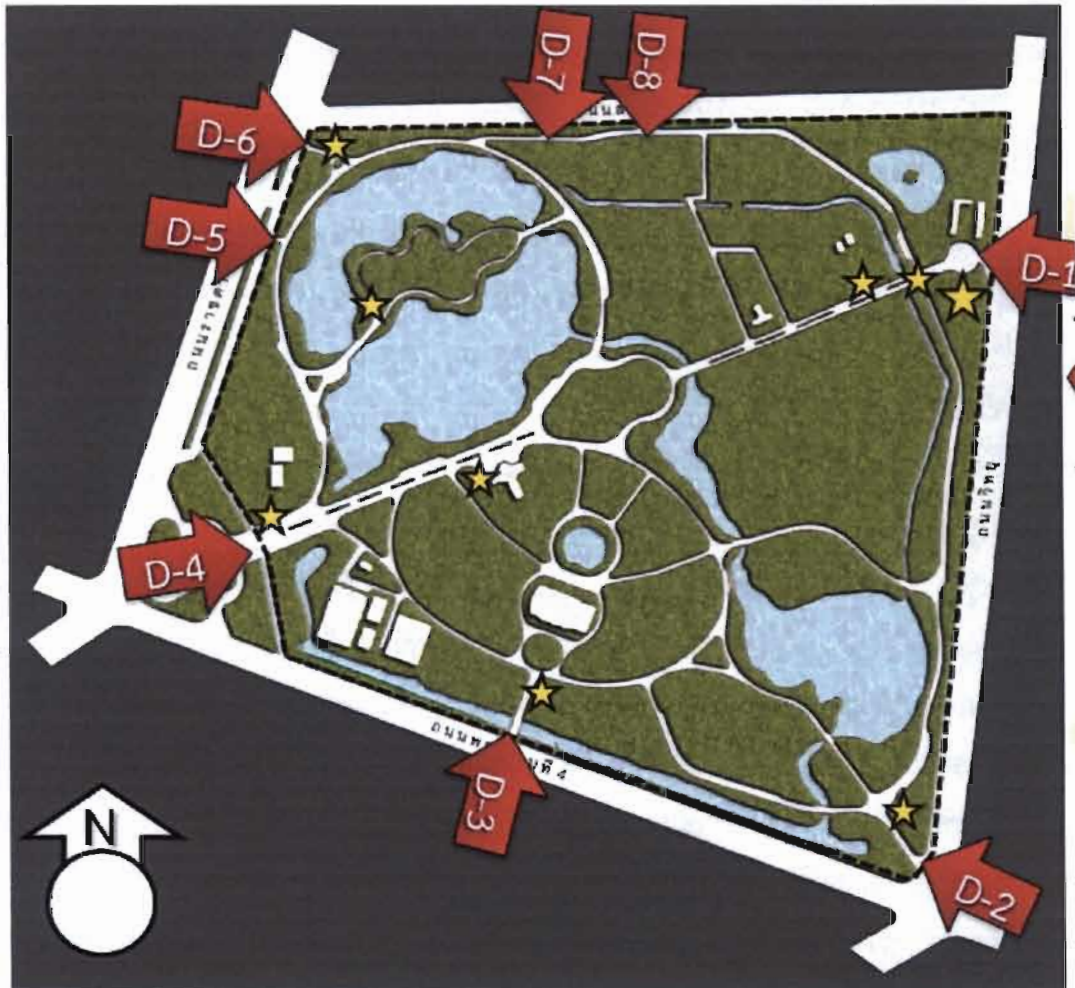
การดูแลเรื่องขยะภายใน

เจ้าหน้าที่ดูแลทัศนียภาพ และต้นไม้ในสวนลุมพินี

⁸ ผู้วิจัย : ข้อมูลจากการสังเกต การสำรวจ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในสวนลุมพินี, 15 กุมภาพันธ์ 2555.

ภาพที่ 4-7 ขอบเขต ประตู่ และป้อมรักษาความปลอดภัย⁹

สัญลักษณ์

- คือ กำแพงของสวนลุมพินี
- คือ ประตูทางเข้า-ออก
สวนลุมพินี มี 8 ประตู
- คือ ป้อมยาม 8 แห่งกระจาย
ทั่วสวนลุมพินี

⁹ ผู้วิจัย : ข้อมูลจากการสังเกต การสำรวจ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในสวนลุมพินี, 15 กุมภาพันธ์ 2555.

4.5 การใช้งานพื้นที่ในปัจจุบัน

สวนลุมพินีมีลักษณะเป็นสวนอเนกประสงค์ ด้านหน้ามีพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณขององค์ผู้ให้กำเนิดสวนลุมพินี

ด้านในมีศูนย์รวมกิจกรรมนันทนาการหลากหลายที่ให้บริการประชาชนทุกเพศทุกวัย เป็นที่ตั้งของศูนย์นันทนาการ สมาคม ชมรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคนทุกเพศทุกวัย มีทั้งศูนย์เยาวชนสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงมี “สโมสรพลเมืองผู้สูงอายุแห่งเมืองกรุงเทพฯ” “ศูนย์ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร สวนลุมพินี” และมี “ชมรมออกกำลังกายต่างๆของผู้สูงอายุ”

ภายในสวนลุมพินียังมี “สิ่งอำนวยความสะดวกครบครันที่เอื้อต่อผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำสำหรับคนพิการ ทางลาด ภายในสวนลุมพินีเป็นพื้นที่สีเขียวซึ่งมีเอกลักษณ์ที่ความร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่อายุเก่าแก่รายล้อมอยู่เป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่จัดแต่งด้วยสระน้ำกว้างใหญ่ กลุ่มพรรณไม้ดอกไม้ใบต่างสีส้มไม่ว่าจะเป็นสวนป่าเขียวชอุ่ม มีสวนปาล์ม สวนไผ่ จะเห็นได้ว่าบรรยากาศภายในสวนลุมพินีเหมาะแก่การออกกำลังกาย และพักผ่อนหย่อนใจสำหรับคนทุกเพศทุกวัย และมีบริการให้เช่าพายเรือ และจักรยานน้ำ

มีกิจกรรมธรรมะในสวน ซึ่งเป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการทำบุญใส่บาตร และแสดงธรรมะโดยพระสงฆ์ในทุกวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนเวลา 07.00 - 09.00 น. และสวนลุมพินีจะเป็นพื้นที่รวมพลของกลุ่มคนต่าง ๆ เพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม (ดูจากภาพที่ 4-8) มีกิจกรรมเปล็ดเปล็นที่เรียกว่า “ดนตรีในสวน” กิจกรรมแห่งความเพลิดเพลินที่พบได้ในสวนสาธารณะมีการจัดแสดงดนตรีไทยและดนตรีสากล สวนปาล์ม โดยจัดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ทุกวันอาทิตย์ เวลา 16.30 - 20.00 น. ส่วนห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี เสนอบริการแหล่งค้นคว้าความรู้หนังสือและวีดิทัศน์ เปิดบริการเวลา 08.00- 20.00 น. วันอังคาร - อาทิตย์ ศูนย์อาหารศรีไทยเดิม จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม เปิดบริการเวลา 04.30 - 10.00 น.ทุกวัน

ภาพที่ 4-8 กิจกรรมตักบาตรและการรวมพลโดยใช้สวนลุมพินีเป็นจุดรวมพล¹⁰

¹⁰ ผู้วิจัย : ข้อมูลจากการสังเกต และการสำรวจ, กันยายน-ตุลาคม 2554.

ภาพที่ 4-9 แสดงที่ทำการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอาคารต่างภายในสวนลุมพินี

สัญลักษณ์

	1. สถานีวิทยุกระจายเสียง		6. ห้องสมุดประชาชน
	2. โรงเรียนสวนลุมพินี		7. สระว่ายน้ำ
	3. สำนักงานสวนสาธารณะลุมพินี		8. สนามเทนนิส
	4. เขื่อนเพาะชำ		9. ศูนย์อาหารสวนลุมพินี
	5. สถานีย่อยการไฟฟ้านครหลวง		10. สวนสุขภาพ+สนามเด็ก

ภาพที่ 4-10 แสดงสถานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในสวนลุมพินี

สัญลักษณ์

- 1. ศูนย์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร สวนลุมพินี
- 2. ลุมพินีสถาน หรือ สโมสรพลเมืองผู้สูงอายุแห่งเมืองกรุงเทพฯ
- 3. ลานตะวันยิ้ม

อธิบายเพิ่มเติมภาพที่ 4-10

1. ศูนย์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร สวณลุมพินี ดำเนินการโดยผู้สูงอายุ ในนาม คณะกรรมการบริหารศูนย์ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร โดยมีกองส่งเสริมสุขภาพ สำนักอนามัย และ สวณลุมพินี สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อมเป็นที่ปรึกษา และให้การสนับสนุน **มีวิสัยทัศน์** คือ สร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาพดีของผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อสุขภาพดีของผู้สูงอายุ และมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อดังนี้

- 1.) เพื่อเป็นสถานที่สร้างเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ
- 2.) เพื่อเป็นศูนย์กลางการปรึกษาหารือ และประกอบกิจกรรมต่างๆที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สำหรับวันเปิดให้บริการ คือ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 5.30-13.30 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 5.30-11.00น. รวมถึงวันนักขัตฤกษ์

2. **สโมสรพลเมืองอาวุโสแห่งเมืองกรุงเทพฯ** ตั้งอยู่อาคารลุมพินีสถานเป็นที่พบปะสังสรรค์ พักผ่อน ออกกำลังกาย ฝึกอาชีพ ของผู้สูงอายุ เปิดบริการเวลา 08.00 -18.00 น.ทุกวัน และภายในอาคารยังมี เวทีลีลาศหมุนได้ ใช้เป็นที่จัดกิจกรรมลีลาศ และฝึกสอนในวันเสาร์ - อาทิตย์

3. **ลานตะวันยิ้ม** เป็นลานเพื่อกิจกรรมนันทนาการที่ออกแบบเพื่อคนพิการโดยเฉพาะ มีทางลาดแทนขั้นบันได สนามเด็กเล่นชนิดพิเศษ ที่จอดรถคนพิการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อคนด้อยโอกาส และในช่วงเช้ายังเป็นพื้นที่ตั้งของชมรมที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพอีกด้วย

ภาพที่ 4-11 ชมรมผู้สูงอายุต่างๆที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกาย

ภาพที่ 4-12 แสดงตำแหน่งห้องน้ำ และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ-คนพิการ

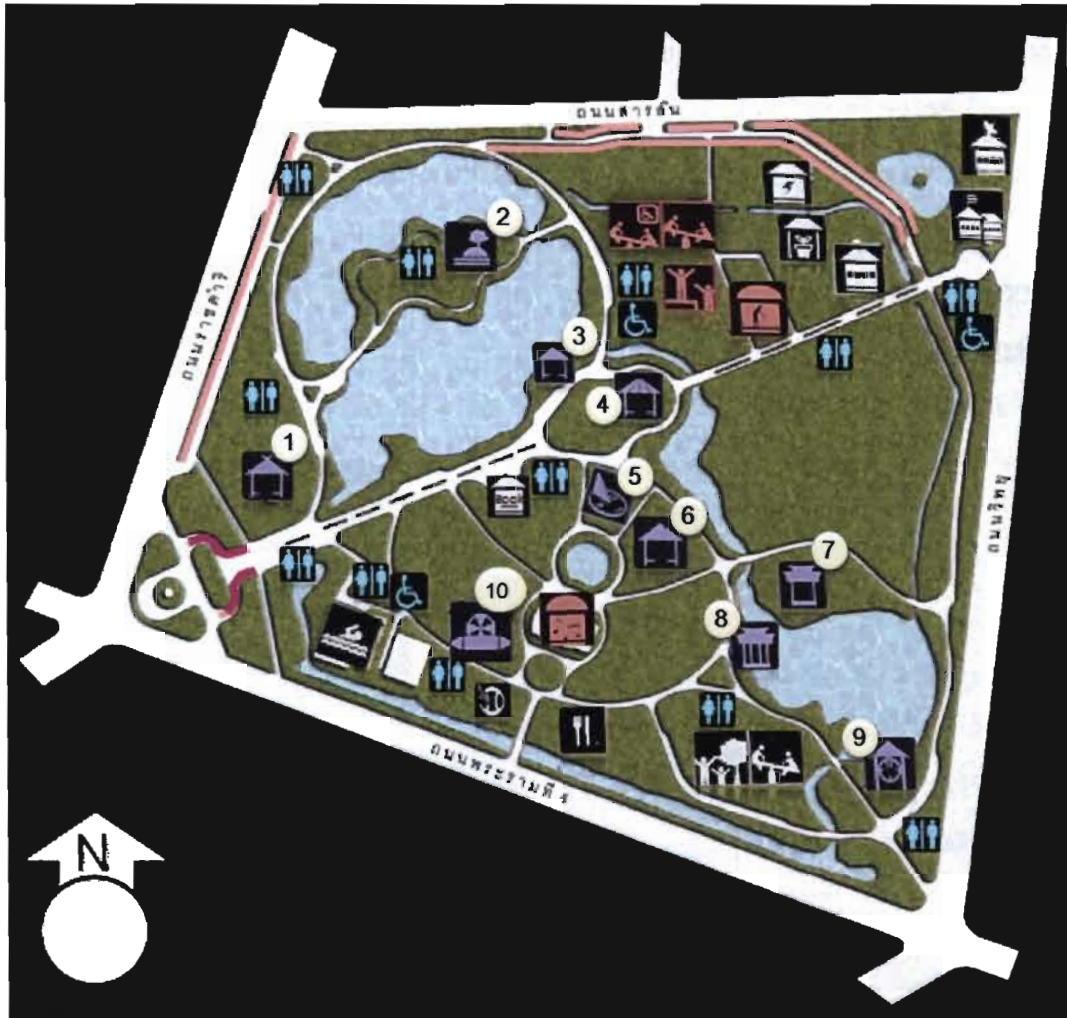

สัญลักษณ์

- 1. ห้องน้ำคนทั่วไป
- 2. ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ
- 3. ที่จอดรถยนต์
- 4. ที่จอดรถจักรยานยนต์

ภาพที่ 4-13 ศาลาและประติมากรรมต่าง ๆ ในสวนลุมพินี

สัญลักษณ์

	1.ศาลาไทยล้านนา		6.ศาลาเยาวราช
	2.เกาะลอย		7.ศาลามิตรภาพไทยจีน
	3.ศาลาการไฟฟ้าสามเสน		8.ถังจีน
	4.ศาลาแปดเหลี่ยม		9.หอนาฬิกา
	5.นาฬิกาแดด		10.ประติมากรรมกึ่งหินชัยพัฒนา

หอนาฬิกา

4.5 กิจกรรมการรวมกลุ่ม ชมรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ

จากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ประสานงานชมรม และเจ้าหน้าที่สำนักงานสวนลุมพินี พบว่า ในสวนลุมพินีมีชมรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุในช่วงเช้าตั้งแต่ 04.30-11.00น. ของแต่ละวัน ตามที่ลงทะเบียนขอมีมติเตอร์ไฟฟ้ามากถึง 115 ชมรม โดยชมรมออกกำลังกายต่างๆนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่

1. “ชมรมผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ” เช่น ไท่เก๊ก ซี่กง(ลมปราณ) รำพัด รำมวยจีน ลีลาศ วิ่ง ออกกำลังกายที่ศูนย์ผู้สูงอายุ ซึ่งลักษณะการออกกำลังกายจะมีลักษณะที่ทางที่มีการขยับตัวอยู่ตลอดเวลา (ดังภาพที่ 4-14)

ภาพที่ 4-14 ชมรมผู้สูงอายุต่างๆที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ¹¹

2. “ชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์” เช่น ดื่มน้ำชา คุยกัน เล่นหมากรุก สวดมนต์ ซึ่งชมรมลักษณะนี้จะเน้นการพูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง และจะพบในผู้สูงอายุที่อายุมาก (ดังภาพที่ 4-15)

¹¹ ผู้วิจัย : ข้อมูลจากการสังเกต สำรวจ และสัมภาษณ์ผู้ประสานงานชมรม และเจ้าหน้าที่สวนลุม, เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2555.

ภาพที่ 4-15 ชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์

ภาพที่ 4-16 การจัดโซนชมรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุตามประเภทชมรม¹²**สัญลักษณ์**

- คือ ตำแหน่งของชมรมผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
- × คือ ตำแหน่งของชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์
- คือ การจัดโซนของชมรมผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
- คือ การจัดโซนชมรมผู้สูงอายุที่เน้นการพบปะสังสรรค์

¹² ผู้วิจัย : ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้ประสานงานชมรม และเจ้าหน้าที่สวนลุม, เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2555..

4.6 การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ SWOT (SWOT Analysis) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ที่ศึกษา ณ ปัจจุบัน เพื่อเข้าใจถึง “จุดแข็ง” (Strengths) และ “จุดอ่อน” (Weaknesses) ภายในพื้นที่ที่ศึกษา รวมถึง “โอกาส” (Opportunities) และ “อุปสรรค” (Threats) ภายนอกที่มีผลต่อพื้นที่ศึกษา โดยจะนำข้อมูลนี้ไปประกอบการวิเคราะห์ส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง ในบทต่อไป เพราะการนำเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในที่นี้จะครอบคลุมถึงที่อยู่อาศัยระยะสั้นที่เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อย่างเช่น สวนสาธารณะ ด้วย

สำหรับประเด็นที่วิเคราะห์แบบ SWOT ประกอบไปด้วย 4 ส่วนดังนี้

● จุดแข็ง (S: Strengths)

- เป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของกรุงเทพมหานคร มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และปัจจุบันเป็นสวนอเนกประสงค์ที่รวมกิจกรรมนันทนาการไว้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย
- เปรียบเสมือนเป็น “ปอดของเมืองหลวง” เพราะมีต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก ร่มรื่นอากาศดี
- เป็นศูนย์รวมในการพบปะสังสรรค์หรือทำกิจกรรมต่างๆของคนทั่วไป และสำหรับผู้สูงอายุ
- เป็นที่ตั้งของสมาคม และชมรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์ผู้สูงอายุ กรุงเทพฯ, สโมสรพลเมืองผู้สูงอายุแห่งเมืองกรุงเทพฯ และชมรมต่างๆของผู้สูงอายุที่ลงทะเบียน
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่เอื้อต่อคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุและคนพิการ หอน้ำและทางลาดสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ
- ทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ทำให้สามารถเดินทางมายังสวนลุมพินีได้หลายทาง ทั้งโดยรถยนต์, จักรยานยนต์, รถประจำทาง, รถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT), รถไฟฟ้า (BTS), แท็กซี่ หรือการเดินเท้า
- มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ทั่วถึง และกระจายตามจุดต่างๆ

- จุดอ่อน (W: Weaknesses)

- การที่สถานที่ที่มีความหมายในเชิงประวัติศาสตร์และเป็นสถานที่รวมกลุ่ม รวบรวมพลที่ดี จึงอาจถูกให้เป็นเครื่องมือ เช่น ถูกใช้เป็นสถานที่รวมพลในการต่อรองทางการเมือง อย่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วเมื่อครั้งมีปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง
- เป็นสถานที่ที่ทุกคน ทุกเพศที่วัย ทำให้มีความหลากหลายของกลุ่มคน บางครั้งจึงมีพวกมิจฉาชีพแฝงกายเข้ามา

- โอกาส (O: Opportunities)

- มาตรการ/ นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการพัฒนาและบริการจัดการสวนสาธารณะ
- แนวโน้มความสนใจของคนส่วนใหญ่ ขณะนี้คือ คนสนใจเรื่องสุขภาพและการออกกำลังกาย ดังนั้นสวนสาธารณะจึงน่าจะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคต

- อุปสรรค (T: Threats)

- ธุรกิจฟิตเนสต่างๆ อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้คนโดยเฉพาะวัยรุ่น และวัยทำงานหันไปใช้บริการ มากกว่าที่จะมาออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ และในอนาคตสวนสาธารณะอาจถูกลดบทบาทลง
- สวนสาธารณะอื่นๆ ที่กระจายตัวอยู่ตามกรุงเทพฯ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนเลือกที่จะไปออกกำลังกายที่สวนสาธารณะใกล้บ้าน มากกว่ามาที่สวนลุมพินี

สรุป

สวนลุมพินี นับว่าเป็นสวนสาธารณะที่สำคัญ มีประวัติความเป็นมายาวนาน ผูกติดกับประวัติศาสตร์ชาติไทย และปัจจุบัน ยังเป็นพื้นที่สำหรับ “รวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ และเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็น” รองรับผู้ที่ต้องการออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ ตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ และที่สำคัญมนต์เสน่ห์ของสถานที่แห่งนี้ที่มีความร่มรื่น จัดแต่งภูมิทัศน์ได้งดงาม ผสมผสานสถาปัตยกรรมและธรรมชาติได้อย่างลงตัว อีกทั้งยังเป็นเสมือนปอดของเมืองหลวงที่ทำให้ผู้คนที่มาที่แห่งนี้ได้สูดอากาศบริสุทธิ์สดชื่น มาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ยังเป็นที่พักของชาวต่างชาติที่เข้ามาเยี่ยมเยือนประเทศไทย

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร จะเรียงลำดับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 3 ข้อ (ดังตารางที่ 5-1)

ตารางที่ 5-1 วัตถุประสงค์ ประชากรตัวอย่าง และเครื่องมือวิจัย

วัตถุประสงค์	ประชากรตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย
1. เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี [เครื่องมือ (1)+(2)+(3)]	1.) สมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่าง ๆ 286 ชุด(ตามสูตร)	(1) เก็บแบบสอบถาม 290 ชุด (2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แก่ตัวแทนชมรมต่างๆ 10 ชมรม
2. เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในขนาดของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี [เครื่องมือ (1)+(2)]	2.) ตัวแทนชมรม 10 คน	(3) สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จนท. สวนลุมพินีที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ [เครื่องมือ (2)+(4)]	3.) ตัวแทน จนท. สวนลุมพินี 5 คน 4.) สันทนาการกลุ่ม	(4) สันทนาการกลุ่ม 2 กลุ่ม

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มประชากรหลักในการศึกษาคั้งนี้คือ “สมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างๆในสวนลุมพินี ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 286 ตัวอย่าง” โดยครั้งนี้ได้ทำการเก็บแบบสอบถามจริงจำนวน 290 ชุดในที่นี่ผู้วิจัยจะแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 290 ชุด

• วัตถุประสงค์ที่ 1

- 5.1.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ
- 5.1.2 สภาพทางสังคม
- 5.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ
- 5.1.4 สุขภาพ

- **วัตถุประสงค์ที่ 2**

5.1.5 สภาพการอยู่อาศัย

5.1.6 ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

- **วัตถุประสงค์ที่ 3**

5.2.1 สัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน : เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุแก่นักหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ

5.2.2 การสนทนากลุ่มชมรมผู้สูงอายุ 2 กลุ่ม (ตัวแทนกลุ่มไม่คิดย้ายและกลุ่มคิดย้าย-ตอบ2 กรณี : เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุแก่นักหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพและการรวมกลุ่มกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี

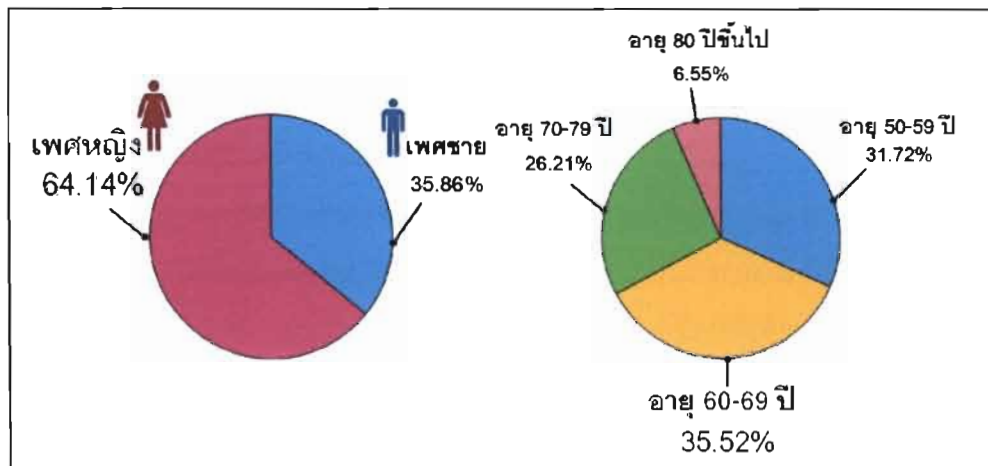
5.1.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ

5.1.1.1 เพศ และ อายุ

ตารางที่ 5-2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ(N=290)

ช่วงอายุ	เพศ					
	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
50-59 ปี	31	10.70	61	21.03	92	31.72
60-69 ปี	42	14.48	61	21.03	103	35.52
70-79 ปี	30	10.34	46	15.87	76	26.21
80 ปีขึ้นไป	1	0.34	18	6.21	19	6.55
รวม	104	35.86	186	64.14	290	100.00

ภาพที่ 5-1 เพศ และช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

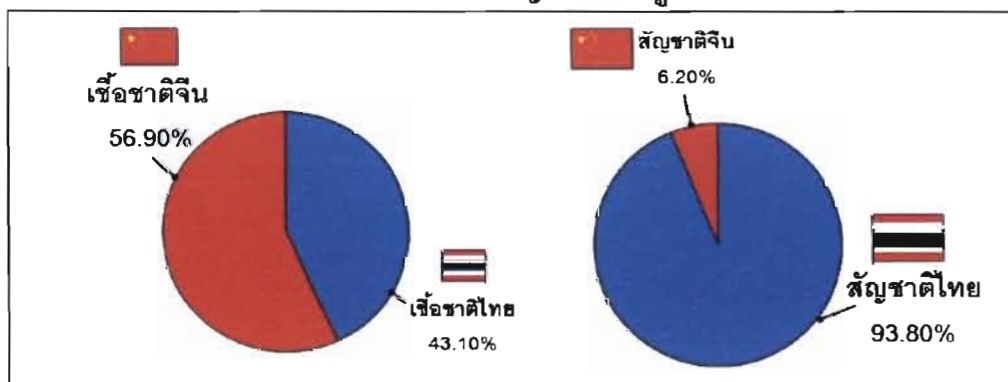
จากการศึกษาพบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.14 เป็นเพศชายร้อยละ 35.86 โดยผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามในช่วงอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.52 รองมาคือ ผู้สูงอายุในช่วง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.72 มีผู้สูงอายุในช่วง 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.21 และ ผู้สูงอายุที่อายุ 80 ปีขึ้นไปมีเพียง ร้อยละ 6.55 (ดังตารางที่ 5-2 และภาพที่ 5-1)

5.1.1.2 เชื้อชาติ และสัญชาติ

ตารางที่ 5-3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเชื้อชาติ(N=290)

เชื้อชาติ	สัญชาติ					
	สัญชาติไทย		สัญชาติจีน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เชื้อชาติไทย	112	38.62	13	4.48	125	43.10
เชื้อชาติจีน	160	55.18	5	1.72	165	56.90
รวม	272	93.80	18	6.20	290	100.00

ภาพที่ 5-2 เชื้อชาติและสัญชาติของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในเรื่องของเชื้อชาติ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเชื้อชาติจีน คิดเป็นร้อยละ 56.90 และมีเชื้อชาติไทยคิดเป็น ร้อยละ 43.10 ส่วนประเด็นเรื่องของสัญชาติ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย ถึงร้อยละ 93.80 และมีเชื้อชาติจีนเพียงร้อยละ 6.20 (ดังตารางที่ 5-3 และภาพที่ 5-2)

จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเชื้อชาติจีนส่วนใหญ่เกิดที่ประเทศไทย หรือ มาอยู่ประเทศไทยเป็นเวลานาน จึงได้รับสัญชาติไทย และมีบัตรประชาชนคนไทย ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนที่เหลือที่มีเชื้อชาติจีน แต่ยังคงเป็นสัญชาติจีนอยู่ อายุค่อนข้างมากแต่ไม่ทราบวิธีในการเปลี่ยนสัญชาติ แต่อยู่ประเทศไทยเป็นเวลานาน พูดภาษาไทยได้ ทำธุรกิจ และพักอาศัยในประเทศไทย ที่สำคัญเป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่เป็นสมาชิกในชมรมต่างๆในสวนลุมพินี

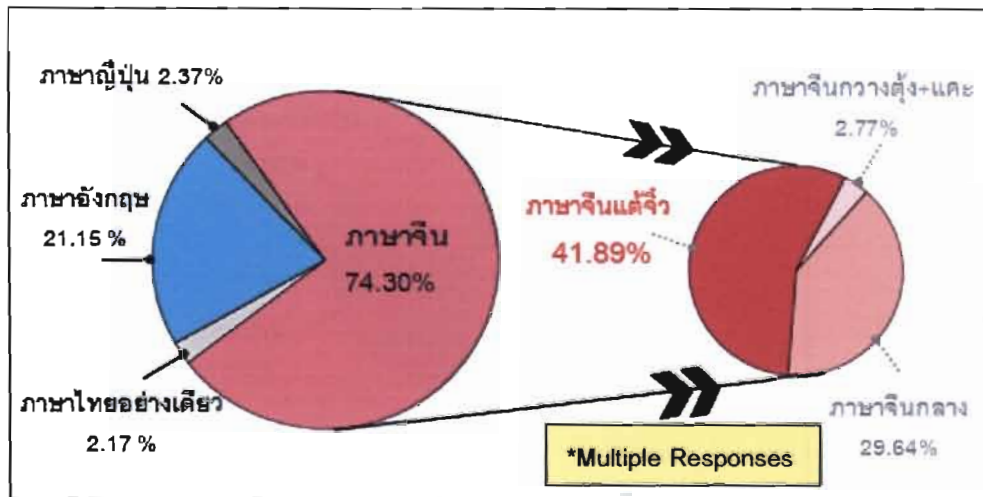
5.1.1.3 ความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย

ตารางที่ 5-4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย(N=506)

ความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย *	จำนวน	ร้อยละ
1. ภาษาไทยได้อย่างเดียว	11	2.17
2. ภาษาอังกฤษ	107	21.15
3. ภาษาญี่ปุ่น	12	2.37
4. ภาษาจีน	376	74.30
4.1 ภาษาจีนกลาง	จำนวน 150	ร้อยละ 29.64
4.2 ภาษาจีนแต้จิ๋ว	จำนวน 212	ร้อยละ 41.89
4.3 ภาษาจีนกวางตุ้งและจีนแคะ	จำนวน 14	ร้อยละ 2.77
รวม	506	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 5-3 แสดงความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย

พบว่า ส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ภาษาจีนมากที่สุดถึงร้อยละ 74.3 และเมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการใช้ภาษาจีนจะพบว่า ส่วนใหญ่สามารถพูดภาษาจีนแต้จิ๋วได้มากที่สุด ถึงร้อยละ 41.89 รองมาคือภาษาจีนกลาง ถึงร้อยละ 29.67 ส่วนภาษาจีนกลางต้งและจีนแคะ ร้อยละ 2.77 นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษถึงร้อยละ 21.15 ภาษาญี่ปุ่นร้อยละ 2.37 มีเพียงร้อยละ 2.17 ที่พูดภาษาไทยได้อย่างเดียว (ดังตารางที่ 5-4 และภาพที่ 5-3)

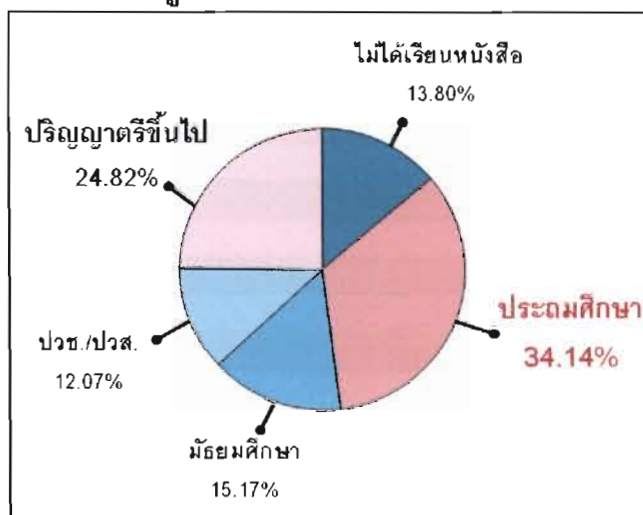
ข้อสังเกต เมื่อเชื่อมโยงประเด็นเรื่อง "เชื้อชาติ" จะพบความสัมพันธ์ระหว่าง "ความเป็นเชื้อชาติจีน" กับ "ภาษาจีน" ที่อยู่คู่กัน เพราะเชื้อชาติดั้งเดิมเป็นจีน พอได้รับสัญชาติไทย ก็กลายเป็นคนไทย แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงดำรงรักษาไว้คือ "วัฒนธรรมทางภาษา"

5.1.1.4 ระดับการศึกษา

ตารางที่ 5-5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา (N=290)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	40	13.80
ระดับประถมศึกษา	99	34.14
ระดับมัธยมศึกษา	44	15.17
ปวช./ปวส.	35	12.07
ปริญญาตรีขึ้นไป	72	24.82
รวม	290	100.00

รูปที่ 5-4 แสดงระดับการศึกษา

พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.14 ได้เรียนหนังสือระดับประถมศึกษา รองลงมาคือ ร้อยละ 24.82 ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และ ร้อยละ 15.17 ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีร้อยละ 13.80 ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 12.07 ได้รับการศึกษาระดับ ปวช. หรือ ปวส. (ดังตารางที่ 5-5 และภาพที่ 5-4)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และกลุ่มที่ศึกษาระดับประถมเนื่องจากค่านิยมของคนสมัยก่อน ไม่นิยมให้ลูกเรียนหนังสือสูง ยิ่งผู้หญิงจะไม่ค่อยได้เรียนหนังสือ แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนเหล่านี้สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาจีนได้ในระดับขั้นพื้นฐาน เพราะความสามารถทางภาษานี้สามารถเรียนรู้ผ่านการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน กับคนที่ใช้ภาษาแบบเดียวกัน และกลุ่มคนเหล่านี้ก็สามารถประกอบอาชีพจนมีฐานะที่ดีขึ้นได้

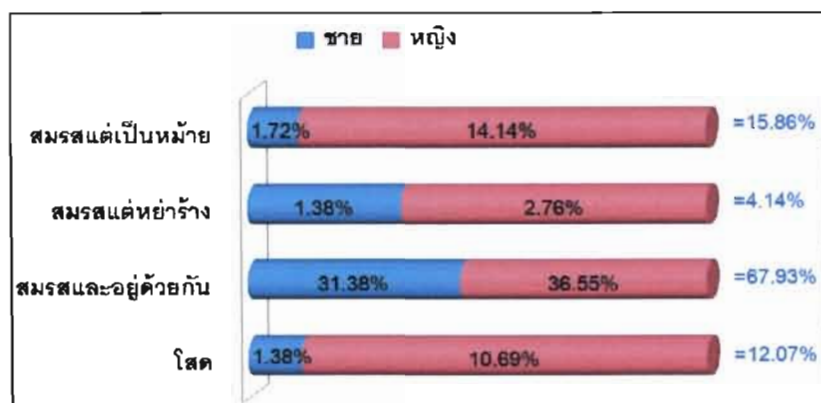
5.1.1.5 เพศและสถานภาพ

ตารางที่ 5-6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศและสถานภาพ (N=290)

สถานภาพ	เพศ					
	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	4	1.38	31	10.69	35	12.07
สมรสและอยู่ด้วยกัน	91	31.38	106	36.55	197	67.93
สมรสแต่หย่าร้างแล้ว	4	1.38	8	2.76	12	4.14
สมรสแต่เป็นหม้าย	5	1.72	41	14.14	46	15.86
รวม	104	35.86	186	64.14	290	100.00

ภาพที่ 5-5 แสดงความสัมพันธ์ของเพศและสถานภาพ

ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 290 คน พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงมีสัดส่วนของการเป็นโสดมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.69 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 1.38 ยังพบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงที่สมรสแล้วแต่เป็นหม้าย มีสัดส่วนมากกว่า ผู้สูงอายุเพศชาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.14 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 1.72 (ดังตารางที่ 5-6 และภาพที่ 5-5)

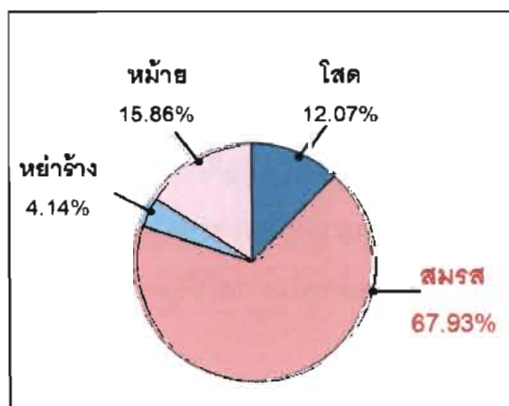
5.1.2 สภาพทางสังคม

5.1.2.1 สถานภาพ

ตารางที่ 5-7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	35	12.07
สมรส	197	67.93
หย่าร้าง	12	4.14
หม้าย	46	15.86
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-6 แสดงสถานภาพ

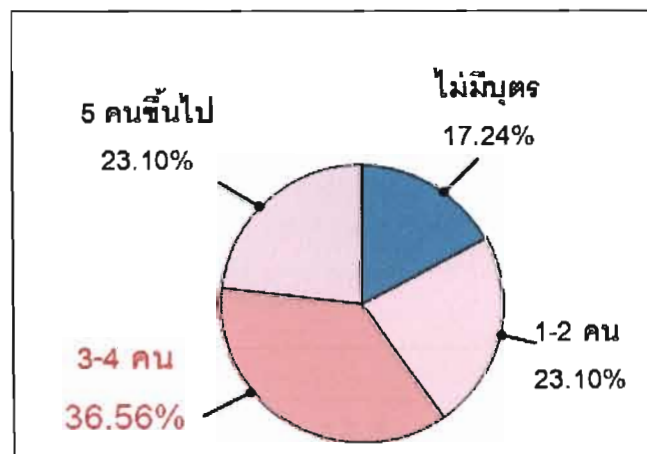
จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรส มากที่สุดถึง ร้อยละ 87.93 ขณะที่ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสดมีเพียง ร้อยละ 12.07 โดยเมื่อจำแนกผู้สูงอายุที่สมรส จะพบว่าในร้อยละ 87.93 มีผู้สูงอายุที่สมรสและยังอยู่ด้วยกันมากที่สุดถึงร้อยละ 67.93 รองมาคือผู้สูงอายุที่สมรสแต่เป็นหม้ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต ร้อยละ 15.86 และพบว่าผู้สูงอายุที่สมรสแล้วแต่หย่าร้าง มีร้อยละ 4.14 (ดังตารางที่ 5-7 และภาพที่ 5-6)

5.1.2.2 จำนวนบุตร

ตารางที่ 5-8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนบุตร (N=290)

จำนวนบุตร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	50	17.24
มีบุตร 1-2 คน	67	23.10
มีบุตร 3-4 คน	106	36.56
มีบุตร 5 คนขึ้นไป	67	23.10
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-7 แสดงจำนวนบุตร

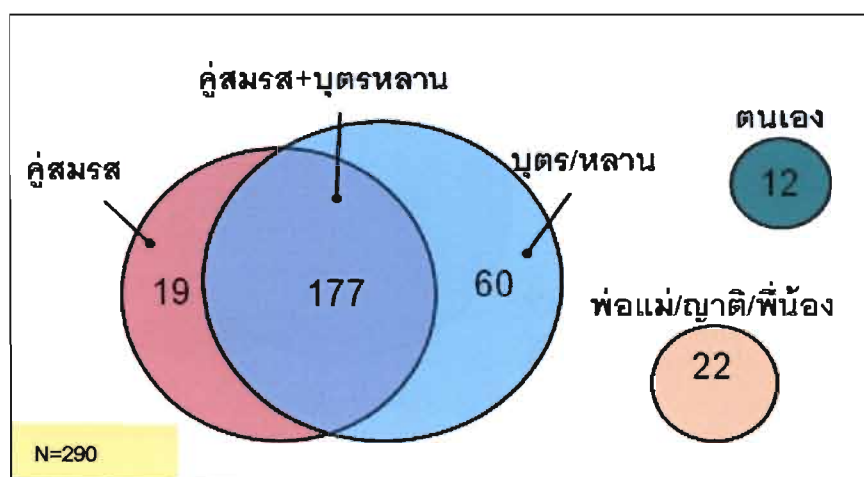
ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 82.76 มีบุตร และมีเพียงร้อยละ 17.24 ที่ไม่มีบุตร โดยเมื่อจำแนกผู้สูงอายุที่มีบุตรจะพบว่าในร้อยละ 82.76 มีผู้สูงอายุที่มีบุตร 3-4 คน มากที่สุดถึงร้อยละ 36.56 รองมาคือผู้สูงอายุที่มีบุตร 1-2 คน และมีบุตร 5 คนขึ้นไปในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 23.10 (ดังตารางที่ 5-8 และภาพที่ 5-7) ข้อสังเกตคือ ผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตร ในที่นี้จะหมายรวมถึงผู้สูงอายุที่มีสถานโสดและสถานภาพแต่งงาน เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนสมรสแล้วแต่ไม่มีบุตร

5.1.2.3 บุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

ตารางที่ 5-9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย (N=290)

บุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	19	6.55
บุตร/หลาน	60	20.69
คู่สมรสและบุตรหลาน	177	61.03
ลำพัง	12	4.14
พ่อแม่/ญาติพี่น้อง	22	7.59
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-8 บุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

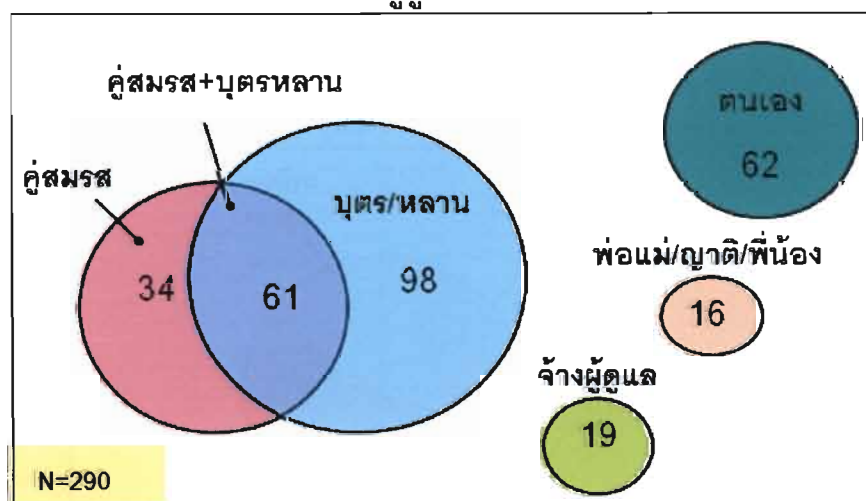
ในประเด็นเรื่องการอาศัยอยู่ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 61.03 (177คน) รองมาคือ ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตรหลานเพียงอย่างเดียว มีร้อยละ 20.69 (60คน) มีเพียงร้อยละ 7.59 (22คน) ที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่/ญาติพี่น้อง มีเพียงร้อยละ 6.55 (19 คน) ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงอย่างเดียว และพบว่า มีเพียงร้อยละ 4.14 (12 คน) ที่ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่คนเดียว (ดังตารางที่ 5-9 และภาพที่ 5-8)

5.1.2.4 ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย

ตารางที่ 5-10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามผู้ดูแลยามเจ็บป่วย(N=290)

ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	34	11.72
บุตร/หลาน	98	33.80
คู่สมรสและบุตรหลาน	61	21.03
ญาติพี่น้อง	16	5.52
จ้างผู้ดูแล	19	6.55
ตนเอง	62	21.38
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-9 ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย

บุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุเมื่อยามเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็นบุตร/หลาน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.80 (98คน) รองมาคือ ผู้สูงอายุดูแลตนเอง ร้อยละ 21.38 (62 คน) นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้งคู่สมรสและบุตรหลานที่ดูแลผู้สูงอายุเมื่อยามเจ็บป่วยมีร้อยละ 21.03 (61 คน) ส่วนคู่สมรสดูแลกันเอง มีร้อยละ 11.7 (34 คน) อีกทั้งพบว่าผู้สูงอายุที่จ้างผู้ดูแล และมีพ่อแม่/ญาติ/พี่น้องดูแล คิดเป็นร้อยละ 6.55(19คน) และ 5.52 (16 คน) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-10และภาพที่ 5-9)

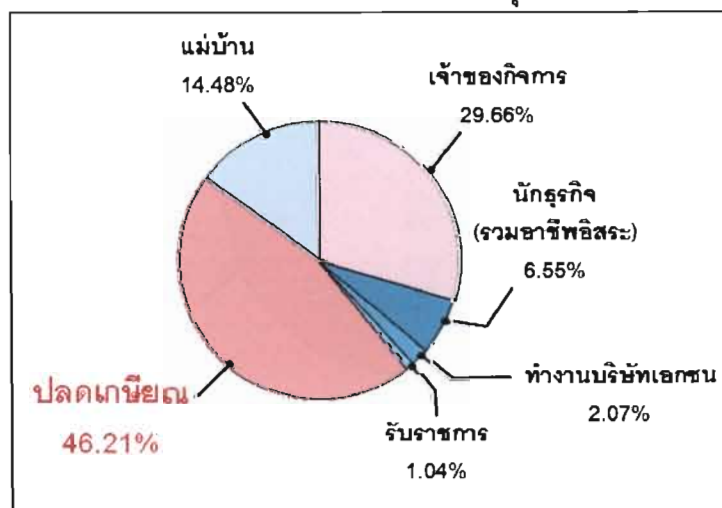
5.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

5.1.3.1 อาชีพปัจจุบัน

ตารางที่ 5-11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อาชีพปัจจุบัน(N=290)

อาชีพปัจจุบัน	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เจ้าของกิจการ	44	15.17	42	14.48	86	29.66
นักธุรกิจ (รวมอาชีพอิสระ)	9	3.10	10	3.44	19 = 114	6.55
ทำงานบริษัทเอกชน	2	0.70	4	1.38	6	2.07
รับราชการ	1	0.34	2	0.70	3	1.04
ปลดเกษียณ	48	16.55	86	29.66	133	46.21
แม่บ้าน	-	-	42	14.48	42	14.48
รวม	104	35.86	186	64.14	290	100.00

ภาพที่ 5-10 อาชีพปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด 290 คน อาชีพปัจจุบันส่วนใหญ่ปลดเกษียณแล้ว คิดเป็นร้อยละ 46.21 รองมาคือ เป็นเจ้าของกิจการ ร้อยละ 29.66 เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 14.48 ส่วนที่เหลือคือประกอบอาชีพนักธุรกิจ ทำงานบริษัทเอกชน และรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 6.55 ,2.07 และ1.04 ตามลำดับ นอกจากนี้ยัง พบว่ามีความแตกต่างของอาชีพระหว่างผู้สูงอายุเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศชาย มีสัดส่วนการเป็นเจ้าของกิจการ มากกว่าเพศหญิง ร้อยละ 15.17 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 14.48 และเพศหญิงมีสัดส่วนการเป็นแม่บ้าน ร้อยละ 14.48 ในขณะที่เพศชายไม่มีอาชีพนี้ (ดังตารางที่ 5-11 และ ภาพที่ 5-10)

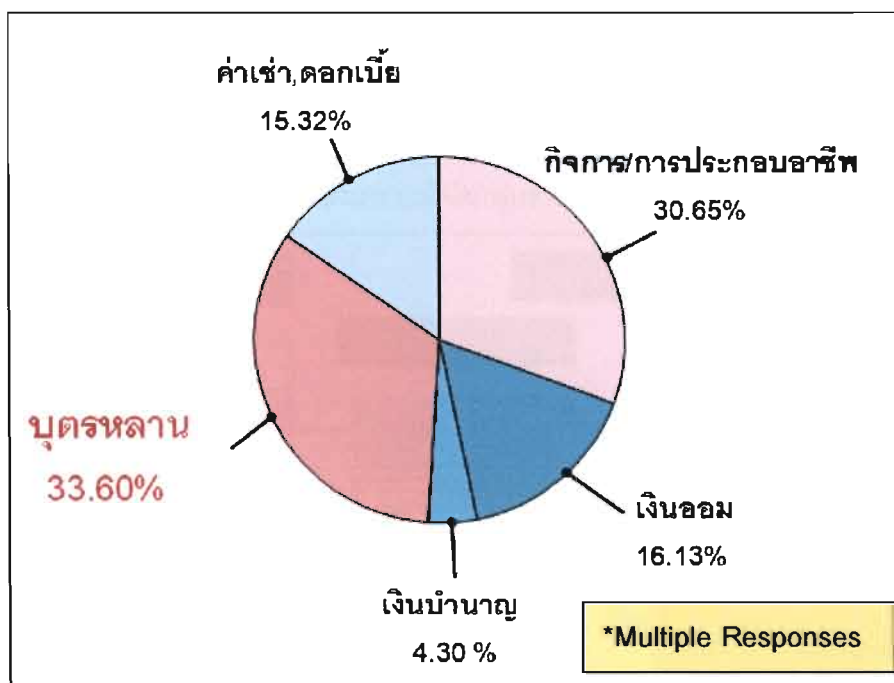
5.1.3.2 แหล่งที่มารายได้หลักในปัจจุบัน

ตารางที่ 5-12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่มารายได้หลัก (N=372)

แหล่งที่มาจากรายได้หลักในปัจจุบัน*	จำนวน	ร้อยละ
กิจการ/การประกอบอาชีพ	114	30.65
เงินออม	60	16.13
เงินบำนาญ	16	4.30
บุตรหลาน	125	33.60
ค่าเช่า, ดอกเบี้ย	57	15.32
รวม	372	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response)

ภาพที่ 5-11 แหล่งที่มาจากรายได้หลักในปัจจุบัน

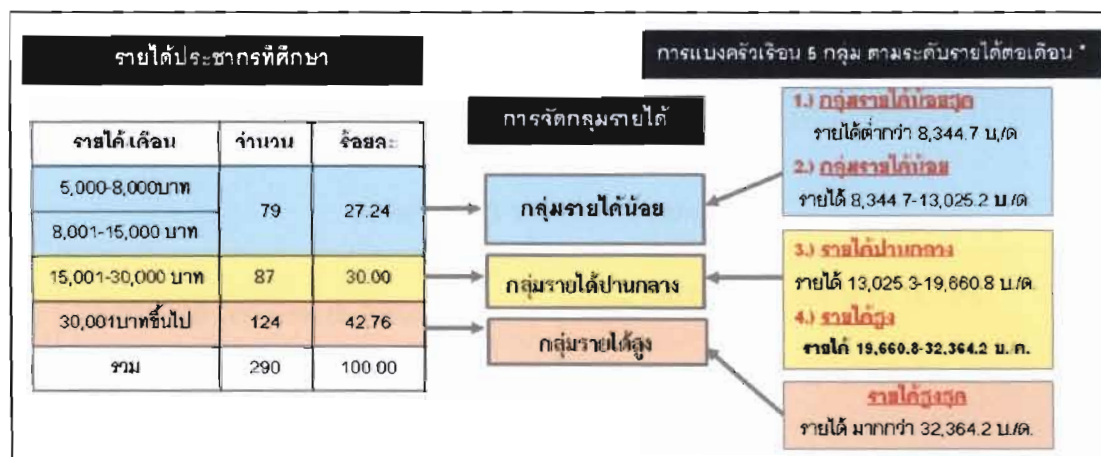
จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 290 คน ส่วนใหญ่จะมีที่มาของรายได้หลักในปัจจุบันจากหลายแหล่ง เมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่มาของรายได้หลักในปัจจุบัน จะพบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับรายได้หลักมาจากบุตรหลานมากที่สุด ถึงร้อยละ 33.60 รองมาคือจากกิจการ/การประกอบอาชีพ ถึงร้อยละ 29.66 มีผู้สูงอายุที่ได้รายได้หลักจากเงินออม คิดเป็นร้อยละ 16.13 ส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้หลักจากค่าเช่าและดอกเบี้ย มีร้อยละ 15.32 และมีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4.3 ที่ได้รายได้หลักจากเงินบำนาญ เมื่อแปลตเกีรยณแล้ว (ดังตารางที่ 5-12 และภาพที่ 5-11)

5.1.3.3 ระดับรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 5-13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน (N=290)

ระดับรายได้ต่อเดือน	จำนวน	จัดกลุ่มรายได้
5,000- 15,000 บาท	79	79
15,000-30,000 บาท	87	87
30,001-45,000บาท	41	124
45,001-60,000 บาท	24	
60,001-75,000 บาท	6	
75,001-100,000 บาท	9	
100,001-300,000 บาท	31	
300,001 บาทขึ้นไป	13	
รวม	290	

ภาพที่ 5-12 การวิเคราะห์จัดกลุ่มรายได้ประชากร

เมื่อนำแนวคิดการแบ่งครัวเรือน 5 กลุ่มตามระดับรายได้¹ มาวิเคราะห์จัดกลุ่มรายได้ต่อเดือนของประชากรที่ศึกษา พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.76 รองมาคือ กลุ่มประชากรรายได้ 15,001-30,000 บาท และ กลุ่มที่รายได้ 5,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.24

¹ ศิวพร ศิวบัญญัติวัฒน์, "ภาวะภาษีมูลค่าเพิ่ม(VAT) ของครัวเรือนไทย," Focuses and Quick (FAQ) Issue 22, ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจธนาคารแห่งประเทศไทย (กุมภาพันธ์ 2554): 2.

เมื่อวิเคราะห์หากลุ่มประชากรที่ศึกษาจะพบว่าร้อยละ 72.76 (ร้อยละ 30.00 รวมกับ ร้อยละ 42.76) จัดอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง-รายได้สูง ซึ่งสะท้อนว่าประชากรกลุ่มนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี (ดังรูปที่ 5-13 และภาพที่ 5-12)

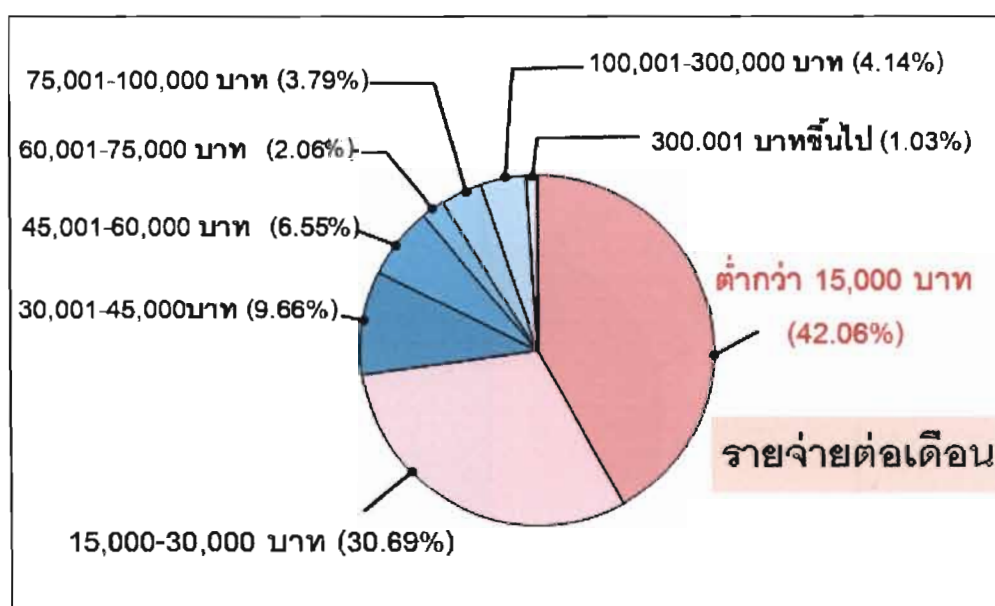
5.1.3.4 ระดับรายจ่ายต่อเดือน

ตารางที่ 5-14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามระดับรายจ่ายต่อเดือน (N=290)

ระดับรายจ่ายต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า- 8,000 บาท	122	42.07
8,001-15,000 บาท		
15,000-30,000 บาท	89	30.69
30,001-45,000บาท	28	9.66
45,001-60,000 บาท	19	6.55
60,001-75,000 บาท	6	2.06
75,001-100,000 บาท	11	3.79
100,001-300,000 บาท	12	4.14
300.001 บาทขึ้นไป	3	1.03
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-13 ระดับรายจ่ายต่อเดือน

ในส่วนของการจ่าย พบว่า สัดส่วนประมาณ 2 ใน 5 ส่วนของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างใช้จ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 42.06 รองมาคือ ร้อยละ 30.69 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 15,000-30,000 บาท มีร้อยละ 9.66 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 30,001-45,000 บาท มีร้อยละ 6.55 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 45,001-60,000 บาท มีร้อยละ 4.14 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 100,001-300,000 บาท มีร้อยละ 3.79 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 75,000-100,000 บาท มีร้อยละ 2.06 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 60,001-75,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 1.03 ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายต่อเดือน 300,001 บาท ขึ้นไป (ดังตารางที่ 5-14 และภาพที่ 5-13)

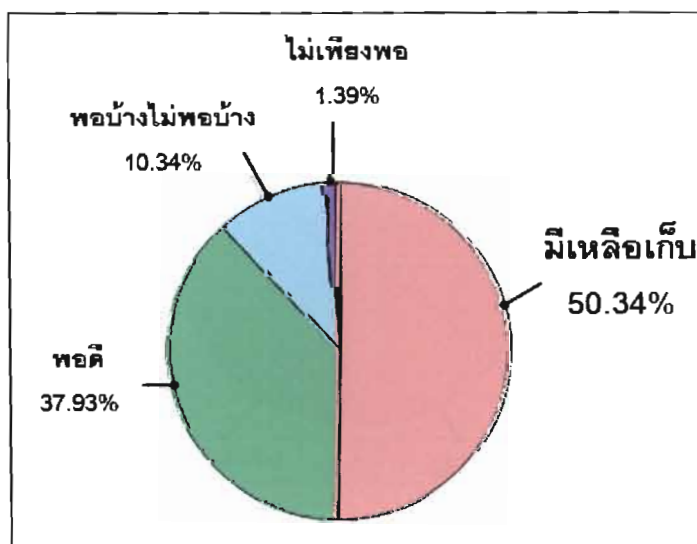
5.1.3.5 สถานภาพทางการเงิน

ตารางที่ 5-15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามสถานภาพทางการเงิน (N=290)

สถานภาพทางการเงิน	จำนวน	ร้อยละ
มีเหลือเก็บ	146	50.34
พอดี	110	37.93
พอบ้างไม่พอบ้าง	30	10.34
ไม่เพียงพอ	4	1.39
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-14 สถานภาพทางการเงิน

พบว่าสถานภาพทางการเงินของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 50.34 มีสถานภาพทางการเงินใช้พอดี คิดเป็นร้อยละ 37.93 มีสถานภาพทางการเงินพอใช้บ้างไม่พอใช้บ้าง คิดเป็นร้อยละ 10.34 และมีสถานภาพทางการเงินไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 1.39 (ดังตาราง 5-15และภาพ 5-14)

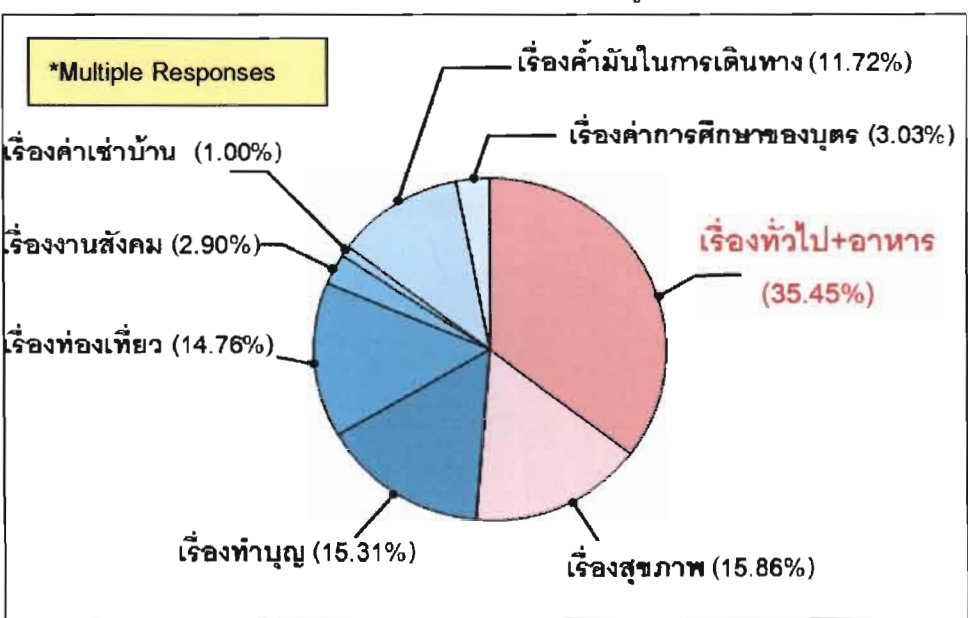
5.1.3.6 รายจ่ายต่อเดือนถูกใช้ไปกับเรื่อง

ตารางที่ 5-16 อัตราส่วนร้อยละของประชากรตัวอย่างที่รายจ่ายต่อเดือนถูกใช้ไปกับเรื่องดังนี้(N=725)

รายจ่ายต่อเดือนถูกใช้ไปกับเรื่อง *	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องทั่วไปและอาหาร	257	35.45
เรื่องสุขภาพ	115	15.86
เรื่องทำบุญ	111	15.31
เรื่องท่องเที่ยว	107	14.76
เรื่องงานสังคม (เช่นงานแต่งงาน,งานขึ้นบ้านใหม่,งานศพ)	21	2.90
เรื่องค่าเช่าบ้าน	7	1.00
เรื่องค่าน้ำมันในการเดินทาง	85	11.72
เรื่องค่าการศึกษาของบุตร	22	3.03
รวม	725	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response)

ภาพที่ 5-15 รายจ่ายต่อเดือนถูกใช้ไปกับเรื่อง

ในเรื่องรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 290 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่ตอบว่าได้ใช้จ่ายต่อเดือนไปกับเรื่องต่างๆมากกว่า 1 คำตอบ โดยพบว่าส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปกับเรื่องทั่วไปและอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.45 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายเรื่องสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 15.86 ส่วนค่าใช้จ่ายเรื่องทำบุญ และท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 15.31 และ 14.76 ตามลำดับ และนอกจากนี้ยังคนพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่าค่าใช้จ่ายต่อเดือนของตนหมดไปกับเรื่องค่าน้ำมันในการเดินทาง เรื่องการศึกษาของบุตร เรื่องงานสังคม(เช่น งานแต่งงาน,งานขึ้นบ้านใหม่,งานศพ) และเรื่องค่าเช่าบ้าน เป็นร้อยละ 11.72, 3.03, 2.90 และ 1.00 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-16 และภาพที่ 5-15)

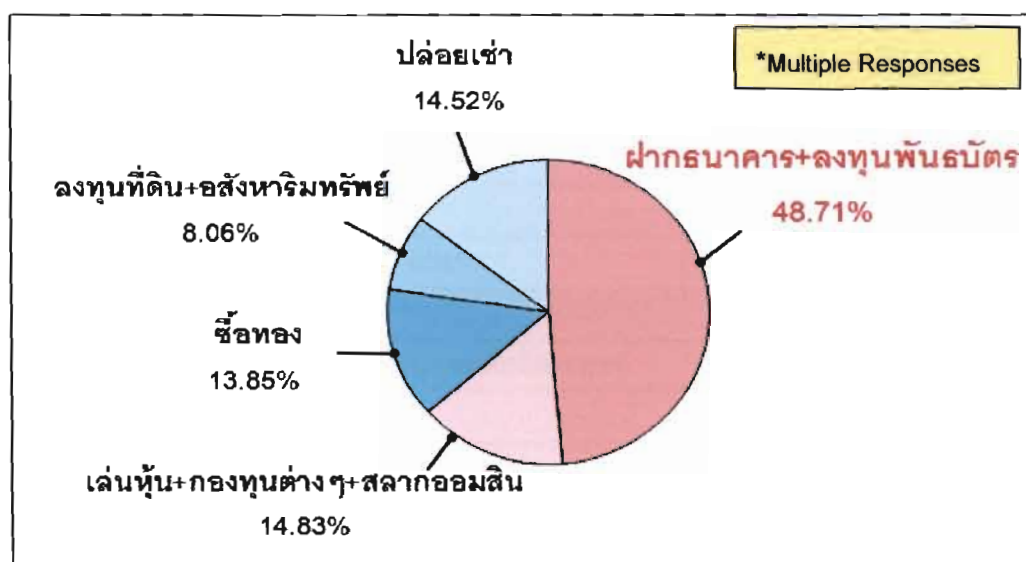
5.1.3.7 การลงทุนรูปแบบอื่น

ตารางที่ 5-17 อัตราส่วนร้อยละของประชากรตัวอย่างมีการลงทุนรูปแบบอื่นๆดังนี้ (N=199)

มีการลงทุนรูปแบบอื่นๆ *	จำนวน	ร้อยละ
ฝากธนาคาร(รวมลงทุนพันธบัตร)	151	48.71
เล่นหุ้น (รวมกองทุนต่างๆ,สลากออมสิน)	46	14.83
ซื้อทอง (รวมการซื้ออัญมณีต่างๆ)	43	13.87
ลงทุนที่ดิน(รวมการลงทุนอสังหาริมทรัพย์)	25	8.06
ปล่อยเช่า (รวมปล่อยเงินกู้,รับจ่านองบ้าน)	45	14.52
รวม	310	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response)

ภาพที่ 5-16 การลงทุนรูปแบบอื่น

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการลงทุนรูปแบบอื่น ร้อยละ 48.71 ของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างมีการฝากธนาคาร รวมถึงลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล รองลงมาคือ ร้อยละ 14.83 สนใจเล่นหุ้นรวมถึงลงทุนในกองทุนต่างๆ รวมถึงสลากออมสิน และมีร้อยละ 14.52 มีการปล่อยเช่า รวมถึงปล่อยเงินกู้และรับจ่านองบ้าน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างมีการลงทุนในรูปแบบของการซื้อทองและอัญมณีต่างๆ รวมถึงลงทุนในที่ดิน-อสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 13.87 และ 8.06 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-17 และภาพที่ 5-16)

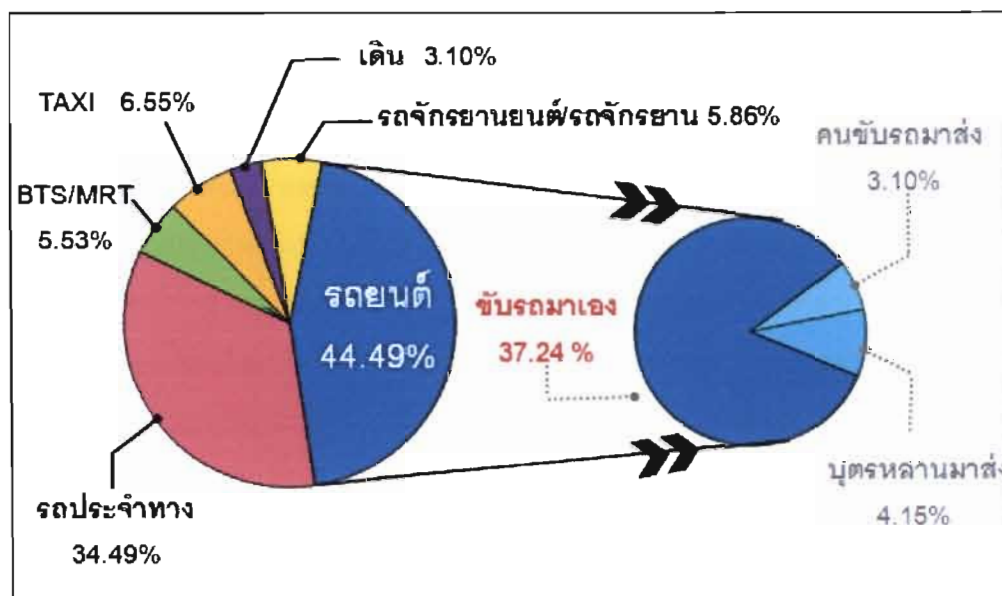
จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยม ฝากเงินธนาคาร-พันธบัตร รัฐบาล มากที่สุดเนื่องจากมีความเชื่อมั่นในเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยและ มีความเสี่ยงน้อย ส่วนผู้สูงอายุบางกลุ่มสนใจลงทุนรูปแบบอื่น ในลักษณะของการเล่นหุ้น-กองทุนต่างๆ, การปล่อยเช่า, การซื้อทอง-อัญมณี และการลงทุนในที่ดิน-อสังหาริมทรัพย์เพื่อเป็นการเก็งกำไรในอนาคต และเสริมสร้างทรัพย์สินให้คงเวยขึ้น แต่อยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่าการฝากเงินธนาคาร เพราะการลงทุนลักษณะหลังมีความเสี่ยงมากกว่า และต้องใช้เงินจำนวนมากลงทุน

5.1.3.8 ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง

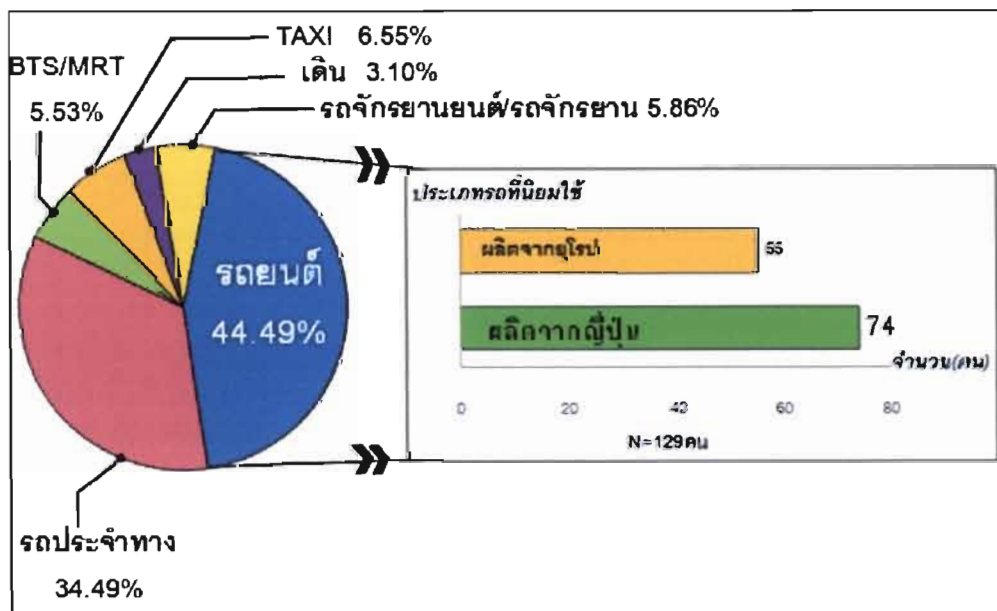
ตารางที่ 5-18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง และประเทศที่ผลิตรถยนต์

ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
1. รถยนต์	129	44.49
1.1 ขับรถมาเอง จำนวน 108 ร้อยละ 37.24		
1.2 คนขับรถมาส่ง จำนวน 9 ร้อยละ 3.10		
1.3 บุตรหลานมาส่ง จำนวน 12 ร้อยละ 4.15		
2. รถประจำทาง	100	34.49
3. รถไฟฟ้า(BTS),รถไฟฟ้าใต้ดิน(MRT)	16	5.53
4. รถแท็กซี่	19	6.55
5. เดิน	9	3.10
6. รถจักรยานยนต์/รถจักรยาน	17	5.86
รวม	290	100.00
กรณีที่ใช้รถยนต์ ประเทศที่ผลิตรถยนต์	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตจากญี่ปุ่น	74	57.36
ผลิตจากยุโรป	55	42.64
รวม	129	100.00

ภาพที่ 5-17 ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง

ภาพที่ 5-18 กรณีที่ใช้รถยนต์ เป็นรถที่ใช้ผลิตจากประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 ตัวอย่าง ใช้รถยนต์ในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 44.49 (จำแนกเป็นขับรถมาเอง ร้อยละ 37.24 บุตรหลานรับ-ส่ง ร้อยละ 4.15 คนขับรถรับ-ส่ง ร้อยละ 3.10 ตามลำดับ) อันดับที่สอง คือ เดินทางโดยใช้รถประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 34.49 อันดับที่สามคือ เดินทางโดยใช้รถแท็กซี่รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 6.55 อันดับที 4 เดินทางโดยใช้รถจักรยานยนต์หรือรถจักรยาน คิดเป็นร้อยละ 5.86 และอันดับที่ห้า คือ เดินทาง

โดยใช้รถไฟฟ้า (BTS) และ รถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) คิดเป็นร้อยละ 5.53 และมีเพียงร้อยละ 3.10 ที่เดินทางโดยการเดิน (ดังตารางที่ 5-18 และ ภาพที่ 5-17)

เมื่อเชื่อมโยงกับประเภทของรถยนต์ที่ใช้ ของกลุ่มที่ตอบว่าใช้รถยนต์ในการเดินทางจำนวนตัวอย่าง 129 ตัวอย่าง พบว่าผู้สูงอายุนิยมใช้รถยนต์ที่ผลิตจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด 74 คัน (ร้อยละ 57.36) และนิยมใช้รถที่ผลิตจากประเทศยุโรปคิดเป็นร้อยละ 42.64 จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ผู้สูงอายุที่นิยมใช้รถที่ผลิตจากประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนมากเพราะประหยัดน้ำมันกว่า การบำรุงรักษาถูกกว่ารถยนต์ที่ผลิตจากประเทศยุโรป แต่เกือบ 1 ใน 2 ของกลุ่มตัวอย่างก็ยังคงเลือกใช้รถยนต์ที่ผลิตจากยุโรปเพราะตัวเครื่องแข็งแรงกว่า และบ่งบอกถึงสถานภาพทางสังคม (ดังตารางที่ 5-18 และภาพที่ 5-18)

5.1.4 สุขภาพ

5.1.4.1 ลักษณะสุขภาพโดยรวม

ตารางที่ 5-19 ความสัมพันธ์ ระหว่าง "อายุ" กับ "ลักษณะสุขภาพโดยรวม" (N=290)

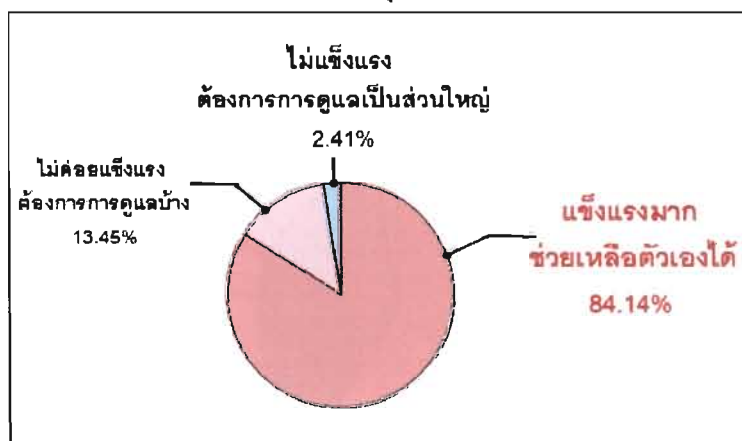
ลักษณะสุขภาพ	อายุ								รวม	
	50-59 ปี		60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
(ก)*	85	29.31	85	29.31	57	19.66	17	5.86	244	84.14
(ข)*	4	1.38	17	5.86	16	5.52	2	0.69	39	13.45
(ค)*	3	1.03	1	0.34	3	1.03	-	-	7	2.41
รวม	92	31.72	103	35.52	76	26.21	19	6.55	290	100.00

*หมายเหตุ (ก) หมายถึง แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตนเองได้

(ข) หมายถึง ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง

(ค) หมายถึง ไม่แข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 5-19 ลักษณะสุขภาพโดยรวม

จากการศึกษาพบ สัดส่วนราว 4 ใน 5 ส่วนของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมาก สามารถช่วยเหลือตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 84.14 มีสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 13.45 และมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 2.41 นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” กับ “ลักษณะสุขภาพโดยรวม” โดยพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่อายุตั้งแต่ 50-69 ปี มีสัดส่วนของการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และช่วยเหลือตนเองได้ ถึงร้อยละ 58.62 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุอื่นๆที่มีสุขภาพแข็งแรงเช่นกัน (ดังตารางที่ 5-19 และภาพที่ 5-19)

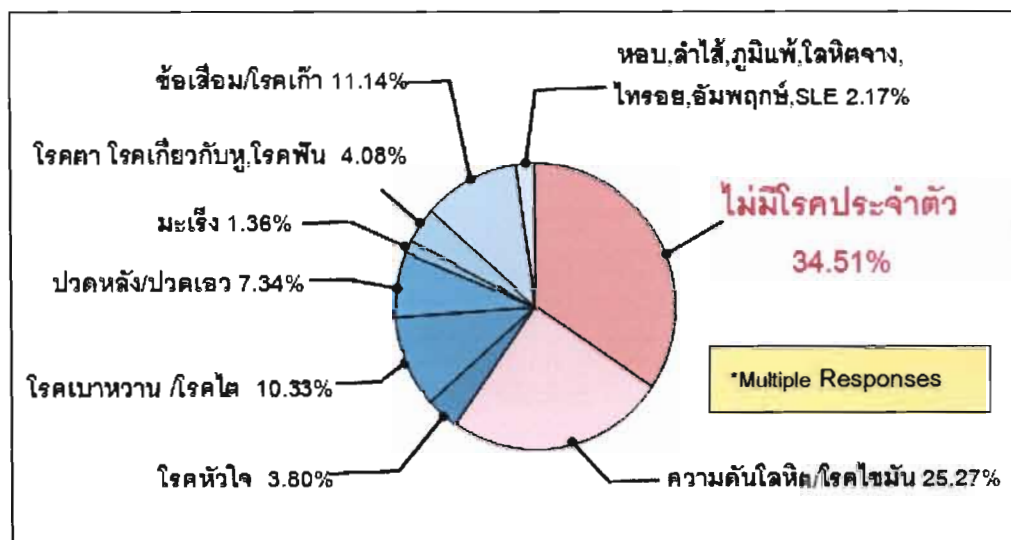
5.1.4.2 โรคประจำตัว

ตารางที่ 5-20 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรคประจำตัว(N=290)

โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีโรคประจำตัว	127	34.51
ความดันโลหิต (รวมโรคไขมัน)	93	25.27
โรคหัวใจ	14	3.80
โรคเบาหวาน (รวมโรคไต)	38	10.33
ปวดหลัง/ปวดเอว	27	7.34
มะเร็ง (มะเร็งเต้านม, มะเร็งปอด)	5	1.36
โรคตา (รวมโรคเกี่ยวกับหู, โรคฟัน)	15	4.08
ข้อเสื่อม/ไขข้ออักเสบ (รวมโรคเก๊า)	41	11.14
อื่นๆ(หอบ, ล้ำไส้, ภูมิแพ้, โลหิตจาง, ไทรอยด์, อัมพฤกษ์, SLE)	8	2.17
รวม	368	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 5-20 โรคประจำตัว

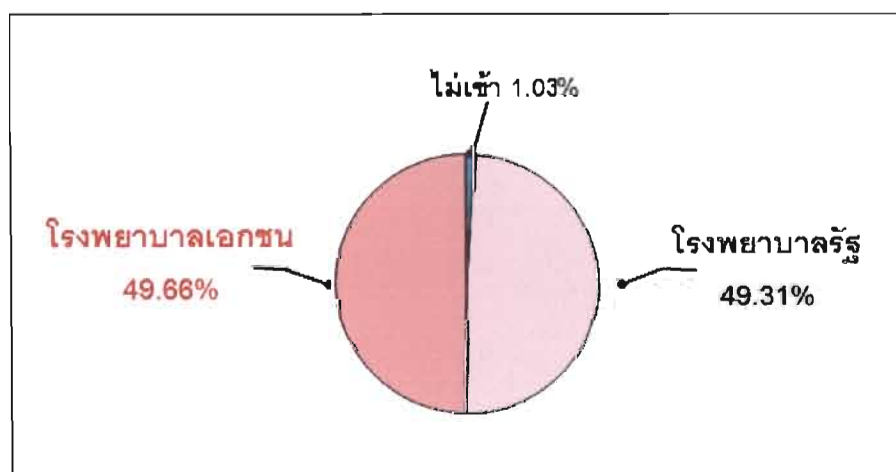
จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัวมากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 34.51 ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคความดันโลหิต(รวมโรคไขมัน) คิดเป็นร้อยละ 25.27 โรคข้อเสื่อม ไขข้ออักเสบ (รวมโรคเก๊า) คิดเป็นร้อยละ 11.14 โรคเบาหวาน(รวมโรคไต)คิดเป็นร้อยละ 10.33 โรคปอดหลัง และโรคปอดเฉว คิดเป็นร้อยละ 7.34 โรคตา (รวมโรคเกี่ยวกับหูและโรคฟัน) คิดเป็นร้อยละ 4.08 โรคหัวใจ คิดเป็นร้อยละ 3.80 โรคอื่นๆ (โรคหอบ ลำไส้ ภูมิแพ้ โลหิตจาง)คิดเป็นร้อยละ 2.17 และโรคมะเร็ง (มะเร็งเต้านมและมะเร็งปอด) คิดเป็นร้อยละ 1.36 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-20 และภาพที่ 5-20)

5.1.4.3 โรงพยาบาลที่เข้า

ตารางที่ 5-21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามโรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา (N=290)

โรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เข้า	3	1.03
โรงพยาบาลรัฐบาล	143	49.31
โรงพยาบาลเอกชน	144	49.66
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-21 โรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชน คิดเป็นร้อยละ 49.66 และโรงพยาบาลรัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 49.31 เมื่อวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเข้ารับการรักษาอาการยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่อยู่อาศัยของตน แต่จะมีบางส่วนไปรักษาที่โรงพยาบาลที่อยู่ไกล เนื่องจากมีแพทย์ประจำตัวที่รักษาโรคเฉพาะของตน หรือเลือกเข้าโรงพยาบาลที่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ค่ารักษาไม่แพงมาก โดยไม่ได้ดูว่าต้องเป็นโรงพยาบาลใกล้บ้าน หรือไม่คำนึงว่าต้องเป็นโรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชน(ดังตารางที่ 5-21 และภาพที่ 5-21)

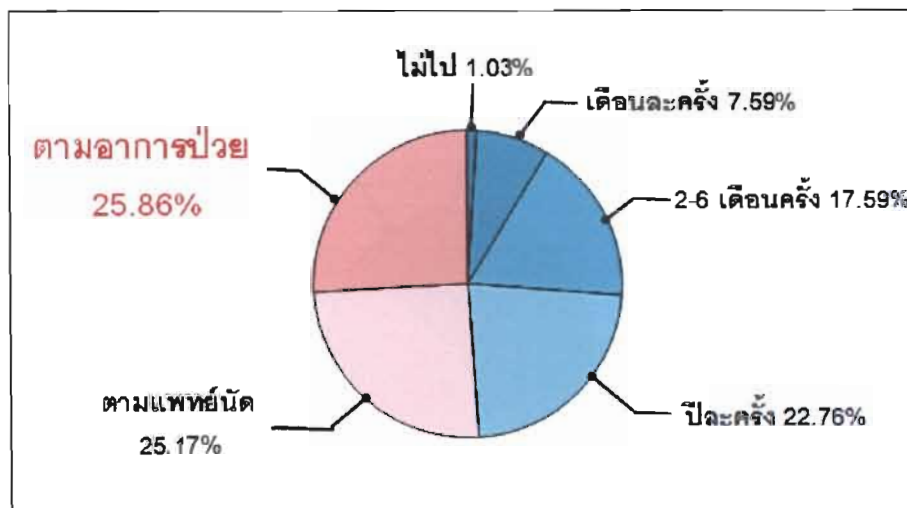
5.1.4.4 ความถี่ในการเข้าโรงพยาบาล

ตารางที่ 5-22 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามความถี่ในการเข้าโรงพยาบาล(N=290)

ความถี่ในการเข้าโรงพยาบาล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ไป	3	1.03
เดือนละครั้ง	22	7.59
2-6 เดือนครั้ง	51	17.59
ปีละครั้ง	66	22.76
ตามแพทย์นัด	73	25.17
ตามอาการป่วย	75	25.86
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-22 ความถี่ในการเข้าโรงพยาบาล

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้าโรงพยาบาลรักษาตามอาการป่วยของตน คิดเป็นร้อยละ 25.86 เข้าตามแพทย์นัด คิดเป็นร้อยละ 25.17 เข้ารับการรักษายปีละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.76 เข้ารับการรักษา 2-6 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.59 เข้ารับการรักษาดูเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.59 และ ไม่เคยไปเข้ารับการรักษเลย คิดเป็น ร้อยละ 1.03 (ดังตารางที่ 5-22และภาพที่ 5-22)

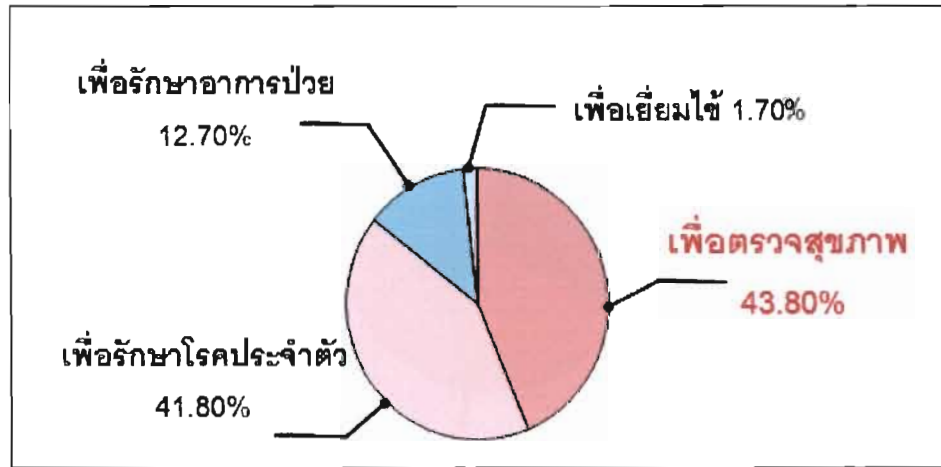
5.1.4.5 วัตถุประสงค์ของการเข้าโรงพยาบาล

ตารางที่ 5-23 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง
จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเข้าโรงพยาบาล(N=290)

วัตถุประสงค์ของการเข้าโรงพยาบาล*	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อตรวจสุขภาพ	155	43.80
เพื่อรักษาโรคประจำตัว	148	41.80
เพื่อรักษาตามอาการป่วย	45	12.70
เพื่อเยี่ยมไข้	6	1.70
รวม	354	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 5-23 วัตถุประสงค์ของการเข้าโรงพยาบาล

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าโรงพยาบาลเพื่อตรวจสุขภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.80 เข้าโรงพยาบาลเพื่อรักษาโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 41.80 เข้าโรงพยาบาลเพื่อรักษาตามอาการป่วย คิดเป็นร้อยละ 12.70 และ เข้าโรงพยาบาลเพื่อเยี่ยมไข้คิดเป็นร้อยละ 1.70 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-23 และภาพที่ 5-23)

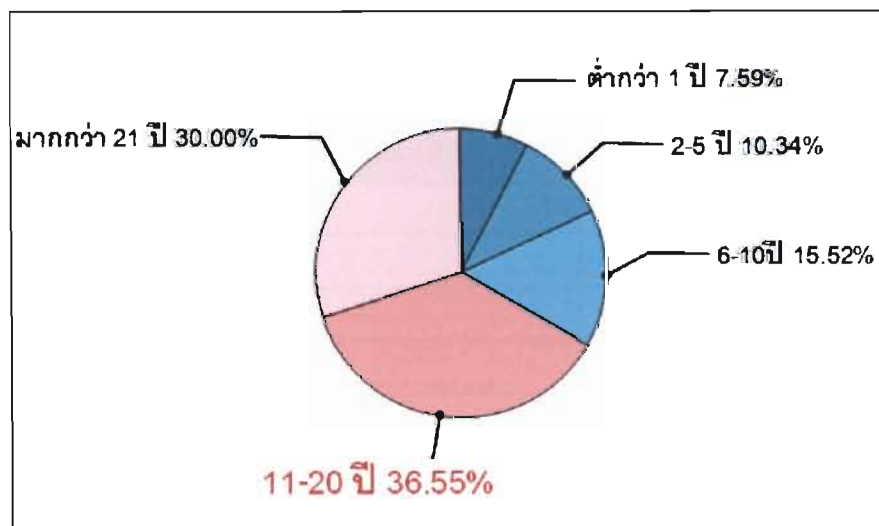
5.1.5 ข้อมูลการมาออกกำลังกายและการรวมกลุ่มกิจกรรม

5.1.5.1 ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุม

ตารางที่ 5-24 ความสัมพันธ์ของ“อายุ”กับ“ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุม” (N=290)

ระยะเวลา	อายุ								รวม	
	50-59 ปี		60-69ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
≤1 ปี	12	4.14	6	2.07	4	1.38	-	-	22	7.59
2-5 ปี	15	5.17	11	3.79	4	1.38	-	-	30	10.34
6-10 ปี	18	6.21	18	6.21	9	3.10	-	-	45	15.52
11-20 ปี	28	9.66	39	13.45	36	12.41	3	1.03	106	36.55
≥ 21 ปี	19	6.55	29	10.00	23	7.93	16	5.52	87	30.00
รวม	92	31.73	103	23.45	76	26.2	19	6.55	290	100.00

ภาพที่ 5-24 ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุม

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาออกกำลังกายที่สวนสาธารณะลุมพินี เป็นเวลา 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.55 มาออกกำลังกายมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 มาออกกำลังกายเป็นเวลา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.52 มาออกกำลังกายเป็นเวลา 2-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.34 และ มาออกกำลังกายน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ และ 7.59 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่าง "อายุ" กับ "ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี" โดยพบว่า ช่วงอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนในการมาออกกำลังกายที่สวนลุมเป็นเวลา 11-20 ปี และ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.45 และ 10.00 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ ที่มาออกกำลังกายเป็นเวลา 11-20 ปี และมากกว่า 20 ปี (ดังตารางที่ 5-24 และภาพ ที่ 5-24)

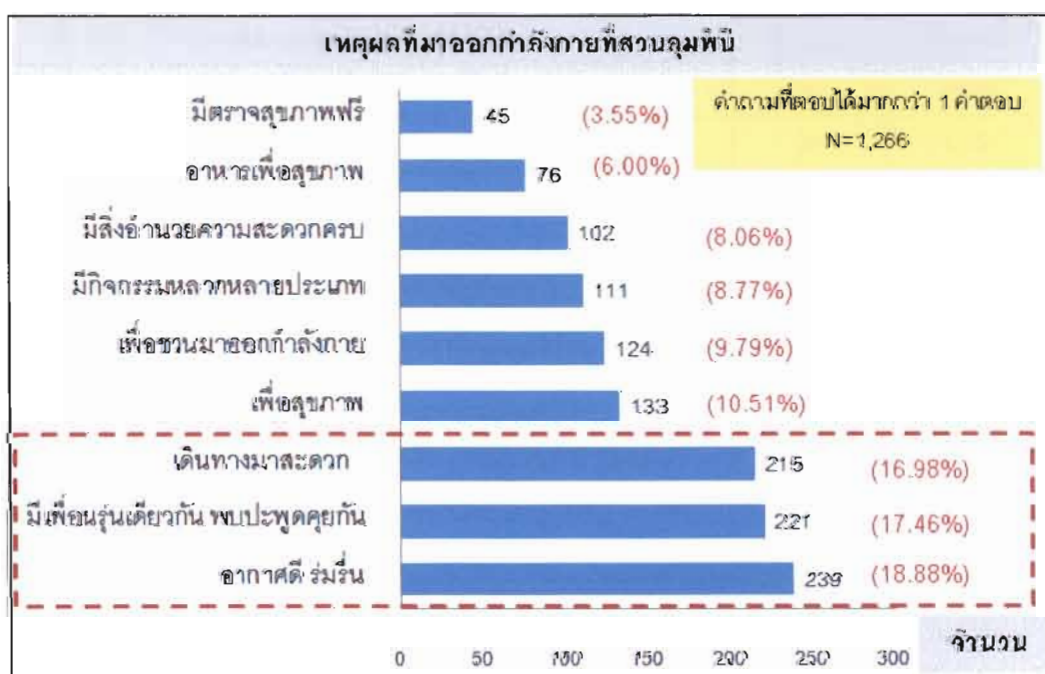
5.1.5.2 เหตุผลที่มามีอาการกำเริบที่สวนลุมพินี

ตารางที่ 5-25 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง
จำแนกตามเหตุผลที่มามีอาการกำเริบที่สวนลุมพินี(N=290)

เหตุผลที่มามีอาการกำเริบที่สวนลุมพินี*	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางมาสะดวก	215	16.98
มีกิจกรรมหลากหลายประเภท	111	8.77
มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ	102	8.06
เพื่อนชวนมาออกกำลังกาย	124	9.79
มีเพื่อนรุ่นเดียวกัน และพบปะพูดคุยกัน	221	17.46
มีอาหารเพื่อสุขภาพ	76	6.00
มีบริการและคำแนะนำด้านสุขภาพจากหน่วยงานของ โรงพยาบาลที่ร่วมมือ	45	3.55
อากาศดี ร่มรื่น	239	18.88
เพื่อสุขภาพ	133	10.51
รวม	1,266	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response)

ภาพที่ 5-25 เหตุผลที่มามีอาการกำเริบที่สวนลุมพินี

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ตัวอย่าง สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยเหตุผลที่มาก่ออกกำลังกายที่สวนลุม มีดังนี้อันดับแรกคือ ตอบว่ามาเพราะอากาศดี ร่มรื่น คิดเป็นร้อยละ 18.88 ตอบว่ามาเพราะมีเพื่อนรุ่นเดียวกัน และพบปะพูดคุยกัน คิดเป็นร้อยละ 17.46 ตอบว่ามาเพราะเดินทางมาสะดวก คิดเป็นร้อยละ 16.98 ตอบว่ามาเพราะต้องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 10.51 ตอบว่ามาเพราะเพื่อนชวนมาออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 9.79 ส่วนที่เหลือมาเพราะมีกิจกรรมหลากหลายประเภท คิดเป็นร้อยละ 8.77 มาเพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางลาด ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ มีที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ 8.06 มาเพราะมีอาหารเพื่อสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และมาเพราะมีบริการและคำแนะนำด้านสุขภาพจากหน่วยงานของโรงพยาบาลที่ร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 3.55 ตามลำดับ(ดังตารางที่ 5-25 และภาพที่ 5-25)

เมื่อวิเคราะห์ดูจะพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาเพราะปัจจัยภายในซึ่งเป็นจุดแข็งของสวนลุมพินีเอง นั่นก็คือมีต้นไม้จำนวนมาก ร่มรื่น อากาศดี (ดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ส่วนวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่โดยใช้การวิเคราะห์แบบ SWOT)

5.1.5.3 ประเภทของชมรมที่เข้าร่วม

ตารางที่ 5-26 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง

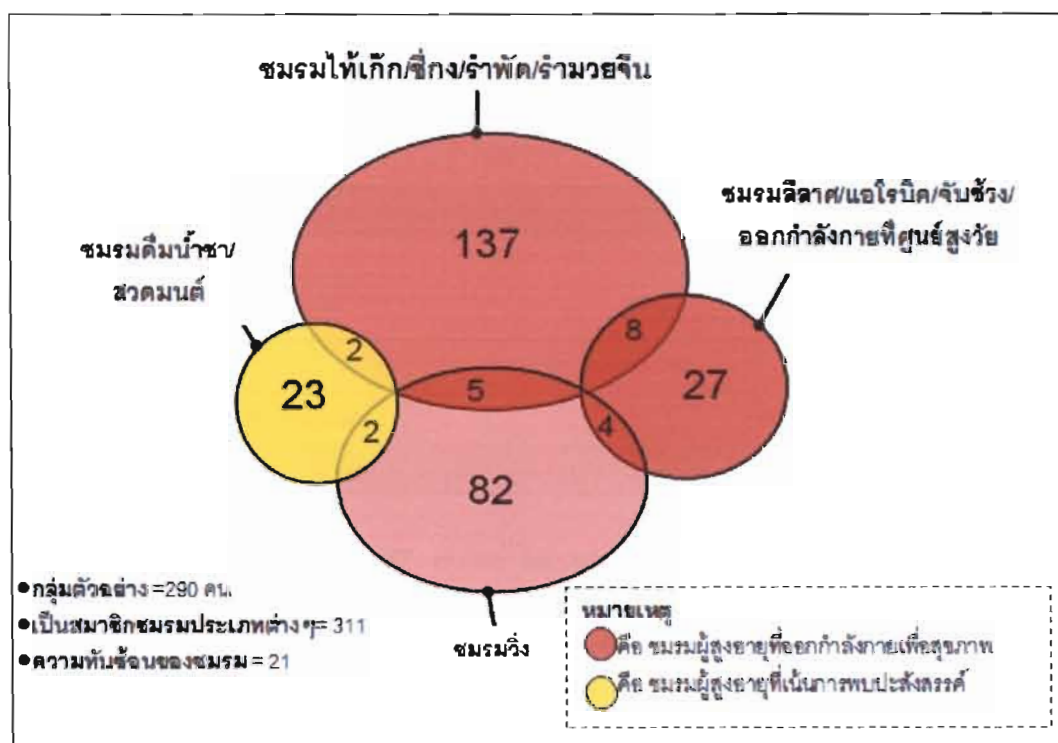
จำแนกตามประเภทชมรมที่เข้าร่วม(N=311)

ประเภทชมรมที่เข้าร่วม	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกชมรมประเภทไท้เก๊ก/ซิทกง/รำมวยจีน/รำพัด	152	48.88
2. สมาชิกชมรมลีลาศ/แอโรบิค/จับช่วง/ออกกำลังกายที่ศูนย์สูงวัย	39	12.54
3. สมาชิกชมรมวิ่ง	93	29.90
4. สมาชิกชมรมตีมน้ำชา/พบประสังสรรค์/ สวดมนต์	27	8.68
รวม	311	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ข้อสังเกต ผลรวมของสมาชิกชมรมประเภทต่างๆ สามารถหาความทับซ้อนได้โดย
ผลรวมของสมาชิกชมรมประเภทต่างๆ(331) – ผลรวมของประชากรตัวอย่าง(290) = 21

ภาพที่ 5-26 ประเภทของชมรมที่เข้าร่วม

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ตัวอย่าง สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมต่างๆ โดยสามารถจับกลุ่มเป็นประเภทต่างๆ ได้ 4 ประเภทใหญ่ๆ โดยมีสัดส่วนของการเป็นสมาชิกชมรมประเภทให้แก๊ง/ซิ่งง/รำพัด/รำมวยจีนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.88 (152 คน) เป็นสมาชิกชมรมวิ่ง คิดเป็นร้อยละ 29.90 (93 คน) เป็นสมาชิกชมรมประเภท ลีลาศ/แอโรบิค/จับชัวร์/ออกกำลังกายที่ศูนย์สูงวัยคิดเป็นร้อยละ 12.54 (39 คน) และเป็นสมาชิกชมรมดื่มน้ำชา/บปะสังสรรค์/ สวดมนต์ คิดเป็นร้อยละ 8.68 (27 คน) (ดังตารางที่ 5-26)

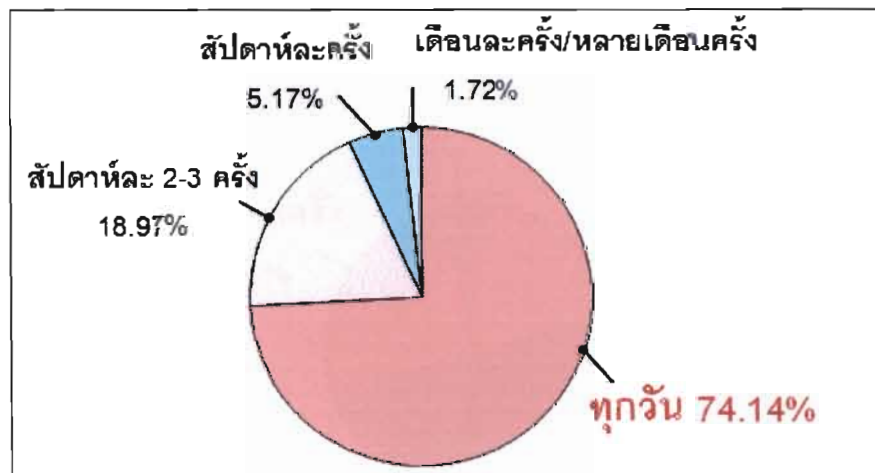
ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้สูงอายุ 1 ท่าน สามารถเป็นสมาชิกชมรมประเภทต่างๆ ได้มากกว่า 1 ชมรมตามความสนใจ โดยสามารถหาความทับซ้อนของการเป็นสมาชิกชมรมซึ่งพบว่า มี 21 ตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของชมรมประเภทอื่นด้วย มีคนที่เป็นสมาชิก “ชมรมให้แก๊ง/ซิ่งง/รำพัด/รำมวยจีน และ เป็นสมาชิกของชมรมลิลาศ/แอโรบิค/จับชัวร์/ออกกำลังกายที่ศูนย์สูงวัย จำนวน 8 คน” มีคนที่เป็นสมาชิก “ชมรมให้แก๊ง/ซิ่งง/รำพัด/รำมวยจีน และชมรมวิ่ง จำนวน 5 คน” มีคนที่เป็นสมาชิก “ชมรมให้แก๊ง/ซิ่งง/รำพัด/รำมวยจีน และชมรมดื่มน้ำชาสวดมนต์ จำนวน 2 คน” มีคนที่เป็นสมาชิก “ชมรมลิลาศ/แอโรบิค/จับชัวร์/ออกกำลังกายที่ศูนย์สูงวัย และ ชมรมดื่มน้ำชาสวดมนต์จำนวน 4 คน” มีคนที่เป็นสมาชิก “ชมรมวิ่ง และ ชมรมดื่มน้ำชา/สวดมนต์ จำนวน 2 คน” (ดังภาพที่ 5-26)

5.1.5.4 ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ

ตารางที่ 5-27 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ (N=290)

ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	215	74.14
สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	55	18.97
สัปดาห์ละครั้ง	15	5.17
เดือนละครั้ง/หลายเดือนครั้ง	5	1.72
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-27 ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ

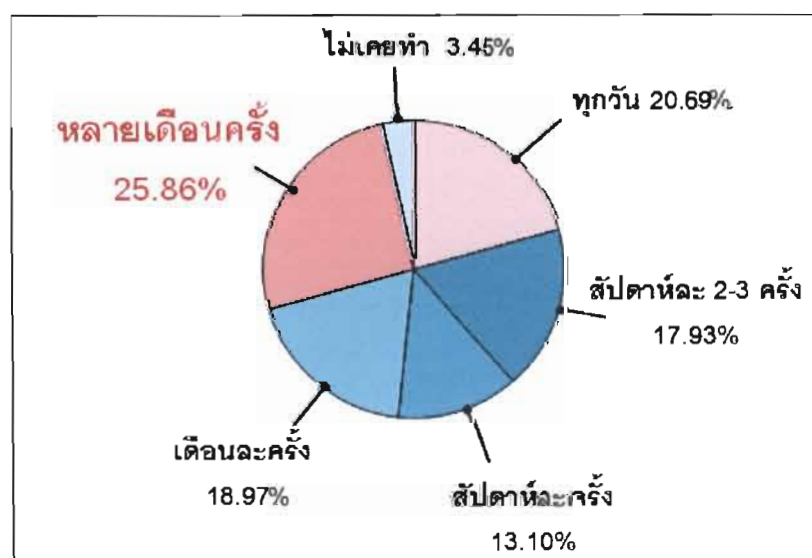
ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพเช่นเล่นกีฬาและออกกำลังกายเฉลี่ยทุกวันในสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.14 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.97 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.17 และ ทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพเดือนละครั้งหรือหลายเดือนครั้งคิดเป็นร้อยละ 1.72 (ดังตารางที่ 5-27 และภาพที่ 5-27)

5.1.5.5 ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

ตารางที่ 5-28 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตาม
ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (N=290)

ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	60	20.69
สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	52	17.93
สัปดาห์ละครั้ง	38	13.10
เดือนละครั้ง	55	18.97
หลายเดือนครั้ง	75	25.86
ไม่เคยทำ	10	3.45
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-28 ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ท่องเที่ยว, ซื้อของ, ฟัง-ร้องเพลง, ทำอาหาร, เลี้ยงสัตว์, อ่านหนังสือ เฉลี่ยหลายเดือนครั้งใน สัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.86 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 20.69 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเดือนละครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 18.97 มีความถี่ในการทำกิจกรรมสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.93 มีความถี่ใน การทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.10 และไม่เคยทำกิจกรรม เพื่อพักผ่อนหย่อนใจเลย คิดเป็นร้อยละ 3.45 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-28 และภาพที่ 5-28)

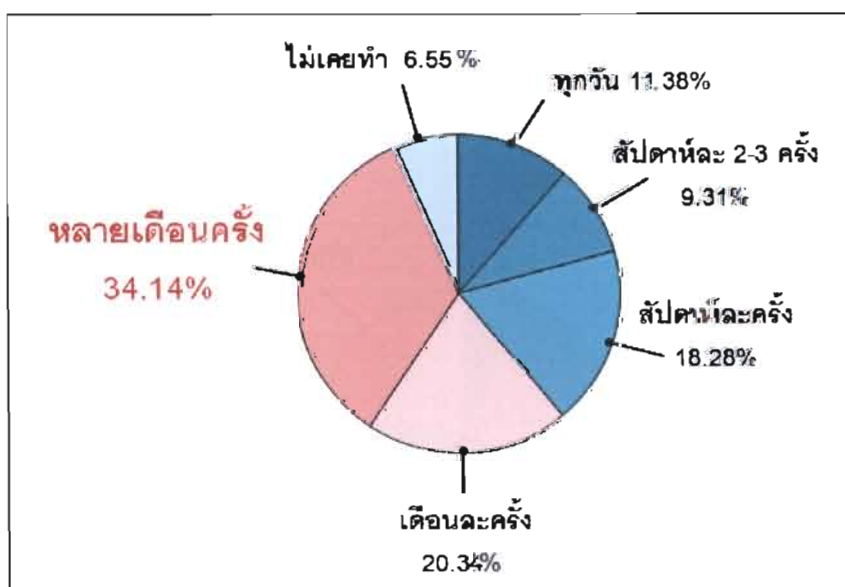
5.1.5.6 ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ

ตารางที่ 5-29 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตาม

ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ (N=290)

ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	33	11.38
สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	27	9.31
สัปดาห์ละครั้ง	53	18.28
เดือนละครั้ง	59	20.34
หลายเดือนครั้ง	99	34.14
ไม่เคยทำ	19	6.55
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-29 ความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ ได้แก่การไปวัด, ไปโบสถ์, ทำงานเพื่อสังคม, เข้าสมาคม/ชมรม, ไปพบปะลูกหลาน, ไปนั่งสมาธิ **เฉลี่ยหลายเดือนครั้งในสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.14** มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.34 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.28 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 11.38 มีความถี่ในการทำกิจกรรมเพื่อจิตใจสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.31 และไม่เคยมทำกิจกรรมเพื่อจิตใจเลย คิดเป็นร้อยละ 6.55 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-29 และภาพที่ 5-29)

5.1.5.7 กิจกรรมอื่นที่ชมรมทำร่วมกัน

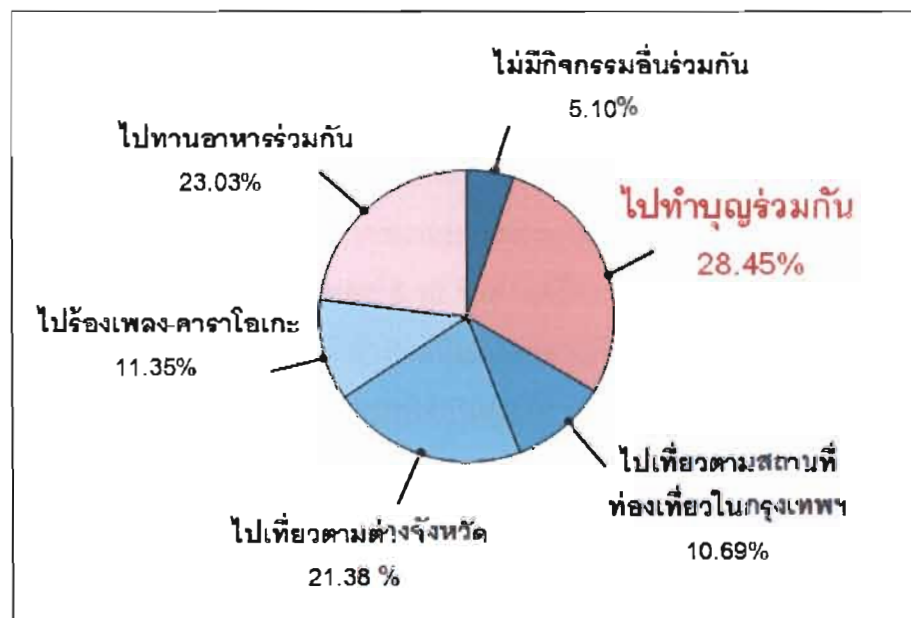
ตารางที่ 5-30 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง

จำแนกตามกิจกรรมอื่นที่ชมรมทำร่วมกัน(N=608)

ลักษณะกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีกิจกรรมอื่นร่วมกัน	31	5.10
ไปทำบุญร่วมกัน	173	28.45
ไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ	65	10.69
ไปเที่ยวตามต่างจังหวัด	130	21.38
ไปร้องเพลง-คาราโอเกะ	69	11.35
ไปทานอาหารร่วมกัน	140	23.03
รวม	608	100.00

*เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 5-30 กิจกรรมอื่นที่ชมรมทำร่วมกัน

ชมรมต่างๆของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมอื่นนอกจากการออกกำลังกายร่วมกัน ซึ่งอาจจะใช้พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันภายในสวนลุมเอง หรือบางกิจกรรมอาจไปยังสถานที่อื่นๆ โดยพบว่าสัดส่วนของกิจกรรมไปทำบุญร่วมกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.45 โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ส่วนใหญ่จะไปทำบุญร่วมกันตามวัด/ศาลเจ้าต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯและตามต่างจังหวัด

มีกิจกรรมไปทานอาหารร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 23.03 โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า บางครั้งจะทานอาหารร่วมกันที่ได้ะชมรมของกลุ่มตน หรือบางครั้งจะมีการชวนกันเป็นกลุ่มย่อยตามเพื่อนที่สนิทไปทานอาหารร่วมกันที่ร้านอาหารต่างๆ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่มีข้อจำกัดในการทานอาหาร สามารถทานได้ทุกอย่าง

มีกิจกรรมไปเที่ยวตามต่างจังหวัดร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 21.38 โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ส่วนใหญ่จะชอบเที่ยวตามจังหวัดที่มีทะเล เช่นจังหวัดชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และภูเก็ต เช่น เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และมีบางส่วนที่สนใจไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น พระนครศรีอยุธยา, สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี โดยลักษณะการไปเที่ยวร่วมกันเป็นกลุ่มจะเหมารถตู้ไปร่วมกัน หรือไปกับทัวร์ หรือไปกับชมรม และระยะเวลาที่จะพักผ่อนใหญ่จะเป็นการท่องเที่ยวแบบไปพัก 1-2 คืน หรือถ้าจังหวัดใกล้ๆก็เดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ

มีกิจกรรมไปร้องเพลง-คาราโอเกะ คิดเป็นร้อยละ 11.35 ตามสถานที่ต่างๆ ในกรุงเทพร่วมกัน จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า การที่เพื่อนๆ มีความสนใจในเรื่องเพลงเหมือนกัน ทำให้สนิทสนมกันง่ายขึ้น เช่นชอบร้องเพลงลักษณะสุนทราภรณ์เหมือนกัน หรือชอบร้องเพลงจีนแบบคลาสสิกเหมือนกัน

มีกิจกรรมไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 10.69 จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างบางคนชอบไปเที่ยวบริเวณในกรุงเทพฯ ซึ่งลักษณะการเที่ยวก็จะแตกต่างกันเช่นไปห้างสรรพสินค้า และร้านค้าต่างๆ

ไม่มีกิจกรรมอื่นร่วมกัน เนื่องจากชมรมบางชมรมไม่มีกิจกรรมอย่างอื่นนอกเหนือจากการออกกำลังกายร่วมกัน **คิดเป็นร้อยละ 5.10** ซึ่งส่งผลถึงระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกในชมรม ที่มีน้อยกว่า ชมรมที่มีกิจกรรมอื่นที่เข้าร่วมกัน(ดังตารางที่ 5-30 และภาพที่ 5-30)

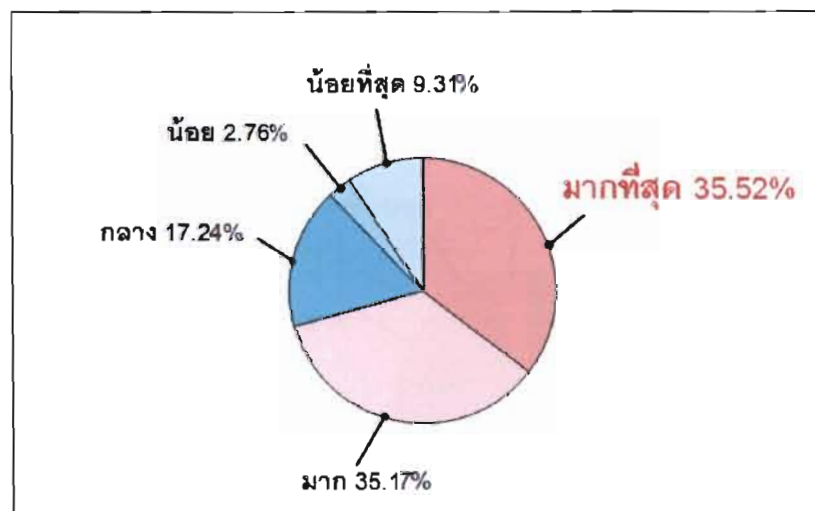
ข้อสังเกต กิจกรรมเหล่านี้เป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้สูงอายุในชมรมต่างๆ มีความสนิทสนมและผูกพันกันมากขึ้น

5.1.5.8 ระดับความผูกพันของสมาชิกในชมรม

ตารางที่ 5-31 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตาม
ระดับความผูกพันของสมาชิกในชมรม(N=290)

ระดับความผูกพันของสมาชิกในชมรม	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	103	35.52
มาก	102	35.17
กลาง	50	17.24
น้อย	8	2.76
น้อยที่สุด	27	9.31
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-31 ระดับความผูกพันของสมาชิกในชมรม

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนสาธารณะชุมชนนี้ส่วนใหญ่จะมีความผูกพัน และความสัมพันธ์กับเพื่อนในชมรม และจากที่สัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า บางกลุ่มมีความสนิทสนมกับเพื่อนๆในชมรมมากเปรียบเสมือนญาติพี่น้อง โดยพบว่ามีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.52 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 35.17 ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17.24 ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.76 และระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.31 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5-31 และภาพที่ 5-31)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี

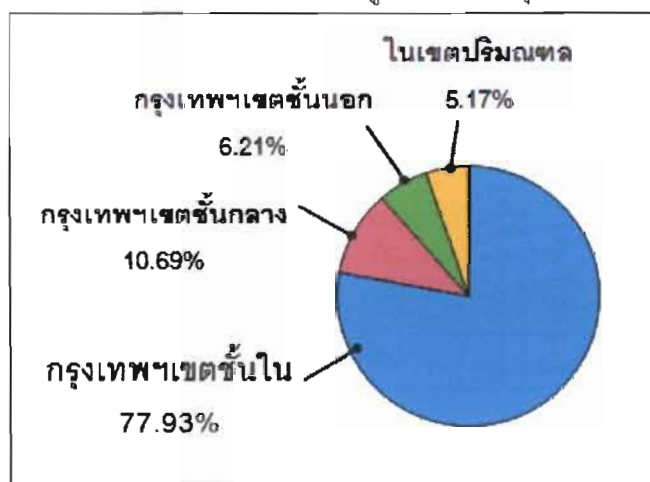
5.2.1 สภาพการอยู่อาศัยปัจจุบัน

5.2.1.1 เขตที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

ตารางที่ 5-32 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ เขตชั้นใน ²	226	77.93
กรุงเทพฯเขตชั้นกลาง ³	31	10.69
กรุงเทพฯเขตชั้นนอก ⁴	18	6.21
ในเขตปริมณฑล ⁵	15	5.17
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-32 เขตที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

² กรุงเทพฯเขตชั้นใน ประกอบด้วย 21 เขตปกครอง คือ พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน บางรัก ขานนาวา สาทร บางคอแหลม ดุสิต บางซื่อ พญาไท วาขเทวี ห้วยขวาง คลองเตย จตุจักร ธนบุรี คลองสาน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ ดินแดง วัฒนา (ที่มา : กองควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร จัดแบ่งเขตทั้ง 50 สำนักงานเขต ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่ตั้งของพื้นที่ เมื่อปี พ.ศ. 2544)

³ กรุงเทพฯเขตชั้นกลาง ประกอบด้วย 18 เขตปกครอง คือ พระโขนง ประเวศ บางเขน บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกุ่ม บางพลัด ภาษีเจริญ จอมทอง ราษฎร์บูรณะ สวนหลวง บางนา ท่งครุ บางแค วังทองหลาง ดินนายาว สะพานสูง สายไหม

⁴ กรุงเทพฯเขตชั้นนอก ประกอบด้วย 11 เขตปกครอง คือ มีนบุรี ดอนเมือง หนองจอก ลาดกระบัง ดลิ่งชัน หนองแขม บางขุนเทียน หลักสี่ คลองสามวา บางบอน ทวีวัฒนา

⁵ ในเขตปริมณฑล ประกอบด้วย สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี และนนทบุรี

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยในกรุงเทพฯเขตชั้นในคิดเป็นร้อยละ 77.93 พักอาศัยในกรุงเทพฯเขตชั้นกลาง คิดเป็นร้อยละ 10.69 พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯเขตชั้นนอก คิดเป็นร้อยละ 6.21 พักอาศัยอยู่ในปริมณฑล 4 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี และนนทบุรี คิดเป็นร้อยละ 5.17 ตามลำดับ(ดังตารางที่ 5-32และภาพที่5-32)

5.2.1.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ตารางที่ 5-33 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	ขนาดที่ดิน(ตารางวา)	จำนวน	ร้อยละ*
(1) บ้านเดี่ยว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	11	
	50-100 ตารางวา	38	
	101-200 ตารางวา	16	
	201 ตารางวาขึ้นไป	10	
รวม		75	25.86
(2) ทาวน์เฮาส์	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	37	
	50-100 ตารางวา	8	
	101-200 ตารางวา	2	
รวม		47	16.21
(3) ตึกแถว/อาคารพาณิชย์	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	125	
	50-100 ตารางวา	12	
	101-200 ตารางวา	3	
รวม		140	48.28
(4) บ้านในโรงงาน	50-100 ตารางวา	1	
	101-200 ตารางวา	2	
รวม		3	1.03
ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	ขนาดพื้นที่(ตารางเมตร)	จำนวน	ร้อยละ
(5) อาคารชุดพักอาศัย	ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร	4	
	50-100 ตารางเมตร	10	
	101-200 ตารางเมตร	1	
รวม		15	5.17
(6) อพาร์ทเมนต์/แฟลต	ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร	9	
	50-100 ตารางเมตร	1	
รวม		10	3.45

*หมายเหตุ ร้อยละ ในที่นี้ N=290 หากผลรวมของลักษณะที่อยู่อาศัยต่างๆ คูณ 100

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันของกลุ่มผู้สูงอายุตัวอย่าง 290 ตัวอย่าง มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

- อันดับที่ 1 อาศัยอยู่ตึกแถว/อาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 48.28 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ต่ำกว่า 50 ตารางวา
- อันดับที่ 2 อาศัยอยู่บ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 25.86 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ 50-100 ตารางวา
- อันดับที่ 3 อาศัยอยู่ทาวน์เฮาส์ คิดเป็นร้อยละ 16.21 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ ต่ำกว่า 50 ตารางวา
- อันดับที่ 4 อาศัยอยู่ในอาคารชุดพักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 5.17 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ 50-100 ตารางเมตร
- อันดับที่ 5 อาศัยอยู่อพาร์ทเมนต์ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร (ดังตารางที่ 5-33)

5.2.1.3 ชั้นที่พัก

ตารางที่ 5-34 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามชั้นที่พัก

ชั้นที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นล่าง	28	9.66
ชั้น 2	184	63.45
ชั้น 3	42	14.48
ชั้น 4	11	3.79
พักคอนโด /อพาร์ทเมนต์	25	8.62
รวม	290	100.00

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่พักอาศัยในลักษณะตึกแถวและอาคารพาณิชย์ ถ้าเป็นบ้านเดี่ยวหรือทาวน์เฮาส์ก็จะเป็นลักษณะสูงไม่เกิน 4 ชั้น โดยพบว่ามีที่พักอาศัยอยู่ชั้น 2 คิดเป็นร้อยละ 63.45 มีการพักอาศัยอยู่ชั้น 3 คิดเป็นร้อยละ 14.83 มีการพักอาศัยอยู่ชั้นล่าง คิดเป็นร้อยละ 10.00 และพักอาศัยอยู่ชั้น 4 คิดเป็นร้อยละ 3.79 ส่วนที่พักอาศัยลักษณะอาคารชุดพักอาศัย/อพาร์ทเมนต์ คิดเป็นร้อยละ 7.93 (ดังตารางที่ 5-34)

5.2.1.4 ลักษณะการครอบครองที่อยู่ปัจจุบัน

ตารางที่ 5-35 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะการครอบครองกรรมสิทธิ์

ลักษณะการครอบครองที่อยู่ปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง	197	67.93
เช่าระยะยาว(เช่า)	14	4.83
เช่ารายเดือน	15	5.17
อยู่ร่วมกับบุตรหลาน	42	14.49
เช่าที่ดินของทรัพย์สิน แต่บ้านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	11	3.79
ของพ่อแม่/ญาติพี่น้อง	11	3.79
รวม	290	100.00

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบันโดยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ คิดเป็นร้อยละ 67.93 อยู่ร่วมกับบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 14.49 เช่ารายเดือน คิดเป็นร้อยละ 5.17 เช่าระยะยาว(เช่า)คิดเป็นร้อยละ 4.83 และพบว่ามีกลุ่มที่เช่าที่ดินของทรัพย์สิน แต่บ้านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง และ เป็นของพ่อแม่/ญาติในสัดส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.79 (ดังตารางที่ 5-35)

5.2.1.5 ระยะเวลา ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ตารางที่ 5-36 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง
จำแนกตามระยะเวลา ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ระยะเวลา ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	35	12.07
5-10 ปี	27	9.31
11-20 ปี	54	18.62
มากกว่า 20 ปี	174	60.00
รวม	290	100.00

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบันเป็นเวลา 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.62 อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบันเป็นเวลา ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.07 และอาศัยอยู่ ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน เป็นเวลา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.31 ตามลำดับ(ดังตารางที่ 5-36)

5.2.1.6 ลักษณะที่อยู่ปัจจุบันของผู้สูงอายุกับลูกหลาน

ตารางที่ 5-37 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่าง

จำแนกตามลักษณะที่อยู่ปัจจุบันของผู้สูงอายุกับลูกหลาน

ที่อยู่ปัจจุบันของท่านกับลูกหลานมีลักษณะอย่างไร	จำนวน	ร้อยละ
ในหลังเดียวกัน	248	85.52
คนละหลังในรั้วเดียวกัน/คนละชั้นในอาคารชุดพักอาศัยเดียวกัน	6	2.07
คนละหลังในระยะทางใกล้กัน(เดินทางไม่ถึง30นาที)	5	1.72
คนละหลังระยะทางไกลกัน	28	9.66
ไม่มี	3	1.03
รวม	290	100.00

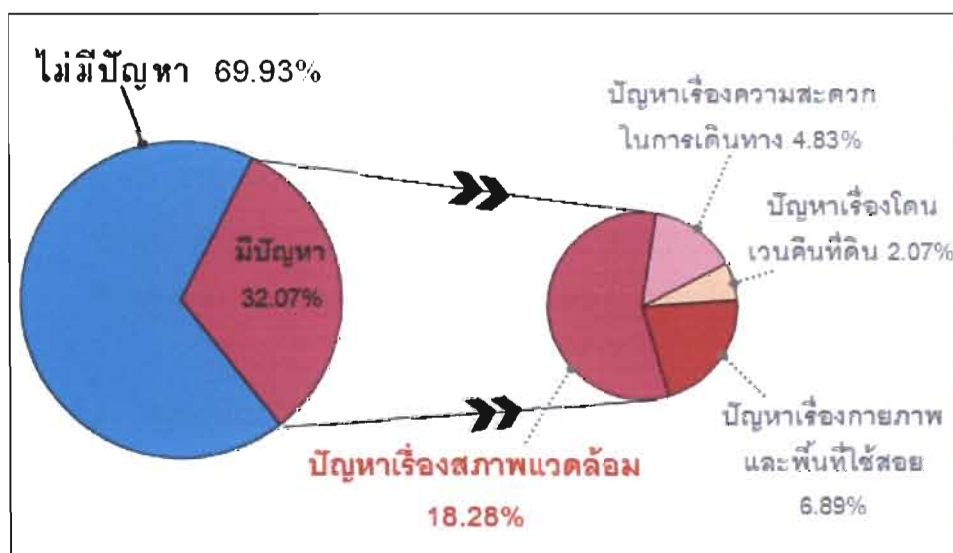
จากการศึกษาพบว่า ที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามกับลูกหลานส่วนใหญ่อยู่ในหลังเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 85.52 อยู่คนละหลังระยะทางห่างไกลกัน คิดเป็นร้อยละ 9.66 อยู่คนละหลังในรั้วเดียวกัน/คนละชั้นในอาคารชุดพักอาศัยเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 2.07 อยู่คนละหลังในระยะทางใกล้กัน(เดินทางไม่ถึง30นาที) คิดเป็นร้อยละ 1.72 และตอบว่าไม่มี คิดเป็นร้อยละ 1.03 เนื่องจาก ไม่มีบุตร/หลาน หรือมีสถานภาพโสด (ดังตารางที่ 5-37)

5.2.1.8 ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-38 จำนวนและร้อยละจำแนกตาม ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีปัญหา	197	67.93
2. มีปัญหา	93	32.07
2.1 ปัญหาเรื่องกายภาพและพื้นที่ใช้สอย(พื้นที่ไม่เพียงพอ) จำนวน 20 ร้อยละ 6.89		
2.2 ปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม (มลภาวะทางอากาศ, เสียง, เพื่อนบ้าน, ความปลอดภัย) จำนวน 53 ร้อยละ 18.28		
2.3 ปัญหาเรื่องความสะดวกในการเดินทาง(อยู่ไกล) จำนวน 14 ร้อยละ 4.83		
2.4 ปัญหาเรื่องโดนเวนคืนที่ดิน(ถูกเวนคืนที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์) จำนวน 6 ร้อยละ 2.07		
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-33 ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 290 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในที่อยู่อาศัยปัจจุบัน จำนวน 197 ตัวอย่าง (ร้อยละ 67.99) มีเพียง 93 ตัวอย่าง (ร้อยละ 32.07) ที่ตอบว่ามีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่าสาเหตุที่ผู้สูงอายุกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มองว่าที่อยู่อาศัยของตนไม่มีปัญหาเพราะ เคยชินกับที่อยู่อาศัยของตนมานาน รวมถึงบางตัวอย่างมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมอยู่แล้ว

ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มที่ตอบว่ามีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ที่มีจำนวน 93 ตัวอย่าง (ร้อยละ 32.07) โดยพบว่า

- ปัญหาที่อยู่อาศัยอันดับแรกคือ ปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม มี 53 ตัวอย่าง (ร้อยละ 18.28) โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่าปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะทางอากาศ ทางเสียง ความปลอดภัยเพื่อนบ้าน และสังคม
- ปัญหาอันดับที่สองคือ ปัญหาเรื่องกายภาพและพื้นที่ใช้สอย มี 20 ตัวอย่าง (ร้อยละ 6.89) โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ หรือ ปัญหาเรื่องกายภาพเช่นระบบท่อระบายน้ำไม่ดี ทำให้เวลาฝนตกหนักมีน้ำท่วมขัง

- ปัญหาอันดับที่สามคือ ปัญหาเรื่องความสะดวกในการเดินทาง มี 14 ตัวอย่าง (ร้อยละ 4.83) โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า จะพบปัญหาเรื่องความสะดวกสบายในการเดินทางเพราะกลุ่มตัวอย่างบางคนอาศัยอยู่ไกล เวลาไปไหนต้องใช้รถในการเดินทาง
- ปัญหาอันดับที่สี่ คือ ปัญหาเรื่องการถูกเวนคืนที่ดิน มี 6 ตัวอย่าง (ร้อยละ 2.07) จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างบางคนอาศัยอยู่บนที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งเจอปัญหาถูกเวนคืนที่ดิน แต่ว่ากรรมสิทธิ์ของตัวบ้าน เป็นของตน (ดังตารางที่ 5-38 และภาพที่ 5-33)

5.2.2 ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต

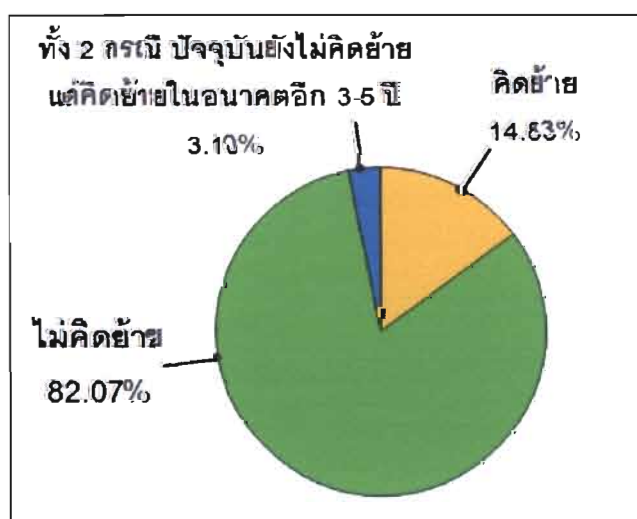
5.2.2.1 ที่อยู่อาศัยระยะยาว

5.2.2.1.1 ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

ตารางที่ 5-39 จำนวนและร้อยละจำแนกตาม ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
1. คิดย้าย	43	14.83
2. ไม่คิดย้าย	238	82.07
3. ทั้ง 2 กรณี (ปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่คิดย้ายในอนาคตอีก 3-5 ปี)	9	3.10
รวม	290	100.00

ภาพที่ 5-34 ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 คน มีผู้สูงอายุจำนวน 238 คน (ร้อยละ 82.07) ไม่คิดย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน และมีผู้สูงอายุจำนวน 43 คน (ร้อยละ 14.83) คิดย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน ส่วนผู้สูงอายุที่ตอบทั้ง 2 กรณี โดยกล่าวว่า ปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่ในอนาคตอีกประมาณ 3-5 ปี คิดย้าย มีจำนวน 9 คน (ร้อยละ 3.10)

ตารางที่ 5-40 เปรียบเทียบเหตุผลในการคิดย้าย/ไม่ย้ายจากที่อยู่อาศัยเดิม ของกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มไม่คิดย้าย (238คน)		จำนวน	ร้อยละ
เหตุผล กลุ่มไม่ย้าย (N=238)	อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน	111	22.33
	รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม	173	34.81
	คิดว่าการย้ายสิ้นเปลือง	40	8.05
	เดินทางสะดวกและปลอดภัย	130	26.16
	เพื่อนบ้านดี/ใกล้ที่ทำงาน	43	8.65
รวม		497**	100.00
2. กลุ่มคิดย้าย (43 คน)		จำนวน	ร้อยละ
เหตุผล กลุ่มคิดย้าย (N=43)	บ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม	14	27.45
	ต้องการความสงบและอิสระ	17	33.33
	อยากย้ายไปอยู่บ้านใหม่ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์	10	19.61
	ต้องการที่ที่ทำเลดี อากาศดี/ทำเลเหมาะกับการทำธุรกิจ	10	19.61
รวม		51***	100.00
3. กลุ่ม 2 กรณี * (9 คน)		จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่ ปัจจุบัน ยังไม่คิดย้าย	อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน	1	6.68
	รัก+ผูกพันกับที่อยู่เดิม	5	33.33
	คิดว่าการย้ายสิ้นเปลือง	2	13.33
	เดินทางสะดวก+ปลอดภัย	5	33.33
	เพื่อนบ้านดี/ใกล้ที่ทำงาน	2	13.33
รวม		15****	100.00
เหตุผลที่ อนาคต 3-5ปี คิดย้าย	บ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม	5	41.67
	ต้องการความสงบและอิสระ	5	41.67
	อยากย้ายไปอยู่บ้านใหม่ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์	1	8.33
	ต้องการที่ที่ทำเลดี อากาศดี/ทำเลเหมาะกับการทำธุรกิจ	1	8.33
รวม		12*****	100.00

หมายเหตุ

- * ทั้ง 2 กรณี คือ ไม่ต้องการย้าย ณ ปัจจุบัน แต่ต้องการย้ายในอนาคตอีก 3-5 ปี รวมถึงเหตุผล
- ** เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N1 = 497 , จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ 238 คน
- *** เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N2 = 51 , จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ 43 คน
- **** เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N3 = 15 , จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ 9 คน
- ***** เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N4 = 12 , จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ 9 คน

■ เหตุผลของกลุ่มที่ไม่คิดย้าย

เหตุผลของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า “ไม่คิดย้ายจากที่อยู่ปัจจุบันนี้” จำนวน 238 คน ตอบมากกว่า 1 คำตอบ โดย เหตุผลอันดับแรกของผู้สูงอายุไม่คิดย้ายเพราะรักและผูกพันกับที่อยู่เดิม คิดเป็นร้อยละ 34.81 เหตุผลอันดับที่สองเพราะที่อยู่เดิมเดินทางสะดวก และมีความปลอดภัยอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 26.16 เหตุผลอันดับที่สามเพราะอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 22.33 เหตุผลอันดับที่สี่เพราะมีเพื่อนบ้านดี, ใกล้ที่ทำงาน และบางกลุ่มตัวอย่างเพิ่งย้ายมาอยู่ที่อยู่ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 8.65 ส่วนเหตุผลอันดับที่ห้าเพราะคิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง คิดเป็นร้อยละ 8.05 ตามลำดับ

■ เหตุผลของกลุ่มที่คิดย้าย

เหตุผลของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า “คิดย้ายจากที่อยู่ปัจจุบันนี้” จำนวน 43 ตัวอย่าง ตอบมากกว่า 1 คำตอบ โดยพบว่า เหตุผลอันดับแรกของผู้สูงอายุที่คิดย้ายเพราะต้องการความสงบและอิสระ คิดเป็นร้อยละ 33.33 เหตุผลอันดับที่สองเพราะบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 27.45 ส่วนเหตุผลอันดับที่สาม เพราะอยากย้ายไปอยู่บ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์ และต้องการที่ที่ทำเลดี อากาศดี / ทำเลเหมาะกับการทำธุรกิจคิดเป็นร้อยละ 19.61 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน

■ เหตุผลของกลุ่มที่คิดทั้ง 2 กรณี

สำหรับเหตุผลของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ ทั้ง 2 กรณี คือ ปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่ในอนาคตอีก 3-5 ปีข้างหน้าคิดย้าย จำนวน 9 ตัวอย่าง ตอบมากกว่า 1 คำตอบ โดยพบว่า เหตุผลอันดับแรกที่ปัจจุบันไม่คิดย้ายเพราะยังรักและผูกพันกับที่เดิม รวมถึงคิดว่าที่อยู่ปัจจุบันเดินทางสะดวกและปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน เหตุผลอันดับสองที่ปัจจุบันยังไม่คิดย้ายเพราะคิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลืองและยังมีเพื่อนบ้าน

ที่ดี/ใกล้ที่ทำงาน/พียงย้าย คิดเป็นร้อยละ 13.33 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน ส่วนเหตุผลอันดับสามที่ปัจจุบันยังไม่คิดย้ายเพราะอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 6.68 ส่วนเหตุผลของผู้สูงอายุที่ตอบว่าในอนาคตอีก 3-5 ปีข้างหน้าคิดย้าย จำนวน 9 ตัวอย่าง ตอบมากกว่า 1 คำตอบ โดยพบว่า เหตุผลอันดับแรกทีในอนาคตอีก 3-5 ปี คิดย้าย เพราะต้องการความสงบและอิสระ รวมถึงบ้านปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 41.67 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน เหตุผลอันดับสองต้องการย้ายเพราะ บ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม และต้องการทำเลดี อากาศดี / ทำเลเหมาะกับการทำธุรกิจ ในอัตราส่วนที่เท่ากัน คือร้อยละ 8.33

ตารางที่ 5-41 กลุ่มไม่คิดย้าย เรื่องแผนปรับปรุงบ้าน,ความต้องการและหน่วยงานของผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

กลุ่มไม่คิดย้าย		จำนวน	ร้อยละ	
แผนปรับปรุง/ ซ่อมแซม/ต่อเติมที่ อยู่อาศัยเดิม	ไม่มี	117	32.59	← ไม่ปรับปรุง 32.59
	ทาสีใหม่	83	23.12	
อยู่อาศัยเดิม	ต่อเติมห้องนอนชั้นล่าง	70	19.50	← ปรับปรุง 67.41
	เพิ่มทางลาด,ราวจับ	51	14.48	
	ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่เสียหาย	37	10.31	
รวม		358*	100.00	
ผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงที่อยู่ สำหรับผู้สูงอายุ	ต้องการ	91	38.24	←
	ไม่ต้องการ	147	61.76	
รวม		238	100.00	
ผู้เชี่ยวชาญ ควรมาจาก หน่วยงานใด	เอกชน	12	13.19	←
	รัฐและเอกชน	44	48.35	
	รัฐ	29	31.87	
	รัฐวิสาหกิจ	6	6.59	
รวม		91	100.00	

หมายเหตุ

* เป็นคำถามที่ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N1 = 358 , จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ 238 คน

จากตาราง 5-41 แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่ตอบว่าไม่คิดย้ายจำนวน 238 ตัวอย่าง โดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ พบว่า “ประเด็นเรื่องแผนปรับปรุง/ซ่อมแซม/ต่อเติมที่อยู่อาศัยเดิมของตน” ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.59 ไม่มีแผนที่จะปรับปรุง/ซ่อมแซม/ต่อเติมที่อยู่อาศัยเดิมของตน รองลงมาคือ ร้อยละ 23.12 มีแผนซ่อมแซม โดยจะทาสีใหม่ อันดับที่สามคือ ร้อยละ 19.50 คือ มีแผนปรับปรุง/ต่อเติมห้องนอนชั้นล่าง อันดับที่สูงที่สุดคือ ร้อยละ 14.48 มีแผนต่อเติมโดยจะเพิ่มทางลาดและราวจับ อันดับที่ยี่ห้า คือ ร้อยละ 10.31 มีแผนทำห้องครัวใหม่/ทำหลังคาใหม่/ซ่อมแซมบ้าน และมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่เวลาจะปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของตนต้องขออนุญาตจากเจ้าของที่ดินก่อน ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า ส่วนใหญ่ที่ดินที่ต้องขออนุญาตก่อนปรับปรุงซ่อมแซมคือที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

จากจุดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างนี้ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ หรือสนใจเรื่องการเตรียมการสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ หรือยังมองว่าไม่จำเป็นเพราะยังสุขภาพร่างกายแข็งแรงอยู่

สำหรับประเด็นเรื่อง “ความต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง” ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 61.76 แต่มีผู้สูงอายุผู้สูงอายุ ร้อยละ 38.24 (91 คน) สนใจและต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง (ดังตารางที่ 5-41)

สำหรับผู้สูงอายุที่ตอบว่าต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง จำนวน 91 คน (ร้อยละ 38.24) นั้นให้ความเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรมาจากหน่วยงานของเอกชน ในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 48.35 โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม สาเหตุที่อยากให้ออกชนทำมากที่สุดเพราะ รวดเร็วกว่า มีคุณภาพ และ รองลงมาคือ ร้อยละ 31.87 ให้ความเห็นว่าควรมาจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เนื่องจากจะได้มีการแข่งขัน ไม่ผูกขาดธุรกิจจนเกินไป และอันดับที่สามคือ ร้อยละ 13.19 ให้ความเห็นว่าควรมาจากภาครัฐ เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดสรรเรื่องนี้ให้สำหรับผู้สูงอายุ และมองว่าของรัฐจะราคาถูกลงกว่า และเข้าถึงผู้สูงอายุทุกกลุ่มรายได้มากกว่า มีเพียงร้อยละ 6.59 ให้ความเห็นว่าควรให้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจมาดูแล เพราะอาจจะมีคุณภาพดี ในราคาไม่แพง และเข้าถึงได้มากกว่าเอกชน

ตารางที่ 5-42 กลุ่มคิดย้าย กับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา

กลุ่มคิดย้าย N=43					
ลักษณะที่อยู่อาศัยที่ ต้องการ	ขนาดพื้นที่	ทำเล	ราคา	จำนวน	ร้อยละ
1.บ้านเดี่ยว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตกรุงเทพฯ ชั้นกลาง-นอก	3-4 ล้านบาท	8	18.60
	50-100ตารางวา	เขตปริมณฑล	3-4 ล้านบาท	7	16.28
	101ตารางวาขึ้นไป	ต่างจังหวัด	3-4 ล้านบาท	2	4.65
2.อาคารชุด	ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร	เขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง	3-4 ล้านบาท	8	18.60
	50-100ตารางเมตร	เขตปริมณฑล	5-6 ล้านบาท	2	4.65
3. ตึกแถว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง	3-4 ล้านบาท	6	13.95
	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	3	6.98
4.ทาวน์เฮาส์	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง	3-4 ล้านบาท	3	6.98
	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	2	4.65
5.บ้านสวน ต่างจังหวัด	200ตารางวาขึ้นไป	ต่างจังหวัด	1-2 ล้านบาท	2	4.65
รวม				43	100.00

จากตาราง 5-42 พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มที่ต้องการย้ายตามลักษณะที่อยู่อาศัย-ขนาดพื้นที่-ทำเล-ราคา ดังนี้

- **ผู้ที่ต้องการบ้านเดี่ยว** สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะคือ บ้านเดี่ยวขนาดต่ำกว่า 50ตารางวา ทำเลในเขตกรุงเทพฯชั้นกลาง-ชั้นนอก ราคา 3-4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.60 เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังคงติดทำเลที่อยู่อาศัยในเมือง เพราะเดินทางสะดวก ขนาดพื้นที่ไม่ต้องกว้างมาก ส่วนกลุ่มที่ต้องการขนาดพื้นที่ 50-100ตารางวา ทำเลเขตปริมณฑล 3-4 ล้านบาท เพราะต้องการความสงบอิสระ ส่วนถ้าเป็นพื้นที่กว้างขนาด101ตารางวาขึ้นไปมักต้องการทำเลอยู่ในต่างจังหวัดเนื่องจากต้องการความสงบและอิสระ และมีพื้นที่กว้างขวางกว่า

- ผู้ที่ต้องการอาคารชุดพักอาศัย จะพบว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพฯเริ่มมีวิถีชีวิตคล้ายวัยทำงานที่มีแนวโน้มพักอาศัยในอาคารชุดมากขึ้น โดยจะเป็นขนาดที่ดินต่ำกว่า 50 ตารางเมตร ทำเลเขตกรุงเทพฯชั้นในและกลาง ราคาโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 3-4 ล้านบาท เนื่องจากอาคารชุดขีมีทำเลที่ดี เดินทางสะดวกสบาย มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี และข้อสังเกตที่แตกต่างคือ กลุ่มที่เลือกอาคารชุดในเขตปริมณฑล เพื่อต้องการได้พื้นที่ที่เพิ่มขึ้นในราคาที่สามารจ่ายได้
- ผู้ที่ต้องการตึกแถว/อาคารพาณิชย์ โดยพบว่าคนกลุ่มนี้ยังคงเคยชินกับการอยู่ตึกแถว และทำการค้า ดังนั้นถ้าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ บางส่วนจึงต้องการตึกแถวในทำเล กรุงเทพฯชั้นใน-ชั้นกลาง เพื่อทำการค้าต่อไปได้
- ผู้ที่ต้องการย้ายไปอยู่ทาวน์เฮาส์ โดยพบว่า ขนาดพื้นที่ที่ต้องการต่ำกว่า 50 ตารางวา ทำเลเขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง ราคาประมาณ 3-4 ล้านบาท
- ผู้ที่ต้องการบ้านสวนต่างจังหวัด โดยพบว่ามีส่วนต้องการบ้านสวน พื้นที่ขนาด 200ตารางวาขึ้นไป ในทำเลต่างจังหวัด เพราะต้องการกลับภูมิลำเนาเดิมของตน และต้องการความสงบและอิสระ

ตารางที่ 5-43 ปัจจัยแวดล้อมที่ค้ำนึ่งในการย้าย

กลุ่มคิดย้าย		
ปัจจัยแวดล้อมที่ค้ำนึ่ง	จำนวน	ร้อยละ
ความสะดวกในการเดินทาง	39	22.67
สถานที่ออกกำลังกาย	19	11.05
ความปลอดภัย	32	18.60
สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล, วัด	22	12.79
สาธารณูปโภค	16	9.30
อยู่ในชุมชนที่มีคนทุกเพศทุกวัย	11	6.40
อยู่ในชุมชนที่มีแต่ผู้สูงอายุ	5	2.91
เสียงมลภาวะ(เสียง/อากาศ)	28	16.28
รวม	172*	100.00

หมายเหตุ *คือ ตอบมากกว่า 1 คำตอบ

พบว่าปัจจัยที่ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างในที่นี้คำนึงถึงเวลาเลือกซื้อที่อยู่อาศัย 5 อันดับแรก ดังนี้

- (1) ความสะดวกในการเดินทาง
- (2) ความปลอดภัย
- (3) เลี้ยงมลภาวะ
- (4) สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล, วัด
- (5) สถานที่ออกกำลังกาย

ดังนั้น ภาคเอกชน และผู้ประกอบการธุรกิจที่สนใจทำธุรกิจที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงปัจจัยการเลือกที่อยู่อาศัยดังกล่าว

ตารางที่ 5-44 กลุ่มตอบ 2 กรณี กับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา

กลุ่มตอบ 2 กรณี*					
ลักษณะที่อยู่อาศัยที่ ต้องการ	ขนาดพื้นที่	ทำเล	ราคา	จำนวน	ร้อยละ
1. บ้านเดี่ยว	50-100 ตารางวา	เขตปริมณฑล	3-4 ล้านบาท	4	44.44
2. อาคารชุด	ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	1	11.11
3. ตึกแถว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	2	22.22
4. บ้านสวนต่างจังหวัด	201 ตารางวาขึ้นไป	ต่างจังหวัด	1-2 ล้านบาท	2	22.22
รวม				9	100.00

หมายเหตุ *คือกลุ่มที่ปัจจุบันไม่คิดย้ายแต่อนาคต 3-5 ปี คิดย้าย

จากตารางที่ 5-44 พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มที่ตอบ 2 กรณี จะให้เหตุผลในลักษณะที่อยู่อาศัยคล้าย กลุ่มที่คิดย้าย คือเป็นบ้านเดี่ยว ราคา 3-4 ล้านบาท แต่ขนาดพื้นที่กว้างกว่า และทำเลอยู่ในเขตปริมณฑล **ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ** กลุ่มที่ตอบว่าต้องการที่อยู่ขนาด 201 ตารางวาขึ้นไปมักจะตอบว่าต้องการทำเลในต่างจังหวัด ระดับราคาที่สนใจอยู่ที่ 1-2 ล้านบาท

ตารางที่ 5-45 ปัจจัยแวดล้อมที่ค้ำึงในการย้าย

กลุ่ม 2 กรณี		
ปัจจัยแวดล้อมที่ค้ำึง	จำนวน	ร้อยละ
ความสะดวกในการเดินทาง	8	27.59
สถานที่ออกกำลังกาย	4	13.79
ความปลอดภัย	7	24.14
สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล, วัด	2	6.90
สาธารณูปโภค	1	3.45
อยู่ในชุมชนที่มีคนทุกเพศทุกวัย	1	3.45
อยู่ในชุมชนที่มีแต่ผู้สูงอายุ	-	-
เสียงมลภาวะ(เสียง/อากาศ)	6	20.68
รวม	29*	100.00

หมายเหตุ *คือ ตอบมากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 5-45 พบว่า ปัจจัยที่กลุ่มที่ตอบ 2 กรณีค้ำึงถึงในการย้ายที่อยู่อาศัย
ใน 3-5 ปี มี 5 อันดับ คือ

- (1) ความสะดวกในการเดินทาง
- (2) ความปลอดภัย
- (3) เสียงมลภาวะ(เสียง/อากาศ)
- (4) สถานที่ออกกำลังกาย
- (5) สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล,วัด

เมื่อพิจารณาจะพบว่า อันดับการค้ำึงถึง 3 อันดับแรกจะเหมือนกลุ่มที่คิดย้าย ที่ได้กล่าว
ไปข้างต้น แต่ต่างตรงการเรียงลำดับ ปัจจัยที่ 4 และ 5

ตารางที่ 5-46 เปรียบเทียบภูมิลักษณ์ของทั้ง 3 กลุ่ม (กลุ่มไม่คิดย้าย-กลุ่มคิดย้าย-กลุ่ม 2 กรณี)

ตัวแปร		ย้าย/ไม่ย้าย					
		ไม่คิดย้าย		คิดย้าย		2 กรณี	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	เพศชาย	86	36.1	17	39.5	1	11.1
	เพศหญิง	152	63.9	26	60.5	8	88.9
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
2. อายุ	50-59 ปี	63	26.47	20	46.52	9	100.00
	60-69 ปี	87	36.55	16	37.21	-	-
	70-79 ปี	72	30.25	4	9.30	-	-
	80 ปีขึ้นไป	16	5.52	3	6.98	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
3. เชื้อชาติ	ไทย	102	42.9	19	44.2	4	44.4
	จีน	136	57.1	24	55.8	5	55.6
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
4. สถานภาพ	โสด	26	10.9	5	11.6	4	44.4
	แต่งงาน+อยู่ด้วยกัน	162	68.1	30	69.8	5	55.6
	แต่งงานแต่อย่าร้าง	10	4.2	2	4.7	-	-
	แต่งงานแต่หม้าย	40	16.8	6	13.9	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
5. การศึกษา	ไม่ได้เรียน	34	14.29	6	13.95	-	-
	ประถมศึกษา	85	35.71	13	30.23	1	11.11
	มัธยมศึกษา	37	15.55	5	11.63	2	22.22
	ปวช/ปวส	24	10.08	7	16.28	4	44.44
	ปริญญาตรีขึ้นไป	58	24.37	12	27.91	2	22.22
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00

ตัวแปร		ย้าย/ไม่ย้าย					
		ไม่คิดย้าย		คิดย้าย		2 กรณี	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ผู้ดูแลเมื่อ ยามเจ็บป่วย	คู่สมรส	26	10.92	8	18.60	-	-
	บุตร/หลาน	83	34.87	14	32.56	1	11.11
	คู่สมรส+บุตรหลาน	49	20.59	8	18.60	4	44.44
	ญาติพี่น้อง	13	5.46	3	6.98	-	-
	ว่าจ้างผู้ดูแล	15	6.30	2	4.65	2	22.22
	ตนเอง	52	21.85	8	18.60	2	22.22
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
7. การ ครอบครองที่ อยู่ปัจจุบัน	เจ้าของกรรมสิทธิ์	162	68.07	27	62.79	8	88.89
	เช่า(เช่า/รายเดือน)	23	9.66	7	15.28	-	-
	อยู่ร่วมกับบุตรหลาน	36	15.13	4	9.30	1	11.11
	เช่าที่ทรัพย์สิน	8	3.36	3	6.98	-	-
	ของพ่อแม่/พี่น้อง	9	3.78	2	4.65	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
8. จำนวนบุตร	ไม่มีบุตร	39	16.39	7	16.28	4	44.44
	มีบุตร 1-2 คน	50	21.01	16	37.21	1	11.11
	มีบุตร 3-4 คน	88	36.97	14	32.56	4	44.44
	มีบุตร 5 คนขึ้นไป	61	25.63	6	13.95	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
9. สถานภาพ การเงิน	มีเหลือเก็บ	119	50.00	22	51.16	9	100.00
	พอดี	96	40.34	11	25.58	-	-
	พอบ้างไม่พอบ้าง	19	7.98	10	23.26	-	-
	ไม่เพียงพอ	4	1.68	-	-	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00

ตัวแปร		ย้าย/ไม่ย้าย					
		ไม่คิดย้าย		คิดย้าย		2 กรณี	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10. อาชีพ ปัจจุบัน	เจ้าของกิจการ	67	28.15	15	34.88	4	44.44
	นักธุรกิจ	12	5.04	6	13.95	1	11.11
	ทำงานบริษัทเอกชน	5	2.10	1	2.33	-	-
	รับราชการ	1	0.42	1	2.33	1	11.11
	ปลดเกษียณแล้ว	118	49.58	12	27.91	3	33.33
	แม่บ้าน	35	14.71	8	18.60	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
11. รายได้ ต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000	62	26.05	15	34.88	2	22.22
	15,001-30,000	72	30.25	13	30.23	2	22.22
	30,001-45,000	38	15.97	3	6.98	-	-
	45,001-60,000	22	9.24	-	-	2	22.22
	60,001-75,000	5	2.10	1	2.33	-	-
	75,001-100,000	6	2.52	2	4.65	1	11.11
	100,001-300,000	23	9.66	6	13.95	2	22.22
	300,001ขึ้นไป	10	4.20	3	6.98	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
12 สถานภาพ การเงิน	มีเหลือเก็บ	119	50.00	22	51.16	9	100.00
	พอดี	96	40.34	11	25.58	-	-
	พอบ้างไม่พอบ้าง	19	7.98	10	23.26	-	-
	ไม่เพียงพอ	4	1.68	-	-	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00
13. ลักษณะ สุขภาพ โดยรวม	แข็งแรงช่วยตัวเองได้	201	84.45	34	79.07	9	100.00
	ไม่แข็งแรงต้องดูแลบ้าง	33	13.87	6	13.95	-	-
	ไม่แข็งแรงต้องดูแล ส่วนใหญ่	4	1.68	3	6.98	-	-
รวม		238	100.00	43	100.00	9	100.00

จากตารางที่ 5-46 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อ “กลุ่มที่ไม่คิดย้าย” “กลุ่มที่คิดย้าย” และ “กลุ่มที่ตอบทั้ง 2 กรณี” คือ ตัวแปรเรื่อง “เพศ” “เชื้อชาติ” “สถานภาพ” “ลักษณะการครอบครองที่อยู่ปัจจุบัน” “สถานทางการเงิน” “กลุ่มรายได้” และ “ลักษณะสุขภาพโดยรวม” ไม่ส่งผลต่อแนวคิดการย้าย หรือไม่ย้ายที่อยู่อาศัย โดยพบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาคล้ายๆกัน คือ เป็นเพศหญิง เชื้อชาติจีน มีสถานภาพแต่งงานและยังอยู่ด้วยกัน มีลักษณะที่ถือครองที่อยู่ปัจจุบันคือ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง มีสถานภาพทางการเงินแบบเหลือเก็บ รวมถึงมีสุขภาพที่แข็งแรง สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และอยู่ในกลุ่มรายได้สูง (30,001บาทขึ้นไป) เหมือนกัน

ส่วนภูมิลำเนาที่ทำให้ทั้ง 3 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน มีทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ

- (1) ตัวแปรเรื่อง “อายุ” พบว่า อายุ 50-59 ปี คิดย้ายและตอบ 2 กรณีมากกว่า ในขณะที่กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่คิดย้ายในอัตราที่มากกว่า
- (2) ตัวแปรเรื่อง “ระดับการศึกษา” พบว่า กลุ่มที่ตอบ 2 กรณีจะจบการศึกษาระดับ ปวช./ปวส.และปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนกลุ่มไม่คิดย้ายและคิดย้าย ส่วนใหญ่จบประถมศึกษา
- (3) ตัวแปรเรื่อง “ลักษณะการครอบครองที่อยู่ปัจจุบัน” พบว่าทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่จะพบว่า กลุ่มคิดย้าย มีจำนวนของผู้ที่เช่าระยะยาว และเช่ารายเดือนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการย้ายที่มองว่าคนไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มีแนวโน้มย้ายมากกว่า เพราะ ต้นทุนการย้ายต่ำกว่า⁶
- (4) ตัวแปรเรื่อง “จำนวนบุตร” พบว่ากลุ่มไม่คิดย้ายมีบุตร 3-4 คน ส่วนกลุ่มที่คิดย้ายมีจำนวนบุตร 1-2 คน กลุ่มตอบ 2 กรณี ไม่มีบุตร
- (5) ตัวแปรเรื่อง “อาชีพปัจจุบัน” พบว่ากลุ่มไม่คิดย้ายส่วนใหญ่ปลดเกษียณแล้ว ส่วนกลุ่มคิดย้ายและตอบ 2 กรณีเป็นเจ้าของกิจการ
- (6) ตัวแปรเรื่อง “รายได้” พบว่า เมื่อแยกตามช่วงเกณฑ์รายได้ กลุ่มที่ไม่คิดย้ายส่วนใหญ่จะอยู่ที่รายได้ 15,001-30,000 บาท ส่วนกลุ่มคิดย้ายจะอยู่ในช่วง 5,000-15,000บาท และ 60,000บาทขึ้นไปในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำหรับกลุ่มที่ตอบ 2 กรณี รายได้ช่วง45,001 บาทขึ้นไป

⁶ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร.แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัย,2543.

5.2.2.2 ที่อยู่อาศัยแบบพักชั่วคราว

5.2.2.2.1 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว

ตารางที่5-47 จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในแบบชั่วคราว

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว*	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม	129	29.05
อาคารชุดพักอาศัย	10	2.25
โฮมสเตย์	34	7.66
สถานปฏิบัติธรรม	58	13.06
รีสอร์ท (ทะเล,ภูเขา)	143	32.20
คอร์สระยะสั้นอบรมเรื่องสุขภาพ	23	5.18
สวนสาธารณะ	47	10.59
รวม	444	100.00

*เป็นคำตอบที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

5.2.2.2.2 ความสัมพันธ์ “อายุ” กับ “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว”

ตารางที่5-48 ความสัมพันธ์ของ “อายุ” กับ “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว” (N=444)

สถานที่พัก ผ่อน	อายุ								รวม	
	50-59 ปี		60-69ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม	44	9.91	43	9.68	31	6.98	11	2.48	129	29.05
อาคารชุดฯ	4	0.90	3	0.68	3	0.68	-	-	10	2.26
โฮมสเตย์	18	4.05	11	2.48	5	1.13	-	-	34	7.66
สถานปฏิบัติ ธรรม	26	5.86	14	3.15	12	2.70	6	1.35	58	13.06
รีสอร์ท	57	12.84	54	12.16	26	5.86	6	1.35	143	32.21
คอร์สอบรม ระยะสั้น	11	2.48	8	1.80	4	0.90	-	-	23	5.18
สวนสาธารณะ	10	2.25	11	2.48	23	5.18	3	0.68	47	10.59
	รวม								444*	100.00

*เป็นคำถามที่สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N=444

จากตารางที่ 5-47 พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะรีสอร์ท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.21 รองลงมาคือ ร้อยละ 29.05 ต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะโรงแรม และอันดับสามคือ ร้อยละ 13.06 ต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะสถานปฏิบัติธรรม อันดับสี่คือ ร้อยละ 10.59 ต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะสวนสาธารณะ และอันดับที่ห้าคือ ร้อยละ 7.66 ต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะโฮมสเตย์

นอกจากนี้ตารางที่ 5-48 ยังพบความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” กับ “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว” โดยพบว่า ช่วงอายุ 50-69 ปี มีสัดส่วนของความต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะ รีสอร์ท โรงแรม สถานปฏิบัติธรรม โฮมสเตย์ และอาคารชุดพักอาศัยมีเนียม มากกว่า กลุ่มอายุ 70 ปีขึ้นไป และพบว่า กลุ่มที่อายุ 70 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของความต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะสวนสาธารณะ มากกว่า กลุ่มที่อายุ 50-69 ปี

5.2.2.2.3 ระดับราคาที่พักชั่วคราว

ตารางที่ 5-49 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระดับราคาที่พักชั่วคราว

ระดับราคาที่พักชั่วคราว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เสียเงิน / แล้วยแต่ทำบุญ	60	20.69
ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อคืน	122	42.07
2,000- 4,000 บาทต่อคืน	78	26.90
4,001- 6,000 บาทต่อคืน	26	8.97
6,001 บาทต่อคืน	4	1.38
รวม	290	100.00

จากตารางที่ 5-49 พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง 290 คน ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 42.07 ต้องการระดับราคาที่พักชั่วคราว ต่ำกว่า 2,000บาทต่อคืน รองลงมาคือ ร้อยละ 26.90 ต้องการระดับราคาที่พัก 2,000-4,000 บาทต่อคืน อันดับที่สาม คือร้อยละ 20.69 ต้องการระดับราคาที่พัก แบบไม่เสียเงิน หรือแล้วแต่ทำบุญ (ในที่นี้คือ สวนสาธารณะ และ สถานปฏิบัติธรรม)

5.2.2.4 ทำเลที่พักชั่วคราว

ตารางที่ 5-50 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ทำเลที่พักชั่วคราว

ทำเลที่พักชั่วคราว	จำนวน	ร้อยละ
ในกรุงเทพ	51	17.59
ในเขตปริมณฑล	11	3.79
ต่างจังหวัด(ทะเล,ภูเขา,วัดมนธรรม,น้ำตก)	228	78.62
รวม	290	100.00

จากตารางที่ 5-50 พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง 290 คน ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 78.62 ต้องการไปพักผ่อนในทำเลที่อยู่ต่างจังหวัด ซึ่งอาจเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเช่น ทะเล,ภูเขา,วัดมนธรรม,น้ำตก รองลงมาคือ ร้อยละ 17.59 ต้องการไปพักผ่อนในทำเลที่อยู่ในกรุงเทพ เนื่องจากไม่เอย่างเดินทางไกล และมีเพียง 3.79 ต้องการไปพักผ่อนในทำเลที่อยู่ในเขตปริมณฑล

ข้อสังเกต ความแตกต่างระหว่าง “ทำเลของที่อยู่อาศัยระยะยาว” กับ “ทำเลของที่อยู่อาศัยแบบพักชั่วคราว” โดย ถ้าถามถึงที่อยู่อาศัยระยะยาว ทำเลส่วนใหญ่จะเป็นในกรุงเทพฯ แต่พอลถามถึงที่อยู่อาศัยแบบพั่วชั่วคราว ส่วนใหญ่จะตอบว่า ต่างจังหวัด

5.2.2.2.5 ลักษณะบริการเสริม ที่ต้องการจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ตารางที่ 5-51 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ลักษณะบริการเสริม

ลักษณะบริการเสริม ที่ต้องการจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ*	จำนวน	ร้อยละ
สปา	36	6.93
นวดฝ่าเท้า	65	12.52
อาหารเพื่อสุขภาพ(อาหารชีวจิต)	108	20.81
ห้องเที่ยวชมธรรมชาติ	179	34.49
ที่ออกกำลังกาย	41	7.90
นวดแผนไทย	39	7.51
นั่งสมาธิ	51	9.82
รวม	519	100.00

*เป็นคำถามที่สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N=519

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะการท่องเที่ยวชมธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.49 รองลงมาคือ ร้อยละ 20.81 ต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะอาหารเพื่อสุขภาพ(อาหารชีวจิต) และอันดับสาม คือ ร้อยละ 12.52 ต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะนวดฝ่าเท้า อันดับสี่คือ ร้อยละ 9.82 ต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะนั่งสมาธิ และอันดับที่ห้าคือ ร้อยละ 7.90 ต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะที่ออกกำลังกาย (ดังตารางที่ 5-51)

5.2.2.2.6 ความสัมพันธ์ “อายุ” กับ “ลักษณะบริการเสริม”

ตารางที่ 5-52 ความสัมพันธ์ “อายุ” กับ “ลักษณะบริการเสริม”

ลักษณะ บริการ เสริม	อายุ								รวม	
	50-59 ปี		60-69ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สปา	15	2.89	16	3.08	3	0.57	2	0.39	36	6.93
นวดฝ่าเท้า	28	5.39	19	3.67	13	2.50	5	0.96	65	12.52
อาหารเพื่อ สุขภาพ	39	7.51	36	6.94	24	4.62	9	1.73	108	20.81
ท่องเที่ยว ธรรมชาติ	67	12.91	65	12.52	39	7.51	8	1.54	179	34.49
ที่ออกกำลังกาย	7	1.35	11	2.12	21	4.05	2	0.39	41	7.90
นวดแผน ไทย	17	3.28	9	1.73	10	1.93	3	0.58	39	7.51
นึ่งสมาธิ	23	4.43	13	2.50	9	1.73	6	1.16	51	9.82
รวม									519*	100.00

*เป็นคำตอบที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ในที่นี้ N=519

จากตารางที่ 5-52 พบความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” กับ “บริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว” โดยพบว่า ช่วงอายุ 50-69 ปี มีสัดส่วนของความต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะท่องเที่ยวชมธรรมชาติ อาหารเพื่อสุขภาพ (อาหารชีวจิต) นวดฝ่าเท้า นวดแผนไทย และสปา มากกว่า กลุ่มอายุ 70 ปีขึ้นไป และพบว่า กลุ่มที่อายุ 70 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของความต้องการบริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะที่ออกกำลังกายมากกว่า กลุ่มที่อายุ 50-69 ปี

ข้อสังเกต พบความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่าง “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ” กับ “บริการเสริม” จะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

5.2.2.2.7 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว”

ตารางที่ 5-53 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการที่อยู่อาศัยและสถานที่พักผ่อนชั่วคราว

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว”	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	60	20.69
ลูกหลาน	74	25.52
เพื่อน	49	16.90
ญาติ-พี่น้อง	20	6.89
ตนเอง	87	30.00
รวม	290	100.00

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 ตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 30.00 ตอบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว” คือตนเอง อันดับที่สองคือ ร้อยละ 25.52 ตอบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว” คือลูกหลาน อันดับที่สามคือ ร้อยละ 20.69 ตอบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว” คือคู่สมรส และอันดับที่สี่คือ ร้อยละ 16.90 ตอบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว” คือเพื่อน ส่วนอันดับที่ห้าคือ ร้อยละ 6.89 ตอบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว” คือญาติ-พี่น้อง

ข้อสังเกตคือ เมื่อเชื่อมโยงประเด็นนี้เข้ากับการตลาดจะพบว่า ถ้าต้องการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หรือ ธุรกิจใดที่เกี่ยวข้องมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้สูงอายุลักษณะนี้ ต้องทำการตลาดโดยให้ผู้สูงอายุพอใจและต้องการ โดยต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมและความชอบของคนกลุ่มนี้เป็นหลัก เพราะเขาเป็นคนที่ต้องการการตัดสินใจด้วยตนเอง

และรองมาคือทำการตลาดผ่านลูกหลาน ให้ลูกหลานเห็นว่า สิ่งนั้นมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุที่เป็นพ่อแม่ / ปู่ย่าตายายของตนเอง ก็จะมีแนวโน้มจัดหามาให้ผู้สูงอายุ

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

5.2.1 สัมภาษณ์ตัวแทนชมรม จำนวน 10 คน

ในส่วนสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม จำนวน 10 คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งการสัมภาษณ์จะเฉลี่ยสัมภาษณ์ทั้งประธานชมรม และสมาชิกชมรมเพื่อให้เกิดความหลากหลายของแนวคิด ซึ่งพบว่ากลุ่มที่สัมภาษณ์มีคุณลักษณะครบทั้งกลุ่มที่ตอบว่า “คิดย้าย” “ไม่คิดย้าย” และ “ทั้ง 2 กรณี” คละทั้งเพศ รายได้ อาชีพ และประเภทชมรมที่แตกต่างกัน โดยจะเริ่มถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ สภาพสังคม เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคตทั้งระยะยาวและสถานที่พักผ่อนชั่วคราว และจะเน้นถามประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ซ่อมเรื่องงบประมาณปรับปรุงบ้าน และทำเล-ราคาที่อยู่อาศัยที่ต้องการ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 เพิ่มเติม (โดยจะนำเสนอเป็นตารางที่ 5-54 สรุปการสัมภาษณ์ 10ท่าน ดังหน้าถัดไป)

ตารางที่ 5-54 สรุปการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรมจำนวน 10 คน

ชื่อ-นามสกุล	อ.สุรศักดิ์ ศิริพจนากุล คนที่ 1	คุณวรินทร์ คงสิวะพิสิฐ คนที่ 2
ตำแหน่ง	ประธานชมรมเที่ยงเล้ง , นายกสมาคมไทยค้ากระดาษและสมุด , นายกสมาคมมวยจีนแห่งประเทศไทย	ประธานชมรมไท่เก๊กชางซุน , นักธุรกิจส่วนตัว, ผู้พิพากษาสมทบศาลแรงงาน
ข้อมูลส่วนตัว	เพศชาย อายุ 74 ปี เชื้อสายจีน สมรส มีบุตร 4 คน ปวส. นักธุรกิจ,รายได้สูงกว่า 300,000บาท สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว	เพศชาย อายุ 57 ปี เชื้อสายจีนสมรส บุตร 2 คน ปริญญาตรี นักธุรกิจ รายได้สูงกว่า 300,000บาท สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว
ที่อยู่ปัจจุบัน	เขตยานนาวา อาคารชุดพักอาศัย ขนาด100 ตร.ม. เป็นเจ้าของเอง พึ่งย้ายมาอยู่ อยู่กับคู่ สมรส ไม่มีปัญหาที่อยู่	เขตคลองสาน ทาวน์เฮาส์ ขนาด50 ตร.วา เป็นเจ้าของเอง อยู่มากกว่า 20ปี อยู่กับคู่สมรส ไม่มีปัญหาที่อยู่
คิดย้าย/ ไม่ย้าย	ไม่คิดย้าย เพราะสะดวกสบาย และพึ่งย้าย มาอยู่ใหม่ ไม่ต้องการปรับปรุงเพราะดีและ พอใจอยู่แล้ว ไม่ต้องการผู้เชี่ยวชาญ	คิดย้าย โดยซื้ออาคารชุดพักอาศัยทำเลใจ กลางเมือง ใกล้สวนลุมพินีขนาด 50 ตร.ม. ราคา 3-4 ล้าน
ที่พักผ่อน ชั่วคราว	ชอบไปพักโรงแรม ราคา 5 ดาว ใน กทม. ตนเองตัดสินใจเวลาไปเที่ยว	ชอบรีสอร์ต ชายทะเล และภูเขา คู่สมรสมีอิทธิพลในการตัดสินใจ
ข้อเสนอแนะ	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาครัฐควรดูแลแบบอย่างนโยบายที่ประสบความสำเร็จของอเมริกาและสิงคโปร์ เรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ▪ ภาครัฐควรสร้างชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่กับลูกหลานไม่ได้ /ชอบความสะดวก ▪ ภาคเอกชน ต้องทำการตลาดผู้สูงอายุ เพราะกลุ่มนี้มีกำลังซื้อสูง ทั้งที่อยู่อาศัยระยะยาว +สถานที่พักผ่อนชั่วคราว ▪ ควรมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำปรับปรุงบ้านสำหรับผู้สูงอายุ 	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ การเคหะแห่งชาติควรสนับสนุนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุครอบคลุมทุกกลุ่มรายได้ ▪ ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (เช่น กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์) ▪ ภาคเอกชน ควรเน้นเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพราะกลุ่มนี้มีเวลาว่าง ชอบไปเที่ยว
ความเห็นเพิ่มเติม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้สูงอายุต้องรักตนเองแล้วจึงช่วยสังคม ▪ เชื่อสุภาษิตจีน 久病生不孝子¹ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ควรมีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุให้รู้สึกว่าคุณค่า

¹ สุภาษิตจีน 久病生不孝子 (อ่านว่า จิว บิ่ง เซิน ปู้ เสี่ยว จือ) แปลว่า ถ้าป่วยหนักจากลูกหลานที่กตัญญู ก็ไม่กตัญญู เพราะลูกหลานมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบเช่นกัน ดังนั้นผู้สูงอายุต้องดูแลตนเองให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นภาระแก่สังคม

ชื่อ-นามสกุล	คุณนิภาพร อมรพงษ์ชนะชัย คนที่ 3	คุณสมทรัพย์ อธิคมรังษะภูมิ คนที่ 4
ตำแหน่ง	ชมรมไท่เก๊กตระกูลอุ ทำธุรกิจส่วนตัว	สมาชิกชมรมเชียงใหม่ ปลดเกษียณแล้ว
ข้อมูล ส่วนตัว	เพศหญิง อายุ 58 สมรส มีลูก 5 คน ปริญญาตรี ทำธุรกิจส่วนตัวรายได้ต่อเดือน 100,000-300,000บาท	เพศหญิง อายุ 64 ปี สมรส มีบุตร 3คน ปริญญาตรี รายได้จากบำนาญ ประมาณ 15,000-30,000บ. รายจ่ายก็พอกัน
ที่อยู่ปัจจุบัน	เขตสาทร เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์ พื้นที่ 100 กว่า ตร.ม. เจ้าของเอง อยู่มา 11-20 ปี อยู่กับคู่สมรส ไม่มีปัญหาที่อยู่ปัจจุบัน	เขตดินแดง ทาวน์เฮาส์ 50 ตร.วา อยู่มากกว่า 20 ปี ไม่มีปัญหาที่อยู่ปัจจุบัน
คิดย้าย/ ไม่ย้าย	ไม่คิดย้ายเพราะเดินทางสะดวก แต่มี ปรับปรุงทาสีใหม่ เพิ่มทางลาดราวจับ งบประมาณ 100,000-300,000บาท	ไม่คิดย้ายเพราะเดินทางสะดวก, ติด รถไฟฟ้าใต้ดิน เตรียมต่อเติมห้องนอน อยู่ชั้นล่าง งบประมาณ 50,000-100,000
ที่พักผ่อน ชั่วคราว	ชอบพักผ่อนปฏิบัติธรรม รีสอร์ท และ คอร์สระยะสั้นอบรมเรื่องอาหารชีวจิต คีโนละ 2,000-4,000บาท/คืน ชอบทะเล - ภูเขา	พักโรงแรมต่ำกว่าคีนละ 2,000บาท ชอบ ท่องเที่ยวชมธรรมชาติ
ข้อเสนอแนะ	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาครัฐ /รัฐวิสาหกิจ ควรเปิดโอกาสให้ ผู้ที่ไม่สูงอายุเข้าไปใน "ชุมชนผู้สูงอายุ" ▪ ภาคเอกชน ควรเน้นสถานที่พักผ่อน ชั่วคราว เช่น ธรรมชาติ สระว่ายน้ำและ การตลาดสำหรับสถานที่เที่ยวสวน. ▪ ธุรกิจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ▪ อาคารชุดพักอาศัย/หมู่บ้านสำหรับผู้ สูงอายุไฮด์+ที่มีฐานะดี ▪ ควรทำธุรกิจท่องเที่ยวให้ตรงใจ ผู้สูงอายุ 	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม กับผู้สูงอายุ ▪ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายบ้าน ดังนั้นนโยบายการเคหะ หรือของรัฐ ควรเน้นเรื่องการปรับปรุงบ้านสำหรับผู้ สูงอายุ ▪ เอกชนต้องดู ที่พักผ่อนพัก ชั่วคราวให้เพียงพอ แต่มีความ ปลอดภัย+สะดวกสบายในการ เดินทาง
ความเห็น เพิ่มเติม	▪ ความสุขแบบธรรมชาติ "สูงสุดคีนสู สามัญ" คือมีที่อยู่ที่อากาศถ่ายเท และ เย็นสบาย"	-

ชื่อ-นามสกุล	คุณชุติมา ฉัตรชลบุษย์ คนที่ 5	คุณสาริต มะโนมัยลาภ คนที่ 6
ตำแหน่ง	สมาชิกชมรมเชียงใหม่	ชมรมไท่เก๊กหย่งเหินยีน และโต๊ะ 17
ข้อมูลส่วนตัว	เพศหญิง อายุ 50 ปี โสด ไม่มีบุตร ปวช. ปลูกเกษียณแล้ว รายได้จากค่าเช่า, ดอกเบี้ย รายได้ต่อเดือน 15,000-30,000 บาท	เพศชาย อายุ 60 ปี สมรส มีบุตร 3 คน มีรถยนต์ ปลูกเกษียณ และมีปล่อยเช่า รายได้ต่อเดือน 75,001-100,000 บาท
ที่อยู่ปัจจุบัน	เขตคลองสาน ตึกแถว 24 ตร.วา เจ้าของกรรมสิทธิ์ อยู่มากกว่า 20 ปี อยู่กับพ่อแม่ในหลังเดียวกัน ไม่มีปัญหาที่อยู่	เขตยานนาวา ทาวน์เฮาส์ 27 ตร.วา พักชั้น 3 เจ้าของกรรมสิทธิ์ อยู่ต่ำกว่า 5 ปี อยู่กับคู่สมรส+บุตรหลาน ไม่มีปัญหาที่อยู่
คิดย้าย/ไม่ย้าย	ตอบ 2 กรณี ที่ไม่คิดย้ายตอนนี้ เพราะรักและผูกพันกับที่เดิม, สะดวกสบาย และคิดย้ายในอนาคตอีก 3-5 ปี เพราะบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม, ต้องการความสะดวกและอิสระเพื่อย้ายไปต่างจังหวัด ทำสวนปลูกผัก 1-5ไร่ งบประมาณ 1-2 ล้านบาท	ตอบ 2 กรณี ที่ไม่คิดย้ายตอนนี้ เพราะรักและผูกพันกับที่เดิม แต่ในอนาคต 3-5 ปี จะย้าย เพราะบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม ย้ายไปบ้านเดี่ยว 126 ตร.ม. ราคา 8 ล้านบาท ทำเลในกทม. เขตบางแค
ที่พักผ่อนชั่วคราว	ชอบสถานปฏิบัติธรรม, รีสอร์ท ราคาต่ำกว่า 2,000 บาทต่อคืน อยู่ที่ต่างจังหวัดที่มีภูเขา, ทะเลและวัฒนธรรม	ชอบพักโรงแรม/คันทัน 2,000 บาท ชอบจังหวัดที่มีภูเขา เวลาไปเที่ยวตนเองตัดสินใจเอง
ข้อเสนอแนะ	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ภาครัฐต้องให้สวัสดิการด้านการเงินสำหรับที่อยู่อาศัย แก่ผู้สูงอายุ ภาครัฐ ต้องให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะ นโยบายปรับปรุงที่อยู่อาศัย ภาคเอกชนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยโดย สถานที่ที่ท่องเที่ยวต้องเน้นราคาไม่สูง มีคุณภาพ และยังคงกลิ่นอายของธรรมชาติ 	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะต่างๆในกรุงเทพฯ เพราะเป็นจุดศูนย์รวมของประชาชน ภาครัฐควรมีมาตรการปล่อยสินเชื่อบ้านผู้สูงอายุที่สามารถผ่อนได้ ภาคเอกชนต้องออกแบบบ้านเดี่ยวและอาคารชุดพักอาศัยให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ และเน้นเรื่องความปลอดภัย
ความเห็นเพิ่มเติม	<ul style="list-style-type: none"> ดนตรีบำบัด " เตื่อ เตื่อ " จังหวัดกาญจนบุรี(อาหารชีวจิต, ดนตรีเพราะ, คนสนใจไปบำบัด 	-

ชื่อ-นามสกุล	อำมานั่งรถเข็น คนที่ 7	คุณประภา ธาดาตั้งสกุล คนที่ 8
ตำแหน่ง	สมาชิกชมรมลานตะวันยิ้ม(ลานคนพิการ)	ชมรมให้เก็ทงานชุมชนและ ชมรมปากกั่ว
ข้อมูลส่วนตัว	เพศหญิง อายุ 83 ปี หม้าย มีบุตรและหลาน ไม่ได้เรียน ปลดเกษียณแล้ว รายได้ต่อเดือน 15,000-30,000บาท จากลูกหลาน	เพศหญิง อายุ 56 เชื้อชาติไทย สมรส มีบุตร 3 คน จบปริญญาตรี นักธุรกิจ รายได้ต่อเดือนประมาณ 100,000-300,000 บาท
ที่อยู่ปัจจุบัน	เขตทุ่งครุ ตึกแถว อยู่มากกว่า 20 ปี อยู่กับลูกหลาน ไม่มีปัญหาที่อยู่	เขตบางรัก อาคารพาณิชย์ 30 ตร.วา พักชั้น 2 เจ้าของกรรมสิทธิ์เอง อยู่มากกว่า 20 ปี อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ไม่มีปัญหาที่อยู่อาศัย
คิดย้าย/ไม่ย้าย	ไม่คิดย้าย เพราะต้องการอยู่ใกล้ลูกหลาน จะได้มีคนดูแล และบ้านก็มีการต่อเติมห้องชั้นล่าง และห้องน้ำมีที่นั่งอาบน้ำ,ราวจับกันสั่น และน้ำอุ่น งบประมาณ 50,000-100,000บาท	คิดย้าย เพราะบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม ขยายครอบครัว และต้องการความสงบและอิสระ บ้านที่ต้องการคือ บ้านสวน ขนาดพื้นที่ 200 ตรม. ราคา 1-2 ล้าน ต่างจังหวัด
ที่พักผ่อนชั่วคราว	เวลาไปเที่ยวลำบาก เพราะต้องมีคนดูแล ถ้าลูกหลานไม่ว่างก็ไม่ได้เที่ยว ส่วนใหญ่จะไปเที่ยวห้าง เพราะสะดวก อากาศเย็น และได้ซื้อของ	พักโรงแรมและรีสอร์ท ราคาคืนละไม่เกิน 5,000 บาท ส่วนใหญ่ไปต่างจังหวัดแถบชายทะเล
ข้อเสนอแนะ	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ กรุงเทพฯ ควรทำสวนสาธารณะทุกที่เป็นแบบสวนลมพินี่ มีที่ยืดเส้นยืดสาย สำหรับผู้พิการที่ขาอ่อนแรง และห้องน้ำสำหรับคนพิการ ▪ ภาคเอกชนควรคำนึงถึงผู้สูงอายุที่ทุพพลภาพด้วยทั้งแง่การตลาด+ที่เที่ยว 	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาครัฐ ควรเป็นผู้ดูแล และจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงงานอดิเรก และความบันเทิงที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ▪ ภาครัฐ ควรจัดชุมชนผู้สูงอายุใจกลางเมือง อย่างที่ได้เห็นและมีชมรมสำหรับผู้สูงอายุ (เก็บค่าสมาชิก, ผู้สูงอายุที่มีความรู้ +มีเงิน,ลูกหลานไม่ได้อยู่ด้วยเหงาจึงต้องการเพื่อน+สังคม ▪ ภาคเอกชน ทำชุมชนผู้สูงอายุมีระดับ
ความเห็นเพิ่มเติม	-	-

ชื่อ-นามสกุล	ประธานชมรม หอนาฬิกา คนที่ 9	คุณสุรียนท์ วิเวกเมธากร คนที่ 10
ตำแหน่ง	ประธานชมรม หอนาฬิกา	ประธานชมรมลีลาศ First Dance
ข้อมูลส่วนตัว	เพศชาย อายุ 66 เชื้อชาติจีน สมรส มีบุตร 4 คน ประถมและได้ปริญญาตรีที่กิตติมศักดิ์ เจ้าของกิจการ และปล่อยเช่า รายได้สูงกว่า 300,000บาท	เพศชาย อายุ 65 ปี เชื้อชาติไทย สมรส มีบุตร 3 คน ปริญญาตรี เจ้าของกิจการ รายได้เดือนละ 45,000-60,000 บาท
ที่อยู่ปัจจุบัน	เขตบางคอแหลม ทาวน์เฮาส์ 60 ตร.วา เจ้าของกรรมสิทธิ์ อยู่กับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่ได้แต่งงาน ไม่มีปัญหาที่อยู่	เขตบางขุนเทียน บ้านเดี่ยว 375 ตร.วา พักชั้น 2 อยู่ยาวนานกว่า 20 ปี อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน มีปัญหาเรื่องความไม่สะดวกในการเดินทาง เพราะอยู่ไกล
คิดย้าย/ไม่ย้าย	ไม่คิดย้าย เพราะรักและผูกพันที่เดิม, สะดวกและปลอดภัย ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ตั้งแต่แรกเพราะเวลาซื้อจะตกแต่งตั้งแต่แรก ดูทิศทางดวงจันต์ งบประมาณ 300,000-500,000 บาท	ไม่คิดย้าย เพราะรักและผูกพันกับที่เดิม และอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน แต่มีแผนปรับปรุงต่อเติมบ้าน ทั้งทาสีใหม่ ทำห้องนอนข้างล่าง เพิ่มทางลาดหรือราวจับ งบประมาณ 100,000-300,000บาท
ที่พักผ่อนชั่วคราว	พักโรงแรม คืนละ 2,000-4,000 บาท ชอบทะเลภาคใต้จะเลือกที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้	พักรีสอร์ท ราคาคืนละ 2,000-4,000 บาท/คืน ทำเลที่ต่างจังหวัด
ข้อเสนอแนะ	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาครัฐ ควรให้ความรู้แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเรื่องการป้องกัน อุทกภัย ▪ ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะและสาธารณูปโภคต่างๆในชุมชนเมือง ▪ ภาคเอกชน ออกแบบพื้นที่ให้สอย และเน้นความปลอดภัยในการอยู่อาศัยและการใช้งาน ของที่อยู่อาศัย 	ที่อยู่ระยะยาว+สถานที่พักผ่อนชั่วคราว <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาครัฐ ควรกำหนดนโยบาย/มาตรการ ระบบป้องกันอุทกภัย เพราะกระทบต่อที่อยู่อาศัย+การท่องเที่ยว โดยเฉพาะกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ▪ ภาคเอกชน ควรดูแลเรื่องการเข้าถึงที่ท่องเที่ยวให้สะดวกสบาย แต่ต้องไม่ทำลายธรรมชาติ ▪ ภาคเอกชน ให้ใช้หลัก Universal Design
ความเห็นเพิ่มเติม	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ควรมีวิจัยการแนะนำการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข/จัดกิจกรรมต่างๆให้รู้สึกใช้ชีวิตมีคุณค่า

ตารางที่ 5-55 สรุปข้อมูลขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ตัวแทนรวม 10 คน

ลำดับ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	คนที่ 10
เพศ	ชาย	ชาย	หญิง	หญิง	หญิง	ชาย	หญิง	หญิง	ชาย	ชาย
อายุ	อายุ 74	อายุ 57	อายุ 58	อายุ 64	อายุ 50	อายุ 60	อายุ 83	อายุ 56	อายุ 66	อายุ 65
สถานภาพ	สมรส	สมรส	สมรส	สมรส	โสด	สมรส	หม้าย	สมรส	สมรส	สมรส
รายได้	300,000 ↑	300,000 ↑	100,000- 300,000	15,000- 30,000	15,000- 30,000	75,001- 100,000	15,000- 30,000	100,000- 300,000	300,000 ↑	45,000- 60,000
ที่อยู่	อาคารชุดฯ	ทางเฮาส์	เซอร์วิล อพาร์ตเมนต์	ทางเฮาส์	ตึกแถว	ทางเฮาส์	ตึกแถว	อาคาร พาณิชย์	ทางเฮาส์	บ้านเดี่ยว
กรรมสิทธิ์	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง	ลูกหลาน	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง	เจ้าตนเอง
ไม่ย้าย	ไม่ย้าย	ย้าย	ไม่ย้าย	ไม่ย้าย	2กรณี	2กรณี	ไม่ย้าย	ย้าย	ไม่ย้าย	ไม่ย้าย
ปรับปรุง+งบฯ	ไม่ปรับปรุง	-	ทำสี เพิ่มทาง ลาด, ราวจับ /งบ 1-5 แสน	ทำห้องนอน ชั้นล่าง/งบ 5 หมื่น-1 แสน	-	-	ทำห้องชั้น ล่าง, ห้องนำ ส้วมข้างนอก, ราวจับ /งบ 5หมื่น-1 แสน	-	ปรับปรุงที่ อยู่อาศัย ตั้งแต่แรก/ งบ 3-5 แสน	ทำสี, ทำ ห้องนอน ข้างเพิ่มราว จับ / 1-5 แสน
ประเภทฯ-ทำเล- ราคาที่อยู่ใหม่	-	อาคารชุดฯ/ ใกล้สวนชุมชน/ 3-4 ล้าน	-	-	บ้านสวน/ ต่างจังหวัด / 1-2 ล้าน	บ้านเดี่ยว / เขตบางแค/ 8 ล้าน	-	บ้านสวน / ต่างจังหวัด/ 1-2 ล้าน	-	-

ตารางที่ 5-56 วิเคราะห์สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน

ข้อเสนอแนะ	ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 1-10										รวม	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
ด้านที่อยู่อาศัย (ที่พักระยะยาว)	-นโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่เคียดแค้น/การปรับปรุงที่อยู่/ธุรกิจปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุ/ความถี่ในการจัดเตรียมที่อยู่ของสง. -โครงการที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ /การเคหะแห่งชาติรับผิดชอบการดูแลที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุทุกกลุ่มรายได้ -มาตรการทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การลดหย่อนภาษี	☐	☒	☒	☐	☐	☒	☒	☐	☐	☒	อันดับ 2
		☐	☒	☐	☐	☐	☒	☐	☒	☐	☒	อันดับ 1
		☐	☒	☒	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☒	อันดับ 3
		☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	อันดับ 1
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	อันดับ 2
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	อันดับ 3
ด้านสถานที่พักผ่อน (ที่พักชั่วคราว)	-ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับสวนสาธารณะในชุมชน และสาธารณูปโภคที่จำเป็น -จัดสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและแนวทางการตลาดรูปแบบใหม่ในธุรกิจท่องเที่ยว -ส่งเสริมนโยบายกิจกรรมชมรมเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	อันดับ 3	
		☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☐	☒	อันดับ 1	
		☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	อันดับ 2	
		☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	อันดับ 1

หมายเหตุ คือ ภาครัฐ , คือ รัฐวิสาหกิจ , คือ ภาคเอกชน

I 6039485

จากตารางที่ 5-55 พบว่า กลุ่มตัวแทนชมรม ทั้ง 10 คนที่มีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเติมมีลักษณะความเป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่ไม่คิดย้าย คิดย้าย และตอบ 2 กรณี โดยกระจายทั้งคนที่มีรายได้ต่ำ-กลาง-สูง

จากตารางที่ 5-56 พบว่า สามารถวิเคราะห์ข้อสรุปเชิงนโยบายจากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน เรื่องการเสนอแนะแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัย ทั้งที่พักอาศัยระยะยาว และที่พักชั่วคราว เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ

1.) ข้อเสนอแนะด้านที่อยู่อาศัย

- **อันดับที่ 1** คือ ควรมีโครงการที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ /การเคหะแห่งชาติรับผิดชอบการดูแลที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุทุกกลุ่มรายได้ โดยเห็นว่าประเด็นนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับความร่วมมือจากทั้ง รัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ
- **อันดับที่ 2** คือ ควรมีนโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย หรือกลุ่มที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่ หรือมีธุรกิจปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุ และที่สำคัญต้องมีหน่วยงานที่ให้ความรู้ในการจัดเตรียมที่อยู่ของสูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นว่าต้องเป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐและเอกชน
- **อันดับที่ 3** คือ มาตรการทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การลดหย่อนภาษี หรือสวัสดิการด้านการเงินสำหรับที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของรัฐ

2.) ข้อเสนอแนะด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **อันดับที่ 1** คือ ควรจัดสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และต้องมีการทำการตลาดรูปแบบใหม่ที่ผู้สูงอายุสนใจ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เรื่องนี้จะเน้นให้ เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ
- **อันดับที่ 2** คือ ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะกรุงเทพฯ และสวนสาธารณะที่จำเป็น ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าเป็นหน้าที่ของทางภาครัฐในการดำเนินงานนี้
- **อันดับที่ 3** คือ ส่งเสริมนโยบายกิจกรรมนันทนาการ, การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมองว่าควรเป็นบทบาทของภาครัฐและเอกชน

5.2.2 การสนทนากลุ่ม ชมรมผู้สูงอายุ 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ขอสรุปจากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัย ทั้งที่พักระยะยาว (บ้านเดี่ยว ,อาคารชุดพักอาศัย ฯลฯ) และที่พักเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว(เช่นโรงแรม,รีสอร์ท, โฮมสเตย์, สถานปฏิบัติธรรม ฯลฯ) แต่ว่าข้อสรุปดังกล่าวยังเป็นข้อเสนอโดยกว้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิควิจัย “การสนทนากลุ่ม” ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ ประกอบการสร้งข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ซึ่งการใช้เทคนิควิจัยนี้มีข้อดี² คือ สามารถใช้เสริมกับการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น และเป็นข้อมูลที่ผ่านการถกเถียงโต้ตอบกันเองของกลุ่มสนทนา ทำให้ข้อมูลมีความถูกต้อง แม่นยำ น่าเชื่อถือ และมีความหลากหลาย และบางครั้งจะช่วยให้ได้แนวความคิดใหม่ๆประกอบการค้นคว้าต่อไป นอกจากนี้ บรรยากาศการสนทนายังมีความเป็นกันเอง ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน และที่สำคัญผู้วิจัยสามารถดำเนินการสนทนาไปพร้อมกับคอยคุมเกมส์ไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลคนใดมีอิทธิพลต่อคำตอบของผู้ให้ข้อมูลท่านอื่น อีกทั้งผู้วิจัยคอยสร้างบรรยากาศให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลทุกคน

² ทวีศักดิ์ นพเกษร, วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่มที่ 1(นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง จำกัด,(2551).

สำหรับประเด็นคำถามจะเป็นการต่อยอดจากผลลักษณะที่ได้จากการสัมภาษณ์

การสนทนากลุ่ม	
1. ที่อยู่อาศัยระยะยาว	1.1 กรณี ไม่คิดย้าย : งบประมาณในการปรับปรุงบ้าน
	1.2 กรณีย้าย : ตั้งงบประมาณ ในการซื้ออย่างไร
	1.3 ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมพัฒนา/จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร
2. ที่พักชั่วคราว (สถานที่ท่องเที่ยว)	2.1 ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมจัดเตรียมที่สถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร
	2.2 เกณฑ์-รูปแบบที่ต้องการในการเลือกที่ท่องเที่ยว
3. การตลาด	3.1 การตลาดที่เน้นผู้สูงอายุควรเป็นเช่นไร
4. สวนสาธารณะ	4.1 "สวนลมพินิ" มีจุดไหนที่มาใช้เป็นประจำ สำคัญกับผู้สูงอายุ และต้องการให้เพิ่มอะไร เพื่อจะได้มีต้นแบบของสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในเมือง
	4.2 ความรู้สึกที่มีต่อสวนลมพินิและการออกกำลังกาย

■ ประเด็นคำถามที่ 1 : ที่อยู่อาศัยระยะยาว

1.1 กรณี ไม่คิดย้าย : งบประมาณในการปรับปรุงบ้าน?

กลุ่มสนทนาที่ 1 ให้ความเห็นว่า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข โดย 1.ต้องตั้งเป้าหมายก่อนว่าจะปรับปรุงอะไร เช่นถ้าต้องการต่อเติมห้องนอนชั้นล่าง คำนวณขนาดของห้อง ต้องคำนวณราคาวัสดุ +ค่าแรงการต่อเติม และสำรองเงินอีก 20% เพื่อไว้ในการที่จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม โดยงบประมาณที่ตั้งไว้อยู่ที่ประมาณ 100,000-300,000 บาท แต่ถ้าเป็นการซ่อมแซม ปรับปรุงเล็กน้อยอยู่ที่ประมาณ 50,000-100,000 บาท โดยงบประมาณที่ใช้จะเป็นลักษณะของเงินออมตนเอง หรือบางกรณี ลูกหลานจะสนับสนุนด้านนี้ให้

กลุ่มสนทนาที่ 2 มองว่า งบประมาณในการปรับปรุงคือ 100,000-500,000 บาท แล้วแต่กรณีว่าปรับปรุงอะไรบ้าง เยอะหรือน้อย ซึ่งราคานั้นจะผันแปรไปตามราคาวัสดุที่เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนเงินที่ใช้ในการซ่อมแซมส่วนใหญ่มาจากเงินออม หรือบางที

ลูกหลานจะเป็นคนจัดการเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้ และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า คนไทยและคนจีนชอบอยู่กับลูกหลาน ไม่ชอบอยู่ในสังคมคนชรา ไม่ต้องการย้าย แต่มีการปรับปรุงบ้านของตนเองให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพ โดยเริ่มจากสิ่งเล็กๆ ง่ายๆ อย่างเช่น ห้องน้ำมีราวจับกันลื่น

1.2 กรณีย้าย: ตั้งงบประมาณ ในการซื้ออย่างไร?

กลุ่มสนทนาที่ 1 พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มที่ต้องการย้ายในอนาคตที่ไปบ้านสวนต่างจังหวัด ต้องการขนาดพื้นที่ประมาณ 1-2 ไร่ และสร้างบ้านเล็กๆชั้นเดียว และทำสวนก็ตั้งงบประมาณ ประมาณ 1-2 ล้านบาท เนื่องจากค่าที่ดินในต่างจังหวัดจะถูกกว่าในกรุงเทพ ส่วนคนที่พึ่งย้ายไปอยู่ชานเมือง ในลักษณะบ้านเดี่ยว ราคาที่อยู่ก็ราคาประมาณ 3-4 ล้านบาท

กลุ่มสนทนาที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่ต้องการย้าย ดังนั้นจึงไม่ให้ออกเสนอในเรื่องงบประมาณในการย้าย

1.3 ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมพัฒนา/จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร?

กลุ่มสนทนาที่ 1 และกลุ่มสนทนาที่ 2 มองว่าต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมพัฒนา/จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยอยากให้รัฐเป็นแกนหลักในการประสานงานกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และต้องมีการจูงใจภาคเอกชนให้ทำตามด้วย ถ้าจะให้ดีคือต้องมีมาตรการติดตามผลการดำเนินการของเอกชนแบบรัฐวิสาหกิจด้วย

■ ประเด็นคำถามที่ 2 :ที่พักรั่วครว(สถานที่ท่องเที่ยว)

2.1 ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมจัดเตรียมที่สถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร?

กลุ่มสนทนาที่ 1 อยากให้ภาครัฐและเอกชนคำนึงถึงการเข้าถึงที่สะดวกสบาย ถ้าป่าเขา, น้ำตก รถต้องสามารถเข้าถึงได้) รูปแบบอาคาร-กิจกรรมต้องสอดคล้องกับลักษณะกายภาพของผู้สูงอายุ ต้องปลอดภัย และมีพื้นที่ออกกำลังกาย

2.2 เกณฑ์และรูปแบบที่ความต้องการในการเลือกที่ท่องเที่ยว?

กลุ่มสนทนาที่ 1 คนที่เลือกทะเล คิดว่าทะเลควรมีกิจกรรมอะไรที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ → ต้องการกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ และคลายเครียด เช่น สปา และนวดแผนไทย แต่ว่าควรมีพื้นที่ในการบริหารร่างกายเล็กน้อย เพื่อให้ผู้สูงอายุคลายเครียด และถ้ามีผู้สูงอายุรุ่นเดียวกัน มาร่วมออกกำลังกายร่วมกัน จะเกิดสังคม เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน และเกิดความสุขสนาน

มีการจัดกรุ๊ปทัวร์เฉพาะกลุ่มทั้งใน และต่างประเทศ เช่น รีสอร์ท ชายทะเลที่มีที่พัก มีบริเวณให้ออกกำลังกาย มีสนามให้เล่นไท้เก๊ก พอรำไท้เก๊กเสร็จ ก็ไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆในจังหวัดนั้น ส่วนในต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะไปประเทศจีน เพราะเป็นประเทศต้นกำเนิดของไท้เก๊ก จะไปดูที่สวนสาธารณะของจีน ร่วมออกกำลังกายไท้เก๊กกับผู้สูงอายุชาวจีน และแลกเปลี่ยนความรู้กัน ถ้าใครพูดภาษาจีนไม่เป็นก็มีกลุ่มเพื่อนสอนภาษาจีนกันก่อนไป

กลุ่มสนทนาที่ 2 มีเกณฑ์โดยถามเพื่อนๆในชมรมว่า สถานที่ไหนยังไม่เคยไปกันบ้าง ถ้ายังไม่เคยไปกันก็จะรวมกลุ่มกันไป โดยไปกับกรุ๊ปทัวร์ดีกว่า เพราะมีการจัดสถานที่และอาหารให้และถ้าสถานที่นั้นมีพื้นที่ออกกำลังกายจะดีมาก

■ ประเด็นคำถามที่ 3 : การตลาด

3.1 การตลาดที่เน้นผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร?

กลุ่มสนทนา 1 มองว่าบ้านควรมี “บริเวณใกล้เคียงของบ้านควรมีสสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย” และ “โครงการอาคารชุดพักอาศัยที่โดนใจกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง” มีตัวอย่างของ **โครงการสรวงคนิเวศน์ ของสหภาพชาติ** ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มผู้สูงอายุโดยตรง เช่นมีห้องพักที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง มีระบบรักษาความปลอดภัยต่างๆ มีสังคม ชุมชนผู้สูงอายุ แต่ว่าโครงการนี้ยังมีข้อเสียในเรื่องของ (1) ทำเลที่ตั้งที่ไกลเกินไปอยู่แถวบางปู

(2) ลูกหลานไม่มีสิทธิ์เข้ามาอยู่ ซึ่งขัดกับลักษณะวัฒนธรรมของคนไทย ที่ยังมีความ

(3) ต้องการอยู่กับลูกหลานอยู่ ถ้าอนุญาตให้ลูกหลานมาเที่ยวหรือมาพักได้ก็จะดี

(4) ถ้าผู้สูงอายุผู้นั้นตายไป ก็หมดสิทธิ์อยู่แค่นั้น ห้องถูกให้คนอื่นอยู่ต่อ ลูกหลานไม่มีกรรมสิทธิ์ในห้องอาคารชุดนั้น หลังจากที่ผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของได้จากไป เพราะกรรมสิทธิ์นั้นจะกลับคืนไปเป็นของทางโครงการอีกครั้ง ซึ่งตรงจุดนี้ ทำให้ทรัพย์สินนั้นหมดคุณค่า

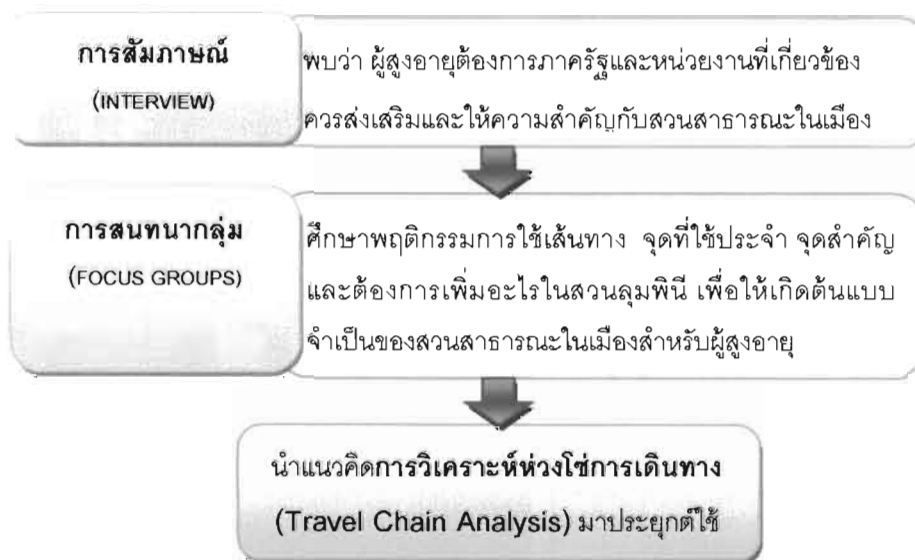
(5) ค่าส่วนกลางแพงไป

กลุ่มสนทนาที่ 2 ให้ความเห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบ้านอยู่แล้ว บางครั้งผู้สูงอายุซื้อให้ลูกที่กำลังจะมีครอบครัว ดังนั้นการโฆษณา ควรเน้นเรื่องการท่องเที่ยว คนสูงอายุมีอุปสงค์ความต้องการ (Demand) ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา แล้วแต่สถานการณ์ และคนสูงอายุส่วนใหญ่ปลดเกษียณแล้ว (เกษียณตัวเอง) จึงให้รางวัลกับชีวิต มีเวลาพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าช่วงวัยอื่น

▪ ประเด็นคำถามที่ 4 :สวนสาธารณะ

4.1 “สวนลุมพินี” มีจุดไหนที่มาใช้เป็นประจำ สำคัญกับผู้สูงอายุ และต้องการให้เพิ่มอะไร เพื่อจะได้มีต้นแบบของสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในเมือง

ภาพที่ 5-35 การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเพื่อหาสวนสาธารณะต้นแบบ

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะในเมือง เพราะสวนสาธารณะในเมืองมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ และประชาชนทุกเพศทุกวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาต่อยอดผลเพื่อให้เกิดเป็นสวนสาธารณะต้นแบบที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เส้นทาง จุดที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ จุดที่สำคัญกับผู้สูงอายุและศึกษาว่าผู้สูงอายุต้องการให้เพิ่มเติมสิ่งใดในอนาคตจะได้มีเพื่อให้เกิดต้นแบบจำเป็นของสวนสาธารณะในเมืองสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำแนวคิดการวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง (Travel Chain Analysis) มาประยุกต์ใช้

กลุ่มสนทนากลุ่มที่ 1 : ชมรมไท่เก๊กฉางซุน

ภาพที่ 5-36 การสนทนากลุ่ม 1

สัญลักษณ์

- 1 คือทางเข้าหลัก
- 1 คือทางเข้ารอง
- ☆ คือ ชมรมไท่เก๊กฉางซุน
- คือ เส้นทางเดินหลัก
- คือ เส้นทางเดินทางรอง

กลุ่มสนทนาที่ 1 : ชมรมไท่เก๊กฉางซุนมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่ดังนี้

หมายเลข 1 แสดงช่องทางการเข้า ซึ่งส่วนใหญ่จะขับรถมา จึงต้องเข้าประตูทางถนน วิทยาลัย ส่วนบางคนก็เข้าทางประตูอื่น ตามการเดินทางว่าใช้ยานพาหนะใดในการเดินทาง

หมายเลข 2 ที่จอดรถ โดยผู้สูงอายุที่ขับรถยนต์ส่วนตัวมาต้องมาที่จอดรถในสวนลุมพินี ซึ่งจะเปิดให้จอดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย (ส่วนผู้ที่ไม่ได้ขับรถยนต์มาเอง สามารถข้ามไปหมายเลข 3)

หมายเลข 3 ที่ตั้งชมรม ซึ่งในที่นี้ชมรมไท่เก๊กฉางซุนอยู่บริเวณเกาะลอย และใช้บริเวณเกาะลอย มีทั้งชมรมผู้สูงอายุ ประเภทที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและประเภทที่มานั่งพบปะพูดคุยกันส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ชมรมอื่น ส่วนใหญ่ก็จะมีจุดมุ่งหมายของการเข้ามาเป็นอันดับ 3

เหมือนกันคือ พอเข้ามาถึง และจอดรถแล้วก็รับมาที่ชมรมของตน **หมายเลข 4** ห้องน้ำ โดยในบริเวณเกาะลอยมีห้องน้ำอยู่ 1 แห่ง ถ้าผู้สูงอายุออกกำลังกายเสร็จส่วนใหญ่จะมีการล้างมือ ล้างหน้า หรือเข้าห้องน้ำ **หมายเลข 5** ศูนย์ผู้สูงอายุ ในบางกรณีผู้สูงอายุบางท่านจะไปออกกำลังกายต่อที่ศูนย์ผู้สูงอายุ เพราะในนี้จะมีเครื่องเล่นออกกำลังกายคล้ายฟิตเนส (ที่เป็นเส้นประ เพราะบางครั้งไม่ใช่เส้นทางหลักของผู้สูงอายุทุกคน) **หมายเลข 6** ศูนย์อาหารศรีไทย หลังจากผู้สูงอายุออกกำลังกายเรียบร้อยแล้ว จะมารับประทานอาหารที่ศูนย์อาหารศรีไทย

กลุ่มสนทนากลุ่มที่ 2 : ชมรมลีลาศ First Dance

ภาพที่ 5-37 การสนทนากลุ่ม 2

สัญลักษณ์

- 1 คือทางเข้าหลัก
- 1 คือทางเข้ารอง
- ☆ คือ ชมรมลีลาศ
- คือ เส้นทางเดินหลัก
- คือ เส้นทางเดินทางรอง

กลุ่มสนทนาที่ 2 : ชมรมลีลาศ มีพฤติกรรมการเข้าใช้พื้นที่ดังนี้

หมายเลข 1 แสดงช่องทางการเข้า ซึ่งส่วนใหญ่จะขับรถมา จึงต้องเข้าประตูทางถนน วิทยุ ส่วนบางคนก็เข้าทางประตูอื่น ตามการเดินทางว่าใช้ยานพาหนะใดในการเดินทาง

หมายเลข 2 ที่จอดรถ โดยผู้สูงอายุที่ขับรถยนต์ส่วนตัวมาต้องมาที่จอดรถในสวนลุมพินี ซึ่งจะเปิดให้จอดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย (ส่วนผู้ที่ไม่ได้ขับรถยนต์มาเอง สามารถข้ามไปหมายเลข 3)

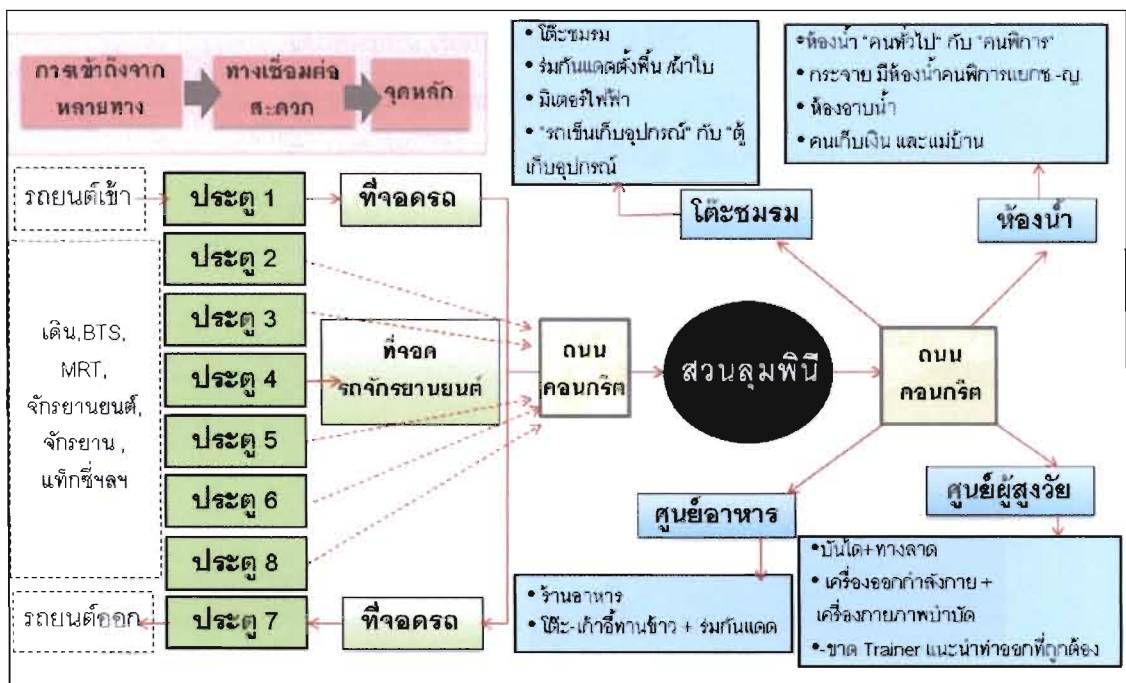
หมายเลข 3 ที่ตั้งชมรม ซึ่งในที่นี้ชมรมลีลาศ First Dance ส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ชมรมอื่น ส่วนใหญ่ก็จะมีจุดมุ่งหมายของการเข้ามาเป็นอันดับ 3 เหมือนกันคือ พอเข้ามาถึง และจอดรถแล้วก็รีบมาที่ชมรมของตน

หมายเลข 4 ห้องน้ำ โดยในบริเวณเกาะลอยมีห้องน้ำอยู่ 1 แห่ง ถ้าผู้สูงอายุ ออกกำลังกายเสร็จส่วนใหญ่จะมีการล้างมือ ล้างหน้า หรือเข้าห้องน้ำ

หมายเลข 5 ศูนย์ผู้สูงอายุ ในบางกรณีผู้สูงอายุบางท่านจะไปออกกำลังกายต่อที่ศูนย์ผู้สูงอายุ เพราะในนี้จะมีเครื่องเล่นออกกำลังกายคล้ายฟิตเนส (ที่เป็นเส้นประ เพราะบางครั้งไม่ใช่เส้นทางหลักของผู้สูงอายุทุกคน)

หมายเลข 6 ศูนย์อาหารศรีไทย หลังจากที่ผู้สูงอายุออกกำลังกายเรียบร้อยแล้ว จะมารับประทานอาหารที่ศูนย์อาหารศรีไทย

ภาพที่ 5-38 สรุปผลจากการสนทนากลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม ตามแนวความคิดวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง

■ Drop off

พบว่า สวนลุมพินีมีทางเข้ากระจาย 8 ทาง เพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถเลือกเข้า-ออกตามเส้นทางเข้าและรูปแบบการเดินทางที่มา เช่น ในรูปจะเห็นว่า ทางเข้า 8 ทางนั้นจะมีรูปแบบการเดินทางที่แตกต่างกัน

ถ้าผู้สูงอายุขับรถยนต์มาเอง จะต้องเข้าทางประตู 1 ตรงถนนวิบูลย์ เพื่อมาจอดรถยังที่จอดของสวนฯ และขับรถออกทางประตู 7 ส่วนประตู 5 เป็นทางที่ผู้สูงอายุที่ขับรถสามารถจอดฯ ได้ แต่เป็นพื้นที่จอดนอกขอบเขตสวนลุม จึงมีการเก็บค่าจอดแต่พอจอดเสร็จจึงเดินเข้ามาทางประตู 5

ส่วนทางออก 4 เป็นทางเข้าที่ผู้มาใช้บริการสามารถเดินทางมาโดย BTS, MRT, การเดิน, รถประจำทาง, รถแท็กซี่รับจ้าง, รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือ กรณีขับรถจักรยานยนต์/รถจักรยานมาเอง ก็สามารถจอดไว้พื้นที่หน้าที่เข้าสวนลุมตรงประตู 4 ได้

■ Approach

สำหรับเส้นทางการเข้าสวนลุม จะเป็นถนนคอนกรีต ซึ่งขนาดความกว้างของถนนจะกว้างเหมือนถนน 2 เลน ในทางหลัก และเส้นทางรอง จะแคบเหลือขนาดถนนเลนเดียว

■ Main Entrance

1. โต๊ะชมรม จะแบ่งเป็น โต๊ะ 2 ประเภท คือ

1.1 “โต๊ะชมรม Active

- โต๊ะหินอ่อน เฉลี่ยชมรมละ 1-2 โต๊ะ
- ร่ม หรือผ้าใบกันแดด 3-4 ตัว
- มิเตอร์ไฟฟ้า สำหรับเสียบปลั๊กไฟ, เปิดเครื่องเสียง, ต้มน้ำร้อน
- รถเข็นสแตนเลส(เคลื่อนย้ายได้ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สวนฯ คอยเคลื่อนย้ายไปเก็บที่โรงเพราะชำให้) เพื่อใส่ของและอุปกรณ์ที่จำเป็นของแต่ละชมรม เช่น เครื่องเสียง, ปลั๊กสามตา, ชุดน้ำชา, ถ้วย-ชาม, ถังน้ำสำหรับล้างจาน

- **สิ่งที่ขาดคือ** ก๊อกน้ำ เพราะถ้าชมรมแต่ละชมรมหลังจากออกกำลังกายเสร็จจะมีการรับประทานอาหารร่วมกัน ในวันหยุด และมีความจำเป็นต้องใช้

น้ำล้างจาน ล้างมือ ซึ่งลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบันคือมีถังน้ำใหญ่ รongน้ำมาใส่กะละมังเพื่อล้างชาม แต่ในอนาคตควรเตรียมก๊อกน้ำ หรือวิธีการขนถ่ายน้ำที่สะดวกแก่ผู้สูงอายุ

1.2 “โต๊ะชมรมPassive”

- โต๊ะหินอ่อน เกลี่ยชมรมละ 3-4 โต๊ะ
- เต็นผ้าใบกันแดด หรือร่มกันแดด 5-6 ตัว
- มิเตอร์ไฟฟ้า สำหรับเสียบปลั๊กไฟ ,เปิดเครื่องเสียง,ต้มน้ำร้อน
- โต๊ะ/ตู้เก็บอุปกรณ์ที่จำเป็น (มีที่ไว้เป็นหลักแหล่ง ไม่ต้องเคลื่อนย้าย)
- บางชมรมมีอุปกรณ์เล่นหมากรุก และ อุปกรณ์สำหรับสวดมนต์

2. ห้องน้ำ จะประกอบด้วยห้องน้ำคนทั่วไป และห้องน้ำสำหรับคนพิการ

- ในสวนลุมพินีมีห้องน้ำกระจายตัวตามจุดต่างๆ 11 แห่ง
- มีห้องน้ำ 3 จุดหลัก ที่มีห้องน้ำคนพิการแยกชายหญิง อย่างละห้อง
- ห้องน้ำทั้ง 11 จุดมีห้องอาบน้ำ และพรมกันลื่น
- ก่อนที่จะใช้บริการได้ต้องจ่ายเงินค่าบำรุงรักษาห้องน้ำคนละ 2 บาท
- ในช่วงเวลาที่สวนลุมพินีมีผู้มาใช้บริการมาก คือ 7.00-10.00น. ในช่วงเช้าจะมีแม่บ้านประจำห้องน้ำแต่ละจุดเพื่อดูแลรักษาความสะอาด

3. ศูนย์ผู้สูงอายุ

- มีทางเข้าทั้งบันได และทางลาดสำหรับรถเข็น
- ภายในมีเครื่องออกกำลังกาย และเครื่องกายภาพบำบัด สำหรับผู้สูงอายุ
- **แต่สิ่งที่ขาดคือ** ผู้ให้คำแนะนำในการออกกำลังกายให้ถูกวิธี (Trainer) ซึ่งจากการสนทนากลุ่มพบว่า สถานที่นี้จะได้รับความนิยมจากผู้สูงอายุมากขึ้นถ้ามีผู้ให้คำแนะนำและสอนผู้สูงอายุออกกำลังกายในท่า และวิธีที่ถูกต้อง เพราะผู้สูงอายุต้องการ Know How ทางด้านนี้ ถ้าไม่มีคนแนะนำที่แห่งนี้ก็มีแค่ที่ออกกำลังกายธรรมดาไม่น่าสนใจ ทั้งๆที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุมาก

4. ศูนย์อาหารศรีไทย

- มีร้านอาหารหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นอาหารเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับ
ผู้สูงอายุ
- โต๊ะทานข้าว เก้าอี้ และร่มกันแดด

4.2 ความรู้สึกที่มีต่อสวนลุมพินีและการออกกำลังกาย

การสนทนากลุ่ม 1 และการสนทนากลุ่มที่ 2 ให้ความเห็นตรงกันว่า สวนลุมพินีเปรียบเสมือนบ้านหลังที่ 2 หลังใหญ่ ที่ทำให้ได้พบปะกับเพื่อนๆ เป็นที่ผ่อนคลายและสร้างความสนุกสนาน ซึ่งความเหงา ไม่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเมืองกลุ่มนี้ เพราะมีพื้นที่ทางสังคมได้พบปะ พูดคุย ร่วมรับประทานอาหารร่วมกับเพื่อนฝูงเดียวกัน มีความคิดความอ่านและการมองโลกคล้ายๆกัน

ชีวิตก็เหมือนการลงทุน เปรียบคนที่มาออกกำลังกายที่สวนลุม เป็นคนที่มีต้นทุนชีวิตที่ดีกว่า ไม่จำเป็นต้องไปเสียเงินกับค่ายา , ค่ารักษาพยาบาล, เพียงแค่คุณมาออกกำลังกายตรงนี้ ก็เป็นการประหยัดต้นทุนแล้วดังนั้นถ้าผู้สูงอายุที่อยู่ในกรุงเทพ ฯ รวมถึงผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบท หันมาดูแลสุขภาพของตนเอง ก็เท่ากับเป็นการลดต้นทุนในการดำเนินชีวิต (ลดต้นทุนในการรักษาพยาบาล เท่ากับชีวิตไม่ถูกควบคุมโดยหมอ เพราะตอนที่คนยังอายุไม่มาก เงินที่หามาได้จะหมดไปกับเรื่องวัตถุนิยม แต่เมื่อเป็นผู้สูงอายุ เงินที่มีถูกใช้ไปกับเรื่องค่ารักษาพยาบาล ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าใครสามารถดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง ก็เท่ากับลดต้นทุนที่ต้องเสียไป 70-80% และเป็นการลดภาระการดูแลผู้สูงอายุของลูกหลานด้วย

หมายเหตุ การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาวิถีชีวิต พฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ห่วงใยสุขภาพ และมีกิจกรรมกลุ่มในสวนสาธารณะ จนเกิดเป็นชมรม และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยปัจจุบัน-ของคนกลุ่มนี้ ซึ่งข้อมูลที่เสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยต่อหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนจะเป็นแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยทั้งที่พักระยะยาว และที่พักชั่วคราว เพื่อเปิดมุมมองให้ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ทำให้หน่วยงานเหล่านี้เกิดการรับรู้และเข้าใจถึงความความต้องการของคนกลุ่มนี้และเสนอแนวทางที่สร้างสรรค์ที่มาจากพฤติกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีลักษณะแบบนี้เท่านั้น

สรุป

ในบทวิเคราะห์นี้จะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 290 ชุด ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าร้อยละและความสัมพันธ์ตัวแปร ในการตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มชมรม 2 กลุ่ม จะนำมาประกอบในการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากแบบสอบถาม เพื่อเสนอแนะทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ โดยจะนำเสนอสรุปข้อเสนอแนะเรื่องการเตรียมการในบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา **สภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรม** เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุ รวมถึงเพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ

โดยงานวิจัยครั้งนี้มี “พื้นที่ศึกษา” คือ สวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร และมี “กลุ่มประชากรตัวอย่าง” คือ ผู้ที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างๆ ในสวนลุมพินี ที่ยังคงสมาชิกภาพ มีประชากรประมาณ 1,000 คน จึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 ชุด ตาม Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เก็บข้อมูลจริงแบบสมบูรณ์ได้ 290 ชุด ดังนั้นการวิเคราะห์ส่วนแบบสอบถาม ในครั้งนี้จึงใช้ ข้อมูล 290 ชุดมาประกอบในการวิเคราะห์

สำหรับ “เทคนิคและเครื่องมือวิจัย” ในครั้งนี้คือ “การสังเกต และการสำรวจ” เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย “แบบสอบถาม” จำนวน 290 ชุด โดยจะมีแบบสอบถามก่อนลงเก็บจริง (Pre-Test) จำนวน 30 ชุด “การสัมภาษณ์เชิงลึก” เพื่อทำความเข้าใจแนวคิด ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเรื่องต้องการด้านที่อยู่อาศัยทั้งระยะยาว และแบบพักผ่อนชั่วคราว รวมถึงข้อเสนอแนะในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยมากขึ้น โดยจะสัมภาษณ์ “ตัวแทนหัวหน้าชมรม 10 คน” นอกจากนี้ยังใช้เทคนิค “การสนทนากลุ่ม” สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน (กลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่ม) เพื่อหาข้อเสนอแนะในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบเป็นองค์รวม เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้สูงอายุในกลุ่มด้วยตนเอง

ส่วน “การวิเคราะห์ข้อมูล” จะแบ่งเป็น “การวิเคราะห์เชิงปริมาณ” โดยดูจากแบบสอบถามจำนวน 290 ชุด ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาร้อยละและความสัมพันธ์ของตัวแปร ส่วน “การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ” จะวิเคราะห์หลักเหตุผลของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่ออธิบายเหตุผลของเรื่องราว และ “สรุปผลการศึกษา”

โดยในส่วน“สรุปผลการศึกษา” จะแบ่งการสรุปผลเป็น 3 ประการ คือ

- 6.1 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ และเปรียบเทียบผลกับทฤษฎี หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 6.2 นำเสนอข้อค้นพบที่ได้เพิ่มเติม
- 6.3 ข้อเสนอแนะแก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป

6.1 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ และเปรียบเทียบผลกับทฤษฎี หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1.1 สรุปผลการศึกษาจากแบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการรวมกลุ่มกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี

6.1.1.1 สภาพสังคม

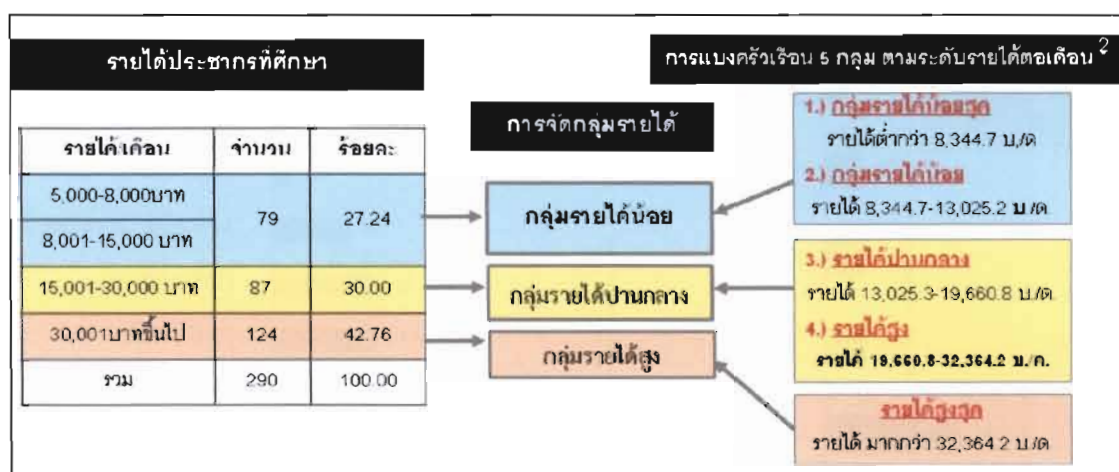
จากการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี จำนวน 290 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.14) ซึ่งสอดคล้องกับ วิพรรณ ประจวบเหมาะ รูปไฟโล ที่กล่าวไว้ใน ผู้สูงอายุในประเทศไทย: แนวโน้มและปัญหา โดยพบว่า จำนวนผู้สูงอายุเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย ซึ่งสะท้อนอัตราการตายของประชากรเพศชายที่สูงกว่า และประชากรเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนยาวกว่าเพศชาย¹ ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมีตั้งแต่ 50-89 ปี ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 60-69 ปี (ร้อยละ 35.52) มีเชื้อชาติจีน(ร้อยละ 56.90) แต่พอดถามถึงสัญชาติ พบว่า ส่วนใหญ่สัญชาติไทย (ร้อยละ 93.80) เนื่องจากมาอยู่ไทยเป็นเวลานานและมีบัตรประชาชนคนไทย จากประเด็นเรื่องเชื้อชาติทำให้พบความสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นเชื้อชาติจีน” กับ “ภาษาจีน” โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถพูดภาษาจีนแต่จำได้มากที่สุด (ร้อยละ 41.89) และได้เรียนหนังสือระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 34.14) เพราะคนจีนสมัยก่อนมีค่านิยมที่เน้นเรื่องค้าขายมากกว่าการศึกษา มีสถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกัน(ร้อยละ 67.93) แต่พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมีส่วนของการเป็นโสดมากกว่าเพศชาย อีกทั้งพบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงที่สมรสแล้วแต่เป็นหม้าย มีสัดส่วนมากกว่า เพศชาย โดยเฉลี่ยมีบุตรประมาณ 3-4 คน (ร้อยละ 36.56)

¹ วิพรรณ ประจวบเหมาะ รูปไฟโล. “ผู้สูงอายุไทย แนวโน้มและปัญหา.” เอกสารประกอบการอภิปรายเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพกับปีศาจกลัวด้วยผู้สูงอายุปี 2542 วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2542).

6.1.1.2 สภาพเศรษฐกิจ

จากการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี จำนวน 290 ตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ปลดเกษียณแล้ว (ร้อยละ 45.86) แต่ผู้ที่ยังไม่ปลดเกษียณส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการ (ร้อยละ 29.66) พบความแตกต่างของ “อาชีพ” ระหว่างผู้สูงอายุเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศชาย มีสัดส่วนการเป็นเจ้าของกิจการ มากกว่าเพศหญิง อีกทั้งเพศหญิงมีสัดส่วนการเป็นแม่บ้าน ในขณะที่เพศชายไม่มีอาชีพนี้ ส่วนใหญ่ได้รับรายได้หลักจากหลายทางและตอบว่ามาจากบุตรหลานมากที่สุด (ร้อยละ 33.60) เกณฑ์รายได้ 5,000 – 300,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน พบว่า เมื่อนำแนวคิดการแบ่งครัวเรือน 5 กลุ่มตามระดับรายได้² มาวิเคราะห์จัดกลุ่มรายได้ต่อเดือนของประชากรที่ศึกษา พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.76 จัดเป็นกลุ่มรายได้สูง กลุ่มรายได้ 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.00 และกลุ่มรายได้ 5,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.24 เมื่อวิเคราะห์กลุ่มประชากรที่ศึกษาจะพบว่า ร้อยละ 72.76 (ร้อยละ 30.00 รวมกับ ร้อยละ 42.76) จัดอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง-รายได้สูง ซึ่งสะท้อนว่าประชากรกลุ่มนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี (ดังภาพที่ 6-1)

ภาพที่ 6-1 การวิเคราะห์จัดกลุ่มรายได้ประชากร

ราว 1 ใน 2 มีสถานภาพทางการเงินแบบมีเหลือเก็บ (ร้อยละ 50.30) ซึ่งสอดคล้องกับวิถีลักษณะ ไกรสุวรรณสาร ที่พบว่าผู้สูงอายุชมรมอยู่ร้อยละปีในกรุงเทพฯ กว่าครึ่งมีรายได้ 20,000-50,000 บาทต่อเดือน นับว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างดี เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อ และ

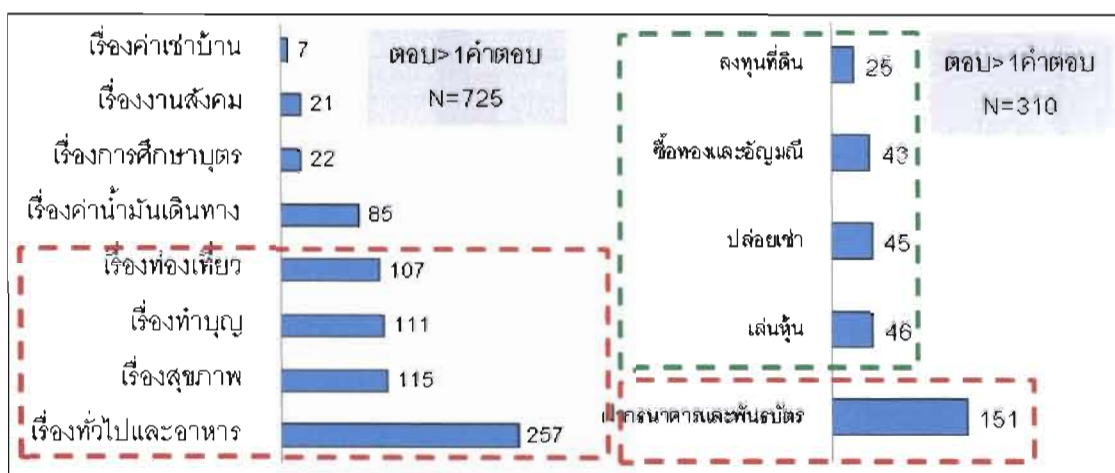
² ศิริพร ศิริปัญญาวัฒน์. “ภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม(VAT) ของครัวเรือนไทย,” Focuses and Quick (FAQ) Issue 22, ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจธนาคารแห่งประเทศไทย (กุมภาพันธ์ 2554), หน้า 2.

มีความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ จึงมีโอกาสเลือกที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม³ แต่จะแตกต่างกัน เรื่องเกณฑ์ของรายได้โดยการวิจัยครั้งนี้ รายได้ 30,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 42.76

รายจ่ายต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่ ต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 42.06) ส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปกับ 4 เรื่องคือ (1.)เรื่องทั่วไปและสุขภาพมากที่สุด (2.) เรื่องสุขภาพ (3.) เรื่องทำบุญ (4.) เรื่องท่องเที่ยว **ส่วนรูปแบบการลงทุน** ผู้สูงอายุกลุ่มนี้นิยมลงทุนโดยฝากธนาคาร-ลงทุนพันธบัตรรัฐบาล (ร้อยละ 48.71) เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยและมีความเสี่ยงน้อย ส่วนการเล่นหุ้น, การปล่อยเช่า-ปล่อยเงินกู้-รับจำนองบ้าน, การซื้อทอง-อัญมณี รวมถึงถึงที่ในที่ดิน-อสังหาริมทรัพย์จะมีในสัดส่วนที่น้อยกว่า เพราะการลงทุนลักษณะหลังมีความเสี่ยงมากกว่า และต้องใช้เงินจำนวนมากในการลงทุน **แต่ข้อดีของการลงทุนลักษณะหลัง คือ** เป็นงานอดิเรก ช่วยฝึกทักษะทางการคิดคำนวณ ป้องกันการเป็นอัลไซเมอร์ (*ดังภาพที่ 6-2*)

ประมาณ 2 ใน 5 ใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะในการเดินทาง (ร้อยละ 44.48) โดยนิยมใช้รถยนต์ที่ผลิตจากญี่ปุ่นมากที่สุด 74 คัน (ร้อยละ 57.36) เนื่องจากรถที่ผลิตจากญี่ปุ่นประหยัดน้ำมันกว่า บำรุงรักษาง่ายกว่ารถยนต์ที่ผลิตจากยุโรป

ภาพที่ 6-2 เรื่องที่ใช้จ่ายต่อเดือน และการลงทุนรูปแบบอื่น

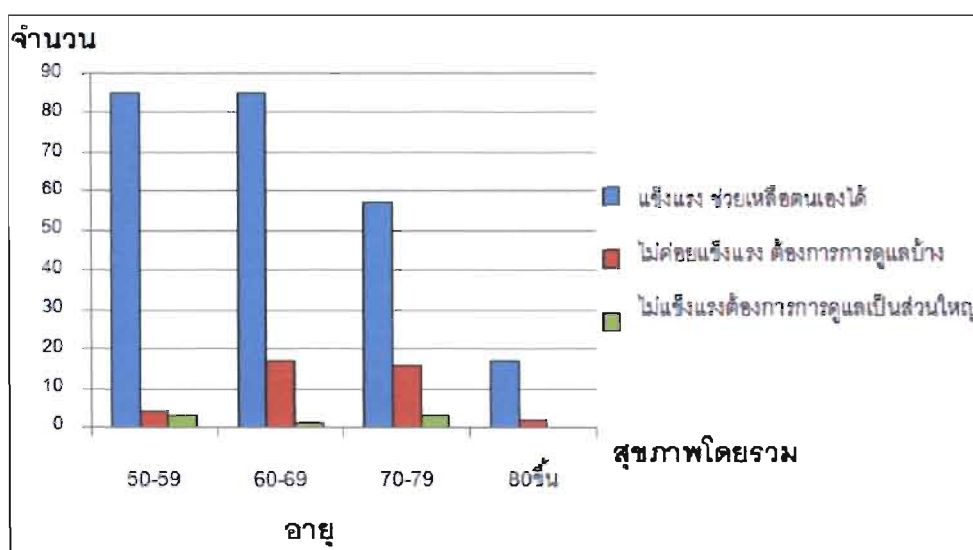
6.1.1.3 สุขภาพ

จากการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี จำนวน 290 ตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่สุขภาพร่างกายแข็งแรงมาก สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (ร้อยละ 84.14) พบความสัมพันธ์ระหว่าง "อายุ" กับ "ลักษณะสุขภาพโดยรวม" โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่อายุตั้งแต่

³ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยปี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.)

50-69 ปี มีสัดส่วนของการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และช่วยเหลือตนเองได้ (ร้อยละ 58.62) เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุอื่นๆที่มีสุขภาพแข็งแรงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุ ตามพฤติกรรมและกิจกรรมที่ทำ⁴ โดยพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจะเป็น “กลุ่มวัยก่อนเกษียณ”(Early Retirement) ที่อายุ 55-59 ปี มีการใช้ชีวิตเหมือนคนปกติที่ยังแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้ ต้องการกิจกรรมเหมือนคนหนุ่มสาว เพียงแต่มีเวลาว่างมากขึ้นที่จะทำกิจกรรมตอบสนองตัวเอง และเป็น “กลุ่มเกษียณอายุ” (Active Retirement) ที่สุขภาพแข็งแรง มีกิจกรรมของตัวเอง ช่วยเหลือตนเองได้ คล้ายกลุ่มวัยก่อนเกษียณ ซึ่งถึงแม้ว่าผู้สูงอายุบางคนจะอายุ 71 ปี แต่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและ ทำกิจกรรมที่ช่วยเหลือตนเองได้ก็จัดอยู่ในกลุ่มนี้ (ดังภาพที่ 6-3)

ภาพที่ 6-3 ความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” และ “ลักษณะสุขภาพโดยรวม”

โรคประจำตัว ผู้สูงอายุไม่มีโรคประจำตัวมากที่สุดถึง (ร้อยละ 34.51) ส่วนกลุ่มที่มีโรคประจำตัวจะพบ โรคความดันโลหิตและไขมัน (ร้อยละ 25.27) การเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนและโรงพยาบาลรัฐบาลในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 49.66 และ 49.31) เพราะส่วนใหญ่จะเลือกเข้าโรงพยาบาลที่ใกล้ที่อยู่อาศัยของตน แต่จะมีบางกลุ่มที่เดินทางไปรักษายังโรงพยาบาลที่ไกลจากที่อยู่อาศัยตนเพราะโรงพยาบาลนั้นมี แพทย์ที่ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และค่ารักษาไม่แพงมาก โดยไม่ได้ดูว่าต้องเป็นโรงพยาบาลใกล้บ้าน หรือ โรงพยาบาลของรัฐ/เอกชน และจะเข้าโรงพยาบาลตามอาการป่วยของตน (ร้อยละ 25.86)

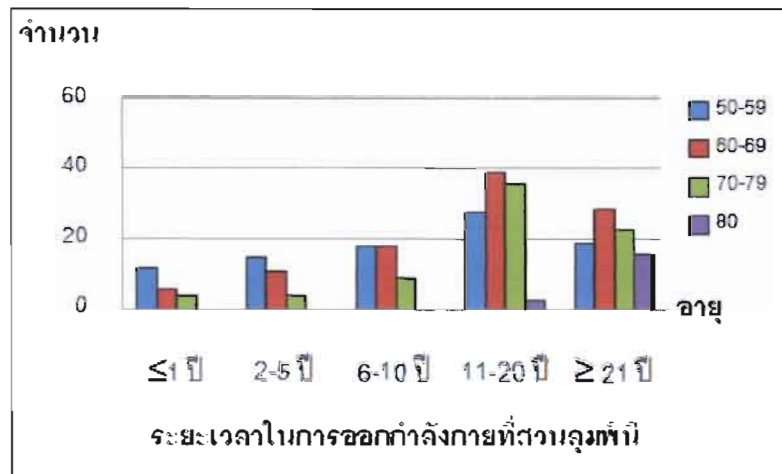
⁴ มานพ พงศทัต. "Grey Society : แนวคิด ทฤษฎี (ตอนที่ 1)," กลยุทธ์อสังหาริมทรัพย์ เล่ม 15 ยุคเศรษฐกิจแปรปรวน 2552-2553. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2553), หน้า 181-184.

6.1.1.4 การรวมกลุ่มกิจกรรม

จากการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี จำนวน 290 ตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินีเป็นเวลา 11-20 ปี (ร้อยละ 36.55) พบความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” กับ “ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี” โดยพบว่าช่วงอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนในการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินีเป็นเวลา 11-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ขึ้นไปมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ

โดยตัวแปร “อายุ” และ “ระยะเวลาในการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี” สอดคล้อง กับ ทฤษฎีความต่อเนื่องที่เชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขได้เมื่อได้ทำกิจกรรมตามที่เคยทำมาก่อน⁵ โดยกลุ่มอายุ 60-79 ปี มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี และใช้เป็นพื้นที่พบปะพูดคุยกัน เป็นประจำและต่อเนื่อง ทำให้มีความสุข สุขภาพแข็งแรง ตั้งแต่ช่วงต้นของการเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ ต่อเนื่องจนถึงช่วงปลายของการเป็นผู้สูงอายุ (ดังภาพที่ 6-4)

ภาพที่ 6-4 ความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” และ “ระยะเวลาในการออกกำลังกายที่สวนลุมพินี

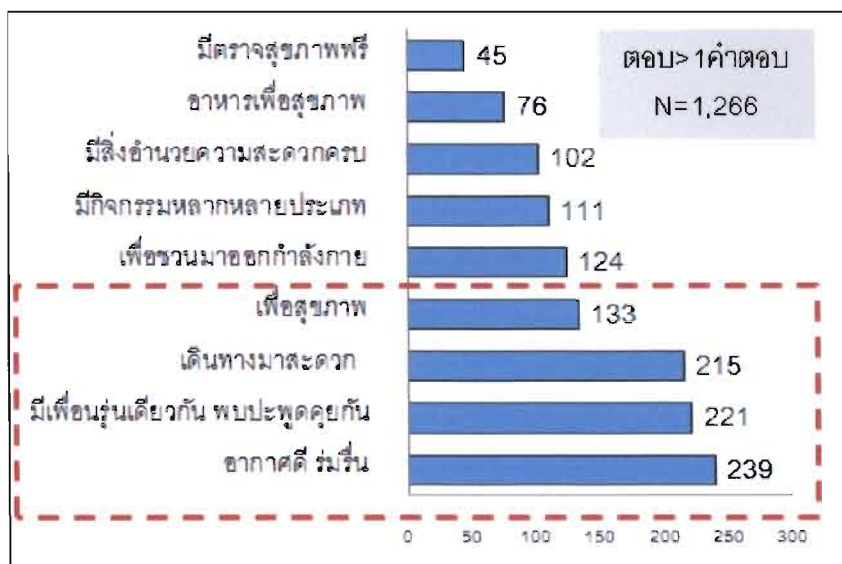
ส่วนใหญ่ให้เหตุผลของการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินีแทนสวนสาธารณะอื่นๆ

3 ลำดับ คือ

- (1) มีต้นไม้จำนวนมาก ร่มรื่น อากาศดี
- (2) มีเพื่อนรุ่นเดียวกัน และได้พบปะพูดคุยกัน
- (3) การเดินทางมาสะดวก (ดังภาพที่ 6-5)

⁵ จวีร์วรรณ เต็มโพธิ์และคณะ, “ความต้องการในการดำเนินชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง : กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ด้านตะวันออก และ ด้านตะวันตก”.แบบเสนอโครงการวิจัยประกอบการเสนอขอของบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2555.(2554).

ภาพที่ 6-5 แสดงเหตุผลของการมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี

เมื่อวิเคราะห์หาค่าพบว่าผู้สูงอายุมาส่วนใหญ่มากเพราะปัจจัยภายในซึ่งเป็นจุดแข็งของสวนลุมพินี คือต้นไม้ร่มรื่น อากาศดี เปรียบเสมือนเป็น “ปอดของเมือง” และเป็น “จุดศูนย์รวมในการพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ” (ดังที่กล่าวใน 4.6 การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ - บทที่ 4)

ประเภทชมรมที่เข้าร่วม ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และเป็นสมาชิกชมรมประเภทให้เก็ก/ซิงกิ้ง/รำพัด/รำมวยจีนมากที่สุด(ร้อยละ48.88) เนื่องจากกีฬาประเภทดังกล่าวเหมาะกับผู้สูงอายุ ให้เก็กช่วยทำให้รากฐานมั่นคงแข็งแรง ทำให้รู้จักการทรงตัว ไม่หกล้มง่าย และยังพบว่าผู้สูงอายุ 1 ท่าน สามารถเป็นสมาชิกชมรมประเภทต่างๆได้มากกว่า 1 ชมรมตามความสนใจ จึงเกิดการทับซ้อนของการเป็นสมาชิกชมรมประเภทต่างๆ

ความถี่ของกิจกรรม ส่วนใหญ่มาออกกำลังกายทุกวัน (ร้อยละ 74.14) ส่วนกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (เช่น ท่องเที่ยว, ซ้อมของ) เฉลี่ยหลายเดือนครั้ง ส่วนกิจกรรมเพื่อจิตใจ (เช่น ไปวัด, ไปงานสังคม, ไปนั่งสมาธิ) เฉลี่ยหลายเดือนครั้งเช่นกัน ซึ่งสอดคล้อง กับทฤษฎีกิจกรรมที่เชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้งกายและใจได้หากมีการทำกิจกรรมและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และกิจกรรมก็จะทำให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและรู้สึกว่ามีประโยชน์⁶ โดยพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ชอบทำกิจกรรมออกกำลังกาย ทุกวัน และในบางเดือนมีการไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจและ

⁶ อวีร์รณ เคนไพบูลย์และคณะ, “ความต้องการในการดำเนินชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง : กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ด้านตะวันออก และ ด้านตะวันตก” แบบเสนอโครงการวิจัยประกอบการเสนอของบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2555.(2554).

ทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ เพื่อให้มีความสุข รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และการที่ชมรมมีกิจกรรมอื่นร่วมกัน ทำให้ระดับความสัมพันธ์ในชมรมอยู่ในระดับมากที่สุด

กิจกรรมอื่นร่วมกัน โดยพบว่าชมรมออกกำลังกายต่างๆนอกจากออกกำลังกายร่วมกัน ยังมีกิจกรรมอื่นทำร่วมกันดังนี้

- (1) กิจกรรมไปทำบุญร่วมกันมากที่สุด ซึ่งสถานที่ที่ไปจะเป็นวัด/ศาลเจ้า ทั้งในกรุงเทพฯและตามต่างจังหวัด
- (2) กิจกรรมรับประทานอาหารร่วมกัน ซึ่งอาจจะทานร่วมกันที่โต๊ะชมรม หรือบางครั้งอาจชวนกันไปรับประทานอาหารตามร้านอาหาร
- (3) การไปเที่ยวตามต่างจังหวัดร่วมกัน โดยพบว่า ส่วนใหญ่จะชอบเที่ยวจังหวัดที่มีทะเล ภูเขา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ซึ่งลักษณะการไปเที่ยวจะเหมารถตู้ไป หรือไปกับทัวร์ ซึ่งระยะเวลาที่พักผ่อนอยู่กับความใกล้-ไกลของสถานที่

ระดับความผูกพัน สมาชิกในชมรมส่วนใหญ่จะมีระดับความผูกพันอยู่ที่ระดับมากที่สุด และระดับมาก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 35.52 และ 35.17 สาเหตุที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบเช่นนั้นเพราะสนิทกับเพื่อนๆในชมรมมากกว่า “ญาติพี่น้อง” เพราะเจอกันทุกวัน และ พบว่าคนกลุ่มนี้รักและผูกพันกับสวนลุมพินี จนรู้สึกเหมือนเป็น “บ้านหลังที่ 2” หรือกรณีผู้สูงอายุที่บ้านตนเองกับบ้านลูกหลานอยู่คนละหลังกัน จะรู้สึกผูกพันกับสวนลุมพินีจนรู้สึกเหมือนเป็น “บ้านหลังที่ 3” รองจากบ้านของลูกหลาน

6.1.2 สรุปผลการศึกษาจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในขนาดของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมต่างๆในสวนลุมพินี

6.1.2.1 สภาพการอยู่อาศัยปัจจุบัน

จากการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี จำนวน 290 ตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่พักอาศัยในเขตชั้นในของกรุงเทพฯ เช่น เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตดุสิต เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตคลองเตย เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตดินแดง และเขตวัฒนา เป็นต้น (ร้อยละ 77.93) อยู่ตึกแถว/อาคารพาณิชย์ (ร้อยละ 48.28) อาศัยอยู่ตึกแถว/อาคารพาณิชย์ โดยขนาดที่พื้นที่ของตึกแถว/อาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะต่ำกว่า 50 ตารางวา พักชั้น 2 (ร้อยละ 63.45) เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง (ร้อยละ 67.93) และพบว่าส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 20 ปี (ถึงร้อยละ 60.00) ส่วนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุกับลูกหลาน ส่วนใหญ่จะอยู่ในหลังเดียวกัน (ร้อยละ 85.52)

สำหรับเรื่องปัญหาที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาที่อยู่อาศัยในด้านต่างๆ ทั้งด้านพื้นที่ใช้สอย ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสะดวกสบาย (ร้อยละ 67.93) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร ที่พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังดูแลตนเองได้ พักอาศัยในที่เดิมค่อนข้างนาน จึงมีความเคยชินและรู้สึกว่าเป็นปัญหา⁷ นอกจากนี้ งานวิจัยครั้งนี้ยังค้นพบเพิ่มเติมว่า สาเหตุที่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไม่มีปัญหาที่อยู่อาศัยเพราะบางกลุ่มพึ่งปรับปรุงที่อยู่ของตนให้เหมาะสมจึงไม่มีปัญหา

ส่วนกลุ่มที่ตอบว่ามีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 32.07) พบปัญหา 4 อันดับ คือ

- (1) **ปัญหาสภาพแวดล้อม** (ร้อยละ 18.29) เช่น มลภาวะทางอากาศ เสียง ความปลอดภัย เพื่อนบ้าน และสังคม โดยกลุ่มที่มีปัญหานี้ส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการจราจรติดขัดจึงมีปัญหาดังกล่าว

⁷ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยละ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.)

- (2) **ปัญหาเรื่องกายภาพและพื้นที่ใช้สอย** (ร้อยละ 6.89) เช่น พื้นที่ไม่เพียงพอ โดยกลุ่มที่มีปัญหานี้บางกรณีจะพักอาศัยอยู่ในตึกแถว/อาคารพาณิชย์ ที่มีพื้นที่ขนาดต่ำกว่า 50 ตารางวา แต่ในครอบครัวมีสมาชิกอาศัยร่วมกันหลายคน จึงมองว่าพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ **ข้อสังเกต** กลุ่มที่อาศัยในตึกแถวไม่ใช่ทุกกรณีที่มีปัญหาพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ เนื่องจากส่วนใหญ่เคยชิน และผูกพันกับที่อยู่อาศัยจนไม่คิดว่าเป็นปัญหา
- (3) **ปัญหาเรื่องความสะดวกสบายในการเดินทาง** (ร้อยละ 4.83) เช่น ที่อยู่อาศัยห่างไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โรงพยาบาลและสวนสาธารณะ โดยกลุ่มที่มีปัญหานี้มักจะอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว ขนาดพื้นที่ 50-100 ตารางวา ในทำเลเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก และเขตปริมณฑล ดังนั้นจึงมีปัญหเรื่องความสะดวกในการเดินทาง
- (4) **ปัญหาเรื่องโดนเวนคืนที่ดิน** (ร้อยละ 2.07) เช่น ถูกเวนคืนที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยกลุ่มที่มีปัญหานี้มักจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บ้านเดี่ยว หรือ ตึกแถว/อาคารพาณิชย์ เขตกรุงเทพมหานครชั้นใน และชั้นกลาง ซึ่งมีการเช่าที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และปลูกสร้างบ้านของตนเองตามที่ทางทรัพย์สินฯ เห็นสมควร อยู่มานานกว่า 20 ปี แต่ปัจจุบันกำลังเผชิญปัญหาการถูกเวนคืนที่ดิน ซึ่งคนกลุ่มนี้จะ เป็นกลุ่มที่มีความต้องการและจำเป็นเรื่องที่อยู่อาศัยใหม่

ในประเด็นเรื่องการอาศัยอยู่ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน (ร้อยละ 61.03) บุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุเมื่อยามเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็นบุตร/หลาน (ร้อยละ 33.80) ซึ่งสอดคล้องกับ วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟไฟโล ที่กล่าวไว้ใน ผู้สูงอายุในประเทศไทย: แนวโน้มและปัญหา โดยพบว่า ในประเทศไทยสถาบันครอบครัวยังคงเป็นสถาบันหลักในการดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุ⁸

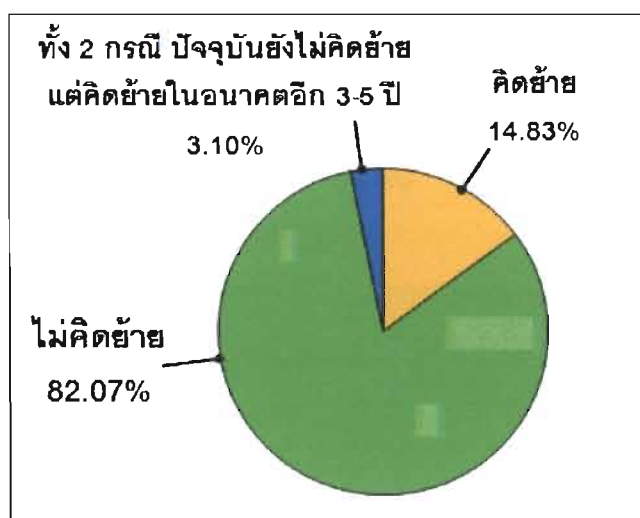
⁸ วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟไฟโล, "ผู้สูงอายุไทย แนวโน้มและปัญหา," เอกสารประกอบการอภิปรายเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพกับปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุปี 2542 วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

6.1.2.2 ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต

จากการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี จำนวน 290 ตัวอย่าง “ด้านความต้องการที่อยู่อาศัย” พบว่า มี 3 กลุ่ม (ดังภาพที่ 6-6)

- (1) กลุ่มที่ไม่คิดย้ายจากที่อยู่เดิม จำนวน 238 ตัวอย่าง (ร้อยละ 82.07)
- (2) กลุ่มคิดย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน จำนวน 43 ตัวอย่าง (ร้อยละ 14.83)
- (3) กลุ่มที่ตอบทั้ง 2 กรณี โดยกล่าวว่า ปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่ในอนาคตอีกประมาณ 3-5 ปี คิดย้าย มีจำนวน 9 ตัวอย่าง (ร้อยละ 3.10)

ภาพที่ 6-6 ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคต 3 กลุ่ม

โดยสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

(1) กลุ่มที่ไม่คิดย้ายจากที่อยู่เดิม (ร้อยละ 82.07)

(1.1) ให้เหตุผลที่ไม่คิดย้าย 4 อันดับแรกคือ

อันดับแรก คือ รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม (ร้อยละ 26.16)

อันดับที่สอง คือ เดินทางสะดวกและปลอดภัย (ร้อยละ 27.45)

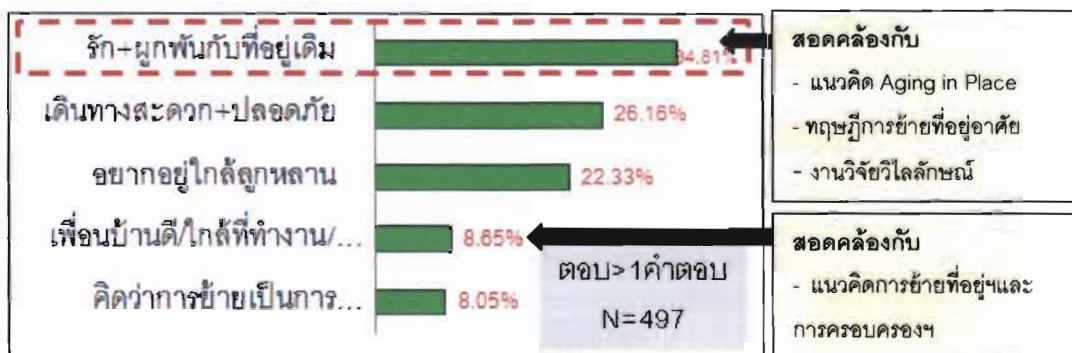
อันดับที่สาม คือ อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน (ร้อยละ 22.33)

อันดับที่สี่ คือ มีเพื่อนบ้านดีและใกล้ที่ทำงานพึงย้ายมาอยู่ที่ใหม่ (ร้อยละ 8.65)

โดยพบว่ากลุ่มที่ไม่คิดย้ายเพราะรักและผูกพันกับที่อยู่เดิมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม มองว่า การทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสุขและความพึงพอใจ คือการที่เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสังคมและชุมชนที่จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับคนวัยอื่นๆได้ ซึ่งการที่จะอยู่ในบ้านเดิมอย่างมีคุณภาพ ต้องได้รับการสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัย

ให้เหมาะสม กับความจำเป็นทางด้านสภาพร่างกาย โดยภาครัฐต้องกำหนดนโยบาย สาธารณะเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในบ้านเดิมของตนให้มากและนานที่สุด^{9, 10} และยังคงคล้องกับ งานวิจัยของวิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสารที่พบว่าส่วนใหญ่ไม่คิดย้ายจากที่อยู่เดิม (ร้อยละ 72.30) โดยให้เหตุผลว่ารักและผูกพันกับที่อยู่เดิมมาเป็นอันดับแรก ซึ่งตรงกับทฤษฎีเรื่อง การย้ายที่อยู่อาศัยได้กล่าวไว้ว่า แรงต้านการย้ายที่อยู่อาศัยที่สำคัญคือ ระยะเวลาการอยู่ อาศัย¹¹ โดยพบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่อยู่ปัจจุบันมากกว่า 20 ปี จึงระบุว่าไม่คิดย้าย (ดั่ง ภาพที่ 6-6)

ภาพที่ 6-7 เหตุผลของกลุ่มที่ไม่ย้ายจากที่อยู่เดิม

นอกจากนี้แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัยยังพบว่า ตัวแปรเรื่อง “อายุ” “กรรมสิทธิ์” และ “ความสัมพันธ์” มีอิทธิพลต่อการคิดย้ายหรือไม่ย้ายที่อยู่อาศัย¹² เนื่องจาก กลุ่มคนที่ไม่คิดย้ายจะอายุ 60 ปีขึ้นไป และเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน จะไม่คิดย้าย

⁹ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานเบื้องต้น โครงการการศึกษาและพัฒนา นโยบาย เครื่องมือ และต้นแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ เสนอคณะกรรมการแห่งชาติ, (2554).

¹⁰ โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ, [ออนไลน์], 9 พฤษภาคม 2555, แหล่งข้อมูล <http://www.arch.mutt.ac.th/>.

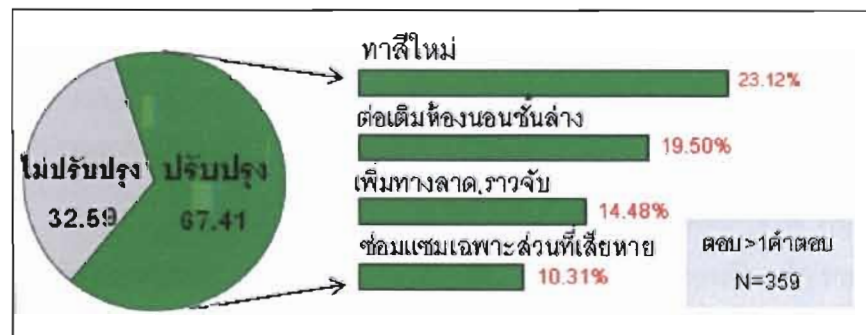
¹¹ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร, “แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ:กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยปี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทพัฒนาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา, 2545.)

¹² ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 1, 2543), หน้า 12-45.

(1.2) การปรับปรุง/ซ่อมแซม/ต่อเติม ที่อยู่อาศัยเดิม

กลุ่มที่ไม่คิดย้าย ส่วนใหญ่มีแผนที่จะปรับปรุง/ซ่อมแซม/ต่อเติมที่อยู่อาศัยเดิมของตน (ร้อยละ 67.41) ส่วนกลุ่มที่ไม่มีแผนปรับปรุง (ร้อยละ 32.59) โดยกลุ่มที่มีแผนปรับปรุง จะปรับปรุงโดยการทาสีใหม่ เพื่อดูให้ภายในและภายนอกดูดี (ร้อยละ 23.12) จากจุดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างนี้ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจ หรือสนใจเรื่องการเตรียมการสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และยังไม่มองว่าไม่จำเป็นเพราะยังสุขภาพร่างกายแข็งแรงอยู่ แต่พบว่าบางส่วนมีการเตรียมการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ โดยการต่อเติมห้องนอนชั้นล่าง (ร้อยละ 19.50) และเพิ่มทางลาด,ราวจับ (ร้อยละ 14.48)(ดังภาพที่ 6-7)

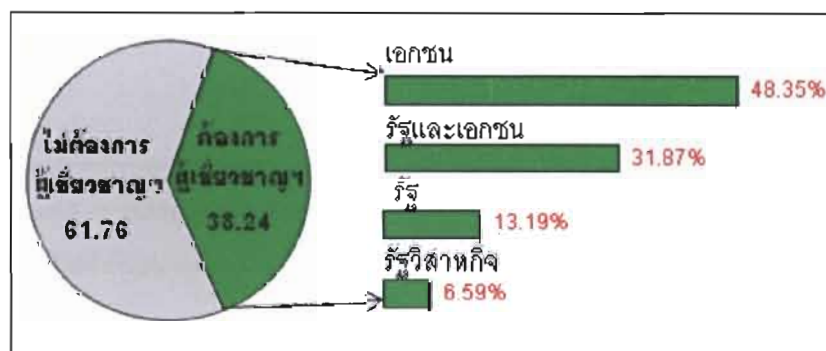
ภาพที่ 6-8 แผนปรับปรุง/ ต่อเติม/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเดิม

(1.3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง

ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง (ร้อยละ 61.76) แต่มีผู้เชี่ยวชาญผู้สูงอายุ (ร้อยละ 38.24) ต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพราะคิดว่าเรื่องนี้ถ้ามีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงจะดีมาก โดยเห็นว่า "ผู้เชี่ยวชาญฯ" ควรมาจากหน่วยงานของเอกชนมากที่สุดเพราะ รวดเร็วกว่า และมีคุณภาพ (ดังรูปที่ 6-8)

ภาพที่ 6-9 ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง

(1.4) งบประมาณที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

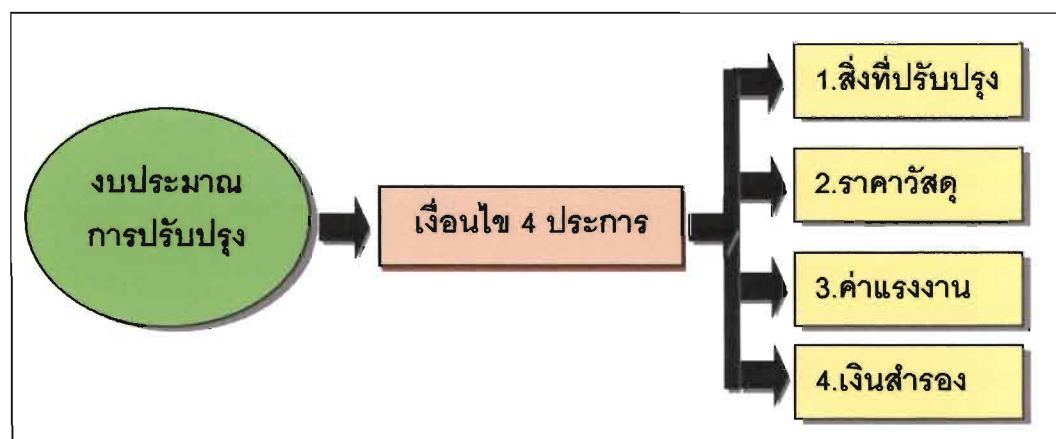
จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมประเด็นเรื่องของงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยพบว่ากลุ่มที่ไม่คิดย้าย แต่มีการเตรียมการปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ตั้งงบประมาณราว 100,000-500,000 บาท โดยที่มาของงบประมาณในการปรับปรุงจะมาจากเงินออม หรือ บางกรณีมาจากลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเต็มศิริ ศิริสมบัติ ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำนาญข้าราชการกลุ่มที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยมีการตั้งงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ประมาณ 100,000-500,000 บาท โดยที่มาของงบประมาณมาจากเงินออม¹³

โดยกลุ่มที่จะปรับปรุงได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เงื่อนไขของการปรับปรุงต้องประกอบไปด้วย 4 อย่าง

- (1) สิ่งจะปรับปรุง/ต่อเติม
- (2) ราคาวัสดุ ณ ช่วงเวลานั้น
- (3) ค่าแรงงาน ณ ช่วงเวลานั้น
- (4) เงินสำรองเผื่อไว้อีกร้อยละ 20 เผื่อสิ่งที่จะปรับปรุงเกินงบประมาณ

หมายเหตุ งบประมาณในการปรับปรุงอาจจะสูงหรือน้อยกว่านี้ ต้องขึ้นอยู่กับว่าต้องการจะปรับปรุงอะไร ราคาวัสดุ และค่าแรงงาน ณ ตอนที่จะทำ รวมถึงตั้งเงินสำรองเผื่อไว้อีกร้อยละ 20 (ดังภาพที่ 6-9)

ภาพที่ 6-10 งบประมาณและเงื่อนไขที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

¹³ เต็มศิริ ศิริสมบัติ, "การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำนาญข้าราชการในกรุงเทพมหานคร", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2549.)

(1.5) จัดกลุ่มรายได้เงินออมที่เพียงพอต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

กรณีผู้สูงอายุที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยใช้เงินออม สามารถคำนวณได้ดังนี้

ตารางที่ 6-1 จำนวนเงินออมที่เพียงพอต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

รายได้ต่อเดือน (กลุ่มที่ไม่คิดย้าย)	จำนวน	ค่ากลาง	% ที่ธนาคารให้กู้ ตามรายได้**	เงินออมสำหรับที่ อยู่อาศัย/ปี ***
5,000- 8,000 บาท	62	10,000	23 - 34%	40,800
8,001-15,000 บาท				
15,000-30,000 บาท	72	22,500	23 - 34%	91,800
30,001-45,000บาท	38	37,500	29 - 43%	193,500
45,001-60,000 บาท	22	52,500	29 - 43%	270,900
60,001-75,000 บาท	5	67,500	34 - 51%	413,100
75,001-100,000 บาท	6	87,500	40 - 60%	535,500
100,001-300,000 บาท	23	200,000	40 - 60%	1,440,000
300.001 บาทขึ้นไป	10	ระบุไม่ได้*	40 - 60%	ระบุไม่ได้*
รวม	238****			

หมายเหตุ

- * คือ ระบุไม่ได้เนื่องจากต้องทราบตัวเลขต่ำสุดและสูงสุดของช่วงรายได้ (ในที่นี้ทราบแต่เลขต่ำสุดของช่วงนี้คือ 300,001บาท แต่ไม่ทราบเลขสูงสุด)
- ** คือ เปอร์เซนต์ที่ธนาคารให้กู้ตามรายได้¹⁴
- *** คือ จำนวนโดย เอา "ค่ากลางของแต่ละช่วงรายได้" คูณ "%สูงสุดที่ให้กู้ในแต่ละช่วงรายได้" และคูณ 12 เดือน
- **** คือ จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย แต่มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

¹⁴ อ้างอิงจากธนาคารทหารไทย, "รายได้กับการผ่อนบ้านกับธนาคารทหารไทย ประเมินวงเงินยอดผ่อนชำระต่อเดือนจากรายได้และจำนวนปีที่กำหนด" [ออนไลน์] วันที่ 11 พฤษภาคม 55 , แหล่งข้อมูล <http://www.tmbbank.com>.

ตารางที่ 6-2 กลุ่มรายได้ที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัย และจำนวนปีที่ต้องเก็บออม

รายได้ต่อเดือน – กลุ่มที่ไม่คิดย้าย	จำนวน	จำนวนเงิน(บาท)				
		100,000	200,000	300,000	400,000	500,000
		จำนวนปีที่ต้องเก็บออม(ปี) **				
5,000- 8,000 บาท	62	2.45	4.9	7.35	9.8	12.25
8,001-15,000 บาท						
15,000-30,000 บาท	72	1.09	2.18	3.27	4.36	5.45
30,001-45,000บาท	38	0.52	1.03	1.55	2.07	2.58
45,001-60,000 บาท	22	0.37	0.74	1.11	1.48	1.85
60,001-75,000 บาท	5	0.24	0.48	0.73	0.97	1.21
75,001-100,000 บาท	6	0.19	0.37	0.56	0.75	0.93
100,001-300,000 บาท	23	0.07	0.14	0.21	0.28	0.35
300.001 บาทขึ้นไป	10	-	-	-	-	-
รวม	238*					

หมายเหตุ

* คือ จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย แต่มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

** คือ การคำนวณหาว่า ถ้าผู้สูงอายุต้องการปรับปรุงด้วยงบประมาณ 1-5 แสน จะต้องใช้เวลาเก็บเงินประมาณกี่ปี จึงจะสามารถปรับปรุงตามงบที่ตั้งไว้ได้

ความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ที่งบประมาณ 100,000-500,000 บาท นั้น ต้องดู “ความสามารถในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย” ซึ่งขึ้นอยู่กับ “รายได้ของผู้สูงอายุ” หมายถึง ถ้าผู้สูงอายุมี “เงินออม” หรือเงินเก็บสะสมจำนวน 20-30% ของราคาที่ต้องปรับปรุง จะต้องใช้มีการเก็บเงินออมก็ถึงจะสามารถปรับปรุงได้ หรือจะสามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินได้อีกประมาณ 20-80%

จากตารางที่ 6-1 และ 6-2 พบว่า ผู้สูงอายุที่ต้องการปรับปรุงบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง คือรายได้ 15,001-30,000บาทต่อเดือน ดังนั้นเงินออมสำหรับที่อยู่อาศัยต่อปี คือประมาณ 91,800 บาท กลุ่มนี้ต้องใช้เวลาเก็บเงินออมประมาณ 5 ปี กับ 5 เดือน ถึงสามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยในงบประมาณ 500,000 บาท ส่วนกลุ่มรายได้ต่ำ คือ 5,000-15,000 กลุ่มนี้ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 5 ปีถึงสามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 200,000 บาท

ส่วนกลุ่มรายได้สูง คือ 30,001-45,000 บาท กลุ่มนี้ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 2 ปี กับ 6 เดือน ถึงสามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 500,000 บาท ส่วนกลุ่ม รายได้ 40,001-60,001 บาท ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 1 ปีกับ 9 เดือน ถึงสามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 500,000 บาท สำหรับกลุ่มรายได้ 60,001-75,000 บาท ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 1 ปี ถึงสามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 500,000 บาท ส่วนกลุ่มรายได้ที่สูงกว่านี้สามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยในงบประมาณ 100,000-500,000 บาทได้อย่างสบายโดยการออมไม่ถึง 1 ปี

(1.) กลุ่มคิดย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน (ร้อยละ 14.83)

2.1) เหตุผลในการคิดย้าย 3 อันดับ

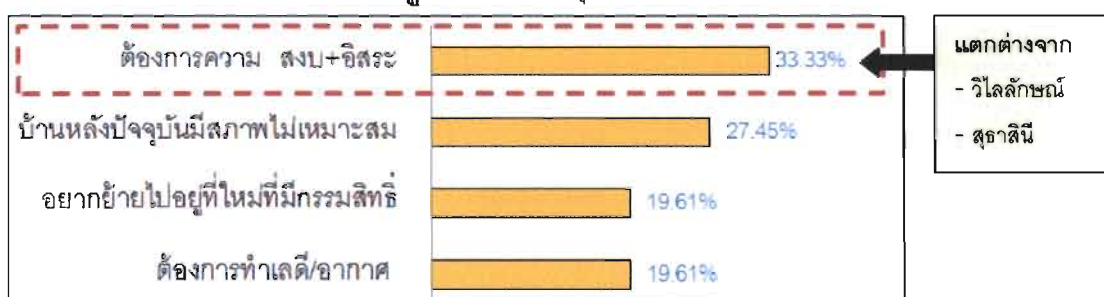
อันดับแรก คือ ต้องการความสงบและอิสระ (ร้อยละ 33.33)

อันดับที่สอง คือ บ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม (ร้อยละ 27.45)

อันดับที่สาม คือ อยากย้ายไปบ้านใหม่ที่ดินมีกรรมสิทธิ์ (ร้อยละ 19.61)

และต้องการทำเลดี อากาศดี (ร้อยละ 19.61)

รูปที่ 6-11 เหตุผลในการคิดย้าย

โดยพบว่ากลุ่มที่คิดการย้ายเพราะ ต้องการความสงบและอิสระ มากที่สุด ซึ่งผลแตกต่างจากงานวิจัยของวิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร และ งานวิจัยของสุธาสิณี สุดแสน ที่พบว่าผู้ที่คิดย้ายให้เหตุผลอันดับแรกว่าคิดย้ายเพราะสภาพที่อยู่ปัจจุบันไม่เหมาะสม^{15,16} เนื่องจากผลวิจัยครั้งนี้ คือ เหตุผลอันดับแรกที่พบผู้สูงอายุตอบว่าคิดย้าย

¹⁵ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ:กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยละ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทพัฒนาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา.2545).

¹⁶ สุธาสิณี สุดแสน, "การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของการเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2549).

เพราะต้องการความสงบและอิสระ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหลาน ที่มีทุกวัย ทำให้บางครั้งรู้สึกต้องการความสงบและอิสระ หรือบางกรณีต้องการหลบหนีจากชีวิตที่วุ่นวายในสังคมเมือง จึงต้องการย้ายไปทำเลเขตปริมณฑลหรือต่างจังหวัด

2.2) ลักษณะที่อยู่/ขนาด/ทำเล/ราคา

จากผลแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมพบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัย-ขนาด-ทำเล-ราคา สำหรับกลุ่มที่คิดย้าย จำนวน 43 ตัวอย่างมีดังนี้

ตารางที่ 6-3 กลุ่มคิดย้าย กับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา

กลุ่มคิดย้าย N=43					
ลักษณะที่อยู่อาศัยที่ ต้องการ	ขนาดพื้นที่	ทำเล	ราคา	จำนวน	ร้อยละ
1.บ้านเดี่ยว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตกรุงเทพฯ ชั้นกลาง-นอก	3-4 ล้านบาท	8	18.60
	50-100ตารางวา	เขตปริมณฑล	3-4 ล้านบาท	7	16.28
	101ตารางวาขึ้นไป	ต่างจังหวัด	3-4 ล้านบาท	2	4.65
2.อาคารชุด	ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร	เขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง	3-4 ล้านบาท	8	18.60
	50-100ตารางเมตร	เขตปริมณฑล	5-6 ล้านบาท	2	4.65
3. ตึกแถว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง	3-4 ล้านบาท	6	13.95
	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	3	6.98
4. ทาวน์เฮาส์	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตกรุงเทพฯชั้นใน-กลาง	3-4 ล้านบาท	3	6.98
	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	2	4.65
5.บ้านสวน ต่างจังหวัด	200ตารางวาขึ้นไป	ต่างจังหวัด	1-2 ล้านบาท	2	4.65
รวม				43	100.00

จากตาราง 6-3 พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มที่ต้องการย้ายตามลักษณะที่อยู่อาศัย-ขนาดพื้นที่-ทำเล-ราคา ดังนี้

ผู้ที่ต้องการบ้านเดี่ยว สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะคือ บ้านเดี่ยวขนาดต่ำกว่า 50 ตารางวา ทำเลในเขตกรุงเทพฯชั้นกลาง-ชั้นนอก ราคา 3-4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.60 เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังคงติดทำเลที่อยู่อาศัยในเมือง เพราะเดินทางสะดวก ขนาดพื้นที่ไม่ต้องกว้างมาก ส่วนกลุ่มที่ต้องการขนาดพื้นที่ 50-100 ตารางวา ทำเลเขต

ปริมณฑล 3-4 ล้านบาท เพราะต้องการความสงบอิสระ ส่วนถ้าเป็นพื้นที่กว้างขนาด 101 ตารางวาขึ้นไปมักต้องการทำเลอยู่ในต่างจังหวัดเนื่องจากต้องการความสงบและอิสระ และมีพื้นที่กว้างขวางกว่า

ผู้ที่ต้องการอาคารชุดพักอาศัย จะพบว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ เริ่มมีวิถีชีวิตคล้ายวัยทำงานที่มีแนวโน้มพักอาศัยในอาคารชุดมากขึ้น โดยจะเป็นขนาดที่ดินต่ำกว่า 50 ตารางเมตร ทำเลเขตกรุงเทพฯ ชั้นในและกลาง ราคาโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 3-4 ล้านบาท เนื่องจากอาคารชุดฯ มีทำเลที่ดี เดินทางสะดวกสบาย มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี และข้อสังเกตที่แตกต่างคือ กลุ่มที่เลือกอาคารชุดในเขตปริมณฑล เพื่อต้องการได้พื้นที่ที่เพิ่มขึ้นในราคาที่สามารถจ่ายได้

ผู้ที่ต้องการตึกแถว/อาคารพาณิชย์ โดยพบว่าคนกลุ่มนี้ยังเคยชินกับการอยู่ตึกแถว และทำการค้า ดังนั้นถ้าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ บางส่วนจึงต้องการตึกแถวในทำเล กรุงเทพฯ ชั้นใน-ชั้นกลาง เพื่อทำการค้าต่อไปได้

ผู้ที่ต้องการย้ายไปอยู่ทาว์นเฮาส์ โดยพบว่า ขนาดพื้นที่ที่ต้องการต่ำกว่า 50 ตารางวา ทำเลเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน-กลาง ราคาประมาณ 3-4 ล้านบาท

ผู้ที่ต้องการบ้านสวนต่างจังหวัด โดยพบว่า มีบางส่วนต้องการบ้านสวน พื้นที่ขนาด 200 ตารางวาขึ้นไป ในทำเลต่างจังหวัด เพราะต้องการกลับภูมิลำเนาเดิมของตน และต้องการความสงบและอิสระ

ปัจจัยที่ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างในที่นี่คำนึงถึงเวลาเลือกซื้อที่อยู่อาศัย 5

- อันดับแรกคือ (1) ความสะดวกในการเดินทาง
 (2) ความปลอดภัย
 (3) เลี้ยงมรดกภาวะ
 (4) สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล, วัด
 (5) สถานที่ออกกำลังกาย

ดังนั้น ภาคเอกชน และผู้ประกอบการธุรกิจที่สนใจทำธุรกิจที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงปัจจัยการเลือกที่อยู่อาศัยดังกล่าว

2.3) จัดกลุ่มรายได้เงินออมที่เพียงพอต่อการย้ายที่อยู่อาศัย

กรณีผู้สูงอายุที่ต้องการซื้อที่อยู่อาศัยโดยใช้เงินออม สามารถคำนวณได้ดังนี้

ตารางที่ 6-4 จำนวนเงินออมที่เพียงพอต่อการซื้อที่อยู่อาศัย

รายได้ต่อเดือน (กลุ่มที่ไม่คิดย้าย)	จำนวน	ค่ากลาง	% ที่ธนาคารให้กู้ ตามรายได้**	เงินออมสำหรับที่ อยู่อาศัยปี ***
5,000- 8,000 บาท	15	10,000	23 - 34%	40,800
8,001-15,000 บาท				
15,000-30,000 บาท	12	22,500	23 - 34%	91,800
30,001-45,000บาท	3	37,500	29 - 43%	193,500
45,001-60,000 บาท	0	52,500	29 - 43%	270,900
60,001-75,000 บาท	1	67,500	34 - 51%	413,100
75,001-100,000 บาท	3	87,500	40 - 60%	535,500
100,001-300,000 บาท	6	200,000	40 - 60%	1,440,000
300.001 บาทขึ้นไป	3	ระบุไม่ได้*	40 - 60%	ระบุไม่ได้*
รวม	43****			

หมายเหตุ

* คือ ระบุไม่ได้เนื่องจากต้องทราบตัวเลขต่ำสุดและสูงสุดของช่วงรายได้ (ในที่นี้ทราบแต่เลขต่ำสุดของช่วงนี้คือ 300,001บาท แต่ไม่ทราบเลขสูงสุด)

**คือ เปอร์เซนต์ที่ธนาคารให้กู้ตามรายได้ ¹⁷

***คือ จำนวนโดย เอา "ค่ากลางของแต่ละช่วงรายได้" คูณ "%สูงสุดที่ให้กู้ในแต่ละช่วงรายได้" และคูณ 12 เดือน

**** คือ จำนวนผู้สูงอายุที่คิดย้าย และมีความต้องการซื้อที่อยู่อาศัย

¹⁷ อ้างอิงจากธนาคารทหารไทย, "รายได้กับการผ่อนบ้านกับธนาคารทหารไทย ประเมินวงเงินยอดผ่อนชำระต่อเดือนจากรายได้และจำนวนปีที่กำหนด" [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล <http://www.tmbank.com>, วันที่ 11 พฤษภาคม 55 .

ตารางที่ 6-5 กลุ่มรายได้ที่ต้องการซื้อที่อยู่อาศัย และจำนวนปีที่ต้องเก็บออม

รายได้ต่อเดือน – กลุ่มที่ไม่คิดย้าย	จำนวน	จำนวนเงิน(บาท)				
		1 ล้าน	2 ล้าน	3 ล้าน	4 ล้าน	5 ล้าน
จำนวนปีที่ต้องเก็บออม(ปี) **						
5,000- 8,000 บาท	15	24.51	49.02	73.53	98.04	122.55
8,001-15,000 บาท						
15,000-30,000 บาท	12	10.89	21.79	32.68	43.57	54.47
30,001- 45,000บาท	3	5.17	10.34	15.5	20.67	25.84
45,001- 60,000 บาท	0	3.69	7.38	11.07	14.77	18.46
60,001- 75,000 บาท	1	2.42	4.84	7.26	9.68	12.1
75,001-100,000 บาท	=16 3	1.87	3.73	5.6	7.47	9.34
100,001-300,000 บาท	6	0.69	1.39	2.08	2.78	3.47
300.001 บาทขึ้นไป	3	-	-	-	-	-
รวม	43*					

หมายเหตุ * คือ จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย แต่มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

** คือ การคำนวณหาว่า ถ้าผู้สูงอายุต้องการปรับปรุงด้วยงบประมาณ 1-5 ล้านบาท จะต้องใช้เวลาเก็บเงินประมาณกี่ปี จึงจะสามารถปรับปรุงตามงบที่ตั้งไว้ได้

ความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่อยู่ที่ที่อยู่อาศัยที่มีระดับราคาประมาณ 1,000,000-4,000,000 บาท นั้น ต้องดู “ความสามารถในการซื้อที่อยู่อาศัย” ซึ่งขึ้นอยู่กับ “รายได้ของผู้สูงอายุ” หมายถึง ถ้าผู้สูงอายุมี “เงินออม” หรือเงินเก็บสะสมจำนวน 20-30% ของราคาที่ต้องการซื้อ จะต้องใช้มีการเก็บเงินออมกี่ปีถึงจะสามารถปรับปรุงได้ หรือจะสามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินได้อีกประมาณ 20-80%

จากตารางที่ 6-4 และ 6-5 พบว่า ผู้สูงอายุที่ต้องการซื้อบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มรายได้สูง คือ 30,001บาทขึ้นไป มากถึง 16 ตัวอย่าง แต่เมื่อพิจารณาระดับรายได้แล้วพบว่า กลุ่มรายได้ 30,001-45,000 บาท ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 15 ปี กับ 5 เดือน ถึงสามารถซื้อที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 3 ล้านบาท ส่วนกลุ่มรายได้ 40,001-60,001 บาท ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 11 ปีกับ 1 เดือน ถึงสามารถซื้อที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 3 ล้านบาท สำหรับกลุ่มรายได้ 60,001-75,000 บาท ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ 7 ปี กับ 3 เดือน ถึงสามารถซื้อที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 3

ล้าน บาท ส่วนกลุ่มรายได้ที่สูงกว่านี้สามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยในงบประมาณ 3 ล้าน บาทได้ในเวลาประมาณ 5 ปี หรือน้อยกว่านั้น

ส่วนส่วนกลุ่มรายได้ต่ำ คือ 5,000-15,000 บาทกลุ่มนี้ต้องใช้เวลาเก็บออมเงิน ประมาณ ปีถึง 24 ปีกับ 5 เดือน ถึงสามารถซื้อที่อยู่อาศัยได้ในงบประมาณ 1 ล้าน บาท และใช้เวลาถึง 73 ปีกับ 5 เดือน ถึงสามารถซื้อที่อยู่อาศัยในราคา 3 ล้าน บาท

ส่วนกลุ่มรายได้ปานกลาง คือรายได้ 15,001-30,000 บาท ดังนั้นเงินออม สำหรับที่อยู่อาศัยต่อปี คือประมาณ 91,800 บาท กลุ่มนี้ต้องใช้เวลาเก็บเงินออมประมาณ 10 ปี กับ 9 เดือน ถึงสามารถซื้อที่อยู่อาศัยในงบประมาณ 1 ล้าน บาท และใช้เวลาถึง 21 ปี 8 เดือน ถึงสามารถเก็บเงินซื้อที่อยู่อาศัยได้ในราคา 2 ล้าน บาท

ดังนั้นจะเห็นว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำ และกลุ่มรายได้กลางต้องใช้ ระยะเวลาประมาณ 20 ปีขึ้นไป ในการผ่อนชำระเงินกู้เงินจากธนาคารเพื่อซื้อที่อยู่ อาศัย กรณีระยะเวลาผ่อนยาวนาน สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ เช่น ลูก/หลานที่มีรายได้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการผ่อน เพราะรายได้ของลูกหลานจะทำให้ระยะเวลาการผ่อนลำ ะลดลง อีกทั้งกรณีผู้สูงอายุเสียชีวิต ลูก/หลานที่ร่วมผ่อนชำระ สามารถผ่อนชำระต่อและ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้ อีกทั้งพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดความต้องการซื้อและที่อยู่ อาศัย ที่กล่าวว่าถ้าผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความต้องการแต่ไม่มีกำลังซื้อ ฝ่ายผู้ประกอบการมี โอกาสในการขาย โดยใช้กลยุทธ์ทางการผลิตและการเงินมาช่วย ¹⁸ ส่วนกลุ่มรายได้สูง มี การกู้เงินและผ่อนชำระไม่ถึง 10-15 ปี หรือ บางครั้งซื้อเงินสด เป็นกลุ่มที่พอจะมีกำลังซื้อ จึงทำให้มีการซื้อขายที่อยู่อาศัยเกิดขึ้น ¹⁹

¹⁸ อุดุลย์ จาตุรภาคกุล. หลักการวิจัยตลาด (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 41-52.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41-52.

(2.) กลุ่มที่ตอบทั้ง 2 กรณี โดยกล่าวว่า ปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่ในอนาคตอีกประมาณ 3-5 ปี คิดย้าย (ร้อยละ 3.10)

(3.1) ให้เหตุผลที่ไม่คิดย้ายในปัจจุบัน-คิดย้ายในอนาคต

ปัจจุบันไม่ย้ายเพราะมีความรักและผูกพันกับที่อยู่เดิม (ร้อยละ 33.33) อีกทั้งยังมองว่าที่อยู่ปัจจุบันเดินทางสะดวกและปลอดภัย(ร้อยละ 33.33)แต่ในอนาคต 3-5 ปี ต้องการย้ายที่อยู่ ด้วยเหตุผลคืออันดับแรก คือ ต้องการความสงบและอิสระ (ร้อยละ 41.67) รวมถึงบ้านปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม (ร้อยละ 41.67)

(3.2) ลักษณะที่อยู่/ขนาด/ทำเล/ราคา

จากผลแบบสอบถาม และ การสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมพบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัย-ขนาด-ทำเล-ราคา สำหรับกลุ่มที่ตอบ 2 กรณี จำนวน 9 ตัวอย่างมีดังนี้

ตารางที่ 6-6 กลุ่มตอบ 2 กรณี กับลักษณะที่อยู่-ขนาด-ทำเล-ราคา

กลุ่มตอบ 2 กรณี*					
ลักษณะที่อยู่อาศัยที่ ต้องการ	ขนาดพื้นที่	ทำเล	ราคา	จำนวน	ร้อยละ
1.บ้านเดี่ยว	50-100ตารางวา	เขตปริมณฑล	3-4 ล้านบาท	4	44.44
2.อาคารชุด	ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	1	11.11
3. ตึกแถว	ต่ำกว่า 50 ตารางวา	เขตปริมณฑล	1-2 ล้านบาท	2	22.22
4.บ้านสวนต่างจังหวัด	201ตารางวาขึ้นไป	ต่างจังหวัด	1-2ล้านบาท	2	22.22
รวม				9	100.00

หมายเหตุ *คือกลุ่มที่ปัจจุบันไม่คิดย้ายแต่อนาคต 3-5 ปี คิดย้าย

จากตารางที่ 6-6 พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มที่ตอบ 2 กรณี จะให้เหตุผลในลักษณะที่อยู่อาศัยคล้าย กลุ่มที่คิดย้าย คือเป็นบ้านเดี่ยว ราคา 3-4 ล้านบาท แต่ขนาดพื้นที่กว้างกว่า และทำเลอยู่ในเขตปริมณฑล **ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ** กลุ่มที่ตอบว่าต้องการที่อยู่ขนาด 201 ตารางวาขึ้นไปมักจะตอบว่าต้องการทำเลในต่างจังหวัด ระดับราคาที่น่าสนใจอยู่ที่ 1-2 ล้านบาท

ปัจจัยที่กลุ่มที่ตอบ 2 กรณีคำนึงถึงในการย้ายที่อยู่อาศัยใน 3-5 ปี มี 5 อันดับ คือ

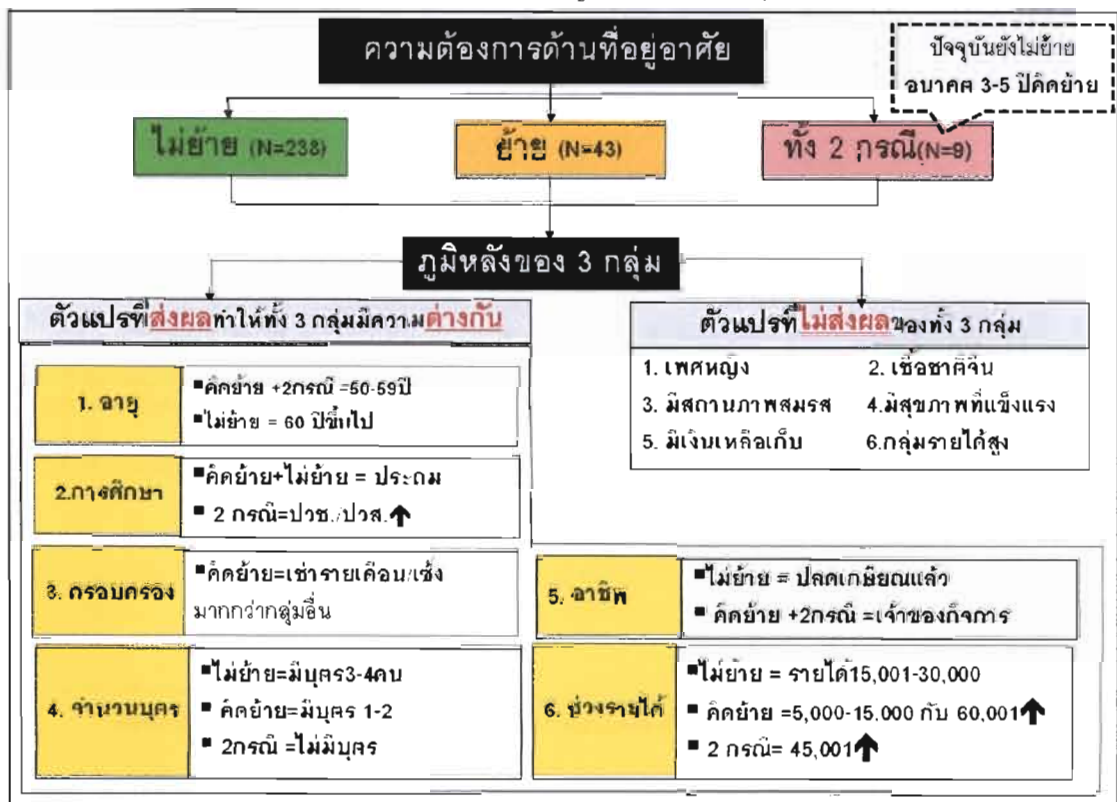
- (1) ความสะดวกในการเดินทาง
- (2) ความปลอดภัย
- (3) เลี่ยงมลภาวะ(เสียง/อากาศ)
- (4) สถานที่ออกกำลังกาย
- (5) สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล,วัด

เมื่อพิจารณาจะพบว่า อันดับการคำนึงถึง 3 อันดับแรกจะเหมือนกลุ่มที่คิดย้าย ที่ได้กล่าวไปข้างต้น แต่ต่างตรงการเรียงลำดับ ปัจจัยที่ 4 และ 5

3.3)เปรียบเทียบภูมิหลังของทั้ง 3 กลุ่ม(กลุ่มไม่คิดย้าย-กลุ่มคิดย้าย-กลุ่ม 2 กรณี)

พบว่าตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อ “กลุ่มที่ไม่คิดย้าย” “กลุ่มที่คิดย้าย” และ “กลุ่มที่ตอบทั้ง 2 กรณี” คือ ตัวแปรเรื่อง “เพศ” “เชื้อชาติ” “สถานภาพ” “สถานทางการเงิน” “ลักษณะสุขภาพโดยรวม” และ “กลุ่มรายได้” เพราะส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เชื้อชาติจีน สมรสและอยู่ด้วยกัน มีเงินเหลือเก็บสุขภาพแข็งแรงช่วยเหลือตนเองได้ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มรายได้สูง

ภาพที่ 6-12 ภูมิหลังของ 3 กลุ่ม

ส่วนภูมิหลังที่ทำให้ทั้ง 3 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน มีทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ

- (1) ตัวแปรเรื่อง “อายุ” พบว่า อายุ 50-59 ปี คิดย้ายและตอบ 2 กรณีมากกว่า ในขณะที่กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่คิดย้ายในอัตราที่มากกว่า
- (2) ตัวแปรเรื่อง “ระดับการศึกษา” พบว่า กลุ่มที่ตอบ 2 กรณีจะจบการศึกษา ปวช./ปวส. และปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนกลุ่มไม่คิดย้ายและคิดย้าย ส่วนใหญ่จบ ประถมศึกษา
- (3) ตัวแปรเรื่อง “ลักษณะการครอบครองที่อยู่ปัจจุบัน” พบว่าทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่จะพบว่า กลุ่มคิดย้าย มีจำนวนของผู้ที่เช่าระยะยาว และเช่ารายเดือนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการย้ายที่มองว่าคนไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มีแนวโน้มย้ายมากกว่า เพราะ ต้นทุนการย้ายต่ำกว่า²⁰
- (4) ตัวแปรเรื่อง “จำนวนบุตร” พบว่ากลุ่มไม่คิดย้ายมีบุตร 3-4 คน ส่วนกลุ่มที่คิดย้ายมีจำนวนบุตร 1-2 คน กลุ่มตอบ 2 กรณี ไม่มีบุตร
- (5) ตัวแปรเรื่อง “อาชีพปัจจุบัน” พบว่ากลุ่มไม่คิดย้ายส่วนใหญ่ปลดเกษียณแล้ว ส่วนกลุ่มคิดย้ายและตอบ 2 กรณีเป็นเจ้าของกิจการ
- (6) ตัวแปรเรื่อง “รายได้” พบว่า เมื่อแยกตามช่วงเกณฑ์รายได้ กลุ่มที่ไม่คิดย้ายส่วนใหญ่จะอยู่ที่รายได้ 15,001-30,000 บาท ส่วนกลุ่มคิดย้ายจะอยู่ในช่วง 5,000-15,000 บาท และ 60,000 บาทขึ้นไปในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำหรับกลุ่มที่ตอบ 2 กรณี รายได้ช่วง 45,001 บาทขึ้นไป

ด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 290 ตัวอย่าง ต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะรีสอร์ท มากที่สุด (ร้อยละ 32.20) พบความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” กับ “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว” โดยช่วงอายุ 50-69 ปี มีสัดส่วนของความต้องการรีสอร์ท โรงแรม สถานปฏิบัติธรรม โฮมสเตย์ และคอนโดมิเนียม มากกว่า กลุ่มอายุ 70 ปีขึ้นไป ในขณะที่ กลุ่มที่อายุ 70 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของความต้องการสวนสาธารณะมากกว่า กลุ่มที่อายุ 50-69 ปี

²⁰ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร.แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยกับการครอบครองที่อยู่อาศัย,2543.

ระดับราคาที่พักชั่วคราว ต่ำกว่า 2,000บาทต่อคืน (ร้อยละ 42.07) ต้องการไปพักผ่อนในทำเลที่อยู่ต่างจังหวัด (ร้อยละ 78.62)อาจเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเช่น ทะเล,ภูเขา,วัฒนธรรม,น้ำตก **ข้อสังเกต** ความแตกต่างระหว่าง “ทำเลของที่อยู่อาศัยระยะยาว” กับ “ทำเลของที่อยู่อาศัยแบบพักชั่วคราว” โดย ถ้าถามถึงที่อยู่อาศัยระยะยาว ทำเลส่วนใหญ่จะเป็นในกรุงเทพฯ แต่พอถามถึงที่อยู่อาศัยแบบพักชั่วคราว ส่วนใหญ่จะตอบว่า ต่างจังหวัด

บริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว ในลักษณะการท่องเที่ยวชมธรรมชาติมากที่สุด (ร้อยละ 34.49) และ ยังพบความสัมพันธ์ระหว่าง “อายุ” กับ “บริการเสริมจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบชั่วคราว” โดยพบว่า ช่วงอายุ 50-69 ปี มีสัดส่วนของความต้องการบริการเสริม ในลักษณะท่องเที่ยวชมธรรมชาติ อาหารเพื่อสุขภาพ(อาหารชีวจิต) นวดฝ่าเท้า นวดแผนไทย และสปา มากกว่า กลุ่มอายุ 70 ปีขึ้นไป และพบว่า กลุ่มที่อายุ 70 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของความต้องการบริการเสริม ในลักษณะที่ออกกำลังกายมากกว่า กลุ่มที่อายุ 50-69 ปี **ข้อสังเกต** พบความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่าง “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ” กับ “บริการเสริม” จะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการด้านที่อยู่อาศัย และ สถานที่พักพักผ่อนชั่วคราว คือตนเอง รองมาคือลูกหลานและคู่สมรสตามลำดับ **ข้อสังเกต**คือ เมื่อเชื่อมโยงประเด็นนี้เข้ากับการตลาดจะพบว่า ถ้าต้องการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หรือ ธุรกิจใดที่เกี่ยวข้องมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้สูงอายุลักษณะนี้ ต้องทำการตลาดโดยให้ผู้สูงอายุพอใจและตอบสนองความต้องการ โดยต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมและความชอบของคนกลุ่มนี้เป็นสำคัญ เพราะเขาเป็นคนที่ต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง และลำดับต่อมาคือทำการตลาดผ่านลูกหลาน เพื่อให้ลูกหลานเห็นว่า สิ่งนั้นมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุที่เป็นพ่อแม่ / ปู่ย่าตายายของตนเอง จึงมีแนวโน้มจัดหามาให้ผู้สูงอายุ

6.1.3 สรุปผลการศึกษาจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : เพื่อเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประชากร แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน

เมื่อทราบลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ การรวมกลุ่ม สภาพการอยู่อาศัย และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามแล้ว นำข้อมูลเบื้องต้นมาต่อยอด โดยการสัมภาษณ์ตัวแทนชมรม 10 คน และการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน) เพื่อให้ทราบถึงความต้องการจากกลุ่มผู้สูงอายุที่ห่วงใยสุขภาพ และเป็นสมาชิกชมรมออกกำลังกายต่างๆในสวนลุมพินี เรื่องการเสนอแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ดังนี้

● ข้อเสนอแนะด้านที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในอนาคตแก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ ด้านมุมมองที่อยู่อาศัย มีดังนี้

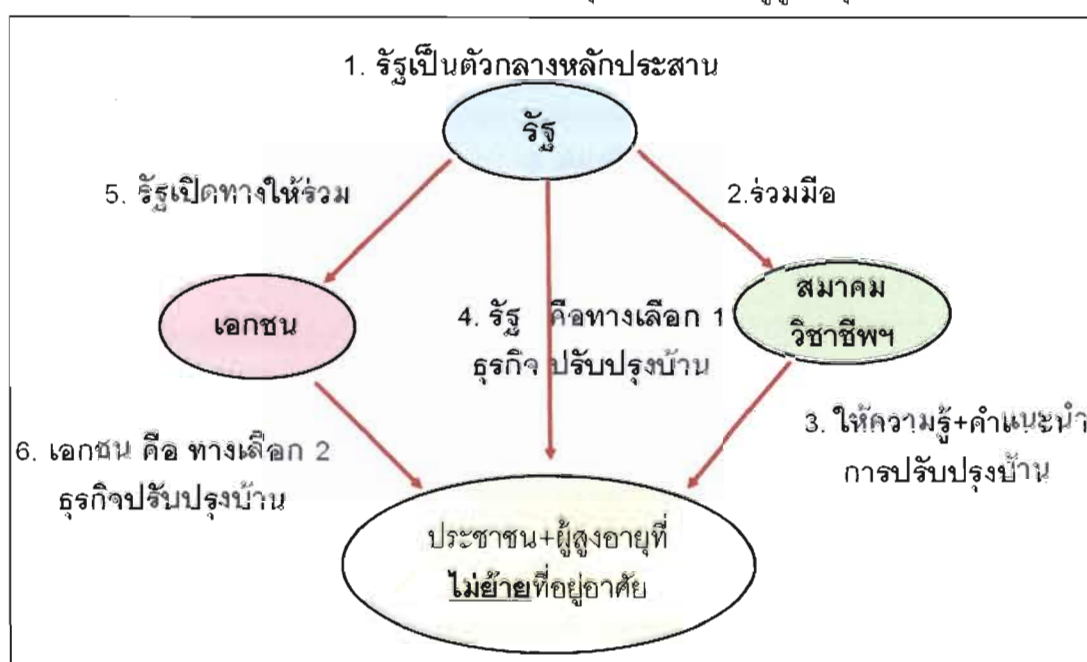
(1) การปรับปรุงบ้าน สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย

จากผลการวิจัยพบว่า มีผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง ร้อยละ 82.07 ดังนั้นจึงเสนอแนะการปรับปรุงบ้าน สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย โดย “ภาครัฐ” ต้องเป็นตัวกลางหลักร่วมมือกับ “สมาคมวิชาชีพต่างๆ” เช่น สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (ASA) เพื่อให้ความรู้-คำแนะนำแก่ “ประชาชนและผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย” ซึ่งทางสมาคมสถาปนิกมีการจัดกิจกรรมอาสา โดยมี “หมอบ้าน” (กลุ่มสถาปนิกอาสา) คอยให้คำแนะนำเรื่องการก่อสร้างอยู่แล้ว แต่เพิ่มให้เกิดประโยชน์มากขึ้นในอนาคตรัฐควรร่วมมือกับหน่วยงานนี้ และขยายขอบเขตของ “หมอบ้าน” ให้หมายรวมถึง การให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเพิ่ม

อีกทั้ง “ภาครัฐ” ต้องเปิดทางให้ “ภาคเอกชน” ทำธุรกิจการปรับปรุงบ้านสำหรับผู้สูงอายุ โดยการออกมาตรการสนับสนุนและจูงใจภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคา-คุณภาพ-ความรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกที่เหมาะสม และเกิดความพึงพอใจ

สูงสุด ซึ่งข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2564) ยุทธศาสตร์ 2 มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการส่งเสริมและให้ความรู้ครอบครัวและผู้สูงอายุเรื่องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับรองรับความต้องการของผู้สูงอายุ²¹ โดยการที่จะทำแผนให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ ต้องมีการประสานความร่วมมือกับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ดังภาพที่ 6-13)

ภาพที่ 6-13 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงบ้าน สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้าย

(2) โครงการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการย้าย

จากผลการวิจัยพบว่า มีกลุ่มผู้สูงอายุในเมืองร้อยละ 14.83 คิดย้ายที่อยู่อาศัย และมี ร้อยละ 3.10 ที่ตอบ 2 กรณี (ปัจจุบันยังไม่คิดย้าย แต่ในอนาคต 3-5 ปีคิดย้าย) ดังนั้นจึงเสนอให้มีการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการย้าย เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดย“ภาครัฐ” ต้องออกมาตรการต่างๆเช่นพระราชบัญญัติ หรือกฎกระทรวงควบคุมให้โครงการที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆยึดหลักแนวคิดออกแบบที่เป็นสากล

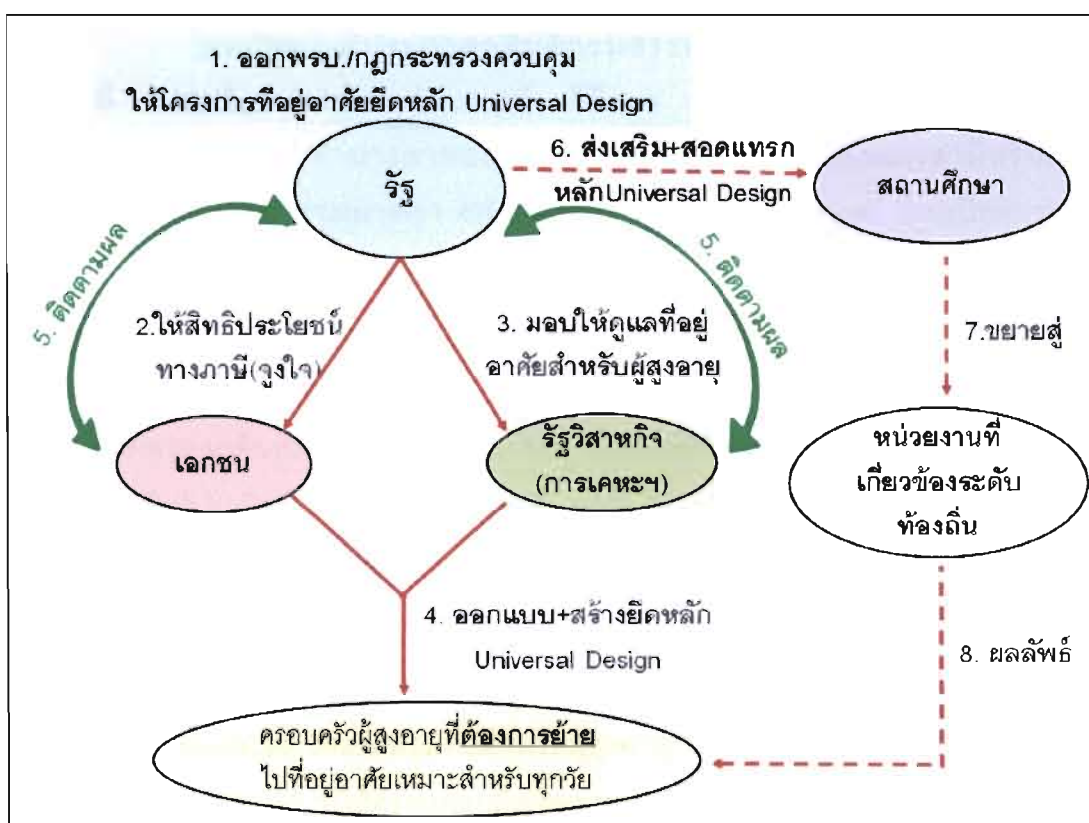
โดยมอบหมายให้ “ภาครัฐวิสาหกิจ”(หน่วยงานการเคหะแห่งชาติ)ดูแลรับผิดชอบเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง และให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อจูงใจให้ “ภาคเอกชน” ยึด

²¹ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2564)” ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.

หลักแนวคิดออกแบบที่เป็นสากล ในการออกแบบและสร้างที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆให้เหมาะสมกับทุกวัย ที่สำคัญ “ภาครัฐ” ต้องมีมาตรการติดตามผลการปฏิบัติงานของ “การเคหะแห่งชาติและภาคเอกชน” เพื่อให้เกิดผลเชิงรูปธรรม

“ภาครัฐ” ต้องส่งเสริมและสอดแทรกความรู้นี้ไปยัง “สถานศึกษา” โดยเฉพาะโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพื่อกลุ่มนักเรียน นักศึกษาเหล่านี้สามารถเป็นปากกระบอกเสียง และช่วยขยายองค์ความรู้สู่ท้องถิ่นต่อไปเพื่อเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (ดังภาพที่ 6-14)

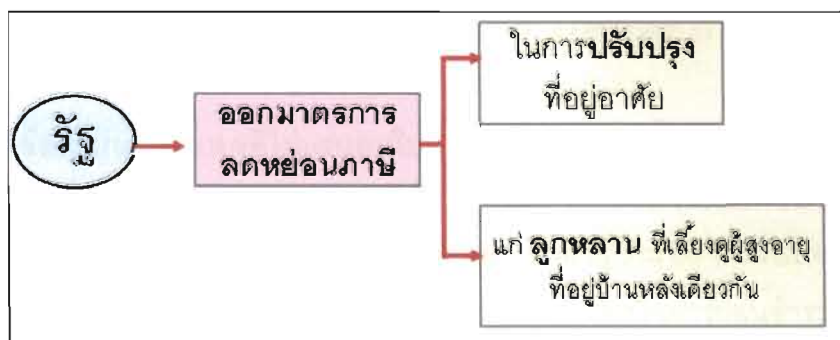
ภาพที่ 6-14 ข้อเสนอแนะโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่คิดย้าย

(3) ด้านการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ต้องการย้าย/ปรับปรุงที่อยู่อาศัยจะเป็นกลุ่มรายได้สูง คือ 30,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ดังนั้นจึงเสนอเรื่องการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดย “ภาครัฐ” ต้องออกมาตรการลดหย่อนภาษีในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย แก่ลูกหลานกตัญญู ที่เลี้ยงดูผู้สูงอายุให้อยู่ในบ้านหลังเดียวกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุและลูกหลานสามารถอยู่ในหลักเดียวกัน สถานบันครอบครัวจะเป็นเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ (ดังภาพที่ 6-15)

ภาพที่ 6-15 ข้อเสนอแนะทางด้านการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

โดยปัจจุบันมีประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 136) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ตามมาตรา 47(1)(ญ) แห่งประมวลรัษฎากร โดยเนื้อหาของหลักเกณฑ์การลดหย่อนภาษีลูกกตัญญู คือ การหักลดหย่อนภาษีลูกกตัญญู เป็นการอนุญาตให้บุคคลธรรมดาที่มีรายได้ และมีการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ โดยให้หักค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นค่าใช้จ่ายได้คนละ 30,000 บาท โดยที่บิดามารดาดังกล่าว จะต้องมียุ 60 ปีขึ้นไป และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ (ต้องมีรายได้ในปีที่ใช้สิทธิ ไม่เกิน 30,000 บาท) และอยู่ในความเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้²²

งานวิจัยนี้จึงขอเสนอแนะเพิ่มเติม "การลดหย่อนภาษีลูกกตัญญู" ว่าควรคำนึงถึงประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัย เพราะแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน มีส่วนร่วมในการ "จัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ" ดังนั้นเสนอให้ภาครัฐ ขยายขอบเขตการหักลดหย่อนภาษีให้ครอบคลุมถึงเรื่อง การตกแต่ง/ปรับปรุง/ต่อเติม/ซ่อมแซม ที่อยู่อาศัยที่ผู้สูงอายุและลูกหลานอยู่ในหลังเดียวกัน เพื่อสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ จะได้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุฉบับ 2

อีกทั้ง ตามกฎหมาย ลดหย่อนให้ลูกคนเดียว แต่ในความเป็นจริง ถ้าลูกที่คนใดอุปการะพ่อแม่/จ่ายเงินให้พ่อแม่ก็ควรได้รับการลดหย่อนภาษีด้วยเช่นกัน (รัฐควรขยายขอบเขตการลดหย่อนภาษีมากกว่า 1 คน แต่รวมกันแล้วอาจจะได้รับการลดหย่อนใน

²² ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 136). "กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ตามมาตรา 47(1)(ญ) แห่งประมวลรัษฎากร. [ออนไลน์] 9 พฤษภาคม 2555. แหล่งที่มาข้อมูล <http://www.thaitaxinfo.com/>.

จำนวนเดิม เช่น ลดหย่อนภาษีจำนวน 3 หมื่น แต่มีลูก ทำการของลดหย่อน 2 คน ดังนั้น คนแรก ควรได้รับการลดหย่อน 15,000 บาท และคนที่ 2 ก็ควรได้รับการลดหย่อน 15,000 บาท)

ข้อสังเกต สาเหตุที่ไม่เสนอนโยบายสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่คิดย้ายเนื่องจาก ผู้สูงอายุกลุ่มรายได้ต่ำ (5,000-15,000บาทต่อเดือน)และกลุ่มรายได้ปานกลาง (15,001-30,000บาทต่อเดือน) ถ้าอายุ เกิน 60 ปี ส่วนใหญ่ถ้ากู้เงินเองจะไม่สามารถกู้ได้ เพราะในความเป็นจริง ต้องมีระยะเวลาในการผ่อนชำระประมาณ 20 ปี ขึ้นไป ดังนั้น จะมีการมีการเสนอแนะให้สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุกลุ่มรายได้ต่ำ และกลุ่มรายได้กลาง เช่น ลูก/หลานที่มีรายได้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการผ่อน (กู้เงินร่วมกับผู้สูงอายุ) เพราะรายได้ของลูกหลานจะทำให้ระยะเวลาการผ่อนชำระลดลง และลูกหลานเป็นตัวหลักในการผ่อน

ข้อสังเกต ออกแบบโครงการที่อยู่อาศัยต่างๆให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาพบว่าวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในเมือง มีความผูกพันกับสวนสาธารณะรักสุขภาพ-ธรรมชาติ และมีความต้องการเพื่อน-การรวมกลุ่ม ดังนั้นผู้ประกอบการที่อยู่อาศัย ควรตระหนักถึงวิถีชีวิตและความต้องการของผู้สูงอายุในเมืองด้วย เช่น โครงการบ้านจัดสรร ควรมีการออกแบบผังโครงการโดยมีสวนสาธารณะในโครงการ และมีการดูแลปรับปรุงภูมิทัศน์ต่างๆให้เป็นธรรมชาติ เข้าถึงง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการออกกำลังกาย พบปะเพื่อนใหม่ๆ เกิดสังคมใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศศิพัฒน์ ยอดเพชร ที่กล่าวว่าการจะย้ายผู้สูงอายุไปอยู่ที่ไหน ต้องเริ่มจากการสร้างสังคมให้ผู้สูงอายุก่อน ²³

6.2 นำเสนอข้อค้นพบที่ได้

จากการวิจัยค้นพบว่า นอกจากกลุ่มตัวอย่างจะให้ข้อเสนอแนะด้านที่อยู่อาศัย แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจแล้ว(ดังที่ได้กล่าวไปในหัวข้อ 6.1.3 บทที่ 6)ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ปลดเกษียณ จึงให้รางวัลชีวิตโดยการท่องเที่ยวและออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จากที่สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

²³ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร,แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.

จึงพบข้อมูลที่น่าสนใจ สามารถนำไปเสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- ข้อเสนอแนะด้านสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในอนาคตแก่นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ ด้านมุมมองสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ มีดังนี้

(1) เน้นการออกแบบ-การเข้าถึง-รูปแบบกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว และมองหาแนวทางการตลาดรูปแบบใหม่

จากผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในเมืองกลุ่มนี้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ชอบสังคม ท่องเที่ยว และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้คล้ายวัยหนุ่มสาว เพียงแต่ปลดเกษียณแล้ว จึงมีเวลาในการทำสิ่งที่ตนเองสนใจได้มากกว่า กลุ่มวัยหนุ่มสาว (*กลุ่ม Early Retirement และกลุ่ม Active Retirement* ดังนี้กล่าวไว้แล้วในการสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1) จึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เน้นการออกแบบ-การเข้าถึง-รูปแบบกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยวและมองหาแนวทางการตลาดรูปแบบใหม่

โดย“ภาครัฐ” ต้องออกมาตรการส่งเสริมให้ “องค์กรท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” (ททท.) “ภาคเอกชน” และ “ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก” เรื่องสถานที่ท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในไทย รวมถึง สนับสนุนนโยบายส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยว แก่ผู้สูงอายุ

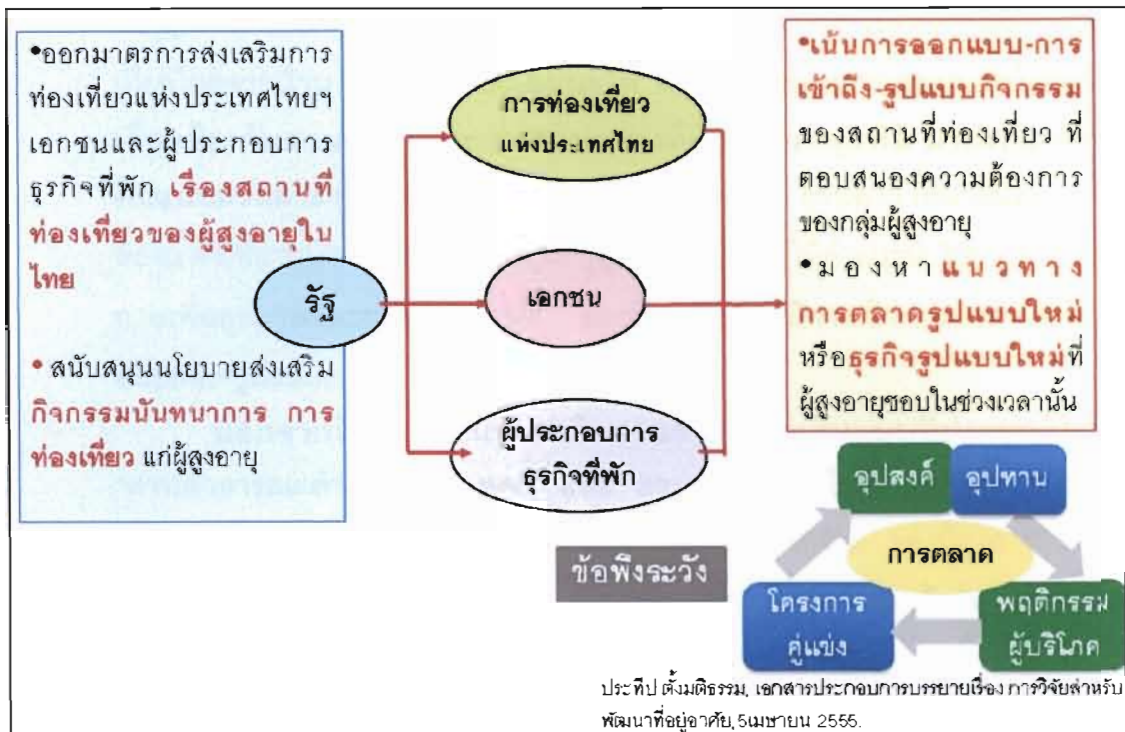
โดย“องค์กรท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” “ภาคเอกชน” และ “ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก” ต้องเน้นการออกแบบ-การเข้าถึง-รูปแบบกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องการแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่กล่าวว่า ภาครัฐควรออกกฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่เอกชนในการจัดบริการด้านที่พักอาศัยให้ได้มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ²⁴

อีกทั้งต้องมองหาแนวทางการตลาดรูปแบบใหม่ หรือธุรกิจรูปแบบใหม่ที่ผู้สูงอายุชอบในช่วงเวลานั้น แต่มีข้อพึงระวังคือ การตลาดที่สถานที่ท่องเที่ยวจะประสบ

²⁴ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์. “แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2564)” ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.

ความสำเร็จหรือไม่²⁵ ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึง เรื่องของ “อุปสงค์-อุปทาน” “พฤติกรรมผู้บริโภค” และ “โครงการคู่แข่ง” ด้วย

ภาพที่ 6-16 ข้อเสนอแนะการออกแบบ-การออกแบบ-การเข้าถึง-รูปแบบกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว

โดยพบว่า ผู้สูงอายุในเมืองกลุ่มนี้รักสุขภาพ และ รักการท่องเที่ยวตามสถานที่ในต่างจังหวัด สำหรับผู้ที่อายุ 50-70 ปี ที่แข็งแรง โดยจะชอบพักรีสอร์ท และ โรงแรม ในท่าเลต่างจังหวัด (ทะเล, ภูเขา, แหล่งวัฒนธรรม) ต้องการบริการเสริมที่เน้นเที่ยวชมธรรมชาติ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจนี้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้สะดวก ไม่ไกลเกินไป ปลอดภัย และมีพื้นที่ทำกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และพื้นที่ออกกำลังกาย และสถานปฏิบัติธรรมเป็นอีกแห่งที่อยู่ในความสนใจของผู้สูงอายุในเมืองโดย สถานปฏิบัติธรรม ควรมีท่าเลและรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพฤติกรรมความต้องการของผู้สูงอายุในเมือง

²⁵ ประทีป ตั้งมติธรรม, เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การวิจัยสำหรับพัฒนาที่อยู่อาศัย, ภาควิชา วิศวกรรมศาสตร์, (5 เมษายน 2555).

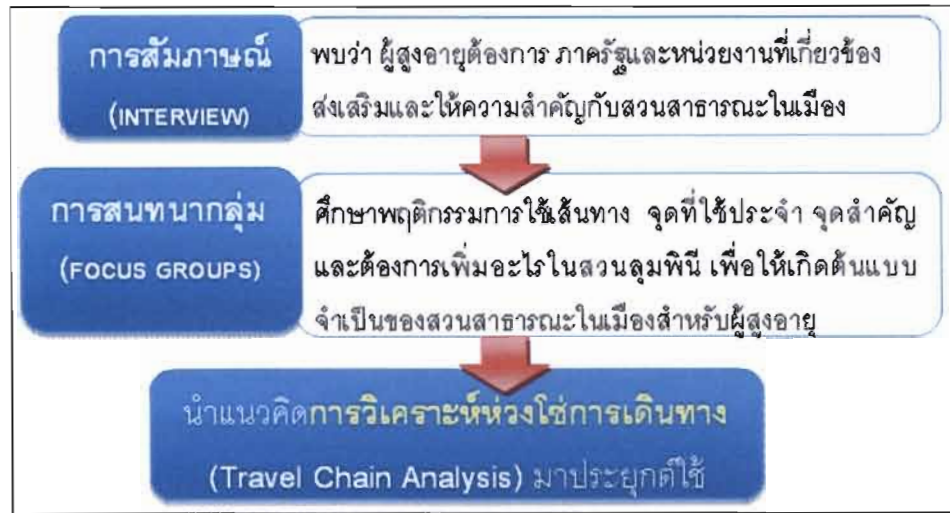
(2) ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเมืองอย่างกรุงเทพฯ มีที่อยู่อาศัยในลักษณะ ตึกแถว อาคารพาณิชย์ ซึ่งมีขนาดพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้คนกลุ่มนี้ต้องการพื้นที่ในการ ออกกำลังกาย และพบปะสังสรรค์ รวมกลุ่ม โดยคนที่อายุ 50ปีขึ้นไป มาออกกำลังกายที่ สวนสาธารณะ และพบว่าสวนสาธารณะยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้สูงอายุ ที่อายุ 71 ปีขึ้นไป ในท่าเลใกล้บ้าน หรือ ท่าเลที่เดินทางสะดวก เนื่องจากไม่ต้องการไป เทียวไกลจากบ้าน ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ ทางกรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ นำแบบอย่างที่ดีของสวนลุมพินี มาประยุกต์เป็น ต้นแบบสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุในเมือง พบว่า สวนสาธารณะต้นแบบควรมี ห้องน้ำที่มีที่อาบน้ำ มีศูนย์อาหาร มีศูนย์ผู้สูงอายุซึ่งต้องมีผู้ให้คำแนะนำในการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและกายภาพบำบัด และที่สำคัญต้องมีทางเข้า-ออกหลายทางเพื่อ ตอบสนองรูปแบบการเดินทางที่แตกต่างกัน

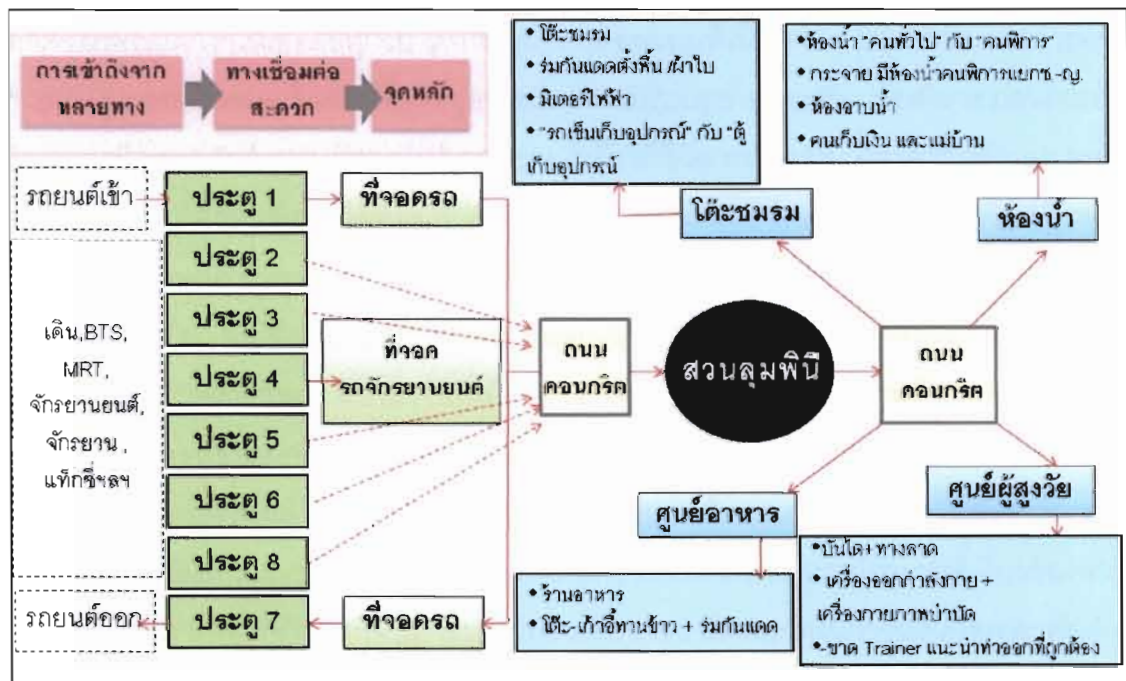
นอกจากนี้สามารถนำแนวคิดสวนสาธารณะต้นแบบนี้ประยุกต์ใช้กับ “สวนสาธารณะต่างๆในกรุงเทพฯ” และ “สวนสาธารณะในโครงการบ้านจัดสรร” เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม การรวมกลุ่ม กิจกรรม ของผู้สูงอายุในเมือง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ติดท่าเล ติดเพื่อน ซึ่งศศิพัฒน์ ยอดเพชรกล่าวว่า ถ้าต้องการย้ายคน กลุ่มนี้ ต้องเริ่มจากการ “สร้างสังคมใหม่” ก่อน และสวนสาธารณะถือเป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิด สังคมใหม่²⁶ (ดังภาพที่ 6-17 ถึงภาพที่ 6-19)

²⁶ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, แนวคิดการย้ายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.

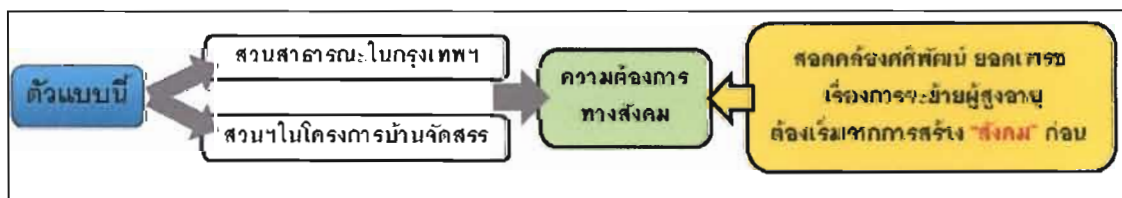
ภาพที่ 6-17 การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเพื่อหาสวนสาธารณะต้นแบบ

ภาพที่ 6-18 สวนสาธารณะต้นแบบกับแนวคิดห่วงโซ่การเดินทาง

ภาพที่ 6-19 การประยุกต์ใช้สวนสาธารณะต้นแบบ

สรุป

การที่จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต เพื่อสามารถรองรับการเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ” โดยแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ในแผนยุทธศาสตร์ 2 ได้ระบุมมาตรการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ แต่ยังคงเป็นกรอบหรือแนวทางที่วางไว้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรของทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชน ซึ่งจากค้นพบว่า (1) การจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนี้อาจเริ่มจากการให้ความรู้ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่บ้านเดิม แต่อาจมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้สถาบันครอบครัว มีบทบาทเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ (2) ส่วนกลุ่มที่ต้องการย้าย ทุกหน่วยงานจะต้องออกแบบที่อยู่อาศัยลักษณะต่างๆ ให้เอื้อต่อทุกวัย โดยใช้หลักการออกแบบที่เป็นสากล (3) ควรมีมาตรการทางการเงินในการสนับสนุนเรื่องการซื้อที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ข้อสังเกต ก่อนการทำการโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต้องตระหนักถึงวิถีชีวิต พฤติกรรม และความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ด้วย เพื่อให้ได้ที่อยู่อาศัยที่มีสภาพเหมาะสมสอดคล้องกับคามวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในลักษณะที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังค้นพบเพื่อเติมว่าผู้สูงอายุในเมืองกลุ่มนี้ชอบสังคมและการท่องเที่ยว จึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจโดยพบว่า (1) ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรเน้นการออกแบบ-การเข้าถึง-รูปแบบกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยวและมองหาแนวทางการตลาดรูปแบบใหม่สำหรับผู้สูงอายุ (2) ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ ซึ่งข้อเสนอแนะเบื้องต้นจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน(ภาครัฐ, รัฐวิสาหกิจ, เอกชน) รวมถึงประชาชน มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองให้เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเปลี่ยนจากวัยที่ถูกมองว่าเป็น “วัยที่เป็นภาระ” มาเป็น “วัยที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคม” ดังเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2

6.3 ข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

6.3.1 กลุ่มตัวอย่างนี้มีลักษณะค่อนข้างเฉพาะ คือ มีเชื้อชาติจีน มีฐานะปานกลาง-ดี สุขภาพแข็งแรง ชอบสังคม กิจกรรมการรวมกลุ่ม และชอบท่องเที่ยว จึง**ควรขยายผลการวิจัยไปยังกลุ่มประชากรสูงอายุอื่นในกรุงเทพฯ** เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุในกทม.โดยรวม เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

6.3.2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาด้านพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองกลุ่มเดียว ดังนั้นในครั้งต่อไป **ควรขยายผลเปรียบเทียบศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุในเมืองกับในชนบท** เพื่อเปรียบเทียบกัน จะได้เข้าใจถึงความต้องการที่แตกต่างกัน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รู้แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มเป้าหมายได้ตรงจุด

6.3.3 การวิจัยครั้งนี้การศึกษาเฉพาะด้านพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัย แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน แต่ว่าจะเป็นการศึกษาในลักษณะ ศึกษาในลักษณะกำหนดนโยบายจากล่างขึ้นบน (Bottom up) เพื่อเสนอแนวทาง จุดประกาย การกำหนดนโยบาย/มาตรการ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น งานวิจัยครั้งต่อไปควรมองทั้งด้านความต้องการของประชาชน และความเป็นไปได้ของภาครัฐด้วย

6.3.4 การวิจัยครั้งต่อไปควรวิเคราะห์ราคาซื้อขายที่อยู่อาศัยในตลาดจริงประกอบกับการวิเคราะห์ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดเป็นอุปสงค์ที่มีศักยภาพ (Effective Demand)

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองผังเมือง. สำนักปลัดกระทรวงกรุงเทพมหานคร, สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, กรุงเทพฯ :งานผลิตสื่อการเรียนการสอน, 2536.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543-2573 ,กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2550.
- โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ,[ออนไลน์], แหล่งที่มา .<http://www.arch.rmutt.ac.th/>. [9 พฤศจิกายน 2554].
- ฆนทชัย โรจนะสมิต. เปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ ในกทม. ,วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,คณะเศรษฐศาสตร์ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและเด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยระบบการดูแลระยะยาวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ.กรุงเทพฯ :ศักดิ์โสภณาการพิมพ์,พิมพ์ครั้งที่ 1, 2553.
- ฉวีวรรณ เต็นไพบุลย์และคณะ. ความต้องการในการดำเนินชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง : กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ด้านตะวันออก และ ด้านตะวันตก.แบบเสนอโครงร่างวิจัยประกอบการเสนอขอของบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2555,2554.
- ชมพูนุท ตันติถาวร. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุภาพดี : กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปิเ้าส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ,วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- เต็มศิริ ศิริสมบัติ. การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ถนัดศรี สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว. . 2551. [รายการโทรทัศน์] ครอบครัวตลอด ตอน บางไตรมาสปีเตอร์
แฮร์.

ทวีศักดิ์ นพเกษตร, วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่มที่ 1.นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง จำกัด,
2551.

ธนาคารทหารไทย, รายได้กับการผ่อนบ้านกับธนาคารทหารไทย ประเมินวงเงินยอดผ่อนชำระต่อ
เดือนจากรายได้และจำนวนปีที่กำหนด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<http://www.tmbbank.com>. [11 พฤษภาคม 2555].

นภาพรณ์ หะวานนท์ และ ธีร์วัลย์ วรธนชัย, 2552. และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,
2549.

บัญชา บุรณสิงห์. ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกทม,
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กระทรวง. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. แผนผู้สูงอายุ
แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-พ.ศ. 2564) ,ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.

พัลลภ กฤตยานวัช. "บทความหลัก",วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์ 2, 10 กรกฎาคม -
กันยายน ,2549.

ภาณี ศรีอาจ. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในสถานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวพัก
ระยะยาว : กรณีศึกษา โครงการริเอชิ ลุมพินี เรสซิเดนซ์ กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2549.

มานพ พงศทัต. กลยุทธ์อสังหาริมทรัพย์ เล่ม15 ยุคเศรษฐกิจแปรปรวน 2552-2553.พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), "สู่สังคมผู้สูงอายุ,"ใน ด้วยรักและกตัญญู.
กมล สุกิน และศศิพัฒน์ ยอดเพชร,บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี,2553.

มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครอง. ทะเบียนราษฎร. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2551.

ยอดเยี่ยม เทพธารานนท์, "รูปแบบที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า" ใน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ,
(มกราคม -มีนาคม 2551).

โยธิน แสงวดี.ระเบียบวิธีวิจัยผสม (Mixed Medthod), สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล. 2553.

- วรวรรณ นิตบงกช. คำนึ่งถึงวาระบุคคล ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยเขต
คลองเตย, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร. แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรม
อยู่ร้อยปี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถิติจำนวนผู้สูงอายุในกรุงเทพฯพ.ศ.
2538-2553, 2553.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ รูปไฟโล. ผู้สูงอายุไทย แนวโน้มและปัญหา. เอกสารประกอบการอภิปราย
เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพกับปีศาจกลัวด้วยผู้สูงอายุปี 2542 ,วิทยาลัยประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต. 2553. "คุณภาพชีวิตและระดับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย". ใน สุชาติดา
ทวิสิทธิ์ สวรัย บุญยमानนท์, ประชากรและสังคม 2553, หน้า 148. นครปฐม :
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานเบื้องต้น โครงการ การศึกษาและ
พัฒนานโยบาย เครื่องมือ และต้นแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ ,
เสนอการเคหะแห่งชาติ, 2554.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ .กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่
ที่ 1, 2543.
- ศิริพร ศิริปัญญาวัฒน์. ภาวะภาษีมูลค่าเพิ่ม(VAT) ของครัวเรือนไทย. Focuses and Quick
(FAQ) Issue 22, ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจธนาคารแห่งประเทศไทย (กุมภาพันธ์ 2554): 2.
- ศิริพร สันถาชาติ. การปฏิบัติธรรมกับการอบรมพัฒนาร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2551.
- ศิตางค์ เหลียวรุ่งเรือง. พฤติกรรมกรเลือกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นที่มาท่องเที่ยวพำนัก
ระยะยาว : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคห
การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข, รายงานประจำปีผู้สูงอายุ พ.ศ.
2551, 2551.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ข่าวประชาสัมพันธ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สสช.ส่งเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลผู้สูงอายุ, 2554.
- สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, กองควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม.จัดแบ่งเขตทั้ง 50 สำนักงานเขต ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่ตั้งของพื้นที่ เมื่อปี พ.ศ. 2544
- สุธีรา น้อยจันทร์. การศึกษาบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวผู้ใช้บริการทางสังคมผู้สูงอายุติดเตียงและครอบครัวสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงฆ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2530.
- สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์. ความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขต กทม., วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สุธาสินี สุดแสน, การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของ การเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2549.
- สมบัติ กาญจนกิจ, นันทนาการชุมชนและโรงเรียน.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์,การวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทาง. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพ การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน, กรุงเทพฯ : พลัสเพลส, 2552.
- สุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี. การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- หนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ สอนลูมพิณี พระพุทธศักราช 2468, 2549.
- อดุลย์ จาตุรภาคกุล.หลักการตลาด.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2541.
- อธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 136),"กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ตามมาตรา 47(1)(ญ) แห่งประมวลรัษฎากร,[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.thaitaxinfo.com/>. [9 พฤษภาคม 2555].

ภาษาอังกฤษ

Teddlie C.and A. Thshakkori. Foundations of Mixed Methods Research: Integration Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences, New Delhi :Sahe Publications, 2009.

Teddlie C.and A. Thshakkori. Mixed Methodology : Combining Qualitative and Quantitative Approaches, New Delhi :Sage Publications, 1998.

World Health Organization , 2011

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

	<p>แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยและ ผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุ ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร" ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
---	--	---

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ✓ หรือ เต็มข้อความ ลงในช่องว่าง

❖ ส่วนที่ 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

1. ที่อยู่ปัจจุบันของท่านอยู่ที่ใด

- ¹ กรุงเทพฯ เขต**.....(ระบุ)
² ในบริเวณทล (นครปฐม,นนทบุรี,ปทุมธานี,สมุทรปราการ,สมุทรสาคร)

2. ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันของท่าน

- ¹ บ้านเดี่ยว (ขนาดที่ดิน.....ตร.ว.) ² ทาวน์เฮาส์ (ขนาดที่ดิน.....ตร.ว.)
³ ตึกแถว (ขนาดที่ดิน.....ตร.ว.) ⁴ คอนโดมิเนียม (พื้นที่.....ตร.ม.)
⁵ อพาร์ทเมนท์ (พื้นที่.....ตร.ม.) ⁶ อื่นๆ..... (ระบุ)

3. ปัจจุบันท่านพัก / นอนอยู่ที่ใด

- ¹ ชั้นบน (โดยพักชั้นที่.....) ² ชั้นล่าง ³ พักคอนโด/อพาร์ทเมนท์ (ชั้นที่.....)

4. การครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

- ¹ เจ้าของกรรมสิทธิ์เอง ² เช่าระยะยาว(เช่า) ³ เช่ารายเดือน ⁴ อยู่ร่วมกับบุตรหลาน
⁵ อื่นๆ..... (ระบุ)

5. ระยะเวลาที่ท่านพักอาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน

- ¹ ต่ำกว่า 5 ปี ² 5-10 ปี ³ 11-20 ปี ⁴ มากกว่า 20 ปี

6. ปัจจุบันท่านอยู่อาศัยกับ

- ¹ คู่สมรส ² บุตรหลาน ³ คู่สมรส+บุตรหลาน ⁴ ลำพัง ⁵ อื่นๆ.....(ระบุ)

7. "ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน" กับ "ที่อยู่อาศัยของลูกหลาน" มีลักษณะอย่างไร

- ¹ ในหลังเดียวกัน ² คนละหลังในรั้วเดียวกัน /คนละชั้นในคอนโดเดียวกัน
³ คนละหลังในระยะทางใกล้เคียงกัน(เดินทางไม่ถึง 30 นาที) ⁴ คนละหลังระยะทางไกลกัน

8. ท่านมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเรื่องใดบ้าง (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง)

มี /ไม่มี ปัญหา	ประเภทปัญหา
1.) ☐ ¹ มีปัญหา	☐ พื้นที่ใช้สอย (ห้องน้ำ,ห้องนอน,สนามหญ้า, ฯลฯ)
2.) ☐ ² ไม่มี ปัญหา	☐ สภาพแวดล้อม (อากาศ,เสียง,เพื่อนบ้าน,สังคม, ฯลฯ)
	☐ ความสะดวก (การเดินทาง,ตลาด,โรงพยาบาล, ฯลฯ)
	☐ อื่น ๆ.....(ระบุ)

❖ ส่วนที่ 2: ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอนาคต

นิยามคำศัพท์ ในการทำวิจัยครั้งนี้

- “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ” หมายถึง ที่พัก (เช่น โรงแรม, รีสอร์ท ฯลฯ) ที่ผู้สูงอายุไปเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว
- “ที่อยู่อาศัย” หมายถึง ที่พักอาศัย (เช่น บ้านเดี่ยว, คอนโด ฯลฯ) ที่ผู้สูงอายุต้องการพักอาศัยอยู่ตลอดอาจจะย้าย/ไม่ย้ายก็ได้

9. ท่านต้องการที่ **สถานที่พักผ่อนหย่อนใจแบบ “พักชั่วคราว”** เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ¹ โรงแรม ² คอนโดมีเนียม ³ โฮมสเตย์ ⁴ สถานปฏิบัติธรรม
⁵ รีสอร์ท ⁶ คอร์สระยะสั้นอบรมเรื่องอาหารชีวิต,สุขภาพ ⁷ อื่นๆ.....(ระบุ)

10. “ระดับราคาของที่พักผ่อนหย่อนใจ” ที่ท่านต้องการ

- ¹ ต่ำกว่า 2,000 บาท/คืน ² 2,000- 4,000 บาท /คืน
³ 4,001- 6,000 บาท/คืน ⁴ แล้วแต่ทำบุญ ⁵ อื่นๆ.....(ระบุ)

11. “ทำเล” สถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ที่ท่านต้องการ

- ¹ ในกรุงเทพฯ(เขต.....) ² ในเขตปริมณฑล(จังหวัด.....)
³ ต่างจังหวัด(จังหวัด.....)

12. ลักษณะบริการเสริมที่ท่านต้องการ จากที่ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ คือ

- ¹ สปา ² นวดฝ่าเท้า ³ อาหารเพื่อสุขภาพ(อาหารชีวิต)
⁴ ท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ⁵ อื่นๆ.....(ระบุ)

13. บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการความต้องการด้าน “ที่อยู่อาศัย” และ “สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ” คือ ¹ คู่สมรส ² ลูกหลาน ³ เพื่อน ⁴ญาติ-พี่น้อง ⁵ อื่นๆ.....(ระบุ)

14. ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

ย้าย/ไม่ย้าย	เหตุผล
☐ ¹ 1.) คิดย้ายไปอยู่ที่ใหม่ในอนาคต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ไปทำต่อข้อ 15-18)	☐ บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม
	☐ ต้องการความสงบและอิสระ
	☐ อยากย้ายบ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์
	☐ อื่นๆ.....(ระบุ)
☐ ² 2.) ไม่คิดย้าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ข้ามไปทำต่อข้อ 19-21)	☐ อยากอยู่ใกล้ลูก/หลาน
	☐ รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม
	☐ คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง
	☐ อื่นๆ.....(ระบุ)

15. จากข้อ 14 กรณีที่ท่าน “คิดย้าย” ท่านต้องการที่อยู่อาศัย “ระยะยาว” ในอนาคตลักษณะใด

- ¹ บ้านเดี่ยว (ขนาด.....ตร.ว.) ² ทาวน์เฮาส์(ขนาด.....ตร.ว.)
³ ตึกแถว(ขนาด.....ตร.ว.) ⁴ คอนโดฯ (พื้นที่.....ตร.ม.)
⁵ อพาร์ทเมนท์(พื้นที่.....ตร.ม.) ⁶ ชุมชนผู้สูงอายุและบริการด้านสุขภาพ ⁷ อื่นๆ.....(ระบุ)

16. “ระดับราคา” ที่อยู่อาศัยที่ท่านต้องการ และสอดคล้องกับความสามารถในการจ่ายของท่าน

- ¹ ต่ำกว่า 1 ล้าน ² 1-2 ล้าน ³ 3-4 ล้าน ⁴ 5-6 ล้าน ⁵ อื่นๆ.....(ระบุ)

17. “ทำเล” ที่อยู่อาศัยที่ท่านต้องการ \

- ¹ ในกรุงเทพฯ(ระบุ.....) ² ในเขตปริมณฑล(ระบุ.....) ³ ต่างจังหวัด(ระบุ.....)

18. ท่านจะคำนึงถึง “ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม” อะไรบ้างเวลาจะย้าย (ตอบได้ มากกว่า 1 ข้อ)

- ¹ ความสะดวกในการเดินทาง ² สถานที่ออกกำลังกาย ³ ความปลอดภัย
⁴ สาธารณูปการ (โรงพยาบาล, วัด) ⁵ สาธารณูปโภค ⁶ อยู่ในชุมชนที่มีคนทุกเพศทุกวัย
⁷ อยู่ในชุมชนที่มีแต่ผู้สูงอายุ ⁸ เลี้ยงมลภาวะ(เสียง/ อากาศ) ⁹ อื่นๆ.....(ระบุ)

19. จากข้อ 14 กรณีที่ “ไม่คิดย้าย” ท่านมีแผนจะปรับปรุง /ซ่อมแซม /ต่อเติม ที่อยู่อาศัยของท่านหรือไม่ (ตอบได้ >1 ข้อ)

- ¹ ไม่มี ² ทาสีใหม่ ³ ทำห้องนอนชั้นล่าง ⁴ เพิ่มทางลาด, รววจับ ⁵ อื่นๆ..... (ระบุ)

20. ท่านต้องการ “ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง” เพื่อช่วย

- ↓
 ปรับปรุงที่อยู่ของท่านให้เหมาะสมหรือไม่ ¹ ต้องการ ² ไม่ต้องการ

21. จากข้อ 20 ท่านคิดว่า “ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง” ควรมาจากหน่วยงานใด ¹ รัฐ ² เอกชน ³ รัฐ+เอกชน ⁴ รัฐวิสาหกิจ ⁵ อื่น... (ระบุ)

❖ ส่วนที่ 3 : ข้อมูลส่วนตัว ของผู้ตอบแบบสอบถาม

22. เพศ ¹ ชาย ² หญิง
23. อายุ ¹ 50-60 ² 61-70 ³ 71-85 ⁵ 86 ปีขึ้นไป
24. เชื้อชาติ ¹ ไทย ² จีน ³ อื่นๆ.....(ระบุ)
25. สัญชาติ ¹ ไทย ² จีน ³ อื่นๆ.....(ระบุ)
26. สถานภาพ ¹ โสด ² สมรส ³ หย่าร้าง ⁴ หม้าย
27. จำนวนบุตร ¹ ไม่มีบุตร ² มีบุตร (จำนวน.....คน)
28. ระดับการศึกษา ¹ ประถมศึกษา ² มัธยมศึกษา ³ ปวช. ⁴ ปวส.
⁵ ป.ตรี ⁶ ป.โท ⁷ ป.เอก
29. ความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

¹ ภาษาจีนกลาง ² ภาษาจีนแต้จิ๋ว ³ ภาษาอังกฤษ ⁴ ภาษาอื่น.....(ระบุ)

30. ผู้ดูแลท่านเมื่อเจ็บป่วย

¹ คู่สมรส ² บุตร/หลาน ³ คู่สมรส+บุตรหลาน

⁴ ญาติพี่น้อง ⁵ ว่าจ้างผู้ดูแล ⁶ อื่นๆ..... (ระบุ)

31. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพใด

¹ เจ้าของกิจการ ² นักธุรกิจ ³ ทำงานบริษัทเอกชน ⁴ รับราชการ

⁵ ปลดเกษียณแล้ว ⁶ อื่นๆ.....(ระบุ)

32. แหล่งที่มาของรายได้หลักในปัจจุบัน

¹ กิจการ/ การประกอบอาชีพ ² เงินออม ³ เงินบำนาญ/ บำนาญ

⁴ ลูกหลาน ⁵ อื่นๆ(ค่าเช่า, ดอกเบี้ย)

33. ระดับรายได้ต่อเดือนของท่าน (เงินเดือน หรือเงินบำนาญ)

¹ ต่ำกว่า 15,000 บาท ² 15,000 – 30,000 บาท ³ 30,001 – 45,000 บาท

⁴ 45,001-60,000 บาท ⁵ 60,001-75,000 บาท ⁶ 75,001-100,000 บาท

⁷ 100,001-300,000 บาท ⁸ สูงกว่า 300,000 บาท

34. ระดับรายจ่ายต่อเดือนของท่าน

¹ ต่ำกว่า 15,000 บาท ² 15,000 – 30,000 บาท ³ 30,001 – 45,000 บาท

⁴ 45,001-60,000 บาท ⁵ 60,001-75,000 บาท ⁶ 75,001-100,000 บาท

⁷ 100,001-300,000 บาท ⁸ สูงกว่า 300,000 บาท

35. สถานภาพทางการเงินของท่านเป็นอย่างไร

¹ มีเหลือเก็บ ² พอดี ³ พอบ้างไม่พอบ้าง ⁴ ไม่เพียงพอ

36. รายจ่ายต่อเดือนส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับเรื่องอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

¹ เรื่องทั่วไปและอาหาร ² เรื่องสุขภาพ ³ เรื่องทำบุญ

⁴ เรื่องท่องเที่ยว ⁵ อื่นๆ.....(ระบุ)

37. ท่านมีการลงทุนในรูปแบบใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

¹ ฝากธนาคาร ² เล่นหุ้น ³ ซื้อทอง ⁴ ที่ดิน ⁵ ปลอยเช่า ⁶ อื่นๆ..... (ระบุ)

38. พาหนะที่ใช้เดินทาง เป็นหลัก

¹ ขับรถยนต์ส่วนตัวมาเอง ² คนขับรถมาส่ง ³ บุตร/หลานมาส่ง

⁴ รถประจำทาง ⁵ BTS ⁶ MRT

⁷ อื่นๆ.....(ระบุ)

39. กรณีท่านใช้รถยนต์ส่วนตัว เป็นรถที่ผลิตจากประเทศใด

¹ ผลิตจากญี่ปุ่น ² ผลิตจากยุโรป ³ อื่นๆ.....(ระบุ)

40. ลักษณะสุขภาพโดยรวม

¹ แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้ ² ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง

³ ไม่แข็งแรง ต้องการการดูแลส่วนใหญ่ ⁴ อ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา

41. โรคประจำตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ¹ ไม่มีโรคประจำตัว ² ความดันโลหิต

³ โรคหัวใจ ⁴ เบาหวาน ⁵ ปวดหลัง/ เอว ⁶ มะเร็ง

⁷ โรคตา โรคไต ⁸ ข้อเสื่อม ⁹ อัมพาต/อัมพฤกษ์ ¹⁰ อื่น..... (ระบุ)

42. ท่านเข้าโรงพยาบาลบ่อยแค่ไหน

¹ เดือนละครั้ง ² 2-6 เดือน ครั้ง ³ ปีละครั้ง ⁴ ตามแพทย์นัด ⁵ อื่น.....(ระบุ)

43. โรงพยาบาลที่ท่านเข้าคือ

¹ โรงพยาบาลรัฐ(ระบุชื่อ.....) ² โรงพยาบาลเอกชน(ระบุชื่อ.....)

44. ท่านเข้าโรงพยาบาลเพื่อ

¹ ตรวจสอบสุขภาพประจำปี ² รักษาโรคประจำตัว ³ อื่นๆ.....(ระบุ)

❖ ส่วนที่ 5 : ข้อมูลเกี่ยวกับการออกกำลังกายที่สวนลุมพินีและกิจกรรมการรวมกลุ่ม

45. ท่านออกกำลังกายที่สวนลุมพินี กี่ปีแล้ว

¹ ต่ำกว่า 1 ปี ² 2-5 ปี ³ 6-10 ปี ⁴ 11-20 ปี ⁵ มากกว่า 21 ปี

46. เหตุผลที่ท่านเลือกมาออกกำลังกายที่สวนลุมพินีแทนสวนสาธารณะอื่น ๆ คือ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

¹ เดินทางมาสะดวก ² มีกิจกรรมหลากหลายประเภท

³ มีสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น ห้องน้ำสะอาด) ⁴ เพื่อนชวนมาออกกำลังกาย

⁵ มีเพื่อนรุ่นเดียวกัน และพบปะพูดคุยกัน ⁶ มีอาหารเพื่อสุขภาพ

⁷ มีบริการและคำแนะนำด้านสุขภาพจากหน่วยงานของโรงพยาบาลที่ร่วมมือ

⁸ อากาศดี ร่มรื่น

⁹ อื่นๆ..... (ระบุ)

47. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกของชมรมใดบ้าง.ในสวนลุมพินี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

¹ ชมรมไท่เก๊ก/จี้กง/รำมวยจีนรำพัด(ระบุชื่อชมรม)

² ชมรมลีลาศ.....(ระบุชื่อชมรม)

³ ชมรมตีมน้ำชา / พบปะสังสรรค์.....(ระบุชื่อชมรม)

⁴ ชมรมอื่นๆ.....(ระบุชื่อชมรม)

48. ท่านทำกิจกรรมเหล่านี้บ่อยแค่ไหน (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง)

กิจกรรม	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	สัปดาห์ละ ครั้ง	เดือนละ ครั้ง	หลาย เดือนครั้ง	ไม่ เคยทำ
1) กิจกรรมเพื่อสุขภาพ (เล่นกีฬา, ออกกำลังกาย)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2) กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน หย่อนใจ(ท่องเที่ยว, ร้อง-ฟัง เพลง, ทำอาหาร)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3) กิจกรรมเพื่อจิตใจ (ไปวัด, ทำงานเพื่อสังคม, เข้าสมาคม/ ชมรม, ไปพบปะลูกหลาน, ไปนั่ง สมาธิ)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

49. ชมรมของท่านมีการทำกิจกรรมอะไรร่วมกัน นอกจากการออกกำลังกาย หรือไม่และเป็นกิจกรรมแบบใด

มี/ไม่มี	ลักษณะกิจกรรม
1.) ☐ ¹ มี	☐ ไปทำบุญร่วมกัน (โปรดระบุสถานที่ที่ไป.....)
2.) ☐ ² ไม่มี	☐ ไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ (โปรดระบุสถานที่ที่ไป.....)
	☐ ไปเที่ยวตามต่างจังหวัด (โปรดระบุสถานที่ที่ไป.....)
	☐ ไปร้องเพลง-คาราโอเกะ (โปรดระบุสถานที่ที่ไป.....)
	☐ ไปทานอาหารร่วมกัน (โปรดระบุสถานที่ที่ไป.....)
	☐ อื่นๆ..... (ระบุ)

50. ความผูกพัน และความสนิทสนมกันกับสมาชิกในชมรม

¹ มากที่สุด ² มาก ³ กลาง ⁴ น้อย ⁵ น้อยที่สุด

หากผู้วิจัยมีข้อสงสัย หรือต้องการนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติม หากท่านยินดี ใคร่ขอรับกวาดติดต่อท่านที่
ชื่อ.....นามสกุล.....โทร.....

“ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้”

หมายเหตุ: ข้อมูลจากการทำแบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิทยานิพนธ์เท่านั้น

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุ ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร"

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

❖ ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล.....ชมรม.....ตำแหน่งในชมรม.....
 อายุ.....สถานภาพ.....จำนวนบุตร.....การศึกษา.....
 อาชีพ.....รายได้ต่อเดือน.....
 สุขภาพโดยรวม.....โรคประจำตัว.....
 ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน.....คิดย้าย/ไม่คิดย้าย.....
 เพราะ.....
 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเรื่องที่อยู่อาศัย.....

❖ ส่วนที่ 2: ข้อเสนอแนะ แนวทางการเตรียมความพร้อมเรื่อง "ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ"

▪ ภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ (แนบนโยบาย,สวัสดิการ,เผยแพร่ความรู้)

- ทั้งที่อยู่ระยะยาว

.....

.....

.....

.....

- สถานที่พักผ่อนชั่วคราว

.....

.....

.....

.....

▪ ภาคเอกชนและผู้ประกอบการ

- ทั้งที่อยู่ระยะยาว

.....

.....

.....

.....

- สถานที่พักผ่อนชั่วคราว

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
ประเด็นคำถามการทำสนทนากลุ่ม

คำถามสนทนากลุ่ม เพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง : กรณีศึกษา ชุมรมผู้สูงอายุ ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร”
 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นคำถามที่ 1: ด้านที่อยู่อาศัยระยะยาว

- 1.1 กรณีไม่คิดย้าย ท่านคิดจะปรับปรุงที่อยู่อาศัยของท่านเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพหรือไม่ และตั้งงบประมาณปรับปรุงเท่าไร?
- 1.2 กรณีคิดย้าย ท่านคิดว่าจะย้ายไปอยู่ที่อาศัยลักษณะใด ทำเล ราคา โดยตั้งงบประมาณการซื้ออย่างไร?
- 1.3 ท่านต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร?

ประเด็นคำถามที่ 2 : ด้านที่พักชั่วคราว (สถานที่ท่องเที่ยว ที่พักผ่อนหย่อนใจ)

- 2.1 ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมจัดเตรียมสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร?
- 2.2 ท่านมีเกณฑ์-รูปแบบที่ต้องการในการเลือกที่ท่องเที่ยวอย่างไร?

ประเด็นคำถามที่ 3: ด้านการตลาด

- 3.1 การตลาดที่อยู่อาศัยที่เน้นกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมาย ควรจะเป็นอย่างไร?

ประเด็นคำถามที่ 4 : สวนสาธารณะลุมพินี

- 4.1 “สวนลุมพินีมีจุดไหนที่ใช้ประจำ สำคัญต่อผู้สูงอายุ และต้องการให้เพิ่มอะไร? จะได้มีต้นแบบของสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในเมือง
- 4.2 ความรู้สึกที่มีต่อสวนลุมพินี และการออกกำลังกายเป็นอย่างไร?

หมายเหตุ เป็นโครงร่างคำถาม 5 ประเด็นหลักที่ใช้ต่อยอดจากการสัมภาษณ์

- โดยโครงร่างคำถามนี้ผู้วิจัยในฐานะ “ผู้ดำเนินการสนทนา”(Moderator) จะเป็นผู้ถาม และคอยกระตุ้นบรรยากาศให้เกิดการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนกัน

